

ε 69 ΠΔΒ

Φάβη (Βασ.)



ΒΑΣ. ΦΑΒΗ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ ΔΙΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΞΕΡΦΥΛΛΟΝ
Α. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
1312

ΕΚΔΟΤΑΙ - Ι.Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

4059

ΒΑΣ. ΦΑΒΗ

Σ. 69 ΤΔΒ
Φάβη (Βασ.)

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ

ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΩΤΗ 1934

Ἀντίτυπα 14.000

Ἐγκριτικὴ ἀπόφασις ἀριθ. 51231, 51232, 20 Αὐγούστου 1934



ΔΩΡΕΑΝ



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΑΙ: ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
46Α ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 46Α
1934

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
1312

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγρα-
φέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».



Handwritten notes in Greek, including the name 'Κολλαρ' and other illegible text.

ΤΥΠΟΙΣ: ΙΩΑΝ. & ΑΡΙΣΤ. Γ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ - ΒΟΡΡΕΟΥ 7 (ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΣΤΟΛΗΣ)



ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΟΣΕΙΣ

1. Λύκος και μικρός μαθητής.

1. Είχαν τελειώσει οί θερινές διακοπές τῶν μαθημάτων καί τὸ παιδί ἑνὸς βοσκοῦ ἐγύριζε ἀπὸ τῆς στάνης στὸ χωριό, ὅπου τώρα θὰ ἔμενε γιὰ νὰ πηγαίνει στὸ σχολεῖο.

Δὲν εἶχε πλησιάσει ἀκόμη στὸ χωριό καὶ βλέπει ἀπὸ μακριὰ ἕνα λύκο. Πέφτει ἀμέσως κατὰ γῆς καὶ κρατεῖ τὴν ἀναπνοή του, γιατί εἶχε ἀκούσει ὅτι ὁ λύκος δὲν τρώγει νεκρούς.

2. Ὁ λύκος εἶδε τὸ παιδί καὶ ἐκατάλαβε γιὰ ποῖο λόγο ἔπεσε κάτω. Ἦτο ὁμως χορτασμένος καὶ δὲν εἶχε καμιὰ ὄρεξι νὰ τὸ πειράξῃ. Ἐπλησίασε λοιπὸν καὶ τοῦ λέγει:

«Δὲν θὰ σὲ πειράξω διόλου, ἂν μοῦ εἰπῆς τρία λόγια ἀληθινά».

Καὶ ὁ μικρὸς τοῦ ἀπαντᾷ. «μακάρι νὰ μὴ σὲ συναν-

τουσα», «σάν νά ἦμιν τυγλὸς εὐρέθηζα μπροστά σου»,
«ὄλοι οἱ λύκοι νά χαθῆτε, ζουθούνη ἀπὸ σᾶς νά μὴ
μείνη».



Ὁ λύκος ἀνεγνώρισε ὅτι ὁ μικρὸς ἦτο εἰλικρινής καὶ
ἀπεμακρύνθη χωρὶς νά τὸν βλάψῃ.

2. Ἐυλοκόπος καὶ Ἐρμῆς.

1. Ἐνας καλὸς ἄνθρωπος ἔκοβε ξύλα στὴν ὄχθη
ἐνὸς ποταμοῦ. Ἀλλὰ ἀπὸ τὸν πολὺ κόπο τοῦ ἐξέφυγε
τὸ τσεκούρι καὶ τοῦ πέφτει στὸ νερό.

Δὲν ἤξευρε τί νά κάμῃ ὁ πτωχὸς ξυλοκόπος καὶ
πρὸς στιγμὴν ἐστάθη μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια ἐσκέ-
πτετο ὅτι οὔτε ξύλα ἀρκετὰ εἶχε κόψει καὶ τὸ ἐργαλεῖο
του ἔχασε. Καὶ εἶλεγε μέσα του: «αὐτὰ κάμνει ἡ ἀπροσε-
ξία· τώρα θὰ γυρίσω στὸ σπίτι χωρὶς ξύλα καὶ χωρὶς
τσεκούρι».

2. Δὲν εἶχε συνέλθει ἀκόμη ἀπὸ τὴν ταραχὴ του καὶ
παρουσιάζεται ἐμπρὸς του ἕνας φορτῆς νέος.

— «Μὴ στενοχωρῆσαι, γέροντά μου», τοῦ λέγει, «καὶ ἐγὼ θὰ βγάλω τὸ τσεκούρι σου ἀπὸ τὸ νερὸ».

Καὶ ἀμέσως κόβει μίαν βουτιά στὸν ποταμὸ καὶ βγάζει ἀπὸ μέσα ἓνα τσεκούρι ἀσημένιο.

— «Αὐτὸ εἶναι τὸ τσεκούρι σου;» τὸν ἐρωτᾷ.

— «Ὅχι, παιδί μου, δὲν εἶναι αὐτό. Τὸ τσεκούρι μου δὲν ἦτο ἀσημένιο», ἀπαντᾷ ὁ ξυλοκόπος.

Ἀμέσως κόβει ἄλλη βουτιά ὁ νέος καὶ βγάζει ἀπὸ τὸ νερὸ ἓνα ἄλλο τσεκούρι μαλαματένιο.

— «Μήπως εἶναι αὐτὸ τὸ τσεκούρι σου;» τὸν ἐρωτᾷ.

— «Οὔτε αὐτὸ δὲν εἶναι. Τὸ δικό μου ἦτο σιδερένιο καὶ ὄχι μαλαματένιο», ἀπαντᾷ.

3. Βουτιᾷ στὸ νερὸ καὶ τρίτη φορὰ ὁ νέος καὶ βγάζει τὸ σιδερένιο τσεκούρι, ἐξεῖνο ἀκριβῶς πὺν εἶχε πέσει στὸν ποταμὸ. Μόλις τὸ εἶδε ὁ ξυλοκόπος, ἐφώνηξε:

— «Αὐτό, αὐτό εἶναι τὸ δικό μου».



— «Πάρε λοιπὸν τὸ δικό σου», τοῦ λέγει ὁ νέος, «ἀλλὰ μαζί μὲ αὐτὸ πάρε καὶ τὰ ἄλλα δύο. Σοῦ τὰ

προσφέρω δῶρον γιά τήν εἰλικρίνειά σου». Καί ἀμέσως ἔγινε ἄφαντος.

Ὁ νέος αὐτὸς εἶπε ὁ ἄγγελος τῶν Θεῶν Ἑρμῆς.

3. Ἐλαφος καὶ λιοντάρι.

1. Μία ἔλαφος ἐπῆγε νά σβήσῃ τὴ δάψα τῆς σιὰ ξάστερα καὶ κρούα νερὰ μιᾶς πηγῆς τοῦ βουνοῦ. Ἐνῶ ἔπινε, ἔβλεπε στήν ἡρεμὴ ἐπιφάνεια τοῦ νεροῦ τὸ πρόσωπό τῆς καὶ ἐκαμάρωνε τὰ ὠραῖα καὶ κλαδωτὰ κέρατά τῆς· ὅταν ὅμως ἔροισεν τὰ βλέμματα σιὰ λεπτὰ καὶ



ισχνὰ πόδια τῆς, ἐστενοχωρεῖτο καὶ ἔλεγε μέσα τῆς:

«Τί κοῖμα! νά εἶμαι τόσο ὠραῖα σιὸ κεφάλι καὶ τόσο ἄσχημη σιὰ πόδια· δὲν θέλω νά τὰ βλέπω αὐτὰ τὰ κοκκαλιάρικα!».

2. Ἐνῶ αὐτὰ ἐσκέπτετο τὸ ἀνόητο ζῷον, βλέπει νὰ προβάλλῃ ἀπὸ τὴν ἀπέναντι λόχημῃ ἕνα λιοντάρι· ἦτο ἔτοιμο νὰ ὀριήσῃ ἐπάνω της. Φεύγει ἀμέσως καὶ τρέχει, τρέχει μὲ ὅλη τὴ δύναμι τῶν ποδιῶν της. Τὴν καταδιώκει τὸ πεινασμένο λιοντάρι, ἀλλὰ δὲν τὴν φθάνει. Ἡ ἔλαφος ἀπομακρύνεται ὅλο καὶ περισσότερο· τὸ ἔδαφος ἦτο ἄδενδρο καὶ τίποτε δὲν τὴν ἐμποδίζει νὰ τρέξῃ. Ἀλλὰ τώρα μπαίνει σὲ δάσος, τὰ κέρατά της σκοντάφτουν στὰ κλαδιὰ καὶ τῆς ἐμποδίζουν τὸ τρέξιμο, τέλος περιπλέκονται μεταξὺ κλάδων πυκνῶν καὶ τὸ ταλαίπωρο ζῷον δὲν ἠμπορεῖ νὰ προχωρήσῃ, ἐνῶ τὸ λιοντάρι πλησιάζει.

3. Τοῦ κάκου προσπαθεῖ νὰ ξεμπλέξῃ τὰ μεγάλα της κέρατα ἀπὸ τὰ κλαδιὰ, στρέφει τὴν κεφαλὴ τῆς δεξιὰ, στρέφει ἀριστερά, ματαίᾳ προσπάθεια.

Τὸ λιοντάρι τὴν εἶχε καταφθάσει· μὲ ἕνα πήδημα τὴν συλλαμβάνει ἀπὸ τὸν τράχηλο καὶ τὴν ξαπλώνει στὸ ἔδαφος. Τίποτε πλέον δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἐλπίζῃ ἢ ἔλαφος.

Ἐνῶ ἐξερυθρῶσε, ἔλεγε: «ἄξια πάσχω ἢ ἀθλία· ἐσυχαινόμην τὰ πόδια μου, μὲ τὰ ὅποια κατώρθωνα νὰ διαφεύγω τὸν κίνδυνο, καὶ ἐκαμάρωνα τὰ κέρατά μου, πού ἐξ αἰτίας τῶν πεθαίνω».

4. Πεινός, Σκύλος καὶ Ἀλεποῦ.

1. Ἐνα καλοκαιρινὸ βράδυ ὁ κόκορας λέγει στὸ σκύλο τοῦ σπιτιοῦ: «Φίλε συγγάτοικε, θὰ σκάσω ἀπὸ τὴ ζέστη, ἂν κοιμηθῶ ἀπόψε στὸν ὀρνιθῶνα μου. Σκέπτομαι νὰ πετάξω ἐπάνω σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν ἐλιά καὶ νὰ κουρνιασῶ σ' ἕνα της κλαδί· ἀλλὰ φοβοῦμαι μήπως

τὴν νύκτα μὲ ἐνοχλήσῃ κανένας κακὸς ἐπισκέπτης».

«Μὴ φοβῆσαι, φίλε συγγάτοικε», τοῦ ἀπαντᾶ ὁ σκύλος· «ἐγὼ θὰ κοιμηθῶ ἐδῶ γάτω στὴν κουφάλα τῆς ἐλιάς, καὶ ἂν θελήσῃ κανένα ζουνάβι ἢ ἄλλο ζωντόβολο νὰ σοῦ ταράξῃ τὸν ὕπνο, θὰ περάσῃ πρῶτα ἀπὸ τὴν αὐλή μου, καὶ ξεύρεις ὅτι ἐγὼ ἔχω γερὸ ἀφτί. Λοιπὸν πέταξε ἐπάνω καὶ σοῦ εὐχομαι ὕπνο ἐλαφρὸ καὶ ὄνειρα γλυκά.».

2. Ποῖν ἀκόμη ροδίσιμ ἢ αὐγὴ ξυπνᾶ ὁ κόκορας καὶ ἀρχίζει τὸ δυνατὸ καὶ διαπεραστικὸ λάλημα του.

Τὸν ἄκουσε μία ἄλεποῦ στὴν τροῦπα τῆς· ἐσηκώθη ἀμέσως καὶ τρέχει ἐπάνω στὴ φωνή. Σὲ λίγο εὐρέθη γάτω ἀπὸ τὴν ἐλιά.



—«Πόσο δυνατὴ καὶ μελωδικὴ φωνὴ ἔχεις, περήφανέ μου πετεινέ!», τοῦ λέγει ἡ ἄλεποῦ. «Ὡραῖο μου πουλί, затέβα γάτω νὰ σὲ ἀγκαλιάσω καὶ νὰ σὲ φιλήσω!».

—«Πόσο ζολαζεύομαι μὲ τὰ καλὰ σου λόγια, ὦ-
ραία μου φίλη», ἀπαντᾶ ὁ πετεινός. «Ἀλλὰ πῶς ἤμπο-

ρῶ νὰ κατεβῶ χωρὶς τὴν ἄδεια τοῦ θυρωροῦ, ποὺ κοι-
μᾶται στὴ ρίζα τοῦ δένδρου·

Ἐπλησίασε ἢ ἀλεποῦ νὰ πάωμ τὴν ἄδεια τοῦ θυ-
ρωροῦ. Μὲ ἓνα πήδημα ὁ σκύλος τὴν ἀρπάζει ἀπὸ τὸν
τραχήλον.

δ. "Ἡλιος καὶ "Αἴρας.

1. Ὁ Ἄερας θύμωσε
μὲ τὸν Ἥλιο μάλωσε.
Ὁ Ἄερας ἔλεγε·
— Εἶμαι δυνατώτερος !
Καὶ ὁ Ἥλιος ἔλεγε·
— Σὲ περνῶ στὴ δύναμι !
2. Ἐνας γέρος γεωργὸς
μὲ τὴ μαύρη κάπα του
στὸ χωράφι πήγαινε.
Ὁ Ἄερας λάλησε :
— Ὅποιος ἔχει δύναμι
παίρνει ἀπὸ τὸ γέροντα
τὴ χονδρὴ τὴν κάπα του !
3. Φύσησε, ξεφύσησε,
ἔσκασε στὸ φύσημα.
Ἄδικος ὁ κόπος του !
Κρύωσε ὁ γέροντας
καὶ διπλὰ τυλίχτηκε
στὴ χονδρὴ τὴν κάπα του.
4. Καὶ ὁ Ἥλιος λάλησε :
— Ὅποιος ἔχει δύναμι
παίρνει ἀπὸ τὸ γέροντα
τὴ χονδρὴ τὴν κάπα του !

Ἐφεξεν ὀλόλαμπρος,
καλωσύνη σκόρπισεν·
ἔβγαλεν ὁ γέροντας
τὴ χονδρὴ τὴν κάπα του.

5. Πάλι ξαναλάλησε :
Ἄκουσε καὶ μάθε το.
Σέ περνῶ στὴ δύναμι
γιατὶ πᾶς μὲ τὸ κακό,
κι' ἐγὼ πάω μὲ τὸ καλό !

6. Ἡ Ροδοδάφνη.

1. Μία φορὰ ἦτο στὴν ἀρχαία Σπάρτη μία βασιλοπούλα ὀνομαστὴ σ' ὄλον τὸν κόσμον γιὰ τὴν εὐμορφιά της. Ὅταν ἦτο πλέον καιρὸς νὰ νυμφευθῆ, ἦλθαν στὴ Σπάρτη καὶ τὴν ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν πατέρα της οἱ καλύτεροι καὶ πλουσιώτεροι νέοι τῆς Ἑλλάδος.

2. Ἀπὸ ὅλους τοὺς νέους, ποὺ τὴν ἐζήτησαν, δύο ἦσαν ἐξαιρετικὰ ὠραῖοι καὶ εὐγενεῖς· ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς τὸν ἓνα μὲ χαρὰ της θὰ ἐδέχετο νὰ κάμῃ σύζυγό της ἢ ἐπίσης ὠραία καὶ εὐγενικὴ βασιλοπούλα. Ἀλλὰ ποῖον νὰ προτιμήσῃ καὶ ποῖον νὰ ἀφήσῃ; Κανεὶς ἀπὸ τοὺς δύο δὲν εἶχε τίποτε περισσότερο, τίποτε ὀλιγώτερο ἀπὸ τὸν ἄλλον.

3. Τότε ὁ πατέρας τῆς κόρης καὶ βασιλιάς τῆς Σπάρτης προσκαλεῖ τοὺς δύο νέους καὶ τοὺς λέγει :

— « Παλληγκάρια μου, εἴσθε τόσο καλοὶ καὶ οἱ δύο, ὥστε ἡ κόρη μου διστάζει ποῖον νὰ ἐκλέξῃ καὶ ποῖον νὰ ἀφήσῃ. Γι' αὐτό, ἂν δέχεσθε, θὰ ἔπρεπε νὰ ὑποβληθῆτε σ' ἓνα διαγωνισμό ».

— «Μάλιστα, μάλιστα», με μία φωνή απάντησαν και οί δύο.

Καί ὁ βασιλιάς ἐξακολούθει:

«Εἴσθε καί οἱ δύο πλούσιοι καὶ δραστήριοι νέοι ὅ ἕνας ἀπὸ σᾶς θὰ ἠμποροῦσε νὰ κατασκευάσῃ τὸ ὕδρα-



γωγεῖο τῆς πόλεως, γιὰ νὰ φέρῃ τὸ νερὸ ἀπὸ τὶς πηγές τοῦ Εὐρώτα, καὶ ὁ ἄλλος τὸ φρούριο. Ἐκεῖνος ποῦ θὰ τελειώσῃ πρῶτος τὸ ἔργο του, θὰ γίνῃ σύζυγος τῆς κόρης μου».

4. Οἱ νέοι ἐδέχθησαν καὶ ἀμέσως ἐπροσκάλεσαν τε-

χνίτες πολλούς και έπροσπαθούσαν ποιός θα τελειώση τὸ έργο γρηγορότερα. Επλησίαζαν στὸ τέλος και οἱ δύο και εφαινετο πως θα ἐξέριζε τὸ γάμο ἐκεῖνος ποὺ ἀνέλαβε νὰ κτίση τὸ φρούριο. Ἀλλὰ τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ πρωτομάστορης παρέδιδε τὰ κλειδιά τοῦ φρουρίου στὸ βασιλιά, τότε ἀκριβῶς και τὸ νερὸ ἔτρεξε στὴν κορήνη.

5. Κανείς λοιπὸν δὲν ἐξέρισε. Ἀλλ' οὔτε ὑποχωροῦσε ὁ ἓνας στὸν ἄλλον. Τὶ ἔπρεπε νὰ κάμουν; Ὁ μόνος τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον θα ἤμποροῦσε νὰ ἀναδειχθῆ ὁ ἓνας ἀνώτερος ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἦτο ἡ μονομαχία. Καὶ δὲν ἐδίστασαν τὰ βασιλόπουλα νὰ μονομαχήσουν. Ἀλλὰ και στὴ μονομαχία ἐτραυματίσθησαν ἀναμεταξύ των τόσο βαριά, ὥστε ἀμέσως ἀπέθαναν και οἱ δύο.

6. Ἡ βασιλοπούλα ἐνόησε πολὺ καλά ὅτι ἔγινε αἰτία νὰ σκοποθοῦν δύο ὄμοια και εὐγενικά παλληζάρια τὴ στιγμὴ ποὺ ἐζαμάρωνε ὅτι τὸ ἓνα ἀπὸ αὐτὰ θα ἐγίνετο σύζυγός της. Ἡ σκέψις αὐτὴ τὴν ἐβασάνιζε τόσο πολὺ ὥστε ἀποφάσισε νὰ αὐτοκτονήσῃ.

Ἐφυγε λοιπὸν ἀπὸ τὸ παλάτι κορυφὰ και ἐπῆγε σὲ μία ρεματιά, ὅπου ἐσφάγη μόνη της. Πρὶν σφαγῆ εἶπε: «Ἀπὸ τὸ αἷμα μου νὰ φυτρώσῃ ἓνα φυτὸ, ποὺ νὰ ἔχη στὶς ρίζες του τὴν πίτσα μου και τὴν κορφὴ του τὴν εὐμορφιά μου».

7. Ὅταν τὴν ἀνοίξῃ πηγαίνωμε περίπατο σὲ καμιὰ ρεματιά, βλέπομε ἓνα ὄμοιο φυτὸ μὲ πυκνὸ και πράσινο φύλλωμα και μὲ κόκκινα ἢ λευκὰ ἄνθη νὰ στολίζῃ τὸν τόπο. Καμαρώνομε τὴν εὐμορφιά του, ἀλλὰ δὲν τολμοῦμε νὰ κόψωμε τὰ ἄνθη του γιὰ νὰ τὰ κοιτάσωμε στὸ χέρι μας. Ἀπὸ τὸ μέρος τῆς τομῆς γίνεται ἓνα ὑγρὸ, ὁ ὁπὸς τοῦ φυτοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι κολλώδης και πικρός.

Εἶναι τὸ φυτὸ ποὺ ἐφύτρωσε πρώτη φορὰ ἐκεῖ, ὅπου ἐχύθη τὸ αἷμα τῆς ὄμοιας και ἁμοιρης βασιλοπούμας. Εἶναι ἡ ροδοδάφνη.

7. Τὸ κυπαρίσσι τοῦ Μυστροῦ.

1. Σ' ἓνα λόφο τοῦ Μυστροῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον βλέπει κανεὶς ὅλη τὴ Λαζωνικὴ πεδιάδα, ἦτο ἓνα μεγάλο κυπαρίσσι, τὸ μεγαλύτερον ποῦ ὑπῆρχε στὴν Ἑλλάδα. Τώρα δὲν ὑπάρχει πλέον, ἄλλοι λέγουν ὅτι ἐγήρασε καὶ ἐξεράθηκε, ἄλλοι ὅτι κάποιος ἀπόρροετος ἄναψε φωτιὰ ἀπὸ κάτω ἢ φωτιὰ μετεδόθη στοὺς βλαστοὺς καὶ τὸ κυπαρίσσι ἐκάη.

2. Τὸ κυπαρίσσι αὐτὸ ἔχει περιέργη ἱστορία. Στὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας, ἓνας πασᾶς ἐπῆγε μαζί μὲ ἄλλους Τούρκους ἀγάδες νὰ διασκεδάσῃ στὴν ὥραϊα αὐτὴ θέσι τοῦ Μυστροῦ. Εἶχαν μαζί των καὶ ἓνα βροχὸ Ἑλληνα, ἓνα εὐμορφο παλληκᾶρι, γιὰ νὰ τοὺς ὑπηρετῇ. Αὐτὸς τοὺς ἔφησε τὸ ἀρνί, τοὺς ἔφερε νερὸ καὶ ἦτο πάντοτε ἕτοιμος νὰ τοὺς κάμῃ ὅ,τι ἄλλο χρειάζονται.

3. Σὲ μία στιγμὴ τὸ εὐμορφο αὐτὸ παλληκᾶρι ἔστρεψε τὰ βλέμματά του στὴν καταπράσινη πεδιάδα ποῦ τὴν ποτίζει ὁ Εὐρώτας, μὲ τὰ ὥραϊα χωριά, σπαρμένα δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ ποταμοῦ. Μαγευμένος ἀπὸ τὸ ὥραϊο θέαμα ἐδάκρυσε καὶ ἀναστέναξε βαθιά. Τὸν ἀντελήφθη ὁ πασᾶς καὶ τὸν ἐρωτᾷ:

4.—«Λέν μου λές, Ἑλληνα, τί ἔχεις κι' ἀναστενάξεις;»

—«Τί νὰ σοῦ εἰπῶ πασᾶ μου, τοῦ ἀπαντᾷ ὁ νέος. «Συλλογίζομαι ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη ἦσαν δικὰ μας μιὰ φορὰ καὶ μᾶς τὰ ἐπῆρατε σεῖς. Μὰ τὸ λένε τὰ χωριά μας καὶ ἔχω ἐλπίδα στὸ Θεό, ὅτι μὲ καιρὸ πάλι δικὰ μας θὰ γίνουν».

5. Ὁ πασᾶς ἐθύμωσε καὶ τοῦ λέγει:

—«Τί εἶν' αὐτὰ ποῦ λές, Ἑλληνα;» Ἀρπάζει τὴν

ξύλινη σούβλα πού ἔφησαν τὸ ἄρνι, τὴν ζωοφώνει χάμω
καὶ τοῦ λέγει:

«Νά! τὸ βλέπεις αὐτό; Ἄν αὐτὸ τὸ ξερὸ παλούκι
βγάλῃ κλωνάρια, τότε καὶ σεῖς νὰ ἔχετε ἐλπίδα πὸς θὰ
ξαναπάρετε πίσω αὐτὰ τὰ μέρη».

Τὴν ἄλλη μέρα ἡ σούβλα εἶχε ριζώσει στὴ γῆ, εἶχε
βλαστήσει νέα κλωνάρια καὶ σιγά-σιγά ἔγινε τὸ μεγά-
λο καὶ περήφανο κυπαρίσσι τοῦ Μυστοῦ.

8. Γέρος καὶ Θάνατος.

1. Ἐνας γέρος σὲ φτώχειας ἀνάγκη
ἄλλον τρόπο νὰ ζῆσῃ δὲν εἶχε,
μόνο ξύλα νὰ κόψῃ στὸ λόγγο,
μετὰ βιᾶς τὸ ψωμί του νὰ βγάξῃ.
2. Μιὰ ἡμέρα βαριὰ φορτωμένος,
περπατώντας σ' ὄρθο μονοπάτι,
ἀτ' τὸν κόπο καὶ κάμα τοῦ ἡλίου
τὴν ἀνάσα νὰ πάρῃ δὲ φθάνει.
3. Σ' ἓναν ὄχτο τ' ἀνάσκελα πέφτει.
καὶ στὸ μέγα, πολὺ κούρασμά του
τὴ ζωὴ του μισώντας βαριέται
καὶ τὸ Χάρο μὲ πόθο του κράζει
4. Νά! ὁ Χάρος ἐμπρός του πετιέται,
τὸ δρεπάνι κρατώντας στὸ χέρι,
μ' ἄγριαν ὄψι καὶ σχῆμα τρομάρας.
Γιὰ εἶμαι! γέρο, τοῦ λέγει, τί θέλεις;
5. Ἄχ! ὁ γέρος εὐθύς ἀποκρίθη
τὸ ζαλίκι μου αὐτὸ δὲν μποροῦσα
νὰ σηκώσω· σὲ φώναξα ὁ δόλιος
νὰ μοῦ δώσης ὀλίγη βοήθεια.

9. Ἡ Μονὴ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου.

1. Ὁ τόπος, ὅπου σήμερα εἶναι κτισμένη ἡ ὀνομαστικὴ μονὴ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου, παλαιότερα ἦτο ἀκατοίκητος. Μόνον κοπάδια ἀπὸ γίδια ὠδηγοῦσαν ἐκεῖ οἱ βοσκοί, γιατί μόνον γίδια ἦτο δυνατόν νὰ πατοῦν στὸ βραχῶδες ἐκεῖνο ἔδαφος· ἔτρωγαν τὰ τρυφερὰ βλαστάρια τῶν πρῖνων καὶ ἄλλων ἀγρίων φυτῶν, ποῦ ἦσαν φυτρωμένα στὶς σχισμὲς τῶν βράχων καὶ ὅπου ἀλλοῦ ὑπῆρχε λίγο χῶμα.

2. Μία ἡμέρα ἔβοσκαν τὰ γίδια, ποῦ εἶχε ὀδηγήσει ἐκεῖ ἡ μικρὴ καὶ ἀθῶα βοσκοπούλα Εὐφροσύνη. Ὅταν ἐπλησίαζε μεσημέρι, βλέπει ἕναν τράγο νὰ ξεκόβῃ ἀπὸ τὸ κοπάδι καὶ νὰ ἀπομακρύνεται· σὲ λίγο δὲν εἶφαινετο πονθενά. Ἡ μικρὴ βοσκοπούλα ἐφοβήθη μήπως γαθῆ ὁ τράγος καὶ ἐσηκώθη νὰ τὸν εὔρη. Μόλις εἶχε κάμει ὀλίγα βήματα καὶ βλέπει τὸν τράγο νὰ γυρίζῃ πίσω καὶ νὰ διευθύνεται πρὸς τὸ μέρος της. Τὴν ἐπλησίασε καὶ ἐστάθη μπροστά της, σὰν κάτι ἠθέλε νὰ της εἰπῆ. Ἀλλὰ τὰ ζῶα λαλιά δὲν ἔχουν. Παρατήρησε ὁμως ἡ Εὐφροσύνη ὅτι τὰ γένεια τοῦ τράγου ἦσαν βρεγμένα.

3. Τὸ μεσημέρι τῆς ἄλλης ἡμέρας ὁ τράγος ἔκαμε τὸ ἴδιον· ἐξέκοψε ἀπὸ τὰ ἄλλα γίδια, ἔγινε ἄφαντος καὶ σὲ λίγο ἐγύρισε πίσω καὶ ἐστάθη μπροστά στὴν κόρη μὲ τὰ γένεια βρεγμένα. Τὴν τρίτη ἡμέρα καὶ τὴν ἴδια ὥρα ὁ τράγος φεύγει πάλι ἀπὸ τὴ βοσκὴ καὶ ἀπομακρύνεται. Αὐτὴν τὴν φορὰ ἡ βοσκοπούλα εἶχε τὴν περιέργεια νὰ ἰδῆ, ποῦ πηγαίνει ὁ τράγος· ἐσηκώθη ἀμέσως ἀπὸ τὴ θέσι της καὶ τὸν παρακολοῦθεῖ.

4. Λίγο πιο πέρα σ' έναν απότομο κορμινό ήτο μία μεγάλη σπηλιά, την οποίαν κανείς δεν ήξευρε. Ή εισόδός της ήτο φραγμένη από πυκνά βάρτα και κισσούς, πού κανείς δεν έφαντάζετο ότι έζει ήτο σπηλιά. Κανείς δεν έσκέφθη να πλησιάση έκει μέσα, γιατί καμιά ανάγκη δεν υπήρχε να βαδίση στον απόκορμινον αυτόν και έπιζίνδυνο τόπο, όπου μόνον οί τράγοι και οί γίδες θα ήμποροῦσαν να πατοῦν. Στη σπηλιά έζεινή διευθύνη ο τράγος, έπαραμέρισε με την κεφαλή του τὰ βάρτα και έμπηξε μέσα.



5. Έσκέφθη άμέσως ή βοσκοπούλα ότι έκει μέσα υπήρχε πηγή, από την οποίαν έπινε ο τράγος και γι' αυτό, όταν έβγαινε, τὰ γένηια του ήσαν βρογμένα. Έμπηξε λοιπόν μέσα και αυτή και είδε πράγματι ότι από τὸ βράχο έτρεχε λίγο νερό και έμαζεύετο κάτω σ' ένα μικρό κοίλωμα. Άλλά τὸ σπουδαιότερο, είδε από πάνω από την πηγή μία εικόνα κορμασμένη στο βράχο.

Ἡ εἰκόνα αὐτὴ παριστάνει τὴν βρεφοκρατοῦσαν Θεοτόκον καὶ εἶναι φτιασμένη ἀπὸ κερι καὶ μαστίχα, καί, καθὼς λέγουν, εἶναι μία ἀπὸ τὶς τρεῖς ἐξεῖνες εἰκόνας πού κατασκευάσε ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς.

6. Ἡ μονὴ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου εἶναι ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα καὶ ἀρχαιότερα μοναστήρια τοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἡ εἰκόνα εὐρέθη στὶς 23 Αὐγούστου 362 καὶ ἀμέσως τότε οἱ μοναχοὶ Συμεὼν καὶ Θεόδωρος μὲ τὴ συνδρομὴ τῶν πλησιοχώρων ἔκτισαν τὸ μοναστήρι.

10. Ἡ εὐσέβεια τοῦ Αἰνείου.

1. Ὅταν οἱ Ἕλληνες ἐπολεμοῦσαν κατὰ τῶν Τρῶων δέκα χρόνια συνεχῶς, ὁ Αἰνεῖας ἦτο ἕνας ἀπὸ τοὺς γενναϊότερους ἡρώες πού ὑπερήσπιζαν τὰ τείχη τῆς Τροίας.

Ἀλλὰ ἡ Τροία ἐκυριεύθη καὶ ἀθλία τύχη ἐπερίμενε τοὺς κατοικοὺς της. Οἱ Ἕλληνες διέταξαν τοὺς Τρῶας νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ σπίτια των καὶ τὶς περιουσίες των καὶ νὰ φύγουν σ' ἄλλους τόπους, ὅπου καθένας ἤθελε. Καὶ τὸ χειρότερο, δὲν τοὺς ἐπέτρεψαν νὰ πάρουν μαζὶ των, ὅσα ἤμποροῦσαν ἀπὸ τὰ πράγματά των, ἀλλὰ μόνον ἕνα τι, ὅ,τι προτιμοῦσε καθένας.

2. Καὶ τότε ἐβλέπατε τοὺς Τρῶας νὰ φεύγουν ἀπὸ τὸν τόπο, ὅπου ἐγεννήθησαν καὶ ἐμεγάλωσαν, κρατώντας καθένας στὰ χέρια ἕνα κόσμημα ἢ κάτι ἄλλο πολύτιμο, πού θὰ ἤμποροῦσαν νὰ τὸ ἀνταλλάξουν καὶ νὰ πάρουν κάτι γὰ συντήρησί των.

Μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους Τρῶας ἐπέρασε μπροστὰ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας ὁ Αἰνεῖας κρατώντας τὸ ἄγαλμα τοῦ

ἔφεστίου θεοῦ, σὺν τῷ εἰποῦμε τοῦ θεοῦ τοῦ προστάτη τῆς οἰκογενείας του· γιατί αὐτὸ ἐθεώρησε τὸ πολυτιμότερο ἀπὸ τὰ πράγματά του.

3. Οἱ Ἕλληνας τὸν εἶδαν μὲ θαυμασμό, καὶ γιὰ τὸν ἀμείψουν γιὰ τὴν εὐσεβῆ πράξι του, τοῦ ἐπέτρῃσαν νὰ πάρῃ καὶ ἓνα ἄλλο ἀκόμη ἀπὸ τὰ πράγματά του, ὅ,τι ἤθελε.



Καὶ τότε εἶδαν τὸν Αἰνεΐα νὰ βαστᾷ στοὺς ὄμους του τὸ γέροντα καὶ τυφλὸ πατέρα του Ἀγχίση, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀδύνατον νὰ βγῆ ἀπὸ τὴν πόλι περπατώντας.

Οἱ Ἕλληνας τόσο πολὺ συγκινοῦνται ἀπὸ τὴ δευτέρῃ αὐτῆ εὐσεβῆ πράξι τοῦ Αἰνεΐου, ὥστε τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ πάρῃ ὅλη τὴν πολυτίμη περιουσία του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΝ ΖΩΗΝ

11. Οἱ Φροῦνες.

4. Μιά φορά ἕνας παλαιὸς στρατιώτης μὲ βλαμμένο τὸ ἔνα τοῦ πόδι ἐπερνοῦσε ἀπὸ ἕνα χωριό, ὅπου ἀρρώστησε ἑξαφνικά. Δὲν ἤμποροῦσε πλέον νὰ ἐξαζολουθήσῃ τὸ δρόμο του καὶ ἦτο ὑποχρεωμένος γάπου νὰ μείνῃ.

2. Κατέφυγε στὸ μοναδικὸ πανδοχεῖο τοῦ χωριοῦ καὶ τοῦ ἐδόθη ἕνα ἐλφεινὸ δωμάτιο ἐπάνω ἀπὸ τὸ στάβλο. Ἡ ἀνεπόφορη δεσπομῖα καὶ τὰ χρεμετίσματα τῶν ζῶων δὲν τὸν ἀφῆναν νὰ κοιμηθῇ ὀλόκληρη νύκτα. Ἐν τούτοις αὐτὸ ἦτο τὸ μικρότερο κακὸ πὺν τὸν ἔστενοχωροῦσε. Ἐστενοχωρεῖτο πρὸ πάντων, γιατί τὰ χρήματά του ἦσαν ὀλίγα καὶ ἔπειτα ἀπὸ δύο-τρεῖς ἡμέρες δὲν θὰ εἶχε νὰ πληρώσῃ τὸ μικρὸ ἐνοίκιο τοῦ δωματίου.

Ἡ μικρὴ Ἀγγελικὴ, τὸ κορίτσι ἐνὸς πτωχοῦ καλαθοποιοῦ, ὁ ὁποῖος κατοικοῦσε ἐκεῖ κοντά, ἄκουσε τὸν πατέρα της ἕνα βράδυ στὸ τραπέζι νὰ ὀμιλῇ γιὰ τὸν ἀτυχῆ αὐτὸν στρατιώτη. «Τί κοῦμα», ἔλεγε, «νὰ μὴ ἔχω νὰ τοῦ δώσω γάτι τοῦ πτωχοῦ αὐτοῦ, πὺν ἔχασε τὸ

πόδι του στὸν πόλεμο καὶ τώρα ἀνάπηρος, καθὼς εἶναι, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐργασθῆ».

4. Ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡμέρα καὶ ἔπειτα κάθε βράδυ ἡ Ἀγγελικὴ ἐπήγαινε στὸ δωμάτιο τοῦ στρατιώτη καὶ γελαστὴ πάντοτε τοῦ εἶδιδε ἀπὸ δέκα δραχμῆς. Κάποτε ὅμως ὁ εὐγενὴς ἐκεῖνος στρατιώτης πολὺ στενοχωρημένος τῆς εἶπε:



«Ἀγαπητό μου παιδί, ὅπως ἄκουσα σήμερα, οἱ γονεῖς σου εἶναι πτωχοί. Εἶπέ μου, σὲ παρακαλῶ, ποῦ εὐρίσκεις αὐτὰ τὰ χρήματα ποῦ μοῦ φέρνεις κάθε ἡμέρα; Θὰ προτιμοῦσα νὰ ἀποθάνω ἀπὸ τὴν πείνα, παρὰ νὰ σὰς στερήσω τὸ δικό σας ψωμί».

5. «ὦ! μὴ στενοχωρηῆσαι διόλου», ἀπάντησε τὸ πονετικὸ κορίτσι. «Τὰ ὀλίγα αὐτὰ χρήματα τὰ κερδίζω μὲ τὸν κόπο μου. Πηγαίνω στὸ σχολεῖο τοῦ γειτονικοῦ

χωριού. Στο δρόμο περνῶ ἀπὸ ἓνα μικρὸ λαγκάδι πού ἔχει πολλές φράουλες ἄγριες μαζεύω κάμποσες καὶ τίς πούλω στὸ χωριό. Οἱ γονεῖς μου τὸ ἤξεύρουν καὶ εἶναι σύμφωνοι. Συχνὰ μοῦ λέγουν: Ὑπάρχουν ἄνθρωποι ἀκόμη πρὸ πτωχοὶ ἀπὸ μᾶς καὶ πρέπει νὰ τοὺς κἀνωμε ὅ,τι καλὸ ἠμποροῦμε».

Ὁ στρατιώτης συνεκινήθη πολὺ ἀπὸ τὰ λόγια αὐτὰ τῆς Ἀγγελικῆς καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια τῆς λέγει: «Εὐσπλαχνικὸ παιδί, ὁ Θεὸς νὰ εὐλογήσῃ καὶ σὲ καὶ τοὺς γονεῖς σου γιὰ τὴν τόση φιλανθρωπία σας».

12. Ἡ Ρήνα μὲ τίς πολλές κοῦκλες.

1. «Τί καλὴ πὺν εἶναι ἡ θεία μου! Μοῦ ἔκαμε ἓνα τόσο ὄραϊο δῶρο τώρα τὴν πρωτοχρονιά»· ἔλεγε ἡ μικρὴ Ρήνα, καθὼς παρατηροῦσε μίαν ὄραϊαν κούκλα. Καὶ ἐξακολούθει: «ἔχω ὅμως τέσσερεις ἄλλες κοῦκλες ἐπίσης ὄραϊες. Ἄν τὸ ἤξευρε ἡ θεία μου, θὰ μοῦ ἔφερνε γὰτι ἄλλο».

2. Ἡ Ρήνα ἦτο ἡ μονάκριβη κόρη τῶν γονέων της, εἶχε πολλὰ παιγνίδια καὶ ποτὲ δὲν ἐσκέφθη, ὅτι αὐτὰ πὺν ἐπεριφρονοῦσε ἐκείνη, θὰ ἄρρεσαν σ' ἄλλα παιδιά. Ἡ φίλη της Κούλα, πὺν τῆς ἔκαμνε συντροφιά, ἐσκέφθη λίγες στιγμὲς καὶ εἶπε:

3. «Τώρα καὶ λίγες ἡμέρες ἄκουσα μιὰ συζητητικὴ, ἀλλὰ ἀληθινὴ ἱστορία. Μία νοσοκόμος διηγῆθη στὴ μητέρα μου, ὅτι στὸ Νοσοκομεῖο τῶν Παίδων νοσηλεύεται ἓνα μικρὸ κοριτσάκι, πὺν θὰ μείνῃ στὸ κρεβάτι πολὺ καιρό. Τὸ κοριτσάκι αὐτὸ εἶναι πτωχό. Ἡ μητέρα του εἶναι χήρα καὶ ἔχει τρία παιδιά ἀκόμη».

4. «Πρὸ ἡμερῶν λοιπόν, καθὼς ἐξύπνησε τὸ ἄρρω-

στο αυτό κοριτσάκι, ή μικρή Ἄννα, εἶπε στή νοσοκόμο: Τὸ ὥραϊο ὄνειρο ποὺ εἶδα! ἄχ νὰ ἦτο ἀλήθεια! Εἶδα πὼς ἤμην ἄρρωστη σ' ἓνα κρεβάτι, ὅπως εἶμαι τώρα, καὶ ὅτι ἤμην πολὺ στενοχωρημένη, γιατί δὲν εἶχα τίποτε νὰ παίξω».

5. «Σὲ μιὰ στιγμὴ ὅμως ἄκουσα ἓνα ἑλαφρὸ θόρυβο στὸ προσκέφαλο μου. Γυρίζω νὰ ἰδῶ καὶ βλέπω κάτι καλὲς κυρίες νὰ ἀφήνουν ἐπάνω στὸ κρεβάτι μου μία κούκλα μὲ ἀληθινὰ μαλλιά, μὲ ἓνα ὥραϊο μεταξωτὸ φόρεμα· ἀκόμη καὶ μικρὰ παπουτσάκια ἐφοροῦσε στὰ πόδια της. Ἄν κλείσω τὰ μάτια μου, μοῦ φαίνεται πὼς τὴν ἔχω ἐμπρὸς μου· τόσο καλὰ τὴν θυμοῦμαι. Ἀλλὰ τί κοῖμα ποὺ εἶναι ψέμα!»

«Τὸ καημένο τὸ παιδί! ποτὲ δὲν εἶχε κούκλες, γι' αὐτὸ τόσο πολὺ τὶς ἐπιθυμεῖ, ὥστε νὰ τὶς βλέπη στὸν ὕπνο του».

6.—«Καημένη Κούλα», ἀπαντᾷ ἡ Ῥήνα, ἐνῶ ἐσκούπιζε λίγα δάκρυα ἀπὸ τὰ μάτια της. «Ἐγὼ γρινιάζω ἐπειδὴ ἔχω πολλὰς κούκλες! Δὲν νομίζεις ὅτι αὐτὴ ἡ τελευταία, ποὺ μοῦ ἔφερε ἡ θεία μου, ὁμοιάζει μὲ ἐκείνην ποὺ ὄνειρεύθη ἡ Ἄννα;»

Καὶ ἐξακολουθεῖ ἡ Ῥήνα. «Ἡμποροῦμε ἄραγε νὰ τὴν στείλωμε στὸ ἄρρωστο αὐτὸ κορίτσι μὲ τὴν νοσοκόμο;»

—«Γιατὶ νὰ τὴν στείλωμε καὶ νὰ μὴ τὴν φέρωμε μόνες μας; Αὐτὸ θὰ τὴν εὐχαριστήσῃ περισσότερο», εἶπε ἡ Κούλα. «Θὰ στενοχωρῆται μόνη της στὸ νοσοκομεῖο ἡ Ἄννα».

7. Ἐφυγαν ἀμέσως καὶ ὕστερα ἀπὸ λίγο ἐφθασαν στὸ νοσοκομεῖο. Καθὼς ἐπλησίαζαν στὸ κρεβάτι τῆς Ἄννας, ἡ νοσοκόμος ἔφερε τὸ δάκτυλο στὰ χεῖλη. Ἡ Ἄννα ἐκοιμᾶτο.

Ἡ Ῥήνα ἐμειδίασε καὶ ἐσκέφθη ὅτι τώρα ἤμπο-
ροῦσε νὰ ἐπαληθεύσῃ τὸ ὄνειρο τῆς Ἄννας. Ἐπλησί-
ασε σιγὰ-σιγὰ, ἄφησε τὸ κουτί μὲ τὴν κούκλα στὸ
προσκέφαλο καὶ ἐγύρισε πάλι στὴ θέσι τῆς. Ἐπερίμενε
νὰ ξυπνήσῃ ἡ Ἄννα.

8. Τρία-τέσσαρα παιδάκια παρατηροῦσαν μὲ περι-
έργεια τὴ σκηνὴ αὐτὴ ἀπὸ τὰ γειτονικὰ κρεβάτια. Μό-
λις ἐξύπνησε ἡ Ἄννα καὶ εἶδε τὸ κουτί στὸ προσκέφα-
λό τῆς, ἀνασηκώθηκε λίγο, τὸ ἐπῆρε καὶ γοήγορα τὸ
ἄνοιξε. Ἦτο τόσο μεγάλη ἡ ἐκπλήξις τῆς, ὅταν εἶδε τὴν
κούκλα, ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγραφῇ. Μερικὰ δευ-



τερόλεπτα ἔμεινε ἀκίνητη, σὰν νὰ μὴν ἐπίστευε σ' ὅ,τι
ἔβλεπε, ἐνόμιζε ὅτι ὄνειρευέται ἀκόμη. Ἀπλώσε δειλὰ-
δειλὰ τὸ χέρι τῆς νὰ πιάσῃ τὴν κούκλα καὶ ἔτσι νὰ
πεισθῇ ὅτι εἶναι ἀληθινή.

9. Μὲ μία φωνὴ χαρᾶς τὴν ἔβγαλε ἀπὸ τὸ κουτί, τὴν
ἔσυρε κοντά τῆς καὶ ἐφώνησε: «Εἶναι ἀληθινή κούκλα,
οἱ καλὲς κυρίες μου τὴν ἔφεραν! Εἶναι ἀκριβῶς ἐκείνη

πού ἔβλεπα στὸ ὄνειρό μου. Νά! τὰ κατσαρὰ μαλλιάκια της, νά! τὸ φορεματάκι της τὸ ὄραϊο, νά! καὶ τὰ παπουτσάκια της». Κατόπιν παρεκάλεσε τὴν νοσοκόμο νὰ τὴν δείξῃ στὸ κοριτσάκι, πού ἦτο ξαπλωμένο στὸ διπλάνο κρεβάτι καὶ δὲν ἠμποροῦσε νὰ γυρίσῃ πρὸς τὸ μέρος της.

10. Ἡ Ρίνα ἀπὸ τὴ θέσι της παραζολουθοῦσε τὴ μικρὴ αὐτὴ σκηνὴ καὶ πολὺ συνεκινήθη. Ἡ πρώτη αὐτὴ ἐπίσκεψις στὸ νοσοκομεῖο δὲν ἦτο καὶ ἡ μόνη. Πολλὲς φορὲς ξαναπῆγε, πότε μὲ παιγνίδια, πότε μὲ γλυκίσματα καὶ ἄλλες φορὲς μὲ χροῖματα.

13. Προσπάθησε πάλι.

1. Ὁ μικρὸς Θάνος, τὸ παιδί ἐνὸς δικαστῆ, εἶχε κλείσει πρὸ ὀλίγου τὸ βιβλίον του καὶ τώρα ἐπροσπαθοῦσε μὲ μεγάλη προσοχὴ νὰ τακτοποιήσῃ τὸν αὐτό του.

— «Ἐμαθες τὸ μάθημά σου, Θάνο;», τὸν ἐρωτᾷ ὁ πατέρας του.

— «Ὁχι, πατέρα», ἀπάντησε ὁ μικρὸς, σκύβοντας τὸ κεφάλι.

— «Ἀλλὰ γιατί δὲν τὸ ἔμαθες;»

— «Γιατί εἶνε πολὺ δύσκολο, πατέρα. Ποτὲ δὲν θὰ ἠμπορέσω νὰ τὸ μάθω αὐτὸ τὸ μάθημα. Ἀλλὰ καὶ ἂν τὸ μάθω, θὰ τὸ λησμονήσω ἀμέσως, ἢ μνήμη μου δὲν μὲ βοηθεῖ».

— «Ἄν σοῦ ὑποσχεθῶ ὅτι θὰ σοῦ ἀγοράσω ἓνα ποδήλατο τὴν πρωτοχρονιά, θὰ τὸ λησμονήσῃς ἕως τότε»;

— «Ὁχι βέβαια».

— «Νά λοιπόν πού σέ βοηθεῖ ἡ μνήμη σου! Ἄν δείξεις καί γιά τὸ μάθημά σου μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον, θά σέ βοηθήσῃ καί σ' αὐτὸ ἡ μνήμη. Προσπάθησε καί θά τὸ κατορθώσῃς».

— «Ἄλλὰ ἐπροσπάθησα πατέρα!»



— «Τὸ ἠξεύρω ἄλλὰ προσπάθησε ἄλλη μία φορά, προσπάθησε σοβαρά, μὲ ἐπιμονή καί θά τὸ μάθῃς. Γιὰ νὰ σοῦ δείξω ὅτι μόνον ἐπιμονή χρειάζεται, θά σοῦ διηγηθῶ μία μικρὴ ἱστορία».

2. Εἶναι τώρα τριάντα καὶ περισσότερα χρόνια, ὅταν ἓνα ἀπὸ τὰ ὀλιγώτερο ἔξυπνα παιδιὰ κάποιου ἐπαρχιακοῦ σχολείου ἐσηκώθη στὸ μάθημα. Δὲν ἦτο ἡ πρώτη φορά πού δὲν τὰ ἐκατάφερε καλὰ ὁ ἐπαρχιώτης αὐ-

τὸς μαθητῆς. Ὁ δάσκαλος τὸν ἐκάθισε κάτω μὲ θυμὸ καὶ τοῦ λέγει: «ἂν ἐξακολουθήσῃς νὰ μὴ προσέχῃς στὰ μαθήματά σου, δὲν θὰ γίνῃς ἄξιος γιὰ τίποτε».

Τὸ ταλαίπωρο παιδί ἐγύρισε ἐντροπιασμένο στὴ θέσι του καὶ ἐπρόσεχε στὸ βιβλίον του.

Σὲ λίγο ἐψιθύρισε, «μὰ δὲν ἤμπορῶ νὰ τὸ καταλάβω, εἶναι πολὺ δύσκολο».

»Πρόκει νὰ προσπαθήσῃς πολὺ», τοῦ λέγει ὁ διπλανός στὸ θρανίον.

—»Ἐπροσπάθησα, ἀλλὰ τίποτε δὲν κατώρθωσα».

Ὅταν ἐβγήκε ἀπὸ τὸ σχολεῖο μαζὶ μὲ τὸν ἴδιον συμμαθητὴ του, τοῦ παραπονέθηκε ὅτι δὲν ἤμπόρεσε νὰ μάθῃ τὸ μάθημά του. Ὁ συμμαθητῆς του τοῦ ἀπάντησε μὲ τόνο ἐνθαρρυντικὸ «προσπάθησε πάλι.»

3. Οἱ δύο αὐτὲς λέξεις τοῦ ἔδωσαν νέα δύναμι καί, ὅταν ἐπῆγε στὸ σπίτι, κατέβαλε νέα προσπάθεια, μεγαλύτερη ἀπὸ ἄλλοτε. Σιγὰ-σιγὰ ἄρχισε νὰ ἐννοῇ τὸ μάθημά του καὶ ἔπειτα ἀπὸ λίγο τὸ εἶχε μάθει ἐντελῶς.

Τὴν ἄλλη ἡμέρα στὸ σχολεῖο ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν θέσι του καὶ ἐπροχώρησε πρὸς τὴν ἔδρα.

—»Τὶ θέλεις πάλι;» τὸν ἐρωτᾷ ὁ δάσκαλος.

—»Νὰ εἰπῶ τὸ μάθημά μου, κύριε».

—»Μὰ τὸ εἶπες χθὲς καὶ δὲν τὰ ἐκατάφερες καλά».

—»Ναί, ἀλλὰ τώρα θὰ ἤμπορέσω νὰ εἰπῶ καὶ τὸ σημερινὸ καὶ τὸ χθεσινόν», εἶπε ὁ μικρὸς Στάμος. ἔτσι τὸν ἔλεξαν.

—»Λοιπὸν ὁρίστε, λέγε!»

Ὁ Στάμος εἶπε καὶ τὰ δύο μαθήματα χωρὶς διόλου νὰ σκοντάψῃ.

Ὁ δάσκαλος ἐμειδίασε εὐχαριστημένος.

4. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη, κανένας συμμαθητῆς του δὲν ἐμάθαινε τὸ μάθημά του καλύτερα ἀπὸ τὸ

Στάμος ἦτο ἓνας ἀπὸ τοὺς πρώτους. Ἀπὸ τότε ἕως σήμερα, πὺν ὁ Στάμος πλησιάζει τὰ πενήντα χρόνια, ἕξακολουθεῖ νὰ ἀσχολῆται μὲ βιβλία καὶ μὲ ἔγγραφα καὶ διαρκῶς μελετᾷ. Καὶ τὴ στιγμὴ αὐτὴ συμβουλεύει τὸ παιδί του τὸ Θάνο νὰ προσπαθῆσῃ πάλι, ὅπως καὶ αὐτὸς ἐπροσπάθησε.

5. Τὰ μάτια τοῦ μικροῦ ἔλαμψαν καὶ λέγει: «Πατέρα, ἐσὺ πράγματι ἦσο ἐκεῖνο τὸ παιδί;»

—»Μάλιστα, ἐκεῖνο τὸ χωριατάκι ἤμην ἐγώ».

—»Θὰ προσπαθῆσω πάλι, πατέρα, εἶπε ἀποφασιστικὰ ὁ Θάνος» καὶ ἀμέσως ἄφησε τὸν αὐτό καὶ ἐπεδόθη στὸ μάθημά του.

6. Ὄταν τὸ βράδυ ὁ πατέρας ἐγύρισε ἀπὸ τὸ γραφεῖο του, ἐρώτησε τὸ παιδί του: «Λοιπόν, Θάνο, τί ἐκατάφερες;»

—»Ἐμάθα τὸ μάθημά μου καλά. Ἦμπορῶ νὰ τὸ εἰπῶ ἀπ' ἔξω».

—»Σοῦ ἐφάνη δύσκολο;»

—»Ὁχι τόσο, πατέρα· γιατί εἶχα τὴν πεποίθησι ὅτι θὰ τὸ ἐμάθαινα».

—«Τώρα λοιπόν, Θάνο, κατέχεις τὸ μυστικὸ τῆς ἐπιτυχίας. Τὸ μυστικὸ αὐτὸ εἶναι, νὰ μὴ σταματᾷ κανεὶς καὶ νὰ μὴ ἀπογοητεύεται, ὅταν συναντᾷ δυσκολίες. Πρέπει νὰ προχωρῇ χωρὶς κανένα δισταγμό, ἀλλὰ μὲ σταθερὸ σκοπὸ νὰ ἐπιτύχῃ αὐτὸ πὺν ἐπιδιώκει».

14 Τὸ Χωριατάκι.

1. Σκορπίζει ἡ αὐγούλα
ζωὴ σιτὴ λαγκαδιῶ
καὶ λάμπει ἡ δροσοῦλα
στὰ πράσινα κλαδιὰ.

2. Ροδοφωτίζει ή δύσις
λάμπει ή άνατολή
καί φόρεσ' όλη ή φύσις
χαρούμενη στολή
3. Νεράκι παγωμένο
τρέχει στή ρεματιά
πουλί χαριτωμένο
τό λέει στην ίτιά.
4. Καί πάει το χωριατάκι
είς τό σχολειό φαιδρό
κι' έχει στό σακκουλάκι
λίγο ψωμί ξερό.

15. Ο πιστός Χιόνης.

1. Κάθε μεσημέρι στις 11, που έγύριζε από τό σχολείο ό Σπύρος, τόν έπερίμενε ό σκύλος του, ό Χιόνης, στή γέφυρα του ποταμού. Έπληδούσε επάνω του, του έγλειφε τά χέρια, έγούγιζε και με άλλα παιγνίδια έδειχνε τή χαρά του, που έβλεπε τό φίλο του τό Σπύρο. Και τότε μόνον έσταματουσε ό Χιόνης, όταν ό Σπύρος έσκυβε κάτω και τόν εχάιδευε στην πλάτη. Έπειτα πηδώντας και παίζοντας επήγαιναν μαζί στό μύλο, όπου έμενε ό Σπύρος με τούς γονείς του.

2. Πολλές φορές πεινασμένος ό Σπύρος άφηνε τή σάκκα του και άμέσως έκοβε ένα κομμάτι ψωμί, έπαιρνε και τό ανάλογο τυρί και έβγαινε έξω.

Τό ψωμί τό έμοιράζοντο με τό Χιόνη σαν δύο φίλοι· αλλά ό Χιόνης ήτο άνυπόμονος και επληδούσε επάνω στό Σπύρο νά πάρη τό μεριδίό του γρηγορότερα.

— «Αφησέ με Χιόνη», ἔλεγε ὁ μισρός, «ἄφησέ με καὶ θὰ σοῦ δώσω τὸ μερίδιό σου, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ μὲ σπρώχνης». Ἐπειτα ἀνέβαινε στὸ μανδρότοιχο καὶ καθισμένος ἐξεῖ ἔτρωγε μὲ ἡσυχία τὸ ψωμί του. Ὁ Χιόνης ἐκάθητο ἔμπρός του κάτω καὶ ἐπροσπαθοῦσε νὰ ἀνοίγῃ μὲ ἐπιτηδειότητα τὸ στόμα του γιὰ νὰ ἀρπάξῃ τὸ κομμάτι πού τοῦ ἔλετοῦσε κάθε φορὰ ὁ Σπύρος.

3. Ἐνα Σάββατο μετὰ τὸ φαγητό, ὁ ὑπηρέτης ἐτοίμαξε στὴν ἀγλή τὸ δίτροχο ἀμάξι νὰ μεταφέρῃ στὸ χωριὸ ἀλεύρι. Ἐφόρτωσε τοὺς σάκκους, ἔξεψε τὸ ἄλογο καὶ ἦτο ἕτοιμος νὰ φύγῃ.

— «Ποῦ θὰ πάῃ ὁ ὑπηρέτης, μητέρα;» ἐρωτᾷ ὁ Σπύρος.

— «Στὸ χωριό», τοῦ ἀπάντησε.

— «Μπορῶ νὰ πάω μαζί του, μητέρα;» ξαναρωτᾷ.

— «Ὁχι, παιδί μου, γιὰτὶ ὁ πατέρας δὲν ἐπιτρέπει».

Ὁ Σπύρος κοιτάζει τὸν πατέρα του μὲ βλέμματα παρακλήτικὰ καὶ περιμένει τὴν συγκατάθεσί του.

Τέλος ὕστερα ἀπὸ πολλὰ παρακλήσεις τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ συνοδεύσῃ τὸν ὑπηρέτη στὸ χωριό, ἀλλὰ ἡ μητέρα του δὲν ἔδωσε τὴν συγκατάθεσί της μὲ εὐχαρίστησι.

4. Ὁ Σπύρος μὰ πού τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ κάμῃ τὸν περίπαιτο πού ἐζητοῦσε, τίποτε δὲν ἠθέλε νὰ ἀκούσῃ. Ἐπήδησε ἐπάνω στὴ σούστα καὶ ἐκάθησε δίπλα ἀπὸ τὴ θέσι τοῦ ὀδηγοῦ. Ἡ σούστα ἐξεκίνησε καὶ ὁ Χιόνης τὴν ἐπῆρε ἀπὸ κοντά, ἔτρεχε, ἐπηδοῦσε, ἐγαύγιζε καὶ ἦτο ὅλο χαρά. Ἦτο μία ωραία χειμωνιάτικη ἡμέρα.

5. Τὸ χειμῶνα νυκτώνει ἐνωρίς. Δὲν ἄργησαν νὰ παρουσιασθοῦν τὰ πρῶτα ἄστρα στὸν οὐρανὸ καὶ ἡ νύκτα ἐξαπλώνετο σ' ὅλην τὴν ἐξοχή. Τώρα ἀκούεται καλύτερα ὁ ψίθυρος τῶν νερῶν πού κυλοῦν κάτω ἀπὸ

τὸ χαμηλὸ τόξο τῆς γεφύρας τοῦ ποταμοῦ. Τὸ τριζύμιο τοῦ ἄδειου ἀμαξιοῦ, καθὼς πηγαίνει γυρίζοντας στὸ μύλο, ταράσσει τὴ γαλήνη τῆς νύκτας. Τὸ ὀδηγεῖ ὁ ὑπηρέτης, ὃχι ὁμῶς καθισμένος ἴσα, ὅπως ὅταν ἐπήγαινε στὸ χωριό. Τώρα κάθεται σκυμμένος, σὰν νὰ μὴ ἠμπορῆ νὰ κρατήσῃ τὸ κεφάλι του ὀρθό. Στὸ χωριὸ συνάντησε φίλους καὶ τὸ ἔτσουξε λίγο. Τώρα αἰσθάνεται βάρους στὸ κεφάλι καὶ νύστα. Τί πειράζει ὁμῶς; Σὲ λίγο θὰ εἶναι στὸ μύλο. Τὰ ἄλογα βρῖσκουν μόνα των τὸ δρόμο, ὅταν μάλιστα γυρίζουν στὸ στάβλο.

6. Καὶ ὁ ὑπηρέτης τὸ ἀφήνει νὰ προχωρῆ μόνο καὶ κρατεῖ τὰ ἡνία χαλαρά. Τῆ στιγμῇ ποὺ περνᾷ ἀπὸ τὴ γέφυρα ἀκούεται ἓνας παφλασμός, ὅπως ὅταν ἓνα βαρὺ σῶμα πέσῃ στὸ νερό. Τί νὰ ἦτο ἄραγε; Ὁ ὑπηρέτης οὔτε ἀκουσε οὔτε ἐκατάλαβε τίποτε καὶ προχωρεῖ. Ὁ Χιόνης ὁμῶς ἐνόησε ἀμέσως τί εἶχε συμβῆ. Οἱ τροχοὶ τῆς σούστας ἐσκόνταψαν σὲ μιά πέτρα καὶ μὲ τὸ τίναγμα ἐξέφυγε ὁ Σπύρος ἀπὸ τὸ κάθισμά του καὶ ἔπεσε κάτω ἀπὸ τὴ γέφυρα στὸ νερό. Καὶ ὁ σκύλος ἐπήδησε ἀμέσως. Μὲ τὰ δυνατὰ του πόδια κολυμβᾷ γοργὰ καὶ σὲ λίγο πλησιάζει τὸ ἀναίσθητο σῶμα τοῦ μικροῦ του φίλου, ποὺ τὸ παρασύρει τὸ ρεῦμα. Δαγκάνει σφιχτὰ τὰ ροῦχα του καὶ κολυμβώντας τὸ σύρει πρὸς τὴν ὄχθη. Καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια καὶ ὅπωςδήποτε τὸ κατορθώνει.

7. Μένει ἐκεῖ καὶ γλείφει τὸ πρόσωπο καὶ τὰ χέρια τοῦ παιδιοῦ. Ἄλλὰ ὁ Σπύρος δὲν ξυπνᾷ. Ἐπειτα ἀρχίζει νὰ οὐρλιάζῃ δυνατὰ, ὥστε νὰ ἀκουσθῆ στὰ πλησιέστερα σπίτια, ἀλλὰ κανεὶς δὲν προσέχει τὰ οὐρλιάσματα τῶν σκυλιῶν. Ὁ Χιόνης ἀπελπίζεται καὶ στρυμώνεται ἐπάνω στὸ φίλο του καὶ ἔτσι τὸν ζεσταίνει καὶ τὸν φρουρεῖ. Ὑστερα ἀπὸ λίγο ἀκούει βήματα εἶναι διαβάτες ποὺ περνοῦν ἀπὸ τὴ γέφυρα. Ἀρχίζει δυνατὰ οὐρ-

λιάσματα και οι διαβάτες πλησιάζουν και βρίζουν το μουσκεμένο σώμα του μικρού και τον πιστό φρουρό του. Φορτώνονται το παιδί και το πηγαίνουν στο πλησιέστερο σπίτι.



8. Ο υπηρέτης προσχώρησε χωρίς να αντιληφθῆ τί συνέβη. Μόλις εσταιμάτησε τὸ ἄλογο μπροστὰ στὸ μύλο, ἔδωξε λίγο τὴ νύστα, ἐπήδησε ζάτω καὶ ἀμέσως ἠθέλησε νὰ κατεβάσῃ τὸ Σπύρο, ἀλλὰ ἡ θέσις του ἦτο κενή. Συγχρόνως βγαίνουν ἀπὸ τὸ μύλο ὁ πατέρας καὶ ἡ

μητέρα. Είχαν άνησυχήσει από την άργολογία και ήθε-
λαν να πάρουν γρήγορα το παιδί στο σπίτι.

9. Άλλά τί δυστυχία! Τό παιδί λείπει από τό άμά-
ξι. Καί ό ύπηρετής δέν ήμπορεί να τους δώση καμία
πληροφορία για να οδηγηθούν και να ψάξουν.

«Μά δέν εκατάλαβες, πώς εχάθηκε τό παιδί από τό
πλευρό σου;» τόν έρωτᾷ με άγωνία ή μητέρα. Καί χω-
ρις να περιμένη απάντησι ετοιμάζεται να βγῆ μόνη να
ζητήση τό παιδί της. Ό πατέρας όμως την εμποδίζει
ανάβει ένα φανάρι και λέγει: «Νά, και ό Χιόνης δέν
εγύρισε, εμεινε μαζί με τό Σπύρο· λοιπόν δέν ήμπορεί
να εχη συμβῆ τίποτε στο παιδί».

10. Καί ό πατέρας φεύγει. Σε λίγο συναντᾷ κάποι-
ον πού ήρχετο στο μύλο για να τόν ειδοποιήση, ότι ό
Σπύρος εβρέθη και τῆ ζωῆ του εκτός από τό Θεό την
οφείλει στον πιστό του σκύλο.

16. Ό Άλέκος σώζει τόν πατέρα του.

1. Σε μία ερημική παραλία της δυτικής Πελοπον-
νήσου, ολίγες ώρες μακριά από την Πύλο, είχε την κα-
τοικία του ένας ψαρᾶς· εμεινε εκεί μόνος του όλον τό
χειμῶνα, από τόν Οκτώβριο και επειτα. Εψάρευε και
τά ψάρια τά έπουλούσε σε μία κατασκήνωσι υλοτόμων,
πού εδούλευε εκεί πλησίον, στο δάσος· όσα του εμεναν,
τά επάστωνε.

Τό Πάσχα, πού εφευγαν οι υλοτόμοι, εφευγε και
αυτός· επήγαινε στην Πύλο και εμεινε μαζί με την οικο-
γένειά του.

2. Από τόν καιρό πού τό μεγαλύτερό του παιδί, ό
Άλέκος, ετελείωσε τό δημοτικό σχολείο, τόν επαιρνε μα-

ζί του και για συντροφιά και για βοήθεια. Όταν ο καιρός τους εμπόδιζε να ρίχνουν τα δίχτυα των, έπεριποιούντο τον κήπο, όπου έκαλλιεργούσαν διάφορα χειμωνιάτικα λαχανικά, κουνουπίδια, μάπες και άλλα τέτοια, τα όποια αγόραζαν οι ύλοτόμοι. Άλλοτε πάλι επήγαιναν κυνήγι και πολλές φορές έγύριζαν με δύο ή τρεις λαγούς.

3. Κάποτε είχε πέσει πολύ χιόνι και μία όλόκληρη εβδομάδα δέν ήμπορεσαν να επικοινωνήσουν με τους ύλοτόμους. Τα ψάρια, που έπιασαν, τα επάστωσαν όλα και μία μεγάλη κόφα ήτο γεμάτη και έτοιμη να την στείλουν στην Πύλο.

4. Είχε καλύτερεύσει ο καιρός και ο πατέρας με τον Άλέκο επήγαν να κυνηγήσουν λαγούς για να τους στείλουν μαζί με την κόφα. Έψαξαν όλο το απόγευμα και το βράδυ κουρασμένοι και πεινασμένοι έγύριζαν στο καλύβι, εμπρός ο πατέρας, πίσω ο Άλέκος κρατώντας το όπλο· γιατί τώρα πλέον ήτο αρκετά μεγάλος, ώστε να του εμπιστεύονται όπλα, είχε μάλιστα σκοτώσει και μερικές αγριόπαπιες.

5. Καθώς επλησίαζαν στο καλύβι, είδαν ότι ή πόρτα ήτο ανοικτή και κάποιος θόρυβος ακουσαν από μέσα. Ο πατέρας ήτο τολμηρός και επροχώρησε να ιδή, τί συμβαίνει, αφού πρώτα είπε στον Άλέκο να έχη το όπλο έτοιμο, μη τυχόν χρειασθή.

Ο πατέρας εμπήξε μέσα, όπου με εκπληξί του είδε ένα τεράστιο λύκο. Το θηρίο ήτο πεινασμένο και με τη δυνατή όσφρησί του ώδηγήθη στο καλύβι, όπου εύρισκοντο τα ψάρια. Είχε ρίξει κάτω την κόφα και το πάτωμα ήτο σκεπασμένο από τα ύπολείμματα του λύκου.

6. Ο λύκος, όταν είδε ότι κάποιος του έφραξε την έξοδο, ώρησε εναντίον του ψαρᾶ με ένα αγριο ούρλια-

σμα. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε ἀρπάσει ἓνα τσεκούρι καὶ μὲ αὐτὸ ἀντιμετώπισε ψύχραιμα τὸν ἐχθρό, ἐνῶ συγχρόνως ἐφώναζε στὸν Ἀλέκο νὰ ἔχῃ ἔτοιμο τὸ ὄπλο.



7. Ὁ λύκος ἐπήδησε ἐπάνω του, ἀλλὰ ἐδέχθη ἓνα δυνατὸ κτύπημα μὲ τὸ τσεκούρι, πὺν τὸν ἀνάγκασε νὰ ὀπισθοχωρήσῃ λίγο. Ἀλλὰ καὶ ὁ ψαρᾶς ἠθέλησε νὰ βγῆ ἔξω ἀπὸ τὸ δωμάτιο· ἐσκόνταψε ὁμως στὸ κατώφλι καὶ ἔπεσε κάτω ἀνάσκελα. Συγχρόνως ὁ λύκος ὤριμισε γιὰ δεύτερη φορὰ καὶ μὲ ἓνα πῆδημα εὐρέθη ἐπάνω στὸν ψαρᾶ, τὸν ὁποῖον εἶχε πατήσει στὸ στήθος.

8. Ὁ Ἀλέκος ἔστεζε κοντὰ στὴ θύρα μὲ τὸ ὄπλο στὸ χέρι. Χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸ καὶ χωρὶς νὰ σζεφθῆ κίνδυνο, ἐκατάλαβε ἀμέσως, τί ἔπρεπε νὰ κάμῃ. Πρὶν ὁ λύκος κα'ασπαράξῃ τὸν πατέρα του, ἐστήριξε τὴν κάννη τοῦ ὄπλου στὸ ἀφτὶ τοῦ λύκου καὶ ἔσυρε τὴ

σκανδάλη' ένας δυνατός κρότος ήκούσθη και ό λύκος έπεσε νεκρός.

Όταν έσηκώθη ό ψαρῶς χωρίς νά έχη πάθει τίποτε άγκάλιασε σφιχτά τό παιδί του και τό έφίλησε στό μέτωπο.

Ἡ στοργή τῆς μητέρας.

1. Τήν τελευταία εβδομάδα τοῦ Μαρτίου ήτο διαρκῆς λακιάδα' όλοι έλεγαν ότι έπέρασε πλέον ό χειμῶνας και άρχισε όριστικῶς τό καλοκαίρι. Αυτό έσκέπτετο και μία γήρα, ή όποία εἶχε κάποια δουλειά νά πάη στό πατριζό της σπίτι σ' ένα άλλο χωριό, πίσω από τό βουνό, στήν αντίθετη πλαγιά.

2. Έπρόκειτο νά βαδίζη σχεδόν όλη τήν ήμέρα, γιατί ή απόστασις, πού έπρεπε νά διανύση, ήτο περιόου πέντε ώρων. Έσηκώθη λοιπόν πρωί, έπῆρε στήν άγκαλιά της τό διετῆ παιδάκι της και έφυγε. Ἡ ήμέρα ήτο χαρά Θεοῦ, τίποτε δέν έδειχνε κακοκαιρία. Έν τούτοις όμως δέν ήτο ακόμη μεσημέρι και μαῦρα σύννεφα άρχισαν νά σκεπάζουν τόν οὐρανό. Σέ λίγο έφύσηξε ψυχρός άνεμος, ένῶ συγχρόνως έπεφτε χιονόνερο' άκολούθησε κατόπιν πυκνό χιόνι, ὥστε σέ μ'ά στιγμή τό έδαφος έγινε κατάλευκο.

3. Ἡ δυστυχῆς μάνα έκατάλαβε ότι ήτο άδύνατον νά προχωρήση ποτέ άλλοτε δέν έπεφτε τόσο πολὺ χιόνι οὔτε έφυσούσε με τόση μανία ό άνεμος, ὅπως τήν ήμέρα εκείνη. Έστρεφε τὰ άνήσυχα βλέμματά της δεξιά και άριστερά γιά νά βρῆ καταφύγιο, καμιά στάνη βοσκου ή κανένα καλύβ κνηγοῦ, αλλά τίποτε δέν εῦρισκε.

4. Κουρασμένη και παγωμένη, όπως ήτο, κατέφυγε σε μία γωνιά μεταξύ των βράχων, όπου έσχηματίζετο κάποιο κοίλωμα. Ή θύελλα εξακολουθούσε και τὸ χιόνι έπεφτε πάντοτε πυκνό. Ή ώρα έπερνούσε και ή νύκτα έπλησίαζε. Ή καρδιά τής μάννας έπασχε από φόβο και άνησυχία, έσκέπτετο πώς να προφυλάξη τὸ παιδί της, τὸ όποϊον έτρεμε από τὸ ψυχος. Τὸ έδίπλωσε με τὸ σάλι της. Ἀλλά τὸ σάλι τής πτωχῆς χήρας ήτο τριμμένο και λεπτό.



5. Τώρα είχε νυκτώσει και τὸ ψυχος ήτο δριμύτερο. Ή μάννα έβγαλε τὸ έπανωφόρι της και έδίπλωσε τὸ παιδί της, έπειτα τὸ έτοποθέτησε εις τὸ βάθος τοῦ κοιλώματος, μεταξύ των θάμνων που είχαν φυτρώσει εκεί και άμέσως έφυγε.

Είχε λάβει τήν απόφασι να άψηφήση τήν καταιγίδα και να έπιστρέψη στὸ χωριό, για να ζητήση βοήθεια χάριν τοῦ παιδιοῦ της.

.

6. Τῇ θυελλώδη νύκτα διεδέχθη μία ἡλιόλουστη ἡμέρα. Ὀλίγα ἐλαφρὰ σύννεφα ἦσαν στίς κορυφές τοῦ βουνοῦ, τὰ ὁποῖα σιγὰ-σιγὰ διελύοντο. Τὸ ἔδαφος ἦτο κατάλευκο ἀπὸ τὸ χιόνι καὶ ἡ ἀνταύγιά του ἔκαμνε τὴν ἡμέρα φωτεινότερη καὶ εὐμορφότερη. Οἱ χωρικοὶ εἶχαν μάθει τὴν ἀναχώρησι τῆς χήρας καὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτούς, οἱ νεώτεροι, κρατοῦντες καθένας ἀπὸ ἓνα μακρὸν ραβδί, ἀκολούθησαν τὸ δρόμο, πὺν εἶχε πάρει ἡ χήρα· ἀνερευνοῦσαν τὸν τόπο καὶ ὅπου τὸ χιόνι ἦτο πολὺ, ἐβύθιζαν τὰ ραβδιά.

7. Εἶχαν πλησιάσει στοὺς βράχους, ὅπου κατέφυγε ἡ χήρα, καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς ἀνεκάλυψε τὴν στοργικὴ μητέρα κάτω ἀπὸ τὸ χιόνι ἀποθαμένη. Ἐσκέφθησαν ὅτι ἐκεῖ πλησίον πρέπει νὰ εἶναι καὶ τὸ παιδί. Ἐψάξαν καὶ τὸ εὗρηκαν στὸ βάθος τοῦ κοιλώματος, ὅπου τὸ εἶχε καλὰ τοποθετημένο ἡ μητέρα του.

Τὸ ἄλλο πρωὶ ὅλοι οἱ χωρικοὶ παρακολούθησαν τὴν κηδεία τῆς στοργικῆς μάννας καὶ πολλὰ δάκρυα ἔχυσαν γιὰ τὸν ἡρωϊκὸ θάνατό της.

18. Ὁ ξενιτεμένος.

Σ' ἀφήνω γειὰ μαννούλα μου, σ' ἀφήνω γειὰ πατέρα
ἔχετε γειὰ ἀδερφάκια μου καὶ σεῖς ξαδερφοπούλες.
Θά φύγω μάννα καὶ θά 'ρθῶ, καὶ μὴν πολυλυπᾶσαι.
'Απὸ τὰ ξένα ποῦ βρεθῶ μὴνύματα σοῦ στέλνω
5 μὲ τὴ δροσιά τῆς ἀνοιξης, τὴν πάχνη τοῦ χειμῶνα,
καὶ μὲ τ' ἀστέρια τ' οὐρανοῦ, τὰ ρόδα τοῦ Μαΐου.
Θὲ νὰ σοῦ στέλνω μάλαμα, θὲ νὰ σοῦ στέλνω ἀσῆμι,

θὲ νὰ σοῦ στέλνω πράματα π' οὐδὲ τὰ συλλογιέσαι.

— Παιδί μου, πήγαινε στὸ καλὸ κι' ἡ Παναγιὰ μαζὶ σου,
10 καὶ τῆς μαννούλας σου ἡ εὐχὴ νὰ εἶναι γιὰ φυλαχτὸ σου
νὰ μὴ σὲ πιάνη βάσκαμα καὶ τὸ κακὸ τὸ μάτι.

19. *Τὰ δάκτυλα καὶ τὰ πιρουνία.*

1. Ὅταν ἤμην στὴν ἡλικία σας εὐτύχησα νὰ ἔχω προμάμμη ἣτο τότε περισσότερο ἀπὸ ἐνενηντα χρονῶν καὶ ποτὲ δὲν εἶχε ἀρρωστήσει, εἶχε ὅλα σχεδὸν τὰ δόντια της, ἔτρωγε ἀπὸ ὅ,τιδήποτε φαγητὸ ετοίμαζε ἡ μητέρα μου γιὰ ὅλους, καὶ ποτὲ δὲν ἐκάθητο ἀργὴ εὗρισκε πάντοτε κάποια ἐλαφρὰ δουλειὰ νὰ κάμνῃ, ἔξαινε μαλλιά, ἔγνεθε καὶ μόνον νὰ ράψῃ δὲν ἠμποροῦσε, γιὰτὶ ἡ ὄρασίς της ἦτο ἀδυνατισμένη.

2. Τὰ χειμερινὰ βράδρια ἐκάθητο στὴ γωνιὰ καὶ ἦτο πάντοτε πρόθυμη νὰ μᾶς διηγῆται χίλια πράγματα ἀπὸ τὴ βασανισμένη της ζωὴ. Στὴν ἐλληνικὴ ἐπανάστασι ἦτο εἴκοσι χρονῶν κόρη καὶ μᾶς ἔλεγε ὅλη τὴν ἱστορία τοῦ τόπου μας, ποιοὶ ἐπολέμησαν, καὶ σὲ ποιά μέρη, ποιοὶ ἐσκοτώθηκαν, πόσες φορὲς ἀναγκάστηκαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὰ σπίτια των καὶ ἄλλα πολλά.

3. Ἀλλὰ περίεργο πρῶγμα! ἡ τόσο καλὴ καὶ τακτικὴ προμάμμη μου, ὅταν ἔτρωγε, δὲν μετεχειρίζετο πάντοτε τὸ πιρουνί, ἐπροτιμοῦσε νὰ τρώγῃ μὲ τὰ δάκτυλα. Κάποτε ἐτόλμησα νὰ τὴν ἐρωτήσω: «Γιὰτὶ, γιὰγιά μου, δὲν κρατεῖς τὸ πιρουνί σου;»

Ἐγέλασε καὶ εἶπε: «Στὰ χρόνια τὰ δικὰ μου, παιδί μου, τὰ πιρουνία δὲν τὰ ἠξεύραμε ὅταν ἐλευθερωθήκαμε καὶ ὕστερα τὰ ἐμάθαμε μόνον κουτάλια ξύλινα εἶχαμε τότε».

4. Δὲν ἠμποροῦσα νὰ φαντασθῶ ὅτι ὑπῆρξε ἐποχὴ, πού οἱ ἄνθρωποι ἔτρωγαν χωρὶς πιρουνία. Ἐπειτα ἀπὸ πολὺ καιρὸ ἐδιάβασα σ' ἓνα βιβλίον ὅτι πρὶν ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια τὰ πιρουνία πολὺ ὀλίγοι τὰ μετεχειρίζοντο.



Εἰς τὰ βασιλικὰ τραπέζια ἐβλέπατε ἐπάνω χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ σκεύη, καὶ ἔπειτα, ὅταν ἐκάθηντο νὰ φάγουν ὁ βασιλιάς, ἡ βασίλισσα, οἱ ἀρχόντισσες καὶ οἱ τιλοῦχοι τοῦ παλατιοῦ, τοὺς ἐβλέπατε νὰ χώνουν τὰ δάκτυλα εἰς τὰ πιάτα των καὶ νὰ μεταφέρουν τὸ φαγητὸ εἰς τὸ στόμα.

Κάποτε ἔστειλαν ἀπὸ τὴν Ἰταλία στὴ δοξασμένη βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας Ἐλισάβετ τρία πιρουνία, ἓνα χρυστάλλινο, ἓνα κοράλλινο καὶ ἓνα χρυσό. Ἀλλὰ ἡ βασίλισσα δὲν ἤξευρε, τί χρειάζονται αὐτὰ τὰ παράξενα πράγματα.

5. Ἄν οἱ παλαιοὶ αὐτοὶ ἄρχοντες καὶ ἀρχόντισσες δὲν εἶχαν πιρουνία, εἶχαν ὅμως λεπτοὺς τρόπους στὸ φαγητό των καὶ κατώρθωναν νὰ τρώγουν ὄχι ἄσχημα.

Κάποιος ὁδηγὸς συμπεριφορᾶς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μᾶς πληροφορεῖ ὅτι, πρὶν καθίσουν στὸ τραπέζι, ἔπρεπε ὅλοι νὰ πλύνουν τὰ χέρια των καὶ ἂν ἀκόμη τὰ εἶχαν πλύνει λίγο πρωτύτερα, ἔπρεπε νὰ τὰ ξαναπλύνουν.

6. Τὰ φαγητὰ τὰ παρέθεταν μὲ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ πιάνωνται εὐκόλα μὲ τὰ δάκτυλα. Καθένας ἀπὸ τοὺς συνδαιτυμόνας μὲ τὰ δάκτυλα ἔπαιρνε στὸ πιάτο του, ὅσο μέρος ἀπὸ τὸ φαγητὸ ἐνόμιζε ἀρκετό, καὶ πάλι μὲ τὰ δάκτυλα τὸ ἔφερνε ἀπὸ τὸ πιάτο του στὸ στόμα. Οἱ καλοὶ ὅμως τρόποι δὲν ἐπέτρεπαν νὰ μεταχειρίζεται κανεὶς περισσότερα ἀπὸ τὰ τρία δάκτυλα.

Φαντάζεται καθένας, πόσο εὐκόλα ἐλερώνοντο τὰ χέρια μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν ποὺ ἔτρωγαν. Γιὰ νὰ καθαρίζωνται οἱ συνδαιτυμόνες, οἱ ὑπηρέται ἔφεραν γύρω στὸ τραπέζι δοχεῖα μὲ ἀρωματισμένο νερό.

7. Στὴν ἀρχὴ τὰ πιρουνία ἐχρησιμοποιοῦντο μόνον ἀπὸ τὶς γυναῖκες γιὰ νὰ τρώγουν τὰ γλυκίσματων. Κατόπιν τὰ ἐχρησιμοποίησαν ἄνδρες καὶ γυναῖκες σὲ κάθε τι ποὺ ἤμποροῦσαν νὰ προφυλάξουν τὰ δάκτυλά των ἀπὸ τὸ λέρωμα.

Στὰ παιδικὰ χρόνια τῆς προμάμμης μου, μόνον οἱ πλούσιοι καὶ οἱ ὀπωσδήποτε πολιτισμένοι τὰ ἐχρησιμοποιοῦσαν. Ὅταν ἐτύχαινε νὰ ταξιδεύσουν.

ἔπαιρναν μαζί των ἀπαραιτήτως καὶ τὸ πρῶτον των, γὰρ δὲν ἦσαν βέβαιοι, ὅτι θὰ εὑρισκαν εἰς τὰ ξενοδοχεῖα.

20. *Τελευταία συνάντησις τοῦ Ἔκτορος
μὲ τὴν μητέρα του καὶ μὲ
τὴν γυναῖκα του*

A'.

1. Μεγάλη μάχη συγκροτεῖται μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Τρώων ἐμπρὸς στὰ τεῖχη τῆς Τροίας. Οἱ ἀντίπαλοι πολεμοῦν μὲ πείσμα καὶ ἡ νίκη δὲν φαίνεται νὰ κλίνη οὔτε μὲ τὸ μέρος τῶν Ἑλλήνων, οὔτε μὲ τὸ μέρος τῶν Τρώων. Κανεὶς δὲν σκέπτεται γιὰ τὴ ζωὴ του, ἀλλὰ μόνον γιὰ τὴν νίκη· περιφρονοῦν τὸ θάνατο ὄλοι καὶ πρῶτοι ἀπ' ὄλους οἱ ἀρχηγοί. Ὁ Αἴας, ὁ Διομήδης, ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ Μενέλαος καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας· ὁ Ἔκτωρ, ὁ Αἰνεΐας, ὁ Ἐλενος καὶ ἄλλοι ἀπὸ τοὺς Τρῶας.

2. Εἶχαν ἀρχίσει νὰ κλονίζονται οἱ Τρῶες καὶ ἡ νίκη ἔκλινε μὲ τὸ μέρος τῶν Ἑλλήνων. Τότε ὁ Ἐλενος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἔκτορος, ὁ ὁποῖος ἦτο ὄχι μόνον γενναῖος μαχητὴς, ἀλλὰ καὶ ἄριστος μάντις, λέγει στὸν Ἔκτορα:

Ἔκτορα, ἐμεῖς οἱ ἄλλοι θὰ μείνωμε ἐδῶ καὶ θὰ προσπαθήσωμε νὰ ἀποκρούσωμε τοὺς Ἑλληνας, σὺ ὅμως πήγαινε στὴν πόλι καὶ παρακάλεσε τὴ μητέρα νὰ πάη μὲ ἄλλες ἠλικιωμένους γυναῖκες στὸ

ναὸ τῆς Ἀθηνᾶς, ποὺ εἶναι ἐπάνω στὴν ἀκρόπολι, καὶ νὰ βάλῃ στὰ πόδια τῆς θεᾶς τὸν ὠραιότερο πέπλο. ἀπ' ὅσους εὐρίσκονται στὰ ἀνάκτορα νὰ τάξῃ ἀκόμη στὴ θεὰ θυσία δώδεκα ἀγελάδων νέων, ποὺ νὰ μὴν ἔχουν δοκιμάσει τὸ ζυγὸ τοῦ ἀλετριοῦ, ἴσως θελήσῃ νὰ λυπηθῇ τοὺς Τρῶας, τὶς γυναῖκες τῶν καὶ τὰ ἀνήλικα παιδιὰ τῶν.

3. Αὐτὰ εἶπε ὁ Ἑλενος. Ὁ Ἐκτωρ δὲν παρήκουσε τὴ συμβουλὴ τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀλλὰ ἀμέσως κατέβη ἀπὸ τὸ ἄρμα του κρατώντας τὸ δόρυ στὰ χέρια, ἐγύρισε ὅλη τὴν παράταξι τῶν Τρῶων καὶ τοὺς ἔλεγε λόγια ἐνθαρρυντικά:

«Γενναιότατοι Τρῶες, κοιτάχτε νὰ φανῆτε παλληκάρια, μὴ λησμονῆτε τὴν ὀρμὴ σας καὶ τὴ γεναιότητά σας τώρα, ποὺ θὰ ἀπουσιάσω λίγο, γιατί εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀνεβῶ στὴν πόλι».

Αὐτὰ εἶπε καὶ ἔφυγε ἀμέσως.

4. Ὄταν ἐπλησίασε στὸ τεῖχος καὶ τὸν διέκριναν ἐπάνω ἀπὸ τοὺς πύργους οἱ γυναῖκες, ποὺ παρακολουθοῦσαν τὴ μάχη, ἀμέσως κατέβηκαν κάτω καὶ ἔτρεξαν νὰ τὸν συναντήσουν. Τὸν ἐτριγύρισαν ὅλες καὶ τὸν ἐρωτοῦσαν ἄλλες γιὰ τοὺς ἄνδρες τῶν, ἄλλες γιὰ τὰ παιδιὰ τῶν, ἄλλες γιὰ τοὺς ἀδελφούς τῶν ἢ γιὰ ἄλλους συγγενεῖς τῶν.

Ἦτο ἀδύνατον στὸν Ἐκτορα νὰ ἀπαντήσῃ στὶς ἐρωτήσεις ὅλων αὐτῶν τῶν γυναικῶν. Τοὺς εἶπε νὰ προσευχηθοῦν στοὺς θεοὺς ὅλες μαζὶ καὶ νὰ ζητήσουν τὴ βοήθειά τῶν. Ἀλλ' ὅμως δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἀποφύγῃ καὶ νὰ μὴν εἰπῇ σὲ μερικὲς γυναῖκες λυπηρὲς εἰδήσεις.

5. Ὄταν ἔφθασε στὰ περικαλλῆ ἀνάκτορα τοῦ Πριάμου καὶ ἐμπῆκε στὶς μαρμαρένιες αἴθουσες, συναντήθη μὲ τὴ γλυκομίλητη μητέρα του Ἐκάβη. Αὐτὴ

μόλις αντίκρισε τὸ ἀγαπημένο της παιδί, ἔπεσε ἐπάνω του καὶ τὸν ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά της.

«Παιδί μου!» τοῦ λέγει, «γιατὶ ἄφησες τὸν ἄγριο πόλεμο καὶ ἦλθες ἐδῶ; Σὲ ἐστενοχώρησαν, φαίνεται, οἱ καταραμένοι Ἀχαιοὶ καὶ ἦλθες νὰ προσευχηθῆς. Ἀλλὰ περίμενε νὰ σοῦ φέρω γλυκὸ κρασί νὰ κάμης σπονδὴ στὸ Δία καὶ στοὺς ἄλλους ἀθανάτους. ἔπειτα καὶ ὁ ἴδιος νὰ πιῆς καὶ νὰ εὐχαριστηθῆς· γιατί κουρασμένος, ὅπως εἶσαι, θὰ σὲ ἀνακουφίσῃ λίγο κρασί».



6. «Μὴ μοῦ δώσης κρασί, σεβαστή μου μητέρα», ἀπαντᾷ ὁ Ἔκτωρ· «γιατὶ θὰ μοῦ φέρῃ ζάλη καὶ δὲν θὰ

ἤμπορέσω νὰ πολεμήσω μὲ τὴ γενναιότητα ποὺ πρέπει.
Οὔτε εἶναι σωστὸ μὲ ἀκάθαρτα ἀπὸ τὴ μάχη καὶ ἀνι-
πτα χέρια νὰ προσφέρω σπονδὴ στὸ Δία καὶ νὰ προσ-
ευχηθῶ».

«Ἄλλὰ σὺ, μητέρα, νὰ ἀνεβῆς στὴν ἀκρόπολι μὲ
ἄλλες ἠλικιωμένες γυναῖκες καὶ μαζί μὲ αὐτὲς νὰ προσ-
φέρῃς στὴν Ἀθηνᾶ τὸν πολυτιμότερο καὶ ὠραιότερο
πέπλο, ποὺ ἔχομε στὰ ἀνάκτορα, καὶ θυσία μεγάλη νὰ
τάξῃς, ἴσως μᾶς λυπηθῇ ἢ θεὰ καὶ ἀπομακρύνῃ τοὺς
Ἕλληνες ἀπὸ τὰ τείχη μας».

B.

1. Αὐτὰ εἶπε ὁ Ἔκτωρ καὶ ἡ Ἐκάβη ἀμέσως ἐ-
σπευσε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν παράκλησι τοῦ παιδιοῦ της.
Ἐφυγε καὶ ἐκεῖνος καὶ μὲ βῆμα ταχὺ ἐπῆγε στὰ ἰδικὰ
τοῦ ἀνάκτορα νὰ συναντήσῃ τὴν Ἀνδρομάχη. Ἄλλὰ
δὲν τὴν εὗρῃκε ἐκεῖ. Εἶχε φύγει καὶ αὐτὴ μαζί μὲ τὸ
παιδί της καὶ τὴ παραμάννα του· ἐπῆγε σ' ἓνα πύρ-
γο δακρυσιμένη, γιατί ἔμαθε ὅτι οἱ Τρῶες εἶχαν
στενοχωρηθῆ ἀπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς.

2. Ἀφοῦ ὁ Ἔκτωρ δὲν εὗρῃκε τὴ σύζυγό του
στὰ ἀνάκτορα, ἐγύρισε πίσω ἀπὸ τὸν ἴδιο δρόμο
καὶ ἐπήγαινε στὴν πεδιάδα, ὅπου ἐγίνετο ἡ μάχη.

Μόλις εἶχε βγῆ ἀπὸ τὶς πύλες τῶν τειχῶν καὶ
βλέπει ἀπὸ μακριὰ τὴν Ἀνδρουάχη νὰ σπεύδῃ πρὸς
τὸ μέρος του καὶ πίσω ἀπὸ αὐτὴν τὴν παραμάν-
να κρατώντας στὴν ἀγκαλιά της τὸ παιδί των·
ἦτο ὠραιότατο βρέφος, ἔλαμπε σὰν ἀστράκι. Ἐχάρη
ὁ Ἔκτωρ καὶ ἐμειδίασε, ὅταν εἶδε τὴ γυναῖκα
του καὶ τὸ παιδί του.

3. Ὅταν συναντήθηκαν, τὸν ἔπιασε σφικτὰ ἀπὸ τὰ χέρια ἡ Ἀνδρομάχη καὶ τοῦ λέγει:

«Καημένε! ἡ πολεμικὴ σου ὀρμὴ θὰ σὲ ὀδηγήσῃ στὸν τάφο. Δὲν εὐσπλαχνίζεσαι τὸ παιδί σου, ποῦ εἶναι ἀκόμη βρέφος, οὔτε ἐμένα τῇ δυστυχημένη, ποῦ γρήγορα θὰ μείνω χήρα; Προτιμῶ ὁμως, ἂν πρόκειται νὰ σὲ χάσω, νὰ σχισθῇ ἡ γῆ καὶ νὰ μὲ καταπιῇ· γιατί οὔτε πατέρα ἔχω οὔτε μητέρα οὔτε ἄλλον κανένα νὰ μὲ παρηγορήσῃ· σὺ εἶσαι ὁ πατέρας μου καὶ ἡ μητέρα μου, σὺ ὁ ἀδελφός μου, σὺ καὶ ὁ σύζυγός μου. Ἀλλὰ λυπήσου με ἐπὶ τέλος καὶ μὴ μ' ἀφήσῃς χήρα καὶ ὄρφανὸ τὸ παιδί σου!»

4. — «Ὅλα αὐτὰ τὰ σκέπτομαι, ἀγαπημένη μου γυναῖκα», ἀπαντᾷ ὁ Ἔκτωρ «ἀλλὰ ἐγὼ νὰ ἀποφύγω τὸν πόλεμο καὶ ἔτσι νὰ φανῶ δειλός, εἶναι ἐντροπὴ μεγάλη. Ἐσυνήθισα νὰ εἶμαι γενναῖος καὶ νὰ πολεμῶ μαζί μὲ τοὺς πρώτους γιὰ τὴ δόξα τῆς πατρίδας μας καὶ γιὰ τὴν καλὴ μου φήμη».

«Ἀλλὰ πολὺ φοβοῦμαι ὅτι ἡ Τροία θὰ κυριευθῇ καὶ ὅλοι ἐμεῖς θὰ χαθοῦμε. Σὲ φαντάζομαι αἰχμάλωτη γιὰ νὰ ὑπηρετῆς, ποιός ξέρει, ποιόν Ἕλληνα, σὺ ἡ γυναῖκα τοῦ Ἐκτορος τοῦ ὑπερασπιστῆ τῆς Τροίας!»

5. Αὐτὰ εἶπε καὶ ἄπλωσε τὰ χέρια του γιὰ νὰ λάβῃ τὸ παιδί ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰ τῆς τροφοῦ καὶ τὸ κρατήσῃ λίγο. Ἀλλὰ ὁ μικρὸς ἐτραβήχτηκε πίσω, γιατί ἐφοβήθητε βλέποντας τὸ χάλκινο θώρακά του νὰ λάμπῃ καὶ τὴν περικεφαλαία μὲ τὸ μεγάλο λόφο, ποῦ ἐσεῖετο ἐμπρὸς του. Καὶ ἐγέλασε ὁ πατέρας καθὼς καὶ ἡ μητέρα μὲ τὴν κίνησι τοῦ παιδιοῦ των.

Ἐπειτα ἔιγαλε τὴν περικεφαλαία, τὴν ἄφησε κατὰ γῆς καὶ ἐπῆρε τὸ μικρὸ στὰ χέρια του. Τὸ ἐφίλησε.

τὸ ἐχόρευσε λίγο καὶ κατόπιν τὸ ἔβαλε στὰ χέρια τῆς μητέρας του. Ἡ Ἀνδρομάχη τὸ ἐδέχθη στὴν ἀγκαλιά της καὶ δάκρυα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ μάτια της.

6. «Τώρα πήγαινε στὸ σπίτι», λέγει ὁ Ἔκτωρ, «καὶ κοίταξε τὴ δουλειά σου, τὸν ἀργαλειό σου καὶ τὴν ἡλαζάτη σου. Ἐμένα ἢ δουλειά μου εἶναι στὸν πόλεμο, ὅπως καὶ ὅλων τῶν ἀνδρῶν».



Αὐτὰ εἶπε καὶ ἔφυγε. Καὶ δὲν συνηντήθη πλέον ζωντανὸς οὔτε μὲ τὴ μητέρα του οὔτε μὲ τὴ γυναῖκα του, ἀλλὰ νεκρὸς γιὰ νὰ τὸν θάψουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

21. Ὁ γιατρός καὶ ὁ πλούσιος κτηματίας.

1. Σὲ μία περιφέρεια τῆς Μακεδονίας ἀπὸ τρία μικρὰ χωριά, τὸ ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο, ἦτο ἐγκατεστημένος ἓνας ξένος γιατρός. Ὁ γιατρός εἶχε κάμει συμφωνία μὲ τοὺς χωρικοὺς γιὰ δέκα χρόνια. Αὐτὸς εἶχε τὴν ὑποχρέωσι νὰ τοὺς ἐπισκέπτεται κάθε φορὰ, πού θὰ τὸν ἐκαλοῦσαν, καὶ οἱ χωρικοὶ ὄφειλαν νὰ τοῦ δίδουν καθένας των δύο κοιλὰ σιτάρι τὸ χρόνο.

2. Τὰ δύο πρῶτα χρόνια οἱ χωρικοὶ ἔδωσαν τὸ δικαίωμα τοῦ γιατροῦ χωρὶς δυσκολία. Τὸν τρίτο χρόνο ὅμως ἦτο σιτοδεία καὶ οἱ χωρικοὶ δὲν θὰ ἔπαιρναν οὔτε τὸ μισὸ εἰσόδημα ἀπὸ ὅ,τι ἔπαιρναν ἄλλοτε. Ὁταν ἦλθε στὰ ἀλώνια τὸ ἀμάξι τοῦ γιατροῦ νὰ μαζέψῃ τὸ δικαίωμά του, οἱ χωρικοὶ εὐρέθησαν σὲ δύσκολη θέσι, γιατί δὲν θὰ ἠμποροῦσαν νὰ δώσουν ὅλοι τὸ συμφωνημένο ποσόν.

Ὁ γιατρός ὅμως ἦτο βολικὸς ἄνθρωπος. «Ἄς δώσῃ καθένας ὅ,τι ἠμπορεῖ», εἶπε, «καὶ οἱ πτωχοὶ ἄς μὴ δώσουν τίποτε. Καθένας ὅμως ἀπὸ σᾶς πρέπει νὰ σκεφθῇ, ὅτι ἐγὼ χωράφια δὲν ἔχω καὶ δὲν πρέπει νὰ ἀποθάνω ἀπὸ τὴν πείνα».

3. Οἱ χωρικοὶ ἐφιλοτιμήθησαν μὲ τὰ λόγια τοῦ γιατροῦ καὶ οἱ περισσότεροι ἔδωσαν ὅλο τὸ ποσόν πού

έχρωστοῦσαν. Ἐνας ὁμως, ὁ πλουσιώτερος, δὲν ἔδω-
σε οὔτε ἓνα σπυρὶ σιτάρι. «Τί σιτάρι γυρεύει ὁ για-
τρός», εἶπε. «Δὲν βλέπει ὅτι δὲν ἐπήραμε οὔτε τὸ σπό-
ρο;»

Ἄλλοι οἱ χωρικοὶ ἀγανάκτησαν, ὅταν ἔμαθαν ὅτι
ὁ πλουσιώτερος κτηματίας ἠρνήθη νὰ πληρώσῃ τὸ για-
τρό, πὺν ἦτο τόσο καλὸς καὶ πρόθυμος.

4. Ἐπέραςε τὸ καλοκαίρι καλά, ἀλλὰ τὸ φθινόπω-
ρο ὄλοι ὠμιλοῦσαν γιὰ μιὰ παράξενη ἀρρώστια πὺν
ἔπεσε στὴν Εὐρώπη καὶ, καθὼς ἔλεγαν, δὲν θὰ ἀρ-
γοῦσε νὰ παρουσιασθῇ καὶ ἐδῶ, στὴν πατρίδα μας. Τὴν
ἔλεγαν γρίπη, ἀλλὰ δὲν ἦτο σὰν αὐτὴ πὺν ἤξεύραμε
ἔως τώρα καὶ ἐπερνοῦσε μὲ ἓνα καθαρικὸ καὶ λίγο
κινίνο.

Μὲ τὰ πρῶτα ψύχη ἐπαρουσιάσθηκαν ὀλίγα κρού-
σματα γρίπης καὶ ἔπειτα ἀπὸ δύο ἐβδομάδες δὲν ὑπῆρ-
χε σπίτι χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀρρωστο, καὶ μερικὰ εἶχαν δύο
καὶ τρεῖς ἀρρώστους. Καὶ τὸ χειρότερο, καμιά μέρα
δὲν ἐπέραςε χωρὶς νὰ ἀποθάνῃ ἓνας ἢ δύο.

5. Ἡ γρίπη δὲν ἐλογάριασε οὔτε τὸν πλούσιο ἐκει-
νον κτηματία, πὺν ἠρνήθη τὴν ὑποχρέωσί του στὸ για-
τρό. Ὁ ἴδιος δὲν ἔπαθε τίποτε, ἀρρώστησε ὁμως τὸ
παιδί του, πὺν τὸ εἶχε ἓνα καὶ μοναχό.

«Τώρα πῶς νὰ καλέσω τὸ γιατρό;» ἔλεγε μέσα
του, «ἀφοῦ δὲν τοῦ ἔδωσα ἐκεῖνο πὺν τοῦ ἐχρωστοῦ-
σα; Κι' ἂν τὸν καλέσω, μὲ τί ἐνδιαφέρον θὰ κοιτά-
ξῃ τὸ παιδί μου;» Γι' αὐτὸ ἐσκέπτετο νὰ καλέσῃ ἄλ-
λο γιατρό ἀπὸ τὴν πόλ, ἢ ὁποῖα ἀπεῖχε ἀπὸ ἐκεῖ
τρεῖς ἔως τέσσερις ὥρες.

6. Ἐνῶ αὐτὰ ἐσκέπτετο ὁ πλούσιος κτηματίας, κά-
ποιος ἐκτύπησε τὴν πόρτα του. Τρέχει ν' ἀνοίξῃ καὶ ἀν-
τικρίξει τὸ γιατρό.

— «Έμαθα», του λέγει, «ὅτι ἔχεις τὸ παιδί σου ἀρωστο, ἐφοβήθηκα μήπως διστάσης νὰ μὲ καλέσης καὶ ἦλθα μόνος μου».

— «Μά, γιατρέ μου, μὲ τί πρόσωπο νὰ σὲ καλέσω. ἀφοῦ σοῦ ἐφέρθηκα τόσο ἀνάμοστα;» εἶπε ὁ πλούσιος κτηματίας.



— «Πρέπει νὰ ἡξεύρης», τοῦ ἀπάντᾳ ὁ γιατρός, «ὅτι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ γιατροῦ εἶναι θεϊκὸ καὶ ὄχι ἀνθρώπινο. Ὅλοι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι ἠμποροῦν νὰ εἶναι εἴτε σκληροὶ εἴτε φιλόανθρωποι, ὁ γιατρός ὅμως ὀφείλει νὰ εἶναι πάντοτε φιλόανθρωπος».

Ἐκεῖνο τὸ βράδυ ὁ γιατρός ἔλεγε στὴ γυναῖκα του: «Ἄν μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ φέρουν ἀποτέλεσμα τὰ φάρμακα, πὺ μεταχειρίσθηκα στὸ παιδί αὐτό, θὰ σωθῆ».

Καὶ πράγματι ἐσώθη.

22. Ὁ Ἀνδροκλῆς καὶ τὸ λιοντάρι.

1. Στὴν Καρχηδόνα ἔξοῦσε κάποτε ἕνας δούλος, ὁ ὁποῖος δὲν ἠμποροῦσε νὰ ὑποφέρει τὴ σκληρότητα τοῦ κυρίου του καὶ ἀπεφάσισε νὰ δραπετεύσῃ.

Ἐγκατέλειψε λοιπὸν τὸ σπίτι, ὅπου ἐδούλευε, καὶ κατέφυγε σ' ἕνα δάσος ὀλίγες ὥρες μακριά.

2. Ἀφοῦ περιεπλανήθη ἀρκετά, ἔφθασε σὲ μιὰ μικρὴ σπηλιά, ὅπου ἔπεσε νὰ κοιμηθῇ ἀποκαμωμένος ἀπὸ τὴν κούρασι καὶ ἀπὸ τὴν πείνα.

Μόλις ἔκλεισε τὰ βλέφαρά του καὶ ὕπνος γλυκὸς τοῦ ἤρχετο, ἕνας βρυχηθμὸς θηρίου τὸν ἔκαμε νὰ τρομάξῃ. Ἐσηκώθη περίφοβος καὶ ἔτρεξε στὴν ἐξοδο τῆς σπηλιάς, ἀλλὰ εὐρέθη μπροστὰ σ' ἕνα λιοντάρι, τὸ ὁποῖον τοῦ ἔφρασε τὸ δρόμο.

3. Ὁ Ἀνδροκλῆς, ἔτσι ὠνομάζετο ὁ δούλος, δὲν ἐπερίμενε πλέον τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ κατασπαραχθῇ ἀπὸ τὸ λιοντάρι. Ἀλλὰ ποία ἦτο ἡ ἔκπληξις τοῦ δούλου, ὅταν εἶδε τὸ λιοντάρι νὰ τὸν πλησιάζῃ μὲ ἡρεμία, χωρὶς νὰ δείξῃ σημεῖα ὀργῆς! Συγχρόνως ἔβγαλε μία φωνὴ σιγανὴ καὶ κλαψάριχη, σὰν νὰ ἐζητοῦσε τὴ βοήθεια τοῦ δούλου. Ὁ Ἀνδροκλῆς παρετήρησε ὅτι τὸ λιοντάρι ἐχώλαινε καὶ ὅτι τὸ ἕνα τοῦ πόδι ἦτο πρησμένο στὸ πέλμα.

4. Ἐπῆρε θάρρος καὶ τὸ ἐπλησίασε χωρὶς κανένα φόβο· τοῦ ἐσήκωσε τὸ πρησμένο πόδι καὶ ἄρχισε νὰ τὸ ἐξετάζῃ σὰν γιατρός. Δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν αἰτία τοῦ πρηξίματος· ἕνα μεγάλο ἀγκάθι εἶχε μπηχθῇ στὸ πέλμα τοῦ λιονταριοῦ. Ἐβγαλε τὸ ἀγκάθι μὲ προσοχὴ καὶ τὸ ὄμυο, πὺν εἶχε ἀναπτυχθῇ στὸ τραῦμα.

5. Τὸ λιοντάρι ἐφάνη ὅτι ἀνεκουφίσθη καὶ ἀμέσως

προσπάθησε νὰ δείξῃ εὐγνωμοσύνη στὸν εὐεργέτη του. κουνούσε τὴν οὐρὰ του καὶ τοῦ ἔγλειφε τὰ χέρια. Ἀπὸ ὅτε ὁ Ἄνδροκλῆς ἦτο ὁ φιλοξενούμενος τοῦ λιονταριοῦ, τὸ ὁποῖον κάθε φορὰ πού ἐγύριζε στὴ σπηλιὰ φερνε κυνήγι κατάλληλο γιὰ τὸν ξένο του, τότε ζαοιάδι, πότε ἐλαφάκι, πότε λαγό.



6. Ὁ δοῦλος ἐξακολούθησε νὰ παραμένῃ στὴ σπηλιὰ πολλοὺς μῆνες. Κάποτε ὅμως περιεφέρετο στὸ δάσος ἀπροφύλακτος καὶ συνελήφθη ἀπὸ ἓνα ἀπόσπασμα στρατιωτικό. Ὁδηγήθη ἀμέσως στὸν κύριό του, ὁ ὁποῖος τὸν παρέδωσε στὸ δικαστήριο. Ὁ Ἄνδροκλῆς ἐδικάσθη ὡς δραπέτης καὶ κατεδικάσθη νὰ κατασπαραχθῇ ἀπὸ τὰ ἄγρια θηρία στὸ ἀμφιθέατρο τῆς πόλεως.

7. Τὴν ἡμέρα πού ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ ποινή, ὁ Ἄνδροκλῆς ὠδηγήθη στὴ μέση τοῦ ἀμφιθεάτρου καὶ ἐκεῖ ἐπερίμενε μὲ ἡρεμία τὸ τέλος του. Ἐντὸς ὀλίγου ἠκούσθη τρομερὸς βρυχηθμός, πού ἔκαμε νὰ φρικιάσουν ὅλοι οἱ θεατές. Ἐνα τεράστιο λιοντάρι ὤρμησε ἀπὸ τὸ κλουβί του καὶ μὲ μεγάλα πηδήματα ἐπροχώρησε ἐναντίον τοῦ θύματος του.

Οἱ θεατές, συνηθισμένοι νὰ τέρπωνται ἀπὸ τέ-

τοια ἄγρια θεάματα, ἐπερίμεναν νὰ κατασπαράξῃ τὸ δούλο. Ἀλλὰ τὸ λιοντάρι, μόλις ἐπλησίασε, ἔπεσε στὰ πόδια του μὲ ὑποτακτικότητα σκυλίου.

8. Ὁ διοικητὴς τῆς πόλεως διέταξε τὸ δούλο νὰ ἐξηγήσῃ, πῶς τὸ ἄγριο θηρίο μετεβλήθη σ' ἓνα ἄκακο ἄρνι. Ὁ Ἀνδροκλῆς διηγήθη ὅλες του τὰ περιπέτειες στὸ δάσος καὶ ἐβεβαίωσε ὅτι τὸ λιοντάρι αὐτό, πού κἀθεται τώρα στὰ πόδια του, εἶνα ἐκεῖνο πού ἐθεράπευσε στὴ σπηλιά.

Οἱ θεατῆς ἐζήτησαν ἀπὸ τὸ διοικητὴ νὰ τοῖς χαρισθῆ ἡ ζωὴ. Ὁ διοικητὴς ἐδέχθη καὶ ὁ δούλος ἀφέθη ἐλεύθερος.

23. Ἡ καπνοσακκούλα τοῦ σκοποῦ.

1. Ὁ στρατιώτης Ἀκρίτας μία νύκτα ἦτο φρουρὸς στὶς προφυλακὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ στὴν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ Ἐβρου. Τυλιγμένος στὸ μανδύο του, μὲ τὸ ὄπλο στὸ χέρι, ἦτο ἀναγκασμένος νὰ ἀγρυπνῆ καὶ νὰ ἔχῃ τὰ μάτια του καρφωμένα στὴν ἀπέναντι ὄχθη τοῦ ποταμοῦ.

2. Ὅπως ἦτο παγωμένος καὶ μουσκεμένος, ἐπροτιμοῦσε νὰ ἔκαμαν ἐπίθεσι οἱ ἐχθροί, γιατί ἔτσι μόνον θὰ ἠμποροῦε νὰ κάμῃ κάτι καλύτερο ἀντὶ νὰ τρέμῃ ἀπὸ τὸ ψῦχος. Ἀλλὰ ἐφαίνεται ὅτι οἱ ἐχθροὶ τέτοιο σκοπὸ δὲν εἶχαν. Καὶ ὁ Ἀκρίτας ἀδημονοῦσε καὶ ἐνοσταλγοῦσε τὸ πατρικὸ του σπίτι στους πρόποδες τοῦ Ὀλύμπου, ὅπου ἀπὸ τὶς ὀκτὼ τὸ βράδυ θὰ ἦτο ξαπλωμένος στὸ ζεστό του κρεβάτι ὕστερα ἀπὸ ἓνα καλὸ γεῦμα.

3.—«Ἐὰν ὁ ἀρχιστράτηγος ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ

μείνη στο ύπαιθρο μία τέτοια νύκτα», εἶπε ὁ Ἀκρίτας δυνατά, «θὰ ἐβαρύνετο τὸν πόλεμο, ὅπως καὶ ἐγώ».

—«Καὶ πῶς ἠξεύρεις ὅτι δὲν τὸν ἐβαρῆθηκε;» ἐρώτησε ἐντόνως κάποιος πὺ ἦτο πίσω τοῦ χωρὶς νὰ τὸν βλέπη.

Ἀμέσως ὁ Ἀκρίτας συνῆλθε, ἐπρότεινε τὸ ὄπλον καὶ ἐφώνηξε:

—«Ἄλτ! τίς εἶ;»

—«Καλός», ἀπάντησε ὁ ξένος.

—«Προχώρει στὸ σύνθημα», διατάσσει ὁ στρατώτης.

—«Θεὸς καὶ νίκη», ἀπαντᾷ ὁ ἄγνωστος.

Ὁ Ἀκρίτας ἐπέτρεψε στὸν ἄγνωστο νὰ περάσῃ.

+. Αὐτός, ἀντὶ νὰ προχωρήσῃ, ἐπλησίασε τὸ σκοπό, ὁ ὁποῖος μέσα στὸ σκοτιάδι μόλις κατώρθωσε νὰ διακρίνῃ, ὅτι ὁ ἄγνωστος ἦτο τυλιγμένος σ' ἓνα μανδύα ἰππέως καὶ ὅτι ἐφοροῦσε τὸ καπέλλο του τόσο χαμηλά, ὥστε νὰ κρύβῃ τὸ πρόσωπό του.

—«Φαίνεται, ὅτι σὲ ἔχουν τοποθετήσῃ σὲ πολὺ ὑγρὸ μέρος, συνάδελφε», εἶπε ὁ ἄγνωστος. «Γιατὶ δὲν καπνίζεις ἓνα τσιγάρο νὰ ζεσταθῆς;»

—«Νὰ καπνίσω!» ἀπάντησε ὁ σκοπός. «Ἀπὸ ποῦ σὲ ἔφεραν καὶ δὲν ἠξεύρεις, ὅτι τὸ κάπνισμα ἀπαγορεύεται τὴν ὥρα τῆς ὑπηρεσίας;»

—«Ἄλλ' ἂν σοῦ τὸ ἐπιτρέψῃ ὁ ἀρχιστράτηγος;» ἐρώτησε ὁ ξένος.

—«Ποῖός ἀρχιστράτηγος, συνάδελφε!» ἀπαντᾷ ὁ σκοπός. «Τὴν καμπάνα θὰ τὴν φάγω ἀπὸ τὸ λοχαγὸ μου καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν ἀρχιστράτηγο».

—«Ὁ λοχαγὸς δὲν εἶναι ἔδῳ καὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ σὲ ἰδῇ. Βγάλε τὴν καπνοσακούλα σου καὶ κάπνισε. Ἐγὼ βέβαια δὲν θὰ σὲ προδώσω».

5. Ὁ σκοπὸς δὲν πείθεται. Ἀγριεμένος τώρα λέγει στὸν ξένο: «Κοίταξε καλά! μού φαίνεται πὼς θέλεις νὰ μὲ κάμεις νὰ τιμωρηθῶ. Ἄν αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπὸς σου, καλὰ θὰ κάμεις νὰ φύγεις ἀμέσως πρὶν σοῦ συμβροῦν τίποτε δυσάρεστα. Μία λέξι, ἂν εἰπῆς ἀκόμη, θὰ σὲ κτυπήσω ἄσχημα».

—«Θὰ ἤθελα νὰ ἔβλεπα, πὼς θὰ μὲ ἐκτυποῦσες» εἶπε ὁ ἄγνωστος εἰρωνικῶς.

6. Ἡ ἀπάντησις τοῦ στρατιώτη ἦτο ἓνα κτύπημα τέτοιο πού τὸ καπέλλο τοῦ ξένου ἔπεσε κατὰ γῆς, ἐνῶ αὐτὸς ὠπισθοχώρησε ὀλίγα βήματα.

—«Πολὺ καλά», εἶπε ὁ ἄγνωστος αὐστηρά. «Θὰ ἰδῆς αὔριο πρωΐ καὶ μὴν ἀμφιβάλλῃς, ὅτι θὰ πάθῃς ὅ,τι σοῦ ἀξίζει».

Καθὼς ἐγύρισε νὰ φύγῃ, ἔσκυψε καὶ ἐσήκωσε κάτι ἀπὸ τὸ ἔδαφος.

7. Ὁ αὐστηρὸς τόνος τῆς φωνῆς τοῦ ξένου καὶ ἡ ἀπειλὴ ἐπροκάλεσαν ἀρκετὴ ἀνησυχία στὸν Ἀκρίτα. Ἄρχισε νὰ ὑποπτεύεται μήπως ἐκτύπησε κανένα ἀνώτερο ἀξιωματικό, ἴσως κανένα ταγματάρχη ἢ καὶ συνταγματάρχη, καὶ ἐφοβεῖτο πολὺ. Ἠσύχασε ὁμως μὲ τὴ σκέψι, ὅτι ὁ ἄγνωστος δὲν ἐγνώριζε τὸ ὄνομά του καὶ θὰ ἦτο πολὺ δύσκολο νὰ τὸν ἀνακαλύψῃ ἀπὸ τὴ θέσι, ὅπου ἦτο τοποθετημένος.

8. Ὑστερα ἀπὸ λίγο παρατηρεῖ ὅτι τοῦ ἔλειπε ἡ καπνοσακκούλα, τὴν ὁποίαν εἶχε κρεμασμένη στὴ ζώνη του. Θυμᾶται ἀκόμη ὅτι ὁ ἄγνωστος, τὴ στιγμὴ πού ἔφευγε, ἔσκυψε καὶ ἐσήκωσε κάτι ἀπὸ κάτω. Αὐτὸ δὲν ἤμποροῦσε νὰ ἦτο τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ καπνοσακκούλα, στὴν ὁποίαν ἦτο γραμμένο ὀλόκληρο τὸ ὄνομά του.

9. Ὅλη τὴν νύκτα ὁ Ἀκρίτας δὲν ἐκλείσε μάτι, ἂν καὶ ἦτο ἐλεύθερος ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν μισθῶσα μετὰ τὸ

ἐπεισόδιο. Ἐπροσπαθοῦσε νὰ ἐνθαρρύνῃ τὸν ἑαυτό του λέγοντας μέσα του: «Μὰ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ τιμωρηθῶ, ἀφοῦ δὲν ἔκαμα τίποτε ἄλλο παρὰ ὅτι διατάσσει ὁ κανονισμός». Ἀλλὰ οὔτε ἡ σκέψις αὐτὴ τὸν καθήσχαζε.

10. Πράγματι τὸ πρωτὶ ἓνας δακανεὺς μὲ τέσσερεις στρατιῶτες ἦλθαν νὰ ζητήσουν τὸν Ἀζρίτα καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσουν στὸ Ἀρχηγεῖον. Ἐκεῖ εἶδε μαζεμένους ὅλους τοὺς στρατηγοὺς γύρω ἀπὸ ἓνα μικρόσωμο ἄνδρα, ὁ ὁποῖος ἐφοροῦσε μία μισοτριμμένη στολή. Ἀνεγνώρισε ἀμέσως ὁ στρατιώτης τὸν ἀρχιστράτηγο.

11.—«Κύριοι», εἶπε ὁ ἀρχιστράτηγος, ἐνῶ ἔρριχνε ἓνα αὐστηρὸ βλέμμα στὸν Ἀζρίτα, «πῶς τιμωρεῖται ὁ στρατιώτης ὁ ὁποῖος κτυπᾷ τὸν ἀρχιστράτηγο;»

— «Μὲ θάνατο», ἀπάντησαν οἱ στρατηγοί.

— «Μάλιστα!» λέγει ὁ ἀρχιστράτηγος. «Αὐτὸς εἶναι ὁ στρατιώτης, ποῦ μὲ ἐκτύπησε». Καὶ ἔδειξε τὴν καρποσακούλα τοῦ σκολοῦ, στὴν ὁποίαν ἦτο κεντημένο τὸ ὄνομά του.

12. — «Ἐλεος! ἔλεος!» ἐφώναξε ὁ Ἀζρίτας. «Δὲν ἐγνώριζα ὅτι ἦτο ὁ ἀρχιστράτηγος ὁ νυκτερινὸς ἐπισκέπτης μου».

— «Τὸ φαντάζομαι», ἀπάντησε ὁ ἀρχιστράτηγος, «καὶ ἐλπίζω ὅτι ὅλοι οἱ στρατιῶτες θὰ ὑπακούουν στίς διαταγές μου ὅπως σὺ. Σὲ συγγαίρω καὶ ἡ ἀνταμοιβή σου θὰ εἶναι νὰ προβιβασθῆς στὸ βαθμὸ τοῦ λοχία».

Καὶ ὁ ἀρχιστράτηγος ἐτήρησε τὸ λόγο του τὴν ἴδια ἡμέρα.

24. *Εὐγενῆς ἐκδίκησις.*

1. Ἐνας νεαρὸς ἀξιωματικὸς ἐθύμωσε κάποτε τόσο πολὺ, ὥστε ἐκτύπησε μὲ τὸ χέρι ἓνα ἐθελοντὴ στρατιώτη πολὺ ἀξιοπρεπῆ καὶ πολὺ γενναῖο. Οἱ αὐστηροὶ στρατιωτικοὶ νόμοι δὲν ἐπιτρέπουν στὸ στρατιώτη νὰ ἀνταποδώσῃ στὸν ἀξιωματικὸ τὰ ἴσα. Ἠρκέσθη μόνον νὰ διαμαρτυρηθῇ γιὰ τὴν ἀδικία, καὶ τῆ στιγμῇ ποὺ ἀπεμακρύνετο εἶπε: «Θὰ σᾶς ἀναγκάσω, κύριε ἀνθυπολοχαγέ, νὰ μετανοήσετε γιὰ τὴν προᾶξι σας».

Ἡ φράσις αὐτὴ τοῦ στρατιώτη ἐσήμαινε ἀπειλή, ἢ ὁποῖα ἔκαμε τὸν ἀξιωματικὸ νὰ ὀργισθῇ περισσότερο καὶ νὰ μὴ αισθανθῇ τύψεις γιὰ τὴν παρεκτροπὴ του. Ἔτσι ἢ μεταξὺ των ἐχθρὰ ἐγίνε μεγαλύτερη.

2. Ὀλίγες ἐβδομάδες ἀργότερα ἐγίνε μία συμπλοκὴ μὲ τὸν ἐχθρὸ, ὁ ὁποῖος κατώρθωσε νὰ καταλάβῃ ἓνα ὄχυρωμα. Τὸ ὄχυρωμα αὐτὸ ἦτο σημαντικὸ καὶ ἔπρεπε νὰ ἀνακτηθῇ μὲ κάθε τρόπο καὶ μὲ ὁποιαδήποτε θυσία· ἦτο ὅμως δυσκολώτατο πρᾶγμα, ἂν ὄχι ἐντελῶς ἀδύνατον.

3. Μία μεγάλη ομάδα στρατιωτῶν ἀνέλαβε αὐτὴν τὴν ἐπιχείρησι οἰκειοθελῶς. Ὅταν ἔπρεπε νὰ ὀρισθῇ ὁ ἀρχηγός, κάποιος στρατιώτης ἐβγῆκε ἀπὸ τὴ γραμμὴ καὶ ἀνέλαβε αὐτὸς τὴν ἐπικίνδυνη ἀρχηγία.

Οἱ στρατιῶτες ἐπροχώρησαν γρήγορα καὶ σὲ λίγο ἐγιναν ἄφαντοι μέσα σὲ σύννεφα ἀπὸ καπνὸ. Καὶ τώρα ἀκούονται κανονιοβολισμοί, πυροβολισμοί, πολεμικὲς κραυγὲς πότε περισσότερες καὶ πότε λιγώτερες. Τέλος ἐγίνε σιγή, τὸ ὄχυρωμα ἀνεκτήθη καὶ τὰ ὑπολείμματα τοῦ ἀποσπάσματος ἐπιστρέφουν.

4. Ὁ ἀξιωματικὸς τῆς ὑπηρεσίας σπεύδει νὰ τοὺς
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ὑποδεχθῆναι χαιρετᾶ τὰ ῥάκη πού ἀπέμειναν ἀπὸ τῆ σημαίας καὶ σφίγγει τὸ χέρι τοῦ σημαιοφόρου.

Ἄλλ' ὁ ἀξιωματικὸς εἶναι ἐκεῖνος, πού ἐκτύπησε σὲ μιὰ στιγμή παραφορᾶς τὸ γενναῖο στρατιώτη, ὁ ὁποῖος τώρα ἀρχηγὸς τοῦ ἀποσπάσματος ἐπιστρέφει νικητής. Ἀξιωματικὸς καὶ στρατιώτης συναντῶνται γιὰ δεύτερη φορὰ καὶ ἀνταλάσσουν βλέμματα συγγνώμης.

5. Ὁ ἀξιωματικὸς ὀρμᾶ καὶ ἀγκαλιάζει τὸ στρατιώτη, τὸν ὁποῖον κατασπάζεται. Ὁ στρατιώτης τραβιέται πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὸ ἀγκάλιασμα τοῦ ἀξιωματικοῦ. Ὁπισθοχωρεῖ δύο βήματα καὶ χαιρετᾶ τὸν ἀξιωματικὸν σύμφωνα μὲ τὸν κανονισμό. Ἐνῶ ἀκόμη εἶχε τὸ χέρι στὸ πηλίκιο, λέγει: «Κύριε ἀνθυπολοχαγέ, σᾶς εἶπα ὅτι θὰ σᾶς ἀναγκάσω νὰ μετανοήσετε».

25. Τὸ τελευταῖο μάθημα τῶν Ἑλληνικῶν.

1. Ἐνα πρωτὶ ἐβράδυνα νὰ πάω στὸ σχολεῖο καὶ ἐφορούμην ὅτι θὰ τιμωρηθῶ ἀπὸ τὸ δάσκαλο, γιατί εἴχαμε γραμματικὴ καὶ ἐγὼ δὲν εἶχα διόλου παρασκευασθῆ. Γιὰ μιὰ στιγμή ἐσκέφθηκα νὰ τὸ σκάσω. Ἡ ἡμέρα ἦτο ζεστή καὶ ἡ θάλασσα γαλήνια· θὰ ἠμποροῦσα νὰ κάμω ἓνα ὥραῖο λουτρό. Ἐν τούτοις κατώρθωσα νὰ ὑπερνικήσω αὐτὸν τὸν πειρασμὸ καὶ ἐπήγαινα στὸ σχολεῖο βιαστικός.

2. Καθὼς ἐπερνοῦσα ἀπὸ τὸ Δημαρχεῖο εἶδα πολλοὺς νὰ προσέχουν στὸν πίνακα τῶν τοιχοκολλήσεων καὶ κάτι νὰ διαβάζουν. «Κάποια νέα εἰδησις ἦλθε», εἶπα μέσα μου· γιατί τὰ δύο τελευταῖα χρόνια κάθε λίγο ἐτοιχοκολλοῦσαν καὶ μία νέα εἰδησις ἀπὸ μάχης, ἀπὸ

υποχώρησεις, από επιστρατεύσεις και από άλλα δυσάρεστα. Δεν επρόσεξα περισσότερο και έτραβοῦσα για τὸ σχολεῖο. Ένας σιδηρουργὸς φεύγοντας ἀπὸ τὸ διάβασμα τῆς εἰδήσεως μου λέγει μ' ἓνα πικρὸ χαμόγελο. «Μὴ βιάζεσαι σήμερα, ὅ,τι ὥρα κι' ἂν πᾶς, ἐνωρὶς θὰ εἶναι». Ἐνόμισα ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἤθελε νὰ μὲ εἰρωνευθῆ καὶ ἔσπευσα ἀκόμη περισσότερο.

3. Ὄταν ἔφθασα στὴν αὐλὴ τοῦ σχολείου, δὲν ἄκουσα τὸ συνηθισμένο θόρυβο τῶν παιδιῶν πρὶν φανῆ ὁ δάσκαλος. «Ἄρχισαν κιόλας», εἶπα καὶ ἐσκεπτόμην τὴν ἐπίπληξι πού θὰ μού ἔκαμνε ὁ δάσκαλος. Ἄνοιξα τὴν πόρτα καὶ εἶδα ὅτι ἐπικρατοῦσε νεκρικὴ σιγή, μολονάτι ἢ αἴθουσα ἦτο γεμάτη. Ὁ δάσκαλος μὲ ἐκοίταξε καὶ εἶπε μὲ φωνὴ γεμάτη καλωσύνη: «Κάθισε γρήγορα, Μανολάκι' λίγο ἀκόμη καὶ θὰ ἀρχίζαμε χωρὶς ἐσένα».

4. Ὄταν ἐκάθισα στὴ θέσι μου, παρατήρησα ὅτι ὁ δάσκαλος ἐφοροῦσε τὰ καλά του ροῦχα ὅπως συνήθιζε νὰ ντύνεται τὶς ἡμέρες τῶν ἐξετάσεων καὶ τῆς διανομῆς βραβείων. Ἐκείνο ὅμως πού μὲ ἐξέπληξε περισσότερο ἦτο, ὅτι στὰ τελευταῖα θρανία τῆς τάξεως, τὰ ὁποῖα συνήθως ἔμεναν ἄδεια, τώρα ἄνθρωποι μεγάλης ἡλικίας ἐκάθηντο ἐκεῖ ἥσυχα, ὅπως ἐμεῖς. «Περίεργο», εἶπα μέσα μου. «γραμματικὴ ἦλθαν νὰ μάθουν ἐδῶ»;

5. Ὁ δάσκαλος ἀνέβη στὴν ἔδρα καὶ μὲ γλυκειὰ φωνὴ εἶπε:

— «Παιδιά μου, αὐτὴ εἶναι ἡ τελευταία φορὰ, πού σᾶς κάμνω μάθημα. Ἦρθε διαταγὴ ἀπὸ τὴν κυβέρνησι τῆς Τουρκίας νὰ μὴ διδάσκειται πλέον στὸ σχολεῖο τῆς Ἰμβρου ἢ ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἀλλὰ μόνον ἢ τουρκικὴ. Ὁ νέος δάσκαλος θὰ ἔλθῃ σὲ λίγες

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ήμερες. Σήμερα είναι τὸ τελευταῖο μάθημα τῶν Ἑλληνικῶν. Σᾶς παρακαλῶ νὰ προσέξετε πολὺ».

6. Τώρα ἐκαθάλαβα, γιατί ὁ δάσκαλος εἶχε φορέσει τὴν καλή του στολή καὶ γιατί ἠλικιωμένοι ἄνθρωποι ἐκάθηντο στὰ τελευταῖα θρανία. Ἐὐὸ τελευταῖο μάθημα τῶν Ἑλληνικῶν! Θεέ μου! καὶ ἐγὼ δὲν ἠμποροῦσα διόλου νὰ ὀρθογραφῶ. Πόσο ἐλυπούμην τώρα γὰ τὸν καιρὸ ποὺ εἶχα χάσει γυρίζοντας στὰ χωράφια καὶ κολυμβώντας στὴ θάλασσα. Τὰ βιβλία, ποὺ τὰ ἐνόμιζα ἐχθρούς μου, τώρα μοῦ φαίνονται σὰν παλαιοὶ φίλοι μου, τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ ἀποχωρισθῶ.

7. Μὲ ἐφώναξε ὁ δάσκαλος νὰ εἰπῶ τὸ μάθημα. Θὰ ἔδίδα ὅ,τι κι' ἂν εἶχα νὰ εἰπῶ ὅλους τοὺς κανόνες τῆς γραμματικῆς. Καὶ ἐγὼ δὲν ἤξευρα κανένα. Ἔσπεκα ἐκεῖ μὲ φουσκωμένη τὴν καρδιά· δὲν ἐτόλμοῦσα νὰ κοιτάξω τὸ δάσκαλο στὰ μάτια.

«Δὲν θὰ σὲ μαλώσω, μικρὸ μου Μανολάκι», μοῦ λέγει ὁ δάσκαλος μὲ περίλυπη φωνή· «ἀρκετὰ τιμωρεῖσαι. Κάθε ἡμέρα ἔλεγες, ἔχω καιρὸ νὰ τὸ μάθω αὐριο. Καὶ τώρα; Τὸ μεγαλύτερο λάθος ὅλων μας ὑπῆρξε νὰ ἀναβάλλομε τὴν ἐκπαίδευσί μας. Καὶ ἔτσι οἱ κυρίαρχοί μας ἠμποροῦν νὰ μᾶς λέγουν: Πῶς ἰσχυρίζεσθε ὅτι εἶσθε Ἕλληνες, ἀφοῦ δὲν ἠξεύρετε ἑλληνικά;».

8. Ἄρχισε κατόπιν νὰ ὀμιλῇ γὰ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα. Ἐλεγε ὅτι εἶναι ἡ πλουσιώτερη καὶ ὀραιότερη γλῶσσα τοῦ κόσμου, καὶ μᾶς συνέστησε νὰ προσέχωμε μεταξὺ μας νὰ μὴν τὴν λησμονήσωμε. «Γιατί, ὅταν ἓνας ὑπόδουλος λαὸς διατηρῇ τὴ γλῶσσα του, εἶναι σὰν νὰ κρατῇ τὸ κλειδί τῆς φυλακῆς του».

9. Ἐπειτα ἄνοιξε τὴ γραμματικὴ καὶ ἐπανέλαβε τὸ μάθημα μαζί μας. Μὲ ἐκπλήξι μου εἶδα ὅτι τὸ ἐκα-

ταλάβαινα και τὸ ἐμάθαινα μὲ μεγάλη εὐκολία. Ποτὲ δὲν ἐπρόσεξα μὲ τόσο ζῆλο, καὶ ὁ δάσκαλος ποτὲ δὲ μᾶς ἐξήγησε τὰ πράγματα μὲ μεγαλύτερη ὑπομονή. Ἐφαίνετο σὰν νὰ ἠθέλε νὰ μᾶς βάλῃ στὸ κεφάλι μας ὄλους τοὺς κανόνας διὰ μιᾶς.

10. Ἦρθε ἡ σειρά τῆς γραφῆς. Ἐπρεπε νὰ ἀντιγράψωμε κάτι καλλιγραφικῶς, καὶ γράφει στὸν πίνακα: Ἑλλάς Ἴμβρος, Ἑλλάς Ἴμβρος. Ὅλοι ἀρχίσαμε τὴν ἀντιγραφή μὲ μεγάλο ζῆλο. Στὴν αἴθουσα δὲν ἀκούεται οὔτε ἀναπνοή, παρὰ μόνον τὸ γρατσούνισμα τῆς πέννας ἐπάνω στὸ χαρτί. Ἐνα χελιδόνι ἐμπῆκε μέσα ἀπὸ τὸ ἀνοικτὸ παράθυρο· ἀλλὰ κανεὶς δὲν τὸ ἐπρόσεξε, κανεὶς δὲν ἐσταμάτησε τὴ γραφή.

11. Ὁ δάσκαλος ἐκάθητο σιωπηλὸς στὴν ἔδρα του. τὴν ὁποίαν κατεῖχε σαράντα χρόνια. Τὴν ἄλλη μέρα θὰ ἔφευγε γιὰ πάντα, καὶ ὅμως εἶχε τὴ δύναμι νὰ κάμῃ καὶ τὸ σημερινὸ μάθημα.

Τὸ ὀρολόγι κτυπᾷ μεσημέρι. Συγχρόνως σημαίνουν καὶ οἱ σάλπιγγες τῶν Τούρκων στρατιωτῶν. Ὁ δάσκαλος σηκώνεται ὠχρὸς σὰν τὸ κερί, ἀλλὰ εὐθυτενῆς καὶ μὲ τὸ κεφάλι ψηλά: «Φίλοι μου» εἶπε· ἀλλὰ ἡ συγκίνησις τὸν ἐμπόδισε νὰ ἐξακολουθήσῃ. Γυρίζει μόνον στὸν πίνακα καὶ γράφει μὲ μεγάλα γράμματα: «Ζήτω ἡ Ἑλλάς».

Ἐπειτα μᾶς ἔκαμε νεῦμα ὅτι τὸ μάθημα ἐτελείωσε.

28. Τὸ μυστικὸ τῆς εὐτυχίας.

1. Οἱ ἄνθρωποι ποτὲ δὲν ἠμποροῦν νὰ φαντασθοῦν πόσες στενοχώριες ἔχει ἓνας βασιλιάς καὶ ὅτι πολλὰς φορὰς κουράζονται ἀπὸ τὶς φρονιίδες τῆς μεγάλης θε-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

σεώς του. Νομίζουν δι' ὃ βασιλεὺς εἶναι πάντοτε εὐτυχής, γι' αὐτὸ ὅταν πρόκειται νὰ εἰποῦν δι' ἑναὺς ζῆ πολὺ καλὰ, λέγουν «περὼν ὅσον βασιλείας».

2. Ἐν τούτοις ἑναὺς βασιλείας, κουρασμένος ἀπὸ τῆς πολλῆς ὑποθέσεις τοῦ κράτους, ἀπεφάσισε νὰ ἀναζητήσῃ μεταξὺ τῶν ὑπηκόων του ἕναν ἄνθρωπο ἐντελῶς εὐτυχῆ. Ἡ ἐπιθυμία του ἦτο νὰ ἀλλάξῃ τὴ θέσιν του μὲ τὸν ἄνθρωπο αὐτόν, γιατί περισσότερο ἐποθοῦσε τὴ γαλήνη παρὰ τῆς τιμῆς καὶ τὴ δόξα τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος. Μεταμφιέσθη λοιπὸν καὶ ἄρχισε τὴν ἔρευνά του.

3. Πρῶτα ἐμπῆκε στὸ σπίτι ἐνὸς πλουσίου ἐμπόρου. Ὁ ἔμπορος αὐτός, ἀφοῦ ἀπέκτησε μεγάλη περιουσία, ἀπεσύρθη ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμά του γιὰ νὰ ἀπολαύσῃ μία ἡρεμὴ ζωὴ. Ὁ βασιλεὺς δὲν ἄργησε νὰ ἀνιληφθῆ ὅτι ὁ ἔμπορος εὗρισκε τὴ νέα του ζωὴ μονότονη καὶ κουραστικὴ.

«Πολὺ θὰ ἐπιθυμοῦσα», ἔλεγε, «νὰ κάμω πάλι μία ζωὴ μὲ κίνησι καὶ ἀπασχόλησι σὲ κάτι, ὅπως ὁ γείτονάς μου ἀτέναντι. Θὰ ἦμην πολὺ εὐχαριστημένος, ἂν ἠμποροῦσα νὰ ἐργάζομαι τόσο σκληρὰ, ὅπως αὐτός».

4. Ὁ βασιλεὺς κατόπιν ἐπῆγε στὸ σπίτι τοῦ γείτονα, γιὰ τὸν ὁποῖον ὠμίλησε ὁ ἔμπορος.

«Ἄν εἶμαι εὐχαριστημένος;» ἀπάντησε στὸ βασιλεῖα ὁ γείτονας τοῦ ἐμπόρου. «Διόλου ἀφοῦ εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ περῶ μὲ ζωὴ δούλου. Θὰ ἦμην εὐτυχής, ἂν ἠμποροῦσα νὰ ἀποσυρθῶ ἀπὸ τὴ δουλειά μου, ὅπως ὁ γείτονάς μου. Αὐτὸς δὲν ἔχει τίποτε ἄλλο νὰ κάμῃ, παρὰ νὰ βγαίνει περίπατο μὲ τὴν ἄμαξά του καὶ νὰ χαίρεται τὴ ζωὴ του».

5. Ἄγνώριστος πάλι ὁ βασιλεὺς, ἐπῆγε στὸ σπίτι ἐνὸς ἀνθρώπου, ποὺ τὸν εἶχε διορίσει πρὶν

ἀπὸ λίγο καιρὸ σὲ μία σπουδαία κυβερνητικὴ θέσι.

Εὐθύς ὁμως μόλις ἐμπῆκε μέσα τὸν ἄκουσε νὰ μονολογῇ: «Τί ἤθελα ἐγὼ νὰ δεχθῶ αὐτὴν τὴ θέσι! Οἱ κατώτεροί μου μὲ ζηλεύουν, ἐνῶ οἱ ἀνώτεροί μου μὲ περιφρονοῦν. Πόσο εὐτυχὴς εἶναι ἐκεῖνος, ποὺ διευθύνει ἰδική του ἐπιχείρησι».

6. Ἐφυγε ὁ βασιλιάς καὶ ἀπὸ τὸ σπίτι αὐτὸ καὶ ἐσκέφθη ὅτι τὴν εὐτυχία πρέπει νὰ τὴν ἀναζητήσῃ σὲ ἀνθρώπους, ποὺ δὲν ἔχουν μεγάλες φιλοδοξίες. Ἐπῆγε λοιπὸν στοὺς μικροὺς καὶ ἀπομακρυσμένους δρόμους τῆς πόλεως καὶ ἐμπῆκε στὸ ἐργαστήριον ἐνὸς ξυλουργοῦ.

Ἄρχισε νὰ συνομιλῇ μαζί του καὶ τοῦ λέγε: «Μία ζωὴ ἀνεξάρτητη, σὰν τὴ δική σου, εἶναι ζωὴ εὐτυχής».

Καὶ ὁ ξυλουργὸς τοῦ ἀπαντᾷ: «Ἄν σκέπτεσθε νὰ ἀρχίσετε καὶ σεῖς αὐτὴν τὴν ἐργασία, πρέπει νὰ ἐξετάσετε τὰ πράγματα μὲ προσοχὴ καὶ τότε θὰ ἰδῆτε πόσο δύσκολη καὶ κουραστικὴ εἶναι ἡ δουλειὰ τοῦ ξυλουργοῦ. Ἐγὼ, φίλε μου, παραξενεύομαι πῶς μερικοὶ ἄνθρωποι κατορθώνουν καὶ ζοῦν εὐτυχεῖς. Γνωρίζω δύο στοὺς ὁποίους καὶ ἐργάζομαι καμιά φορὰ, καὶ ἔχουν ἀποκτήσει μεγάλες περιουσίες, ἐνῶ ἐγὼ εἶχα τὸ κατάστημα, ὅταν αὐτοὶ δὲν εἶχαν τίποτε».

«Ἐπίσης γνωρίζω ἓνα ὑπάλλληλο τοῦ βασιλέως, τοῦ ὁποίου ἐκτελῶ μερικὲς μικρὲς παραγγελίες, καὶ εἶναι τόσο πλούσιος, ὥστε ἔχει μισὴ δωδεκάδα ὑπηρέτες. Ἄν ἐρωτήσωμε καὶ γιὰ τὸ βασιλέα, ποιὰ εἶναι ἡ δουλειὰ του ἐκτὸς ἀπὸ τὸ νὰ διασκεδάζῃ; Γιατί τέλος πάντων νὰ μὴ μπορούμε κι' ἡμεῖς νὰ εἴμεθα εὐτυχεῖς;».

7. Μία ἄλλη ἡμέρα ὁ βασιλιάς ντυμένος ὡς ταξιδιώτης ἐβγῆκε ἐξω ἀπὸ τὴν πόλι καὶ ἐσταμάτησε κοντὰ

σ' ἓνα σπιτάκι γεωργοῦ. Ὁ γεωργὸς τὸν ἀντελήφθη καὶ τὸν ἐκάλεσε μέσα νὰ ξεκουρασθῆ καὶ ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ γευματίσῃ, ἐμοιράσθη μὲ τὸν ἄγνωστο ταξιδιώτη τὸ λιτὸ γεῦμα του. Ἀφοῦ ἔφαγαν ἐκάθισαν ἔξω ἀπὸ τὸ σπιτάκι σὲ δύο χαμηλὰ σκαμνιά.

— «Μὲ λύπη μου βλέπω, φίλε μου, ὅτι εἶσαι πολὺ πτωχός», τοῦ λέγει ὁ βασιλιάς.



— «Ἐγὼ πτωχός; διόλου», ἀπαντᾷ μὲ χαμόγελο ὁ γεωργός. «Ἔχω πάντοτε πολλὴ ἐργασία καὶ πληρώνομαι καλά. Στὸν κῆπο μου, αὐτὸν ποὺ βλέπετε, ἐργάζομαι τὶς ἐλεύθερες ὥρες μου. Εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένος ἀπὸ ὅ,τι μοῦ δίδει· συγκομίζω τὶς πατάτες τῆς χρονιάς μου καὶ ποτὲ δὲ μοῦ λείπουν ὄλων τῶν ἐποχῶν τὰ λαχανικά. Ὅσο εἶμαι γερός καὶ ἐργάζομαι, ποτὲ δὲν θὰ παραπονεθῶ».

8.—«Εἶσαι λοιπὸν εὐχαριστημένος μετὰ τὴν τύχην σου;» ἐρώτησε ὁ βασιλιάς· «δὲν ἔχεις διόλου στενοχώριες;».

—«Ὅσο γι' αὐτές», ἀπαντᾷ ὁ γεωργός, «καθένας ἔχει τὶς ἰδικές του καὶ ἐγὼ τὶς ἰδικές μου. Ὑποφέρω ἀπὸ ρευματισμούς στὸ χέρι καὶ πολλὰ φορὲς οἱ πόνοι με ἐμποδίζουν νὰ κοιμηθῶ ὅλη τὴ νύκτα, καὶ τὸ χειρότερο, δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐργασθῶ. Ἐπίσης ὁ κολλήγας μου, ποὺ τοῦ καλλιερῶ τὰ χωράφια, δὲν εἶναι τόσο καλὸς καὶ δίκαιος, ὅσο ἔπρεπε».

9. —«Ὡστε δικά σου χωράφια δὲν ἔχεις;» τοῦ λέγει ὁ βασιλιάς.

—«Ἔχω καὶ δικά μου, ἀλλὰ εἶναι τόσο λίγα, ὥστε τὰ εἰσοδήματα, ποὺ παίρνω, δὲν με ἀρκοῦν γιὰ νὰ συντηρήσω τὴν οἰκογένειά μου. Εἶμαι εὐχαριστημένος, κύριε, μετὰ ὅτι ἔχω καὶ νομίζω ὅτι οἱ στενοχώριες μου με κάμνουν νὰ εἶμαι περισσότερο δραστήριος καὶ πονόψυχος».

10. Ὁ βασιλιάς ἐχαιρέτησε τὸν ταπεινὸ φίλο του καὶ ἔπαυσε πλέον νὰ ἐρευνᾷ: «Εὐρῆκα», εἶπε μέσα του, «ἓναν ἄνθρωπο ἐντελῶς εὐχαριστημένο. Ἐκατάλαβα ὅτι δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀνταλλάξω τὴ θέσιν μου γιὰ νὰ γίνω καὶ ἐγὼ εὐτυχής. Τὸ μυστικὸ τῆς εὐτυχίας εἶναι τοῦτο, νὰ δέχεται κανεὶς τὸ κακὸ μαζὶ μετὰ τὸ καλὸ καὶ ἀντὶ νὰ προσπαθῇ νὰ ἀποτινάξῃ τὰ βάρη του, νὰ τὰ ὑποφέρῃ, ὥστε νὰ τὸν ὀδηγοῦν εἰς μεγαλύτερη εὐτυχία».

27. Σόλων καὶ Κροῖσος.

1. Σὲ μία πολὺ παλαιὰ ἐποχή, ἑξακόσια χρόνια πρὸ Χριστοῦ, ἡ σημερινὴ Μικρὰ Ἀσία μέχρι τοῦ Ἑλλήσποντου ἀποτελοῦσε τὸ βασίλειο τῶν Λυδῶν. Ἡ χώρα αὐτὴ ἦτο εὐφορωτάτη καὶ οἱ κάτοικοί της πλουσιώτατοι. Πλουσιώτατος ἦτο καὶ ὁ βασιλιάς των Κροῖσος καὶ ἔξακουστός σ' ὅλον τὸν κόσμον διὰ τοὺς ἀπειροὺς θησαυροὺς του. Οἱ ὑπὸ αὐτοῦ τὸν ἀγαποῦσαν ἰδίως διὰ τὴν εὐσέβειάν του· οἱ θησαυροὶ του δὲν τοὺς ἔκαμναν μεγάλη ἐντύπωσιν, γιὰτι καὶ αὐτοὶ εἶχαν ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ.

2. Ἡ πρωτεύουσα τοῦ Λυδικοῦ κράτους Σάρδεις εἶχε γίνῃ ἡ περιφημότερη πόλις ὅλου τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου. Πολλοὶ ταξιδιωτὲς ἐπήγαιναν γιὰ νὰ θαυμάσουν τὴν πολυτέλειαν καὶ τὸν πλοῦτον τῆς πόλεως.

Στὶς Σάρδεις ἐπῆγε σὺν περιηγητῆς, νὰ εἰποῦμε, καὶ ὁ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ὅταν κάποτε ἀποφάσισε νὰ ἀπουσιάσῃ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας δέκα ὀλόκληρα χρόνια γιὰ κάποια αἰτία, τὴν ὁποίαν θὰ σᾶς διηγηθῶ τώρα ἀμέσως.

3. Πολὺν καιρὸν οἱ Ἀθηναῖοι δὲν εἶχαν ὁμόνοιαν μεταξὺ των. Οἱ πτωχότεροι καὶ οἱ πλούσιοι εὗρισκοντο σὲ διαρκῆ φιλονικίαν καὶ ἔχθραν· οἱ συμπλοκὲς ἦσαν πολὺ συχνῆς με ἀποτέλεσμα τραυματισμοῦ καὶ φόνου μεταξὺ των.

Τὸ κακὸν εἶχε παραγίνοι καὶ ἀποφάσισαν ὅλοι μαζὶ νὰ ἐκλέξουν διαλλακτὴν καὶ νομοθέτη τὸν Σόλωνα, γιὰτι αὐτὸς ἦτο ὁ σοφώτερος καὶ φρονιμώτερος Ἀθηναῖος.

Ὁ Σόλων ὁμῶς, πού ἤξευρε πολὺ καλά, πόσον εὐκόλα μεταβάλλουν γνώμη οἱ ἄνθρωποι, τοὺς ἀπάντησε τὰ ἐξῆς :

— «Μάλιστα, ἀγαπητοί μου συμπολίτες, θὰ προσπαθῆσω νὰ σᾶς συμφιλιώσω καὶ νὰ σᾶς βάλω νόμους καλοὺς· ἀλλὰ πρέπει πρῶτα νὰ λάβω ἀπὸ σᾶς μίαν ὑπόσχεσι, τὴν ὁποίαν θὰ μοῦ ἐπισφραγίσετε μὲ μεγάλους ὄρκους.

— «Ποία εἶναι ἡ ὑπόσχεσις πού ζητεῖς;» ἐρώτησαν οἱ Ἀθηναῖοι.

— «Θέλω νὰ μοῦ ὑποσχεθῆτε», ἀπαντᾷ ὁ Σόλων, «ὅτι γιὰ δέκα χρόνια τουλάχιστον δὲν θὰ ἀλλάξετε κανένα νόμο ἀπὸ ἐκείνους πού θὰ βάλω ἐγώ».

Αὐτὸ καὶ ἔγινε.

4. Ἀφοῦ λοιπὸν ἔβαλε νόμους, αὐτοὺς πού ἐνόμιζε καταλλήλους, ἔφυγε καὶ ξενιτεύθηκε μὲ τὴν πρόφασιν ὅτι ἤθελε νὰ γνωρίσῃ ξένους τόπους καὶ νόμους, ἀλλὰ πράγματι γιὰ νὰ μὴ ἀναγκασθῆ νὰ καταργήσῃ κανένα νόμο ἀπὸ ἐκείνους πού ἔβαλε.

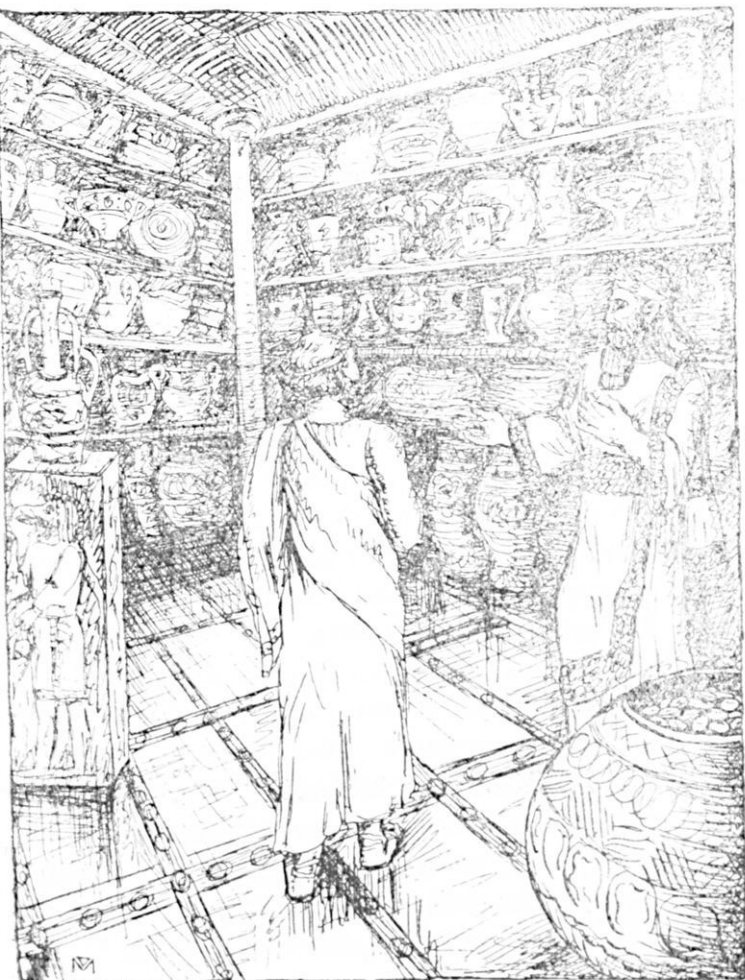
Καί πρῶτα ἐταξίδευσε στὴν Αἴγυπτον καὶ ἐπεσκέφθη τὸ βασίλειον τῶν Αἰγυπτίων Ἀμασι. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐπέραςεν εἰς τὴν Μικρὰ Ἀσίαν καὶ ἐπῆγε εἰς τὰς Σάρδειας γιὰ νὰ ἐπισκοφῆ τὸ βασίλειον τῶν Λυδῶν Κροῖσο.

Ὁ Κροῖσος ἐδέχθη τὸν Σόλωνα μὲ φιλοφροσύνην καὶ τὸν ἐφιλοξένησεν εἰς τὴν ἀνάκτορά του.

Ἐπειτα ἀπὸ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας διέταξε τοὺς ὑπηρέτας του νὰ ὀδηγήσουν τὸν ξένον εἰς τοὺς θησαυροὺς του.

Οἱ θησαυροὶ τοῦ Κροῖσου δὲν ἦσαν νομίσματα πολλὰ, κλεισμένα εἰς χρυσατοκιβώτια· ἦσαν αἰθουσαι μεγάλας γεμάται ἀπὸ πολύτιμα σκεύη, ἄλλα χρυσά, ἄλλα ἀργυρά, ἄλλα στολισμένα μὲ πολύτιμους λίθους.

Ὁ Σόλων εἶδε ὅλα αὐτά, τὰ ἐξέτασε ἕνα πρὸς ἕνα καὶ ἐσκέφθη ὅτι δικαίως ὁ Κροῖσος ἔχει φήμη, ὅτι εἶναι ὁ πλουσιώτερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου.



5. Ὅταν κατόπιν παρουσιάσθῃ στὸ βασιλεῖα, ὁ Κροῖσος τοῦ εἶπε: «ὦ ξένη Ἀθηναίε, ἔφθασε ἐδῶ

στή χώρα μας ή φήμη τῆς σοφίας σου. Ἐμάθαμε ὅτι περιηγεῖσαι ξένες χώρες γιά νά γνωρίσης τὰ ἥθη καί τὰ ἔθιμα τῶν λαῶν. Ἀλλά θέλω νά σέ ἐρωτήσω σ' ὅλους αὐτούς τοὺς τόπους, πού ἐπεσκεψίθης, εἶδες κανένα ἄνθρωπο, τόν ὁποῖον θά ἠμποροῦσες νά ὀνομάσης εὐτυχισμένο ;»

Ὁ Κροῖσος ἔκαμε αὐτήν τὴν ἐρώτησι, ἐπειδὴ ἐνόμιζε ὅτι αὐτός εἶναι ὁ εὐτυχέστερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου. Ἀλλά ὁ Σόλων χωρὶς νά τόν κολακεύσῃ τοῦ ἀπάντησε μὲ εἰλικρίνεια:

— «Ναί, ὦ Κροῖσε, ἐγνώρισα τὸν Τέλλο τὸν Ἀθηναῖο».

6. Ὁ Κροῖσος ἐπαραξενεύθη γιά τὴν ἀπάντησι αὐτῆ τοῦ Σόλωνος καί τὸν ξαναρωτᾷ:

— «Γιὰ ποιό λόγο νομίζεις ὅτι ὁ Τέλλος εἶναι εὐτυχισμένος ;»

— «Ὁ Τέλλος αὐτός», ἀπαντᾷ ὁ Σόλων, «πρῶτον ἀπέκτησε γιὰ καὶ καλὰ παιδιὰ, καί εἶδε ἀπ' ὅλα τὰ παιδιὰ του ἐγγόνια, ἐπίσης γερὰ καί καλά».

Ἔπειτα, ὅταν ἡ πατρίδα μας εἶχε πόλεμο μὲ τοὺς Μεγαρίτες καί ἔγινε μάχη ἔξω πτὴν Ἐλευσίνα, ὁ Τέλλος ἔλαβε μέρος μὲ ὅλα τὰ παιδιὰ του, ἐπολέμησε μὲ γενναιότητα καί, ὅταν οἱ ἐχθροὶ ἐφεγγαν νικημένοι, ἐφονεύθη. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀνεγνώρισαν τὴ γενναιότητά του καί τὸν ἔθαψαν μὲ μεγάλες τιμὲς ἐκεῖ ἀκριβῶς, ὅπου ἀπέθανε».

7. Ὁ Κροῖσος τοῦ ἀπαντᾷ: «Πράγματι εὐτυχισμένος ἄνθρωπος ἦτο ὁ Τέλλος· ἀλλὰ δεύτερο ἀπὸ ἐκεῖνον, ποῖον εἶδες, σοφὸ Ἀθηναῖε ;».

Τοῦ ἔκαμε αὐτήν τὴν ἐρώτησι ὁ Κροῖσος, γιὰ ἐνόμιζε ὅτι χωρὶς ἄλλο αὐτός θά λάβῃ τὰ δευτερεῖα τῆς εὐτυχίας.

— «Είδα τους ἀδελφούς Κλέοβι και Βίτων», ἀπάντησε ὁ Σόλων. «Αὐτοὶ ἦσαν Ἄργεῖοι και εἶχαν μεγάλη σωματικὴ ρώμη, γιατί και οἱ δύο ἦσαν νικητὲς ἀθλητικῶν ἀγώνων. Κάποτε λοιπόν, σὲ μία γιορτὴ τῆς Ἦρας, ἔπρεπε νὰ παρευρεθῆ ἡ μητέρα των. Ὁ ναός, ὅπου θὰ ἐγένετο ἡ γιορτὴ, ἦτο μακριὰ ἀπὸ τὸ Ἄργος και ἐπειρέμεναν νὰ ἔλθουν τὰ βόδια ἀπὸ τὸ χωράφι γιὰ νὰ τὰ ζέψουν στὴν ἄμαξα, μὲ τὴν ὁποῖαν θὰ ἐπῆγαινε ἡ γραῖα μητέρα των».

«Ἀλλὰ τὰ βόδια δὲν ἤρχοντο ἐγκαίρως και ἡ ὄρα ἐπερνοῦσε ἦτο κίνδυνος νὰ μὴ προφθάσῃ νὰ παρευρεθῆ στὴν τελετὴ. Τὰ δυνατὰ και στοργικὰ παλληκάρια της δὲν ἔχασαν καιρὸ: «Ἔλα, μητέρα», τῆς λέγουν, «ἀνέβα στὴν ἄμαξα και θὰ τὴν σύρωμε ἐμεῖς ἕως ἐκεῖ».

«Δύο ὀλόκληρες ὥρες ἐτραβοῦσαν τὴν ἄμαξα ὁ Κλέοβις και ὁ Βίτων και, ὅταν ἔφθασαν στὸν ναὸ τῆς Ἦρας και τοὺς ἀντίκριταν ἕνα πλῆθος ἀνθρώπων, τοὺς ἐθαύμασαν ὅλοι και ἐμακάρισαν τὴ μητέρα των γιὰ τὰ καλὰ και ἄξια παιδιὰ της».

«Μετὰ τὴν προσευχὴ ἔκαμαν τὴ θυσία των, ἔφαγαν καλὰ και ἔπειτα οἱ δύο νέοι, ὅπως ἦσαν ἀποκαμωμένοι ἀπὸ τὸν πολὺ κόπο, ἐκοιμήθηκαν μέσα στὸν ναὸ. Καὶ δὲν ἐξύπνησαν πλέον, αὐτὸ ἦτο τὸ τέλος των. Ἀπέθαναν ἐπάνω στὴν ἐκτέλεσι τοῦ καθήκοντός των. Τώρα ὁποῖος πηγαίνει στοὺς Δελφοὺς βλέπει στημένους τοὺς ἀνδριάντες τῶν εὐσεβῶν αὐτῶν νέων. Τοὺς ἔστησαν οἱ Ἄργεῖοι πρὸς τιμὴν των».

8. Ὁ Κροῖσος ἄκουε τὸν Σόλωνα μὲ μεγάλη δυσανασχέτησι και στὸ τέλος λέγει:

— «Λοιπὸν τὴν ἰδική μου εὐτυχία, ὧ ξένη Ἀθηναίε, δὲν τὴν λογαριάζεις γιὰ τίποτε; Ἐγὼ ὁ βασιλεὺς

τῶν Λυδῶν Κροῖσος δὲν ἠμπορῶ νὰ συγκριθῶ οὔτε κἄν μὲ κοινούς ἀνθρώπους ;».

Καὶ ὁ Σόλων τοῦ ἀπαντᾷ: «Ὁ Κροῖσε, ἐρωτᾷς ἐμένα γιὰ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, ὁ ὁποῖος γνωρίζω ὅτι ἡ τύχη εἶναι φθονερὴ καὶ ἀκατάστατη. Στὸ βίον τοῦ ὁ ἀνθρώπος πολλὰ ἠμπορεῖ νὰ ἰδῇ καὶ πολλὰ νὰ πάθῃ χωρὶς διόλου νὰ τὰ περιμένῃ καὶ νὰ τὰ φαντάζεται. Ἄν ὑπολογίσωμε ὅτι ὁ μέσος ὄρος τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὰ ἑβδομηῆντα χρόνια, τὰ ἑβδομηῆντα αὐτὰ χρόνια μᾶς κάμνουν εικοσιτέντε χιλιάδες ἡμέρες καὶ πλεόν. Λοιπὸν κάθε ἡμέρα ἀπὸ αὐτὲς δὲν παρουσιάζε τίποτε τὸ ὅμοιο μὲ ὅ,τι παρουσιάζει μία ἄλλη ἡμέρα».

«Βλέπω ὅτι εἶσαι πολὺ πλούσιος καὶ βασιλεύεις σὲ πολλοὺς λαούς, ἀλλ' ἐν τούτοις δὲν ἠμπορῶ νὰ σὲ ὀνομάσω εὐτυχισμένο, πρὶν μάθω καὶ τὸ τέλος τοῦ βίου σου».

«Καὶ δὲν εἶναι βέβαια δυνατόν ὁ ἀνθρώπος νὰ ἔχῃ ὅλα τοῦ κόσμου τὰ καλά, ἀλλὰ ἐκεῖνος πὺν θὰ κατορθώσῃ νὰ ἔχῃ τὰ περισσότερα σ' ὅλην τὴν ζωὴν καὶ νὰ ἀποθάνῃ εὐχαριστημένος, αὐτὸς, μεγάλη βασιλεῖα, εἶναι σωστὸ νὰ λάβῃ τὸ ὄνομα τοῦ εὐτυχισμένου».

9. Εἶχαν περάσει ὀλίγα χρόνια ἀπὸ τὴ συνουσία τοῦ Σόλωνος μὲ τὸν Κροῖσο καὶ σχεδὸν εἶχε λησμονηθῆ ὁ σοφὸς Ἀθηναῖος. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνην τὸ Περσικὸ κράτος ἠῤῥξανε τὰ ὄριά του πρὸς Δυσμὰς μέχρι τοῦ Ἄλφους ποταμοῦ καὶ τοιοῦτοτρόπως συνώρθευε μὲ τὸ Λυδικὸ κράτος. Βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἦτο ὁ Κῦρος ὁ πρεσβύτερος, περίφημος γιὰ τὴ μεγάλη του γενναιότητα καὶ δραστηριότητα

Τὴν ἐπέκτασι τοῦ Περσικοῦ κράτους εἶδε ὁ

Κροΐσος μὲ κάποιον φθόνο καὶ φέβον. Ἐσκέφθη λοιπὸν νὰ κάμῃ πόλεμον ἐναντίον τῶν Περσῶν, πρὶν αὐτοὶ γίνουσι μεγάλοι καὶ ἐκκινδυνώσονται.

10. Σὲ λίγο ὁ πόλεμος ἐκηρύχθη καὶ οἱ δύο στρατοὶ εὐρέθησαν ἀντιμέτωποι, ἕτοιμοι νὰ συμπλακοῦν μόλις δοθῇ τὸ παράγγελμα ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς των. Οἱ Λυδοὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦσαν οἱ ἀνδρειότεροι ἀπὸ ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς Ἀσίας· ἐπολεμοῦσαν ἔφιπποι καὶ εἶχαν μεγάλη ἐπιτηδειότητα στὴ μάχην.

Ἐπίσης ἀνδρεῖοι καὶ καλοὶ πολεμιστὲς ἦσαν καὶ οἱ Πέρσαι, ἀλλὰ αὐτοὶ ἦσαν περισσότερο σκληραγωγημένοι καὶ εἶχαν μεγαλύτερη ἀντοχὴ σὺς κακουχίας τοῦ πολέμου.

Ἡ μάχην διήρκεσε πολὺ, καὶ οἱ δύο στρατοὶ ἐπολέμησαν μὲ γενναϊότητα παραδειγματικῇ, ἀλλὰ σὲ τέλος οἱ Λυδοὶ ἀναγκάσθησαν νὰ υποχωρήσουν καὶ νὰ κλεισθοῦν σὲ τὸ τεῖχος.

Ἀλλὰ καὶ σὲ τὸ τεῖχος δὲν ἠμπόρεσαν νὰ ἀνισταθοῦν πολὺ καιρὸ. Σὲ λίγες ἡμέρας οἱ Πέρσαι τὸ ἐκυρίευσαν καὶ μαζὶ μὲ ἄλλους πολλοὺς αἰχμαλώτους ἔπιασαν καὶ τὸν Κροῖσο.

11. Ὁ Κῦρος διέταξε νὰ κάμουν ἕνα μεγάλο σωρὸ ἀπὸ ξύλα καὶ ἐπάνω σ' αὐτὰ νὰ ἀνεβάσουν τὸν Κροῖσο γὰρ νὰ καῖ ζωντανός.

Πρὶν ἀκόμῃ ἐκτελεσθῇ ἡ διαταγὴ αὐτὴ τοῦ Κύρου, λέγουσι ὅτι ἕνας ἀπὸ τοὺς Πέρσας μεγασιᾶνες τοῦ εἶπε:

— «Εἶναι πολὺ σκληρὴ ἡ τιμωρία πὺρ ἐπιβάλλεις στὸν Κροῖσο, ὦ Κύρε. Ὁ Κροῖσος ἦτο θεοσεβὴς ἄνθρωπος».

— «Ἄν πράγματι ἦτο θεοσεβὴς», ἀπάντησε ὁ Κῦρος, «κάποιος θεὸς θὰ τὸν σώσῃ».

12. Ὅταν ἐτοποθετήθη ἐπάνω σὲ τὸ σωρὸ ὁ Κροῖσος,

καὶ ἡ φωτιὰ ἄρχιζε σιγὰ-σιγὰ νὰ καίη τὰ ξύλα, θυμήθηκε τὰ λόγια τοῦ Σόλωνος, ἀναστέναξε βαθιὰ καὶ ἐφώναξε «Σόλων! Σόλων!».

Ὁ Κῦρος ἄκουσε τὴν κραυγὴ τοῦ Κροῖσου καὶ διέταξε τοὺς διερμηνεῖς του νὰ τὸν ἐρωτήσουν τί σημαίνει αὐτὸ τὸ ὄνομα ποῦ ἐπρόφερε. Καὶ ἐκεῖνος ἀπάντησε:

«Ἦλθε κάποτε στὰ ἀνάκτορά μου ὁ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, καὶ μολονότι εἶδε τοὺς μεγάλους θησαυροὺς μου, δὲν ἠθέλησε νὰ μὲ ὀνομάσῃ εὐτυχισμένο, πρὶν ἰδῆ ἀκόμη, ποιὸ θὰ εἶναι τὸ τέλος μου. Ἐγὼ τὸν ἐνόμισα ἀνόητον, ἀλλὰ τώρα βλέπω πόσο εἶχε δίκαιον».

13. Ὁ Κῦρος μόλις ἄκουσε τὰ λόγια τοῦ Κροῖσου, ἐσκέφθη ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔρριξε στὴ φωτιὰ ζωντανὸ ἄλλον ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος λίγο πρωτύτερα ἦτο περισσότερο εὐτυχὴς ἀπὸ αὐτόν· ἐμετάνοιωσε ἀμέσως καὶ διέταξε νὰ σβήσουν γρήγορα τὴ φωτιὰ.

Ἄλλὰ ἡ φωτιὰ εἶχε προχωρήσει καὶ οἱ φλόγες ἐπλησίαζαν στὸ κέντρο, ὅπου ἦτο τοποθετημένος ὁ Κροῖσος. Τοῦ κάκου οἱ Πέρσαι ἐπροσπαθοῦσαν νὰ τὴν σβήσουν, τίποτε δὲν κατώρθωναν.

14. Τότε, καθὼς λέγουν, ἐνόησε ὁ Κροῖσος τὴ μεταμέλεια τοῦ Κῦρου καὶ προσευχήθη στὸν Ἀπόλλωνα νὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ τὴ συμφορὰ, ποῦ τὸν ἀπειλοῦσε. Καὶ ἐνῶ ἦτο αἰθρία καὶ νηνεμία, ἕξαφνα μαῦρα σύννεφα ἐσκέπασαν τὸν οὐρανὸ καὶ βροχὴ ραγδαία ἄρχισε νὰ πέφτῃ. Σὲ μιὰ στιγμή ἡ φωτιὰ εἶχε σβήσει ἐντελῶς.

Ἀμέσως κατέβασαν τὸν Κροῖσο ἀπὸ τὸ σωρὸ λιποθυμισμένο, τὸν ἔλυσαν ἀπὸ τὰ δεσμά του καὶ τὸν ἐπεριποιήθηκαν, ὥστε γρήγορα νὰ συνέλθῃ.

Ὁ Κῦρος τοῦ ἐφάρθη μὲ σεβασμό, τὸν ἐκράτησε στὰ ἀνάκτορά του καὶ τὸν εἶχε πάντοτε πολῦτιμο σύμβουλο στὶς δύσκολες ὑποθέσεις τοῦ κράτους.

28. Ἡ γενναιοδωρία τοῦ Κύρου.

1. Ὁ Κύρος ὅσα χρήματα ἐκέρδιζε ἀπὸ τὰ κτήματα του τὰ ἐμοίραζε στοὺς φίλους του, σὲ ὅσους ἐνόμιζε ὅτι εἶχαν ἀνάγκες. Δὲν ἐκρατοῦσε γιὰ τὸν ἑαυτό του τίποτε ἐπὶ πλεόν, ἀπὸ ὅσα τοῦ ἐχρειάζοντο γιὰ νὰ ζῆ.

Ὁ Κροῖσος ἐπαραξενεύετο γιὰ τὴ γενναιοδωρία τοῦ Κύρου καὶ τὴν περιφρόνησι πού εἶχε στὸ χρῆμα. Γι' αὐτὸ κάποτε τοῦ λέγει :

— «ὦ Κύρε, ἐξάπαντος κάποτε θὰ καταντήσης πτωχὸς καί, ἂν καμιά φορὰ χρειασθῆς χρήματα, δὲν θὰ τὰ ἐχῆς, ἐνῶ θὰ ἤμποροῦσες μὲ ὅσα εἰσπράττεις νὰ ἀποκτήσης θησαυρούς».

— «Καὶ πόσα νομίζεις, ὦ Κροῖσε, ὅτι θὰ ἤμποροῦσα νὰ ἀποκτήσω;» ἐρωτᾷ ὁ Κύρος. Καὶ ὁ Κροῖσος εἶπε ἕνα ὑπερβολικὸ ποσόν.

— «Λοιπόν», ἐξακολουθεῖ ὁ Κύρος, «στεῖλε ἕναν ἄνθρωπο τῆς ἐμπιστοσύνης σου μαζί μὲ τὸν Ὑστάσπη, τὸν ὁποῖον τώρα ἀμέσως θὰ καλέσω».

2. Καὶ ὅταν ἦλθε ὁ Ὑστάσπη, τοῦ λέγει ὁ Κύρος: «Πήγαινε στοὺς φίλους μου καὶ εἶπέ τους ὅτι ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ ἀρχετὰ χρήματα γιὰ κάποιο ἔργο· καὶ πραγματικῶς τὰ χρειάζομαι αὐτὰ τὰ χρήματα. Παρακαλῶ λοιπὸν τοὺς φίλους μου νὰ γράψῃ καθένας ἀπὸ αὐτοὺς σ' ἕνα πῖνακα τὸ ποσὸν πὺν ἠμπορεῖ νὰ μοῦ δώσῃ. Ὅταν ἐπιστρέψῃς, Ὑστάσπη, τὸν πῖνακα αὐτὸν νὰ τὸν δώσης στὸν Κροῖσο».

Ὁ Ὑστάσπη ἐξετέλεσε τὴ διαταγὴ τοῦ Κύρου καὶ ὁ Κροῖσος εἶχε τώρα ἐμπρὸς του τὸν πῖνακα τῶν ποσῶν,

πὸν θά ἠμποροῦσε ὁ Κῦρος, ἂν ἤθελε, νὰ χρησιμο-
ποιήσῃ.

«Τώρα, ὦ Κροῖσε», τοῦ λέγει ὁ Κῦρος, «κοίταξε τὰ
ποσὰ αὐτὰ καὶ λογάριασέ τα γιὰ νὰ ἰδῆς, πόσα χρήματα
ἔχω ἔτοιμα, ἂν τύχῃ καὶ μοῦ χρειασθοῦν».

Λέγουν ὅτι ὁ Κροῖσος τὰ ἐλογάριασε καὶ τὰ εὐ-
ρῆκε πολὺ περισσότερα ἀπὸ τὸ ποσὸν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον
εἶπε στὸν Κῦρο ὅτι θὰ εἶχε, ἂν ἐκρατοῦσε τὰ χρήματα,
πὸν ἐκέρδιζε ἀπὸ τὰ κτήματά του.

29 Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀποβιβάζεται στὴν Ἰθάκη.

1. Ἐσχίξε τὴ θάλασσα τὸ πλοῖο καὶ ἔτρεχε τόσο
γρήγορα, ὥστε οὔτε γεράκι, πὸν εἶναι τὸ γρηγορότερο
πουλί, δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ τὸ φθάσῃ. Πρωτὶ-πρωτὶ, ὅταν
ἀνατέλλῃ τὸ ἄστρο τῆς αὐγῆς, εἶχε φθάσει τὸ πλοῖο
στὴν Ἰθάκη καὶ προσωρμίσθη σ' ἓνα λιμάνι ἐρημικόν,
μακριὰ ἀπὸ τὴν πόλι.

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκοιμᾶτο ἀκούη. Ὅλην τὴν νύκτα,
πὸν ἐταξίδευαν ἀπὸ τὴν νῆσο τῶν Φαιάκων ἕως τὴν
Ἰθάκη, δὲν ἐξύπνησε διόλου. Τόσο γλυκὰ ἐκοιμᾶτο.

2. Οἱ ναῦτες δὲν τὸν ἐξύπνησαν· ἀλλὰ, καθὼς
ἦτο ξαπλωμένος ἐπάνω σὲ μαλακὰ στρώματα, τὸν
ἐσήκωσαν μαζὶ μὲ τὰ στρώματα καὶ τὸν ἐτοποθέτη-
σαν στὴν ἀμιονδιά· καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐξακολουθοῦσε
νὰ κοιμᾶται.

Τὰ πολύτιμα πράγματα, τὰ ὁποῖα ὁ βασιλεὺς τῶν
Φαιάκων Ἀλκίνοος καὶ οἱ ἄλλοι Φαίακες τοῦ εἶχαν
κάμει δῶρα, τὰ ἐτοποθέτησαν στὸ κοίλωμα μᾶς γέ-
ρικης ἐλιᾶς. Κατό τιν οἱ ναῦτες ἐμπῆκαν στὸ πλοῖο καὶ
ἐπέστρεψαν στὴν πατρίδα τῶν.

3. Σὲ λίγο ἐξύπνησε ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ δὲν εἶχε καταλάβει ὅτι ἐκοιμᾶτο στὴν πατρικὴ γῆ· ἀλλὰ ζαλισμένος, ὅπως ἦτο, ἀπὸ τὸν ὕπνο ἐχτύπησε εἰς παλάμες στοῦς μηρούς του καὶ εἶπε: « Ἀλίμονο! ποῖός ξέρεί σὲ ποιά χώρα εὐρίσκομαι. Χωρὶς ἄλλο ἄγριοι καὶ ἀφιλόξενοι ἄνθρωποι κατοικοῦν ἐδῶ. Ἀλλὰ καὶ οἱ Φαίακες ἄδικοι ἄνθρωποι ἦσαν, γιατί μὲ ἔφεραν σὲ



ξένη χώρα καὶ ὄχι στὴν πατρίδα μου, ὅπως μοῦ ὑποσχέθηκαν. Ὁ Θεὸς νὰ τοὺς τιμωρήσῃ γιὰ τὸ κακὸ ποὺ μοῦ ἔκαμαν!».

4. Ὄταν ὁμως ὕστερα ἀπὸ λίγο ἐπέρασε ἡ ταραχὴ του, ἀνεγνώρισε τὴν ἀγαπητὴ του πατρίδα καὶ ἀμέσως ἔσκυψε κατὰ γῆς καὶ ἐφίλησε τὸ χῶμα· ἔπειτα ὕψωσε τὰ χέρια στὸν οὐρανὸ καὶ εὐχαρίστησε τὸν Θεόν.

30. Συνομιλία τοῦ Ὀδυσσεῶς με τὸν Εὖμαιο.

1. Σὲ ἓνα στενὸ ἀνηφορικὸ δρόμο, ποὺ ὀδηγεῖ ἀπὸ τὸ λιμάνι πρὸς τὴν πόλι, ἐβάδιζε ἓνας γέρος ἀκουμβώντας στὸ ραβδί του. Ἐφοροῖσε παλαιὰ καὶ ρυπαρὰ φορέματα, καὶ ἀπὸ ἓνα σάκκο, ποὺ εἶχε κρεμασμένο ἐπάνω του, ἐννοοῦσε κανεὶς ὅτι ὁ γέρος αὐτὸς ἦτο ἐπαίτης.

2. Ἦτο ἀκόμη μακριὰ ἀπὸ τὴν πόλι, ὅταν ἔφθασε σ' ἓνα ἐξοχικὸ κτήμα περιτριγυρισμένο μὲ φράκτη. Μέσα στὸ κτήμα ἦσαν κτισμένα δώδεκα χοιροστάσια γιὰ νὰ σταβλίζονται οἱ χοῖροι, ποὺ ἔβοσκαν στὴν ἀπέραντη ἔκτασι τοῦ κτήματος. Τέσσαρα σκυλιὰ μεγάλα σὰν λύκοι παρακολουθοῦσαν τοὺς χοίρους στὴ βοσκή.

3. Ὄταν ἔξαφνα τὰ σκυλιὰ εἶδαν τὸ γέροντα νὰ πλησιάσῃ ἐκεῖ, ἐχύθησαν κατ' ἐπάνω του καὶ θὰ τοῦ ἔκαμναν μεγάλο κακό, ἂν δὲν ἔτρεχε, ὅσον ἤμποροῦσε, ὁ χοιροβοσκός, ὁ ὁποῖος τὰ ἀπεμάκρυνε μὲ φωνὲς καὶ μὲ πέτρες. Καὶ τότε εἶπε στὸ γέροντα:

«Λίγο ἔλειψε, γέροντα μου, νὰ σὲ ξεσχίσουν τὰ σκυλιὰ καὶ θὰ μὲ κατηγοροῦσες· σὰν νὰ μὴ μὲ φθάνουν τὰ βάσανα, ποὺ μοῦ ἔδωσε ὁ Θεός, νὰ κλαίω καὶ νὰ στενάζω γιὰ τὸν κύριό μου, καὶ νὰ τρέφω αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς χοίρους γιὰ νὰ τοὺς τρώγουν ἄλλοι, καὶ κεῖνος, ποιὸς ξέρει ποῦ νὰ περιπλανᾶται χωρὶς νὰ ἔχη ἴσως καὶ ψωμί ἀκόμη, ἂν βέβαια ζῆ καὶ βλέπῃ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Ἀλλὰ τέλος πάντων ἄς πάμε τώρα στὸ καλύβι μου, νὰ φάσῃς καὶ νὰ πιῆς καὶ ἔπειτα νὰ μοῦ

εἰπῆς ποῦθε εἶσαι καὶ ποιά συμφορὰ σ' ἔρριξε, ἐδῶ στὸν τόπο μας».

4. Αὐτὰ εἶπε καὶ ἀμέσως τὸν ᾠδήγησε στὸ κἀλύβι του. Ἔπειτα ἔκοψε πυκνόφυλλα κλαδιά, τὰ ἔστρωσε κάτω καὶ ἀποπάνω ἔστρωσε ἓνα δέριμα ἀγριόγιδας μὲ πυκνὲς τρίχες καὶ ἐπάνω σ' αὐτὸ ἔβαλε τὸν Ὀδυσσεά νὰ καθίσῃ. Ὁ Ὀδυσσεὺς εἶχε μεγάλη χαρὰ, γιατί μὲ τόση καλωσύνη τὸν ἐδέχτο ὁ χοιροβοσκὸς τοῦ Εὐμαιοῦ χωρὶς νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ.

Ἀμέσως ἔπειτα ἐπῆγε στὰ χοιροστάσια, ἔπιασε ἓνα χοιρίδιο. τὸ ἔσφαξε, τὸ ἔκοψε σὲ κομμάτια, τὰ ὁποῖα ἐπέρασε στὴ σούβλα καὶ τὰ ἔψησε. Ἀφοῦ ἐψήθησαν, ἔστῆ, ὅπως ἦσαν. τὰ ἔφερε στὸν Ὀδυσσεά τοῦ ἔφερε καὶ κριθῖνο ψωμί καὶ γλυκὸ κρασί μέσα σὲ ξύλινο ποτήρι. «Τρῶγε τώρα, ὦ ξένε». τοῦ λέγει, «ἀπ' αὐτὰ ποὺ εὐρίσκονται γιὰ τοὺς ὑπηρέτες· γιατί τοὺς καλύτερους καὶ παχύτερους χοίρους τοῖς στέλλω στὴν πόλι καὶ τοὺς τρώγουν οἱ μνηστῆρες».

5. Ἀφοῦ ἔφαγε καλὰ ὁ Ὀδυσσεὺς, τὸν ἐρωτᾷ ὁ Εὐμαιοῦς.

— «Λέγε μου τέλος πάντων ποῦθε εἶσαι; ποιοὶ εἶναι οἱ γονεῖς σου; ποιοὶ ἦσαν οἱ ναῦτες ποὺ σ' ἔφεραν στὴν Ἰθάκη;».

— «Κατάγομαι ἀπὸ τὴν Κρήτη», ἀπαντᾷ ὁ Ὀδυσσεὺς, «καὶ εἶμαι γιὸς πλουσίου ἀνθρώπου. Ἀλλὰ δὲν μοῦ ἄρεσε νὰ μένω στὴν πατρίδα μου καὶ νὰ καλλιεργῶ τὰ χωράφια μου· τὰ ταξίδια καὶ ὁ πόλεμος ποὺ τὰ τρέμουν ἄλλοι, αὐτὰ σ' ἐμένα εἶναι ἀγαπητά».

6. «Σὲ ἐννέα πολέμους ἔλαβα μέρος, καὶ σ' ὄλους αὐτοὺς ἀρχηγὸς ἤμην ἐγώ. Δὲν ἔλειψα καὶ ἀπὸ τὸν πόλεμο ἐναντίον τῆς Τροίας, ἀλλὰ σ' αὐτὸν ἀρχηγὸς ἦτο ὁ ἐνδοξὸς βασιλιάς τῆς Κρήτης Ἴδομενεὺς καὶ ὄχι ἐγώ».

7. «Ἐννέα χρόνια ἐπολεμήσαμε στήν Τροία καί στό δέκατο ἐκυριεύσαμε τήν πόλι τοῦ Πριάμου. Ἐφυγα ἀπό τήν Τροία, ὅπως καί οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, καί ἐγύρισσα στήν πατρίδα μου. Ἐνα μῆνα μόνον ἔμεινα μαζί μέ τοὺς γονεῖς μου καί με τή γυναῖκα μου. Ἐπειτα μοῦ ἤλθε ἐπιθυμία νά ταξιδεύσω στήν Αἴγυπτο».

8. «Ἐπτά χρόνια ἔμεινα στήν Αἴγυπτο, ὅπου ἀπέκτησα πολλὰ χρήματα. Καί τώρα πλέον ἐπιθύμησα νά ἐπιστρέψω στήν πατρίδα. Ἐναύλωσα ἕνα πλοῖο φοινικικό καί στήν ἀρχή ἐταξιδεύαμε μέ οὐριο ἄνεμο. Ἀλλά ὁ Θεός δέν ἤθελε νά φθάσω στό σπίτι μου πλούσιος. Ὁ καιρὸς ἄλλαξε, ἐφύσηξε δυνατὸς ἄνεμος, ἀκολούθησε βροχὴ ραγδαία μέ ἀστραπὲς καί βροντές, καί ἐνῶ ἐπεριμέναμε νά περάσῃ ἡ θύελλα, πέφτει ἕνας κεραυνὸς στό πλοῖο καί τό διαλύει ἐντελῶς».

9. «Ἐπέσαμε ὅλοι στή θάλασσα καί ἐπροσπαθήσαμε κολυμβώντας νά σωθοῦμε. Ἀλλά πόσο ἠμποροῦσαμε νά βαστάξουμε; ὅλοι οἱ ναῦτες ἐπνίγηκαν, καί ἐγὼ μόνος ἐπιάστηκα σ' ἕνα κατάρι καί ἔτσι πιασμένο ἐννέα ἡμέρες καί νύκτες μ' ἔρριξαν τὰ κύματα στίς ἀκτὲς τῆς Θεσπρωτίας».

10. «Μὲ εὗρῆκε στήν ἄμμο ὀλόγυμνο καί μισοπεθαμένο ὁ γιὸς τοῦ βασιλέως τῶν Θεσπρωτῶν, μέ ἐσήκωσε μέ τὰ χέρια του καί με ἐπῆρε στὰ ἀνάκτορα τοῦ πατέρα του, ὅπου με ἐπεριποιήθηκαν καί με ἐντυσαν».

11. «Ἐκεῖ λοιπὸν ἔμαθα γιὰ τὸν Ὀδυσσεῦ Μοῦ εἰδειξάν ἀκόμη τὰ πλούσια λάφυρα, ποὺ εἶχε μαζί του καί τὰ ἔφερνε στήν πατρίδα του. Ὁ Ὀδυσσεὺς δέν ἦτο ἐκεῖ· εἶχε πάει στό μαντεῖο τῆς Δωδώνης γιὰ νά ἐρωτήσῃ τὸν Δία, ἂν ἔπρεπε, ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια ποὺ ἔλειπε, νά παρουσιασθῇ στήν Ἰθάκη φανερά ἢ κρυφά.

Μὲ ἐβεβαίωσαν ἀκόμη μὲ ὄρκο ὅτι εἶχε ἔτοιμο τὸ πλοῖο καὶ τοὺς ναῦτες, ποὺ θὰ τὸν ἔφερναν στὴν πατρίδα του».

«Ἐγὼ ἔφυγα πρὶν ἀκόμη ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τῆ Δωδώνῃ ὁ Ὀδυσσεύς. Ἔτυχε τότε νὰ φεύγῃ ἓνα Θεσπρωτικὸ πλοῖο καὶ ὁ κυβερνήτης μου ὑπεσχέθη ὅτι θὰ μὲ ἔφερε στὴν πατρίδα μου».

12. «Ἄλλὰ ὅταν ἀπομακρυνθῆκαμε ἀπὸ τὴν ξηρά, μοῦ ἐπῆραν τὰ πράγματά μου, μοῦ ἔβγαλαν καὶ τὰ ἐνδύματά μου καὶ μὲ ἔντυσαν μὲ αὐτὰ τὰ ράκη ποὺ μὲ βλέπετε. Τὸ βράδυ ἐφθάσαμε στὴν Ἰθάκη. Αὐτοὶ ἐβγῆζαν ἔξω, ἀφοῦ πρῶτα μὲ ἔδεσαν στὸ πλοῖο, ὥστε νὰ μὴν ἠμπορῶ νὰ κινηθῶ. Καὶ ἐνῶ αὐτοὶ ἔτρωγαν στὴν ἀμμουδιά, ἐγὼ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἐλύθηκα, ἔπεσα στὴ θάλασσα καὶ κολυμβώντας κατώριττα νὰ βγῶ ἔξω καὶ νὰ κρυφθῶ μέσα στὸ δάσος. Ἐμείνα ἐκεῖ Ἰαρωμένος, μέσα σὲ πυκνοὺς θάμνους, ἕως τὴν ἄλλη ἡμέρα, ποὺ ἔφυγαν οἱ κακοὶ αὐτοὶ Θεσπρωτοί».

13. «Λοιπὸν τώρα σὲ παρακαλῶ νὰ μὲ ὀδηγήσῃς, πῶς θὰ ἠμπορέσω νὰ συναντήσω τὴ σύζυγο τοῦ Ὀδυσσεῦς γιὰ νὰ τῆς εἰπῶ αὐτὴ τὴν καλὴ εἶδησι, ὅτι σὲ λίγο θὰ ἔλθῃ ὁ σύζυγός της».

31. Ἑλλάς καὶ κῆμα.

1. Ὁ ναύτης φεύγει καὶ ἀπομένει
μιά γραῖα μάννα μ' ἄσπρα μαλλιά,
ποὺ βλέπει θάλασσα ἀγριεμένη
καὶ κλαίει στὴν ἔρημ ἀκρογιαλιά.

2. Μά νά! πού ἄδικα ἢ γριὰ φοβᾶται,
τὸ καραβάκι ἦρθε γερὸ
τὸ Ἑλληνόπουλο δὲ συλλογᾶται,
οὔτε ἀέρα οὔτε νερό.

3. Ἑλλάς καὶ κῦμα ἀδελφωμένα
πάντα στής δόξας τὴν ἀγκαλιά,
ζοῦνε καὶ ἔζησαν ἀγαπημένα
καὶ στὰ ναυτόπουλα στέλνουν φιλιά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ

32. Ἡ προσευχὴ ἐνὸς βοσκοῦ.

1. Μιά φορά ὁ παπᾶς ἐνὸς χωριοῦ καβάλα στὸ ἄλογό του ἐπήγαινε σ' ἓνα ἄλλο χωριὸ μακρινό. Δὲν ἤμποροῦσε νὰ φθάσῃ ἐκεῖ τὴν ἴδια ἡμέρα καὶ ἔπρεπε κάπου νὰ διανυκτερεύσῃ γιὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ δρόμο του τὴν ἄλλη μέρα.

Ἐπλησίαζε νὰ βραδιάσῃ, ὅταν ἄκουσε κουδούνια καὶ βελάσματα. Εἶχε φθάσει σ' ἓνα λιβάδι, ὅπου εἶχε τὴ σιάνη του ἓνας βοσκός. «Ἄς ξεπεζέψω νὰ ξεκουραστῶ», εἶπε μέσα του ὁ παπᾶς καὶ ἀμέσως ἐπήδησε κάτω.

2. Ἄφησε τὸ ἄλογό του νὰ βοσκήσῃ ἐκεῖ δίπλα του καὶ αὐτὸς ἐκάθισε σὲ μιὰ πέτρα καὶ ἔβλεπε στὸ πράσινο λιβάδι. πού ἦτο γεμάτο ἀπὸ λευκὰ πρόβατα. Δύο δύο, τρία-τρία σκυμιμένα στὴ γῆ ἔτρωγαν τὸ δροσερὸ γορτάρι. Τὰ ἀρνάκια πρόσχαρα ἔπαιζαν, ἐπηδούσαν, ἐχώνοντο ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ σκέλη τῆς μάννας των, ἐγονάτιζαν καὶ ἐβύζαιναν τὸ παχύ της γάλα, ἐνῶ ἡ μάννα των ἐγύριζε καὶ τὰ ἔγλειφε· ἔφευγαν καὶ πάλι ἤρχοντο. Αὐτὸ ἐγίνετο ἀδιάκοπα.

3. Ἐκάθισε ἐκεῖ ὡς τὸ βασίλειμα τοῦ ἡλίου καὶ ἔπειτα τραβώντας τὸ ἄλογό του ἦλθε στὴ σιάνη.

Ὁ βοσκὸς ἐδέχθη μὲ χαρὰ νὰ φιλοξενήσῃ τὸν παπᾶ στὴ στενόχωρη καλύβη του καὶ ἀμέσως ἐφρόντισε νὰ τοῦ ἐτοιμάσῃ ἕνα καλὸ γεῦμα· λίγο κρέας ψητό, πολὺ νωπὸ τυρὶ καὶ μυζήθρα, γάλα ὅσο ἤθελε καὶ μαῦρο ψωμὶ ἦσαν ἀπλωμένα ἐπάνω σὲ κλάδους ἀπὸ ἔλατα.

4. Ἐκάθισαν σταυροπόδι νὰ φάγουν καὶ ὁ παπᾶς ἄρχισε νὰ λέγῃ τὴν προσευχὴ «Πάτερ ἡμῶν...». Ὁ βοσκός, ὁ ὁποῖος ἦτο καλὸς χριστιανός, ἀλλὰ ποτὲ δὲν εἶχε ἀκούσει προσευχὴ, τὸν ἐκοίταξε στὰ μάτια καὶ μὲ εὐλάβεια ἔκαμε τὸ σταυρό του.

Ἄφου ἔφαγαν, τοῦ λέγει ὁ βοσκός: «Δέσποτά μου, ἐγὼ γράμματα δὲν ἔμαθα καὶ δὲν ἠξεύρω καμιὰ προσευχὴ. Ἡ ἀφεντιά σου δὲν μπορεῖ νὰ μὲ μάθῃ νὰ λέω κι' ἐγὼ μιὰ προσευχούλα;»

— «Μάλιστα», τοῦ ἀπαντᾷ ὁ παπᾶς. «Νὰ λὲς Θεέ μου ἐλέησέ με καὶ αὐτὸ φθάνει, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ ζάμνης κατὰ πράξεις».

5. Τὸ πρῶτ, πολὺ ἐνωρίς ὁ παπᾶς ἐκαβαλίκευσε τὸ ἄλογό του καὶ ἔφυγε. Ἀλλὰ ὁ βοσκὸς ἐλησμόνησε πῶς ἀκριβῶς ἔπρεπε νὰ λέγῃ τὴν προσευχὴ του. Τὴν ἔλεγε Θεέ μου μὴ μὲ ἐλεήσης, ἀλλὰ δὲν ἦτο βέβαιος. Τρέχει λοιπὸν νὰ προφθάσῃ τὸν παπᾶ νὰ τοῦ τὴν εἰπῇ ἄλλη μιὰ φορὰ.

Ἀλλὰ στὸ μεταξὺ διάστημα ἦτο ἕνας ποταμός, τὸν ὁποῖον ἐπέρασε ὁ παπᾶς μὲ τὸ ἄλογό του. Ὁ βοσκὸς εἶχε φθάσει στὴν ἀπ' ἐδῶ ὄχθη καὶ τοῦ φωνάζει.

— «Στάσου μιὰ στιγμὴ, δέσποτά μου, νὰ μοῦ εἰπῆς πάλι τὴν προσευχὴ, γιατί δὲν τὴν θυμοῦμαι καλά».

Ὁ παπᾶς, σὰν εἶδε τὴ μεγάλη προθυμίαν τοῦ βοσκου, τοῦ ἀπαντᾷ: «Λέγε τὴν, παιδί μου, τὴν προσευχὴ σου ὅπως κι' ἂν εἶναι καὶ θὰ εἶναι πάντοτε δεκτὴ ἀπὸ τὸν Θεόν».

33. Ἡ Γαλιλαία καὶ ὁ Χριστός.

1. Τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, πὺν εἶναι σήμερα γυμνά καὶ ξηρά, σὲ μιὰ παλαιὰ ἐποχὴ ἦσαν κατάφυτα καὶ καταπόσινα. Δάση ὀλόκληρα ἀπὸ καστανιές, ἀπὸ πεῦκα, ἀπὸ κέδρους καὶ ἀπὸ ἄλλα δένδρα ἐσκέπαζαν τὰ βουνά της. Τὶς πεδιάδες της, ὅσες δὲν ἔσπεραν, τὶς εἶχαν μεταβάλει οἱ φιλόπονοι κάτοικοὶ της σὲ κήπους καὶ ἀμπέλια.

Κάθε λογῆς ὀπωροφόρα δένδρα ἐκαλλιεργοῦντο στὸν εὐλογημένο ἐκεῖνον τόπο· οἱ μηλιές, οἱ ἀχλαδιές, οἱ ροδιές, οἱ καρυδιές, οἱ ἀμυγδαλιές καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ ἐσκόρπιζαν τὸ ἄρωμά των ὅλην τὴν ἀνοιξι.

Ἡ ὠραιότης τῆς φύσεως, ὁ ἀνοικτὸς οὐρανός, τὸ ἄλλο κλίμα εἶχε τὴν ἐπίδρασί του στοὺς κατοίκους, γιὰ τὸ ἦσαν ἡρεμοὶ, ἀγαθοί, καταδεκτικοί.

2. Γι' αὐτὸ, ὅταν παρουσιάσθη μεταξὺ των ἕνας ἄνθρωπος καὶ τοὺς ὁμίλησε γιὰ τὸ Θεὸ ὅχι ὅπως τὸν ἐπίστευαν καὶ τὸν ἐλάτρευαν αὐτοί, δηλαδή ὅχι φοβερῶ καὶ ἐκδικητῇ Θεοῦ, ἀλλὰ πατέρα πανάγαθο καὶ ποιοτικό, πὺν ἀγαπᾷ καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀκόμη τὸν παραστρατημένα παιδιὰ του, γι' αὐτὸ οἱ ἀγαθοὶ Γαλιλαῖοι ἐπίστευσαν στὰ λόγια του.

Ὁ ἕνας αὐτὸς ἦτο ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Ἡ ἀγαθότης του, ἡ ὠραιότης του, ἡ ὁποία δὲν ἦτο ἀνθρωπίνη, ἀλλὰ θεϊκὴ ἐμάγευε τοὺς Γαλιλαίους καὶ τοὺς ἔκαμνε καλυτέρους. Εἰς ὅλους ἐκεῖνους τοὺς ἄνθρώπους, ὅσοι τὸν ἄκουαν νὰ τοὺς ὁμιλῇ, ἐσκόρπιζε τὴν χαρὰ καὶ τὴν ἀγάπη.

Ἐκτὸς αὐτοῦ ὁ Χριστὸς εἶχε τὴ δύναμι καὶ

ἀσθενεῖς νὰ τοὺς κάμνῃ ὑγιεῖς καὶ τὸ φῶς νὰ δίδῃ
σὲ τυφλοὺς καὶ τὴ φωνὴν σὲ ἀλάλους.

3. Ἐγύρισε ὅλη τὴν Ἰουδαία ἀπὸ τὴ μιὰ ἄκρῃ ἕως
τὴν ἄλλη, ἐπῆγε σὲ ὅλες τὶς πόλεις καὶ σ' ὅλα τὰ χω-
ριά της γιὰ νὰ διδάσκῃ ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εὐρέθη
σ' αὐτὸν τὸν κόσμον γιὰ νὰ τρώγῃ καὶ νὰ πίνῃ, ὅσο
ἤμπορεῖ καλύτερα, ἀλλὰ πρὸ πάντων νὰ ἀγαπᾷ τὸν
πλησίον του καὶ νὰ τὸν βοηθῇ σὲ τὰς ἀνάγκες του.

Καὶ ὁ ἴδιος ὅσες φορὲς τοῦ ἔκαμναν ἐρωτήσεις
Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι γιὰ νὰ τὸν πειράζουσιν, αὐ-
τὸς δὲν ἀγανακτοῦσε, ἀλλὰ τοὺς ἀπαντοῦσε μὲ καλω-
σύνη. Σ' ὅλη του τὴ ζωὴ ποτὲ δὲν ἐθύμωσε, κανένα δὲν
ἐκακολόγησε· ἀκόμη καὶ ὅταν τὸν ἐσταύρωσαν.

34. Ὁ Χριστὸς καὶ ὁ κωφάλαλος

1. Εἶχε περάσει ἀρκετὸς καιρὸς ἀπὸ τότε πού ὁ
Χριστὸς ἐπεσκέφθη τὰ χωριά τῆς λίμνης Γενησαρέτ.
Πολλὲς φορὲς οἱ κάτοικοι ἐρωτοῦσαν ὁ ἓνας τὸν ἄλ-
λον «μὰ δὲν θὰ ξανάρθῃ στὸν τόπο μας ἐκεῖνος ὁ ὄ-
ραϊος Ναζαρηνός, πού μᾶς ἔκαμε ἄλλοτε μία καλὴ
διδαχὴ γιὰ τὸ Θεὸ καὶ τὴν ἄλλη ζωὴ, πού ἐθερά-
πευσε τοὺς ἀσθενεῖς μας. Ἄ! ἂν ἤξευρε πῶς τὸν
περιμένομε!».

Αὐτὰ ἔλεγαν καὶ ἐπὶ τέλους μιὰ ἡμέρα ἐγίνε γνω-
στὸν ὅτι ὁ Χριστὸς ἐφθασε ἐκεῖ.

Πρῶτοι ἀπ' ὅλους ἔτρεξαν νὰ τὸν συναντήσουν οἱ
ἄρρωστοι. Παρακαλοῦσαν τὸ Χριστὸ νὰ ἐγγίσῃ τὸ χέρ
του ἐπάνω των γιὰ νὰ γίνουν καλά.

2. Ἐκτὸς αὐτῶν ὠδήγησαν ἐνώπιόν του καὶ ἓνα κωφ-
φάλαλ Ἡ φράση ὠδήγησε ἀπὸ τὸ νότιο τὸ Ἐκπαιδευτικὸ καὶ Πολιτικὸν

λίγο από τὸν κόσμο, πού ἦτο μαζεμένος ἐκεῖ, ἔπειτα, ἀφοῦ ἤγγισε μὲ τὰ δάκτυλά του τὰ ἄφτιά καὶ τὴ γλῶσσα τοῦ κωφάλαλου, ἔστρεψε τὰ βλέμματά του στὸν οὐρανὸ καὶ εἶπε: «Ὡς ἀνοιχθοῦν πάλι τὰ ἄφτιά του καὶ ἄς λυθῇ ἡ γλῶσσα του».



Ὁ κωφάλαλος παρατηροῦσε τὸ Χριστὸ μὲ ἀπορία, γιατί τίποτε δὲν ἐννοοῦσε ἀπὸ ὅσα ἐκεῖνος ἔλεγε.

Ἐξαφνα ὁμως ἄκουσε τὸν ἄνεμο νὰ συρῆξῃ στὰ ἄφτιά του καὶ τοὺς ἀνθρώπους νὰ ὀμιλοῦν. Τότε ἐπροσπάθησε καὶ αὐτὸς νὰ ὀμιλήσῃ καὶ πράγματι ἄρχισε νὰ

ὀμιλῆ, ὅπως πρὶν πάθῃ. Τὰ πρῶτα λόγια πού ἐβγάλε ἀπὸ τὸ στόμα του ἦσαν εὐχαριστίες πρὸς τὸν Χριστό, ὁ ὁποῖος τὸν ἐθεράπευσε.

3. Ὁ Χριστὸς τὸν διέκοψε, γιατί δὲν ἐθεώρησε τὸ πρᾶγμα σπουδαῖο. "Ὅσοι ὅμως ἦσαν ἐκεῖ τὸ διηγήθηκαν σὲ ἄλλους καὶ αὐτοὶ σὲ ἄλλους, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου τὸ ἐγνώριζαν ὅλα τὰ χωριὰ τῆς Γενησαρέτ. «Πότῃ δύναμι ἔχει ὁ Χριστός!», ἔλεγαν· «ὄχι μόνον τοὺς ἀσθενεῖς θεραπεύει, ἀλλὰ καὶ τοὺς κωφοὺς κἀμνει νὰ ἀκούουν καὶ τοὺς ἀλάλους νὰ ὀμιλοῦν. Πράγματι αὐτὸς δὲν εἶναι ἄνθρωπος ὅπως ἐμεῖς».

35 Ἡ διάβασις τῆς λίμνης Γενησαρέτ.

1. Ὁ Χριστὸς εὐρίσκειτο στὴν Καπερναοὺμ καὶ ἐπρόκειτο νὰ μεταβῆ στὴ χώρα τῶν Γαδαρηνοῶν. Γιὰ νὰ φθάσῃ ἐκεῖ γρηγορώτερα. ἔπρεπε νὰ ταξιδεύσῃ ἀπὸ τὴ μία ὄχθη τῆς λίμνης Γενησαρέτ ἕως τὴν ἀπέναντι. Ἡ λίμνη αὕτη γιὰ τὴ μεγάλη της ἔκτασι καὶ τὸ πολὺ βάθος ἐλέγετο θάλασσα.

Ἐναύλωσαν ἓνα πλοῖο καὶ ἐπιβιβάσθησαν σ' αὐτὸ ὁ Χριστὸς καὶ οἱ μαθητὲς του, ἀκόμη καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἄνθρωποι, πού ἤθελαν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν στὴν περιοδεία του.

Κατόπιν οἱ ναῦτες τοῦ πλοίου ἔλυσαν τὰ καλῶδια ἀπὸ τὴν ξηρά, ἀπομακρύνθησαν ἀπὸ τὴν παραλία πρῶτα μὲ κουπιὰ καὶ ἔπειτα ἄνοιξαν τὰ παννιά καὶ ἐταξίδευαν μὲ οὐριό ἄνεμο.

2. Ὁ Χριστὸς ἦτο πολὺ κουρασμένος καὶ ἠθέλησε κάπου νὰ κατακλιθῆ· ἐζήτησε λοιπὸν ἓνα κατάλληλο μέρος τοῦ πλοίου καὶ εὗρεκε μία ἡσυχῆ γωνιά στὸ κύ-

τος, όπου κατεκλίθη. Ἐντὸς ὀλίγου εἶχε ἀποκοιμηθῆ βαριά.

Στὴν ἀρχὴ τοῦ ταξιδιοῦ ὁ καιρὸς ἦτο ὡραῖος καὶ τὸ πλοῖο, καθὼς εἶπαμε, εἰαξίδευε μὲ οὐριό ἄνεμο. Ὁ οὐρανὸς ἦτο αἶθριος καὶ καθὼς ἔλεφταν οἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἐπάνω στὰ ἐλαφρὰ κυματάκια, τὰ ἔκαμναν νὰ φαίνωνται σὰν νὰ ἦσαν καμωμένα ἀπὸ ἀσήμι. Οἱ γλάροι ἐπετοῦσαν γύρω ἀπὸ τὸ πλοῖο καὶ ἄλλοτε ἐβουτούσαν στὴ θάλασσα γιὰ νὰ συλλάβουν μὲ τὸ ράμφος των κανένα μικρὸ ψαράκι, ἄλλοτε ἐπετοῦσαν ψηλά καὶ κάπου-κάπου ἐκαθηντο στὰ σχοινιά τοῦ πλοίου.

3. Εἰς τὰ πρόσωπα τῶν ἐπιβατῶν ἦτο ζωγραφισμένη ἡ εὐχαρίστησις γιὰ τὸ ὡραῖο ταξίδι: «Ὁραῖος καιρὸς», ἔλεγαν μετὰξὺ των.

— «Ἄς εὐχηθῶμε νὰ διατηρηθῆ ὁ καιρὸς αὐτὸς ὥσπου νὰ φθάσωμε στὴν ἀπέναντι ὄχθη», εἶπε ἓνας ἄλλος.

— «Βλέπω ἓνα συννεφάκι ἐκεῖ πρὸς νότον», διέκοψε ὁ γειτονικὸς ἐπιβάτης. «Τὸ φοβοῦμαι», προσθέτει, «γιατὶ μοῦ φαίνεται σὰν νὰ μεγαλώνῃ».

Ὅλων τὰ βλέμματα στρέφονται πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ ὀρίζοντος. Ἐβλέπαν ὅτι πράγματι τὸ μικρὸ ἐκεῖνο συννεφάκι ἐξακολουθοῦσε νὰ μεγαλώνῃ. Ἐντὸς ὀλίγου ὁ οὐρανὸς ἐσκεπάσθη καὶ ὁ ἥλιος ἐκρύφθη πίσω ἀπὸ πυκνά καὶ μαῦρα σύννεφα. Ὁ ἄνεμος συγχρόνως ἐδυνάμωνε καὶ τὸ πλοῖο ἐχόρευε ἐπάνω σὲ πελώρια κύματα. Ἐπῆγαν νὰ βοηθήσουν τοὺς ναῦτες οἱ περισσότεροι μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ, γιατί πρωτύτερα ἦσαν ψαράδες· καὶ ἔτσι μέσα σὲ μία φοβερὴ θύελλα κατώρθωσαν νὰ μαζέψουν τὰ πανιὰ καὶ ἐγλύτωσαν ἀπὸ τὸ ἀναποδογύρισμα.

4. Μέσα στὴν ταραχὴ αὐτῇ, ὅπου οἱ ἐπιβάτες ἐκρα-

τοῦντο ἀπὸ διάφορα μέρη τοῦ καταστρώματος, γιὰ νὰ μὴν παρασυρθοῦν ἀπὸ τὰ κύματα, καὶ οἱ ναῦτες εἶχαν ἀποκάμει ἀπὸ τοὺς ὑπερβολικοὺς κόπους, οἱ μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ ἐσκέφθησαν ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸν ξυπνήσουν.

Ὁ Πέτρος, ποὺ ἦτο περισσότερο τολμηρός, ἐπλησίασε τὸ Χριστό. Τὸν βλέπει νὰ κοιμᾶται ἡσυχος σὰν νὰ μὴν εἶχε συμβῆ τίποτε· τραβᾷ ἑλαφρὰ τὸ φόρεμά του καὶ τοῦ λέγει: «Κύριε, φοβερὴ θύελλα μαίνεται ἔξω, ἄγρια κύματα σπρώχνουν τὸ σκάφος, σὰν νὰ προσπαθοῦν νὰ τὸ ἀναποδογυρίσουν».



5. Ὁ Χριστὸς ἐσηκώθη ἀτάραχος, ἐκοίταξε μὲ ἀυστηρὸ βλέμμα τοὺς μαθητὲς του, ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν σὰν ἀπὸ οἶκτο καὶ τοὺς λέγει:

«Ὀλιγόπιστοι, τόσο εὐκόλα σᾶς τρομάζει ἡ τρικυμία; Λησμονεῖτε ὅτι εἶμαι μαζί σας!»

Καὶ ἀμέσως ἀνέβη στὸ κατάστρωμα, ἐπλησίασε στὴν

κουπαστή τοῦ πλοίου καὶ ρίχνει τὰ βλέμματά του στὴ μαινιμένη θάλασσα.

Ὅλοι οἱ ἐπιβάτες ἐντρομοὶ εἶχαν καρφωμένα τὰ μάτια τῶν ἐπάνω του, ἐκρατοῦσαν τὴν ἀναπνοήν των καὶ ἐπερίμεναν νὰ ἰδοῦν, τί θὰ κάμῃ. Καὶ ὁ Χριστὸς ἀπλώνει τὰ χέρια του πρὸς τὴ θάλασσα καὶ φωνάζει:

« Ἄνεμε! παῦσε νὰ συρίζῃς τόσον ἄγρια, καὶ σὺ θύελλα, παῦσε τὶς ἀστραπὲς καὶ τὶς βροντές. Εἶμαι ὁ Κύριός σας καὶ σᾶς διατάσσω ».

Ὁ Ἄμέσως ὁ ἄνεμος ἄρχισε νὰ κοπάζῃ, ἡ βροχὴ ἔπαυσε νὰ εἶναι οὐρανόθεν καὶ ἐφάνη πρὸς νότον τὸ οὐράνιο τόξο μετὰ τὰ ἐπτὰ ὥραϊα χρώματά του. Ὅλοι οἱ ἐπιβάτες ἐπῆραν θάρρος, τὰ πρόσωπά των ἔλαμψαν ἀπὸ χαρὰ καὶ ἐλπίδα.

Δὲν ἐπέρασε πολὺ ὥρα καὶ ἔγινε γαλήνη. Τὰ σύννεφα ἐσκόρπισαν, ὁ οὐρανὸς αἰθρίασε καὶ οἱ χρυσὲς ἀχτῖνες τοῦ ἡλίου ἔλαμψαν στὰ γαλανὰ νερὰ τῆς λίμνης· ἕλαφρὸς οὐριὸς ἄνεμος ἔσπρωχνε τὸ πλοῖο πρὸς τὴν ὄχθη τῶν Γαδαρηνῶν ὅπου τὴν ὥραν ἐπλησίαζαν.

Οἱ ἐπιβάτες κατάπληκτοι ἔλεγον μεταξὺ των: « Τὸ ἄνθρωπος εἶναι αὐτὸς ποῦ καὶ τοὺς ἀνέμους ἀκόμη καὶ τὴ θάλασσα ἐξουσιάζει; ».

36. Ὁ Χριστὸς καὶ ὁ τυφλός.

1. Κάποτε ὁ Χριστὸς ἐπρόκειτο νὰ περάσῃ ἀπὸ τὴν πόλιν Ἱεριχὼ γιὰ νὰ πάῃ κατόπιν στὰ Ἱεροσόλυμα. Τὸν ἀκολουθοῦσαν οἱ μαθητὲς του καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἀπὸ διάφορα χωριά, ἀπὸ τὰ ὅποια ἐπερνοῦσε.

Ὅταν ἔμαθαν οἱ κάτοικοι τῆς Ἱεριχοῦς ὅτι ὁ

Χριστὸς ἔρχεται στὴν πόλι των, ἄφησαν τὶς ἐργασίαι των, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ ἔτρεξαν νὰ τὸν προῦπαντήσουν γιὰ νὰ τὸν ἰδοῦν καὶ νὰ ἀκούσουν τὴ διδαχὴ του.

Τοιουτοτρόπως ἡ εἴσοδος τοῦ Χριστοῦ στὴν Ἱερριχὸν ἦτο θριαμβευτικὴ.

2. Στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου ἓνας τυφλὸς ἐπαίτης, ὅταν ἄκουσε τὸ θόρυβο τοῦ κόσμου πὺ ἀκολουθοῦσε τὸ Χριστό, ἐρώτησε, τί συμβαίνει.

Τοῦ ἀπάντησαν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζαρηνὸς ἔρχεται καὶ ὁ κόσμος πηγαίνει νὰ τὸν ἰδῆ καὶ νὰ τὸν ἀκούσῃ.

— «Ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζαρηνός;» ξαναρωτᾷ ὁ ἐπαίτης· «αὐτὸς πὺ ἔκαμε νὰ παύσουν οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θύελλα, αὐτὸς πὺ μὲ ἓνα μόνον λόγο θεραπεύει τοὺς ἀσθενεῖς καὶ κάμνει νὰ ὁμιλοῦν οἱ κωφάλαλοι, αὐτὸς εἶναι;».

— «Ναί», τοῦ ἀπαντοῦν· «αὐτὸς εἶναι».

2. Δὲν χάνει καιρὸ ὁ τυφλὸς καὶ ἀμέσως σηκώνεται ἀπὸ τὴ θέσι του, σηκώνει τὴν κεφαλὴ του ψηλά, ὡσὰν νὰ ἠθέλε νὰ ἰδῆ κάπου μακριὰ μὲ τὰ σβησμένα μάτια του καὶ φωνάζει δυνατά:

— «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, λυπήσου με, βοήθησέ με! Ἄν ἤμποροῦσα, θὰ ἔτρεχα καὶ ἐγὼ μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους νὰ ἀκούσω τὰ θεϊκὰ λόγια σου, ἀλλὰ δὲν βλέπω».

Ὁ Χριστὸς ἄκουσε τὶς φωνὲς τοῦ τυφλοῦ καὶ ἐρωτᾷ· «ποῖος μὲ φωνάζει; τί μὲ θέλει;».

Καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἀπαντοῦν: «Κάποιος τυφλὸς πὺ κάθεται στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου καὶ ἐπαιτεῖ».

3. Ὁ Χριστὸς ἐπλησίασε τότε τὸν τυφλὸ καὶ τὸν ἐρωτᾷ: «Τί θέλεις, καλέ μου ἄνθρωπε;».

Καὶ ὁ τυφλὸς ἀπαντᾷ: «Τὸ φῶς μου, Κύριε, τί-

ποτε ἄλλο. Εἶναι τρομερὸ νὰ εὐρίσκεται κανεὶς σὲ μιὰ ἀπέραντη νύκτα νὰ ἀκούῃ τὸ θόρυβο τοῦ κόσμου καὶ κόσμο νὰ μὴ βλέπῃ. * Ἄν σὺ δὲν μὲ βοηθήτης, κανεὶς ἄλλος δὲ θὰ ἠμπορέσῃ νὰ μὲ βγάλῃ ἀπὸ τὴ δυστυχία μου*.



Αὐτὰ εἶπε ὁ τυφλὸς καὶ ὁ Ἰησοῦς τὸν ἐπλησί-
ασε περισσότερο καὶ τοῦ λέγει:

« Ἄφου ἔχεις τόση μεγάλη πίστι στὴ βοήθειά
μου, ἰδοὺ ἀπὸ αὐτὴν τὴ στιγμή ἀποκτῶς τὴν δρα-
σί σου ».

4. Καὶ πράγματι ἀμέσως τὰ μάτια τοῦ τυφλοῦ
ἐφωτίσθησαν. Καὶ πρῶτα εἶδε τὴν ὡραία μορφή τοῦ

Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος τὸν ἐκοίταξε μὲ προσήνεια καὶ ἀγάπη. Εἶδε τοὺς μαθητὲς του καὶ τοὺς ἄλλους ποὺ ἦσαν πλησίον του. "Ὅλοι αὐτοί, σὰν νὰ μὴν ἐπίστευαν στὸ θαῦμα, ἤθελαν νὰ παρατηρήσουν τὰ μάτια του καὶ τὸν ἐρωτοῦσαν: «Μὰ ἀλήθεια, βλέπεις; Τί χρῶμα ἔχουν τὰ ροῦχα μου; Τί κρατῶ στὰ χέρια μου;» καὶ ἄλλα τέτοια.

5. "Ὅσοι εἶχαν ἰδεῖ καὶ ἄλλα θαύματα τοῦ Χριστοῦ δὲν ἐπαραξενεύθησαν γιὰ τὸ θαῦμα τοῦτο· ἀπλῶς μόνον ἢ πίστις, ποὺ εἶχαν στὸ Χριστό, ἐδυνάμωσε.

Ἀλλὰ ἐκεῖνοι, ποὺ πρώτη φορὰ εἶδαν τέτοιο θαῦμα, δὲν ἤξευραν πῶς νὰ ἐπαινέσουν τὸ Χριστό. "Ὅταν ἐγύριζαν στὰ σπίτια των δὲν ἔκαμναν τίποτε ἄλλο ἀπὸ τοῦ νὰ διηγοῦνται τί εἶδαν καὶ τί ἄκουσαν.

37. Ὁ Χριστὸς καὶ τὰ παιδιά.

1. Μιά φορὰ ὁ Χριστὸς ἔκαμε μακρινὸ δρόμο γιὰ νὰ φθάσῃ σὲ πολὺ ἀπομακρυσμένον χωριὰ τῆς Ἰουδαίας. Ἐξεκίνησε μὲ τοὺς μαθητὲς του ἀπὸ τὴν Καπερναοῦμ, ἐπέρασε τὸν Ἰορδάνη ποταμὸ καὶ ἔπειτα ἀπὸ κουραστικὴ πορεία ἔφθασε σ' ἓνα χωριό.

Τὸν ὑπεδέχθη ἐκεῖ ἓνας φίλος του καὶ τὸν ὠδήγησε μαζὶ μὲ τοὺς μαθητὲς του στὸ σπίτι του. Ὁ Χριστὸς τοὺς εἶπε: «Θέλω ν' ἀναπαυθῶ λίγο» καὶ ἔπεσε νὰ κοιμηθῇ. Οἱ μαθητὲς του ἐκάθισαν στὸν κῆπο καὶ συνομιλοῦσαν γιὰ τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ.

2. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ δὲν ἄργησαν νὰ μάθουν ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἐκεῖ καὶ πρὶν ἀκόμη ἀναπαυθῇ οἱ περισσότεροι ἦσαν μαζεμένοι ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, ὅπου ἔμενε ὁ Χριστὸς. Ἰδίως εἶ-

χαν ἔλθει πολλές γυναῖκες μαζί με τὰ παιδιά των.

Αὐτὲς ἔλεγαν με ἐπιμονὴ στοὺς μαθητὲς: «Θέλομε νὰ ἰδοῦμε τὸ Χριστὸ καὶ νὰ τὸν παρακαλέσωμε νὰ εὐλογήσῃ τὰ παιδιά μας γιὰ νὰ εἶναι πάντοτε γερά καὶ νὰ προζόφουν».

Οἱ μαθητὲς ἀπάντησαν ὅτι δὲν ἠμποροῦν νὰ ἐνοχλήσουν τὸν Χριστό, γιατί ἦτο πολὺ κουρασμένος καὶ ἔπρεπε νὰ ἀναπαυθῆ· «τὸ καλύτερο εἶναι», ἔλεγαν, «νὰ φύγετε καὶ νὰ ἔλθετε ἄλλη μέρα».

Ἄλλὰ αὐτὲς δὲν ἤθελαν νὰ τοὺς ἀκούσουν. «Ὁχι», ἔλεγαν, «θέλομε νὰ εὐλογήσῃ τὰ μικρά μας, γιατί ὁ Χριστὸς ἀγαπᾷ τὰ παιδιά. Θὰ περιμένωμε ὅσπου νὰ ἀναπαυθῆ».

3. Ὁ Χριστὸς ἀκουσε τὸ θόρυβο τῆς συζητήσεως καὶ ἐβγήκε ἔξω νὰ ἰδῆ τί συμβαίνει.

Καὶ ἀντικρίζει ἐμπρὸς στὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ ἓνα πλῆθος ἀπὸ γυναῖκες καὶ παιδιά· ἄλλες ἐκρατοῦσαν τὰ παιδιά των στὴν ἀγκαλιά, ἄλλες ἀπὸ τὸ χέρι, καὶ ὅλα αὐτὰ ἦσαν πολὺ μικρά. Ἄλλα, τὰ μεγαλύτερα, ἔτρεχαν δεξιὰ καὶ ἀριστερά, καὶ μερικὰ ἐκρύπτοντο πίσω ἀπὸ τὶς μητέρες των φοβισμένα ἀπὸ τὸ θυμωμένο πρόσωπο τῶν μαθητῶν καὶ μάλιστα τοῦ ὀργίλου Πέτρου.

4. Ὁ Χριστὸς ἐρώτησε: «Ἄλλὰ τί συμβαίνει; γιατί φωνάζετε ἔτσι;»

Καὶ οἱ μαθητὲς ἀπάντησαν: «Οἱ γυναῖκες ἐπιμένουν σῶνει καὶ καλὰ νὰ σᾶς ἰδοῦν, μολονότι εἶπαμε ὅτι θέλετε νὰ ἀναπαυθῆτε.»

—«Πολὺ καλά», ἀπάντησε ὁ Χριστὸς· «ἀλλὰ οἱ γυναῖκες ἦλθαν με τὰ παιδιά των, καὶ τὰ παιδιά δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τὰ διώξωμε».

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς
Ὅταν οἱ γυναῖκες εἶδαν ὅτι ὁ Χριστὸς οἶν ἐθύ-

μωσε, ἀλλὰ τὸναντίον ἐπλησίασε πρὸς τὸ μέρος των, ἐσκίρτησαν ἀπὸ χαρᾶ. Ὑψωσαν τὰ παιδιὰ των πρὸς τὰ ἄνω καὶ τοὺς ἔλεγον: «Αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστὸς, ποὺ ἀγαπᾷ τὰ παιδιὰ».

5. Ὁ Χριστὸς ἐπλησίασε περισσότερο, ἐθώπευσε τὰ παιδιὰ καὶ ὠμιλοῦσε μαζί των· ἐπῆρε ἓνα βρέφος ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάννας του καὶ τὸ ἔσφιξε στὸ στήθος του.



Ὅταν τὰ παιδιὰ εἶδαν πόσο καλὸς εἶναι ὁ Χριστὸς, ἐπῆραν θάρρος, τὸν ἐπλησίασαν ἄφοβα καὶ ἄλλα ἐκρατοῦντο ἀπὸ τὰ χέρια του, ἄλλα ἀπὸ τὰ φορέματά του.

Καὶ ὅταν ὁ Πέτρος καὶ οἱ ἄλλοι μαθητὲς τὰ ἐμπόδιζαν γιὰ νὰ μὴ τὸν ἐνοχλοῦν, τοὺς εἶπε: «Μὴ τὰ ἐμποδίζετε, ἀφήστε τὰ παιδιὰ νὰ μὲ πλησιάζουν».

Εἰς τὸ τέλος ἔβαλε τὸ χέρι του στὰ κεφάλια των καὶ τὰ εὐχήθη νὰ εἶναι γερά καὶ εὐσεβῆ. Καὶ οἱ μητέρες ἐχάρησαν πολὺ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΖΩΗ

38. Σπαρτιᾶται καὶ Ιεγεᾶται.

1. Σὲ μιὰ πολὺ παλαιὰ ἐποχὴ οἱ Σπαρτιᾶται ἦσαν οἱ χειρότεροι τῶν Ἑλλήνων νόμους καλοὺς δὲν εἶχαν καὶ καθέννας ἐπροσπαθοῦσε νὰ βλάψῃ τὸν ἄλλον, ὁ δυνατὸς μὲ τὴ δύναμί του καὶ ὁ πανουργὸς μὲ τὴν πανουργία του· μεταξὺ τῶν ὁμόνοια δὲν εἶχαν, κί' ἂν τυχὸν ἤρχετο στὴ Σπάρτη κάποιος ξένος, οὔτε στέγη νὰ κοιμηθῇ εὔρισκε οὔτε ψωμί νὰ φάγῃ. Γι' αὐτὸ οἱ Σπαρτιᾶται ἦσαν ἐντελῶς ἀπομονωμένοι ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας καὶ περιφρονημένοι.

2. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ὅμως πού ὁ Λυκούργος ἔβαλε τοὺς νόμους στὴ Σπάρτη, ἄρχισαν οἱ Σπαρτιᾶται νὰ εὐτυχοῦν καὶ τὸ κράτος τῶν νὰ ἀκμάζῃ. Ὅσάκις εἶχαν ζητήματα μὲ τοὺς γειτονικοὺς λαοὺς καὶ καταντοῦσαν σὲ πόλεμο, ἐπολεμοῦσαν ὅλοι μαζί ἐνωμένοι σὰν ἓνας ἄνθρωπος μὲ μία ψυχὴ καὶ γι' αὐτὸ ἦσαν πάντοτε νικητές.

3. Ἀλλὰ ἀπὸ τίς πολλὲς ἐπιτυχίαις τῶν ὑπερηφανεύθησαν πολὺ καὶ ἐπίστευσαν ὅτι θὰ ἠμποροῦσαν νὰ ὑποτάξουν ὅλην τὴν Ἀρκαδίαν. Σύμφωνα μὲ τὴν συνήθεια τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἔστειλαν

ἀνθρώπους· στὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα χρησμὸ γιὰ τὸν πόλεμο, ποῦ ἐσχεδίαζαν νὰ κάμουν ἐναντίον τῶν Ἀρκαδῶν.

Ἡ ἱέρεια τοῦ Θεοῦ Πυθία τοὺς δίδει τὸν ἐξῆς χρησμὸ :

«Τὴν Ἀρκαδία ζητεῖτε; μεγάλο πρᾶγμα μοῦ ζητεῖτε· δὲν θὰ σᾶς τὴν δώσω. Αὐτὴν τὴ χώρα τὴν ὑπερασπίζουσι ἄνδρες γενναῖοι καὶ σκληραγωγημένοι περισσότερο ἀπὸ σᾶς. Θὰ σᾶς δώσω ὅμως τὴν Τεγέα, ποῦ εἶναι κάμπος μεγάλος καὶ εὐφορος».

4. Ἀφοῦ τέτοιο χρησμὸ ἔλαβαν οἱ Σπαρτιάται ἔπαυσαν νὰ σκέπτονται γιὰ τὴν ἄλλη Ἀρκαδία, ἐπίστευαν ὅμως ὅτι χωρὶς ἀμφιβολία θὰ κυριεύσουν τὴν Τεγέα καὶ δὲν ἐβράδυναν νὰ κηρύξουν πόλεμο ἐναντίον τῶν Τεγεατῶν.

Ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης, ποῦ ἔγινε, ἦτο ἐντελῶς ἀντίθετο τῆς προσδοκίας των· ἐνίκησαν οἱ Τεγεᾶται καὶ πολλοὺς Σπαρτιάτας ἔπιασαν αἰχμαλώτους.

5. Ἐξακοιούθησαν τὸν πόλεμο οἱ Σπαρτιάται ἀλλὰ σ' ὅλες τὶς μάχες, ποῦ ἔγιναν, ἐνικῶντο. Ἔστειλαν πάλι ἀνθρώπους στοὺς Δελφοὺς νὰ ἐρωτήσουν, μὲ τί τρόπο θὰ ἠμπορέσουν νὰ νικήσουν τοὺς Τεγεάτας. Ἡ Πυθία τοὺς ἀπάντησε :

«Υπάρχει κάποιος τόπος στὴν Τεγέα, ὅπου φυσοῦν δύο ἄνεμοι θέλοντας καὶ μὴ θέλοντας, καὶ τὸ κάθε κτύπημα ἀποκρούεται ἀπὸ ἄλλο κτύπημα. Σ' αὐτὸν τὸν τόπο εἶναι θαμμένος ὁ γιὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος Ὁρέστης. Ἄν τὰ λείψανα τοῦ Ὁρέστη μεταφέρετε στὴ Σπάρτη, τότε μόνον θὰ γίνετε κύριοι τῆς Τεγέας».

6. Αὐτὸν τὸν χρησμὸ ἔδωκε ἡ Πυθία.

πλέον οἱ Σπαρτιᾶται ἔπαυσαν τὸν πόλεμο καὶ ἄρχισαν νὰ ἀναζητοῦν τὸν τάφο τοῦ Ὁρέστη. Ἀλλὰ κάθε προσπάθειά των τοῦ κακοῦ ἐπήγαινε. Τίποτε δὲν ὑπῆρχε τοῦ νὰ τοὺς διευκολύνη στὴν ἔρευνά των, οὔτε βιβλίον οὔτε ἐπιγραφή οὔτε κἄν ἐνθυμοῦντο τί-



ποτε οἱ γεροντιότεροι· γιατί ὁ Ὁρέστης ἦτο πεθαμένος διακόσια χρόνια προωύτερα.

7. Ἐν τούτοις αὐτὸ πού δὲν τοὺς ἔδωσε ἢ ἐπιμονή προσπάθεια, τοὺς τὸ ἔδωσε ἢ τύχη. Ἴδου τί συνέβη.

Βασ. Φάβη «Ἀναγνωστικὸν» Δ' τάξ. ἔκδοσ. Α' 1934

7

Στὴν ἐποχὴ αὐτὴν, πού ὁ πόλεμος εἶχε παύσει, οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶχαν ἐμπορικὴ ἐπικοινωνία μὲ τοὺς Τεγεάτας. Κάποιος λοιπὸν Σπαρτιάτης, Λίχας ὀνομαζόμενος, ἐπῆγε στὴν Τεγέα, γιὰ ἐμπορικὲς του δουλειές. Μία ἡμέρα ἐμπῆξε σὲ ἓνα σιδηρουργεῖο καὶ ἔβλεπε, πῶς ὁ σίδηρος μὲ τὴ σφυρηλασία μεταβάλλεται σὲ ἐργαλεῖα· παρατηροῦσε μὲ κάποια περιέργεια.

8. Ὁ σιδηρουργὸς ἀντελήφθη τὴν περιέργεια τοῦ Λίχα καὶ τοῦ λέγει: «ὦ ξένε Σπαρτιάτη, θαυμάζεις τὴν κατεργασία τοῦ σιδήρου· ἀλλ' ἂν ἔβλεπες ἐκεῖνο πού εἶδα ἐγώ, θὰ ἐθαύμαζες πολὺ περισσότερο. Ἐγὼ δηλαδὴ τώρα καὶ ὀλίγες ἡμέρες ἠθέλησα νὰ ἀνοίξω ἓνα πηγάδι στὴν αὐλή μου. Ἐκεῖ λοιπὸν, πού ἔσκαβα, εὐρίσκω μία σαρκοφάγο ἐπάνω ἀπὸ δύο μέτρα τὸ μᾶκρος. Δὲν ἐπίστευα πῶς ἠμποροῦσε νὰ ὑπάρξουν ποτὲ ἄνθρωποι μεγαλύτεροι ἀπὸ τοὺς σημερινούς, καὶ ἀπὸ περιέργεια ἀνοιξα τὴ σαρκοφάγο. Καὶ βλέπω μέσα, ξένε μου, ἓνα νεκρὸ ἴσο μὲ τὴ σαρκοφάγο. Ἐμείνα κατάπληκτος καὶ τὴν ἐσκέπασα πάλι μὲ τὸ χῶμα.

9. Αὐτὸ διηγεῖτο ὁ ἀφελὴς σιδηρουργὸς στὸν ξένο Σπαρτιάτη. Ὁ Λίχας τίποτε δὲν ἀπάντησε, ἐνθυμήθη ὅμως τὸ χρησμὸ πού ἔδωσε ἡ Πυθία καὶ ἐσκέφθη: «Οἱ δύο ἄνεμοι πού φυσοῦν θελοντας καὶ μὴ θέλοντας εἶναι τὰ δύο φουσερά τοῦ σιδηρουργοῦ· τὸ κτύπημα, πού ἀποκρούεται ἀπὸ ἄλλο κτύπημα, εἶναι τὸ σφυρὶ καὶ τὸ ἀμόνι. Χωρὶς ἄλλο αὐτὸς εἶναι ὁ τόπος, πού εἶναι θαμμένος ὁ Ὀρέστης».

10. Ἐφυγε ἀμέσως ὁ Λίχας καὶ ἐπέστρεψε στὴ Σπάρτη. Ἐσπευσε νὰ συναντήσῃ τοὺς ἐφόρους καὶ νὰ τοὺς διηγηθῇ ὅλην αὐτὴν τὴν ἱστορία, ἀλλὰ οἱ ἔφοροι δὲν ἐπίστευαν. Ἐκεῖνος ὅμως δὲν ἐδίστασε νὰ ἐπι-

στρέψη στην Τεγέα και να ένοικιάση με υπερβολικό νοίκι τὸ σπίτι τοῦ σιδηρουργοῦ.

11. Ἐπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες ὁ σιδηρουργὸς ἐπέ-
ρασε ἀπὸ τὸ σπίτι του νὰ ἰδῆ τί κάμνει ὁ πλούσιος ἐνοι-
κιστῆς του, ἀλλὰ κανένα δὲν εὗρηκε ἐκεῖ, τὸ σπίτι ἦτο
ἄδειο. Τὸν ἀνεζήτησε σὲ ὅλην τὴν Τεγέα, ἀλλὰ τοῦ κά-
κου τὸν ἐγύρευε, πούθενά δὲν τὸν εὗρισκε. «Καλὰ πὺ
ἔχω παρμένο τὸ νοίκι», ἔλεγε μέσα του.

Ὅταν ὁμοῦς ὕστερα ἀπὸ λίγους μῆνες οἱ Σπαρτιάται
καὶ οἱ Τεγεᾶται εἶχαν πόλεμο μεταξὺ των, οἱ Τεγεᾶ-
ται ἐνικήθησαν καὶ ἀπὸ τότε ἐνώθησαν με τοὺς Σπαρ-
τιάτας καὶ ἀπετέλεσαν μία πολιτεία.

39. Ὁ δεύτερος Μεσσηνιακὸς πόλεμος.

α'. Ἐπανάστασις τῶν Μεσσηνίων.

1. Ἐπὶ ὀγδοήκοντα χρόνια οἱ Μεσσηνιοὶ ἦσαν ὑπό-
δουλοι στοὺς Λακεδαιμονίους. Τὰ μισὰ ἀπὸ τὰ εἰσοδή-
ματά των ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ τὰ δίδουν στοὺς κυ-
ριάρχους των, καὶ ἀκόμη, ὡςάκις ἐπέθαινε βασιλιάς τῶν
Σπαρτιατῶν, ἔπρεπε οἱ Μεσσηνιοὶ νὰ στέλλουν στὴ
Σπάρτη ἄνδρες καὶ γυναῖκες στὰ μαῦρα ντυμένους,
γὰ νὰ παρακολουθήσουν τὴν ἐκφορὰ τοῦ βασιλέως,
δείχνοντας τοιοῦτοτρόπως ὅτι καὶ αὐτοὶ πενθοῦν μαζί
με τοὺς Σπαρτιάτας.

2. Ἡ μεγάλη πενία, πὺ ἐμάστιζε τοὺς Μεσσηνίους,
καὶ οἱ ἐξευτελι μοὶ πὺ τοὺς ἐπέβαλλαν οἱ Σπαρτιάται
τοὺς ἔκαμαν νὰ σκεφθοῦν ὅτι ἦτο προτιμότερο νὰ πο-
λεμήσουν μέχοι θανάτου ἢ νὰ φύγουν καὶ νὰ ζητήσουν

ἄλλη πατρίδα ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, σὲ μακρινὸ καὶ ἀκατοίκητο τόπο.

3. Στὴν ἀγανάκτησι αὐτὴν καὶ στὴν ἐπαναστατικὴ κίνησι ἐπρωτοστάτησαν οἱ νεώτεροι καὶ αὐτοὶ κυρίως ἤθελαν νὰ μὴ φύγουν, ἀλλὰ νὰ μείνουν καὶ νὰ πολεμήσουν στοὺς τόπους, ὅπου ἐγεννήθησαν καὶ ἄνετραφῆσαν αὐτοὶ καὶ οἱ πρόγονοὶ των.

4. Ἀρχηγὸς τῶν Μεσσηνίων ἦτο ὁ Ἀριστομένης, ὁ ὁποῖος κατήγετο ἀπὸ τὸ βασιλικὸ γένος τῶν Αἰπυτιδῶν. Ἡ πρώτη μάχη μεταξὺ Μεσσηνίων καὶ Λακεδαιμονίων ἔγινε πεισματώδης καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη χωρὶς νὰ ἀναδειχθοῦν νικηταὶ οὔτε οἱ Μεσσήνιοι οὔτε οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἀλλ' ὁμως ὁ Ἀριστομένης ἀνδραγάθησε τόσο πολὺ, ὥστε οἱ Μεσσήνιοι τὸν ἀνεκήρυξαν βασιλέα, ἀλλ' ὁ Ἀριστομένης δὲν ἐδέχθη τὴ βασιλεία, ἀρκέσθη στὸ ἀξίωμα τοῦ στρατηγοῦ.

5. Ἦτο τόσο γενναῖος καὶ τολμηρὸς ὁ Ἀριστομένης, ὥστε ἔκαμνε ἐπιθέσεις κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων αἰφνιδιαστικῆς ἐκεῖ ὅπου δὲν τὸν ἐπερίμεναν. Κάποια νύκτα δὲν ἐδίστασε νὰ πλησιάσῃ μὲ ἄλλους συναγωνιστῆς του σ' αὐτὴν τὴν Σπάρτη. Ἐπειτα εἰσέρχεται στὴν πόλι μόνος αὐτός, διευθύνεται στὸν ναὸ τῆς Χαλκιοῦκου Ἀθηνᾶς, ὅπου κρεμᾶ μίαν ἀσπίδα μὲ τὴν ἐπιγραφή: «Τὴν προσφέρει στὴ θεὰ ὁ Ἀριστομένης ἀπὸ τὰ λάφυρα τῶν Λακεδαιμονίων».

6. Ὄταν τὸ πρωῖ οἱ Σπαρτιάται εἶδαν τὴν ἀσπίδα στὸν ναὸ τῆς Ἀθηνᾶς, ἐταράχθηκαν τόσο πολὺ, ὥστε ἔχασαν τὴν ἐμπιστοσύνη, πού εἶχαν στὴ δύναμί των, καὶ ἔστειλαν στὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν νὰ ἐρωτήσουν τὸν Ἀπόλλωνα, τί πρέπει νὰ κάμουν. Ὁ χρησμός, πού ἔλαβαν ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς, τοὺς ἔλεγε νὰ ζητήσουν ἓνα ἄνδρα ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ νὰ κάμουν ὅ,τι αὐτὸς τοὺς συμβουλεύσῃ.

β. Ὁ Τυρταῖος.

1. Οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἐπιθυμοῦσαν διόλου νὰ διευκολύνουν τοὺς Σπαρτιάτας, μὲ τοὺς ὁποίους δὲν εἶχαν φιλικὰς σχέσεις, ἀλλ' ὁμως δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἐναντιωθοῦν σ' ὅ,τι διέτασσε ὁ γεραιός. Στέλλουν λοιπὸν στὴ Σπάρτη τὸ γραμματοδιδάσκαλο Τυρταῖο, ὁ ὁποῖος ἦτο χωλὸς ἀπὸ τὸ ἓνα πόδι, καὶ δὲν ἐφαίνετο καὶ πολὺ ἔξυπνος.

2. Ὅταν ὁ Τυρταῖος ἦλθε στὴ Σπάρτη, μὲ ποιήματα, τὰ ὁποῖα ὁ ἴδιος ἔκαμνε καὶ τὰ ἐτραγουδοῦσε, ἔδωσε θάρρος στοὺς νέους καὶ κατώρθωσε νὰ ἀνακτήσουν τὴν ἐμπιστοσύνη, πὺ εἶχαν στὸν ἑαυτὸ τους οἱ Σπαρτιάται, καὶ ἔτσι, ἐνῶ πρωτίτερα ἦσαν ἀμυνόμενοι, τώρα ἔγιναν ἐπιτιθέμενοι. Οἱ ἐπιθέσεις τῶν ἦσαν ἐπιτυχεῖς καὶ οἱ Μεσσήνιοι ἀναγκάσθησαν νὰ κλεισθοῦν σ' ἓνα φρούριον εἰς τὸ ὄρος Εἶρα.

Ἀλλὰ καὶ οἱ Μεσσήνιοι δὲν ἔχασαν τὸ θάρρος τῶν, καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν γιὰ τὴν ἐλευθερία δὲν ἐκλονίσθη διόλου. Ἐξορμοῦσαν ἀπὸ τὴν Εἶρα καὶ ἐληλάτοῦσαν τὴ Λακωνικὴ πεδιάδα καὶ τοιοῦτοτρόπως ἔφερναν διάφορα τρόφιμα στὸ φρούριό τῶν· τὸ σιτᾶρι πὺ ἐχρειαζόντο, τὰ σφάγια καὶ τὸ κρασί, ὅλα τὰ ἐπιπρομηθεύοντο μὲ τὰς ἐπιδρομὰς πὺ ἔκαμναν. Ἀκόμη καὶ ἀνθρώπους ἔπιαναν αἰχμαλώτους, τοὺς ὁποίους ἔπειτα ἔδιδαν πίσω ἀντὶ χρημάτων.

3. Σὲ μία ἐπιδρομῇ ὁ Ἀριστομένης εἶχε τριακοσίους ἐκλεκτοὺς πολεμιστὰς. Ἐξεκίνησαν ἀπὸ τὴν Εἶρα βράδυ καὶ πρωτὶ-πρωτὶ, πρωτοῦ χαράξῃ ἡ ἡμέρα, εἶχαν φθάσει σὲ μία μικρὴ πόλι, στὰς Ἀμύκλας, τῆς Λακωνικῆς πεδιάδας. Ἀρπάζαν ὅσα τρόφιμα ἠμποροῦσαν νὰ σηκώσουν καὶ ἔφυγαν γρήγορα ἀνενόχλητοι. Ἐνῶ ὁμως

ἀνέβαιναν τὸν Ταῦγετο γιὰ νὰ γυρίσουν στὴν Εἴρα, ἐλεηλάτησαν καὶ ἄλλα χωριὰ τῆς Λακωνικῆς καὶ γι' αὐτὸ ἐβραδυπόρησαν.

4. Ἀλλὰ στὸ μεταξὺ αὐτὸ οἱ Σπαρτιᾶται ἔμαθαν ἀπὸ τοὺς Ἀμυκλαίους τὴν ἐπιδρομὴ καὶ ἀμέσως χωρὶς καμιὰ ἀναβολὴ ἔστειλαν ἓνα μέρος τοῦ στρατοῦ νὰ καταδιώξῃ τοὺς ἐπιδρομεῖς, καὶ ὁ στρατὸς αὐτὸς τοὺς ἐπρόφθασε, ἐνῶ ἀκόμη ἀνέβαιναν τὸν Ταῦγετο.

Ἐγινε μάχη πεισματώδης καὶ οἱ Μεσσηνιοὶ ἐπολέμησαν μὲ τὴν συνηθισμένη των γενναιότητα καὶ αὐτοθυσία. Ἀλλὰ ὁ Ἀριστομένης ἐκτυπήθη μὲ πέτρα στὴν κεφαλὴ, ἔπαθε σκοτοδίνη καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς. Ἔτσι κατώρθωσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι νὰ τὸν πιάσουν ζωντανὸ καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν ἔπιασαν ἀκόμη καὶ μερικοὺς Μεσσηνίους, οἱ ὁποῖοι εἶχαν προσπαθήσει νὰ γλυτώσουν τὸν Ἀριστομένη ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Σπαρτιατῶν. Τοὺς ἔφεραν στὴ Σπάρτη καὶ ἀποφάσισαν νὰ τοὺς ρίξουν ὅλους στὸν Κεάδα.

5. Σ' ἓνα ἀπόκρημνο φαράγγι τοῦ Ταῦγέτου ὑπῆρχε, λέγουν, ἓνα βάραθρο βαθὺ καὶ σκοτεινόν. Τὸ βάραθρο αὐτὸ ἦτο ὁ περίφημος Κεάδας, ὅπου οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔρριχναν τοὺς κακούργους. Ἐκεῖ λοιπὸν ἔρριξαν τοὺς αἰχμαλώτους Μεσσηνίους, οἱ ὁποῖοι βέβαια, μόλις ἔπεφταν στὸν βραχώδη πυθμὲνα του, συνειρρίβοντο καὶ ἐπέθαιναν.

Τὸν Ἀριστομένη ὁμως κάποιος θεὸς τὸν ἔσωσε ὅταν δηλαδὴ τὸν ἔρριξαν, ἔτιχε νὰ πετᾷ ἓνας αἰτὸς πρὸς τὰ κάτω καὶ ὁ Ἀριστομένης ἔπεσε ἐπάνω στὶς φτεροῦγες του καὶ ἐκρατήθη ἀπὸ αὐτὲς, ἕως ὅτου ὁ αἰτὸς ἔφθασε στὸν πυθμὲνα.

6. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Ἀριστομένης εὐρέθη γὰρ κατὰ
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

νένα τραῦμα καὶ μὲ καμιά βλάβη μεταξὺ τῶν συναγωνιστῶν του, οἱ ὅποιοι ὅλοι ἦσαν νεκροί. Ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος; τί ἠμποροῦσε νὰ ἐλπίζῃ στὸ βαθὺ ἐκεῖνο καὶ σκοτεινὸ βάραθρο, ὅπου μόνον τὰ σαρκοφάγα ὄρνεα ἠμποροῦσαν νὰ ἀνεβαίνουν καὶ νὰ κατεβαίνουν; Ἐτυλίχθη λοιπὸν μὲ τὴν γλαμιῦδα, ξαπλώθηκε κάτω καὶ ἐπερίμενε νὰ ἀποθάνῃ. Ἀλλ' ὅμως ὁ θεὸς ἐκεῖνος, ποὺ τὸν ἔσωσε, ὅταν τὸν ἐκρήμνισαν στὸ βάραθρο, τοῦ ἔδειξε καὶ τώρα τὸν τρόπο νὰ σωθῆ.

7. Δύο ἡμέρες ἦτο ξαπλωμένος στὸν πνθμένα τοῦ βάραθρου. Τὴν τρίτη ἡμέρα ἀντιλαμβάνεται κάποιο θόρυβο· ξεσκεπάζεται ἀμέσως, ἀνασηκώνεται καὶ κατορθώνει νὰ διακρίνῃ μέσα στὸ σκοτάδι μία ἄλεποῦ. Ἡ ἄλεποῦ αὐτὴ ἔτρωγε τὰ σπλάγχνα ἐνὸς νεκροῦ.

Ἐνόησε ὁ Ἀριστομένης ὅτι κάποια εἴσοδος ὑπάρχει, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐμπῆκε μέσα τὸ ζῶον. Χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸ, πιάνει τὴν ἄλεποῦ ἀπὸ τὴν οὐρά. Ἡ ἄλεποῦ ἐφοβήθη καὶ φεύγει πρὸς τὸ μέρος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐμπῆκε. Τὴν ἀκολουθεῖ ὁ Ἀριστομένης κρατώντας πάντοτε τὴν οὐρά της. Κάθε φορὰ ποὺ ἡ ἄλεποῦ γύριζε νὰ τοῦ δαγκάσῃ τὸ χέρι, ὁ Ἀριστομένης τῆς ἐπρόβαλλε μὲ τὸ ἄλλο χέρι τὴν γλαμιῦδα κουβαριασμένη καὶ σ' αὐτὴν ἐβύθιζε τὰ δόντια του τὸ θηρίο.

8. Ὑστερα ἀπὸ πολλὰς περιπλανήσεις μέσα σὲ στενὰ περάσματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὁ Ἀριστομένης ἐπενοῦσε συρόμενος σὰν φίδι, ἔφθασε ἐπὶ τέλους σ' ἓνα μέρος ὅπου εἶδε φῶς. Ἦτο μία τρυπα ἀπὸ τὴν ὁποίαν εὐκολὰ ἐπέρασε ἡ ἄλεποῦ· ὁ ἴδιος ὅμως νὰ περάσῃ δὲν ἔχωροῦσε· τὴν ἀνοιξε λίγο μὲ τὰ χέρια του καὶ ἐβγήκε ἔξω.

γ'. Οἱ Λακεδαιμόνιοι κυριεύουν τὴν Εἶρα.

1. Ὄταν ἔφθασε στὴν Σπάρτη ἡ εἰδήσις, ὅτι ὁ Ἄριστομένης ἐγύρισε στὴν Εἶρα ζωντανός, κανεῖς ἀπὸ τοὺς Σπαρτιάτας δὲν ἠθέλε νὰ τὸ πιστεύσῃ, ὅπως κανεῖς δὲν θὰ ἐπίστευε ὅτι κάποιος νεκρὸς ἀναστήθῃ ἀπὸ τὸν τάφο του. Ὄταν ὅμως ἄρχισαν νὰ γίνωνται τολμηρὲς ἐπιδρομῆς, σὰν ἐκείνες ποὺ μόνον μὲ τὴν ἀρχηγία τοῦ Ἄριστομένη ἔκαμναν οἱ Μεσσήνιοι, τότε πλέον ἐπίστευσαν ὅτι ὁ φοβερός ἐχθρὸς των τίποτε δὲν εἶχε πάθει.

2. Ἄλλ' ἐν τούτοις ἡ ἐπιμονὴ τῶν Σπαρτιατῶν δὲν ὑποχωροῦσε· καμιά ἀτυχία δὲν τοὺς ἔκαμε νὰ χάσουν τὸ θάρρος των· «θὰ ἐπιμείνωμε καὶ θὰ νικήσωμε», ἔλεγαν. Καὶ τὸ κατώρθωσαν.

Δέκα ὀλόκληρα χρόνια ὠχρωμένοι οἱ Μεσσήνιοι στὴν Εἶρα ἔκαμναν τὶς ἐπιδρομῆς στὴ Λακεδαίμονα. Στὸν ἐνδέκατο χρόνο ἡ ἐπιμονὴ των καὶ τὸ θάρρος των ἐξαντλήθησαν καὶ ἔτσι ἡ Εἶρα ἐκυριεύθη ἀπὸ τοὺς ἀκαταβλήτους ἐχθρούς των.

3. Πικρὴ ἦτο ἡ τύχη τῶν Μεσσηνίων. Ἐπρεπε τώρα νὰ γίνουν καὶ αὐτοὶ εἰλωτες· δηλαδή νὰ καλλιεργοῦν τὰ ἰδικὰ των χωράφια, καὶ τὰ εἰσοδήματα νὰ τὰ παίρνουν οἱ Σπαρτιάται. Θὰ τοὺς ἄφηναν ὀλίγα μόνον, ὅσο γιὰ νὰ ζοῦν.

4. Οἱ περισσότεροὶ Μεσσήνιοι ἐπροτίμησαν νὰ φύγουν καὶ νὰ ζητήσουν νέα πατρίδα. Μερικοὶ κατέφυγαν σὲ γειτονικὲς χῶρες, ὅπως στὴν Ἥλιδα, ἄλλοι ἐπῆγαν στὴν Ζάκυνθο, ἄλλοι ἐταξίδευσαν στὴν Ἰταλία καὶ ἔκτισαν τὴν πόλι Μεσσήνη. Ἡ Μεσσήνη μὲ τὸν καιρὸ ἐγίνε μία ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες καὶ πλουσιώτερες ἑλληνικὲς ἀποικίαις.

40. Τὸ θούριον τοῦ Τυρταίου

Τι τιμὴ στοῦ παλληκάρι, δταν πρῶτο στὴ φωτιά
σκοτωθῆ γιὰ τὴν πατρίδα μὲ τὴ σπάθα στὴ δεξιά !
Πόσο λυπηρὸ ν' ἀφήνῃ τὴν πατρίδα τὴ γλυκειά,
τὰ παχιά του τὰ χωράφια καὶ νὰ ζῆ μὲ διακονιά,
μὲ γονιὸ νὰ παραδέρνη μὲ γυναῖκα παρανιά,
μὲ γερόντισσα μητέρα καὶ μ' ἀνήλικα ταιδιά,
νὰ ντροπιάζῃ τὴ γενιά του, νὰ ντροπιάζεται κι' αὐτὸς
καὶ ποτὲ νὰ μὴν τοῦ λείπῃ ἀπ' τὰ στήθη ὁ στεναγμὸς.

Εἰς τὴν μάχην ἄς χυθοῦμεν ὅλοι μ' ἄφοβη καρδιά,
ὁ καθένας ἄς ποθάνῃ γιὰ πατρίδα, γιὰ παιδιά.

41. Ἀριστείδης ὁ δίκαιος.

1. Ὁ Ἀριστείδης ἀπὸ τὴν παιδική του ἀκόμη ἡλικία ἦτο προσεκτικὸς στὰ λόγια του καὶ σοβαρὸς ἀπέφευγε τὴν πολυλογία καὶ ἔμισοῦσε τὶς βωμολοχίες.

Ὅσάκις ἔπαιζε μὲ ἄλλα παιδιὰ τῆς ἡλικίας του, ποτὲ δὲν ἠθέλησε νὰ κερδίσῃ τὸ παιγνίδι μὲ τὴν ἀπάτη· σὲ κάθε περίστασι ἔδειχνε τὴν ἀγάπη του στὸ δίκαιον καὶ τὴν ἀπιστροφὴ του στὸ ψεῦδος.

2. Κάποτε τὸν ἐκάλεσαν διαιτητὴ σὲ μία διαφορὰ, ποὺ εἶχαν δύο πολῖτες μεταξὺ των. Ὁ ἓνας ἀπ' αὐτοὺς, γιὰ νὰ κερδίσῃ τὴν εὐνοια τοῦ Ἀριστείδη, λέγει:

— «Ἀριστείδη, μὴ λησμονῆς οἷο ὁ ἀντίδικός μου πολλὰς φορὰς σὲ ἐστενοχώρησε».

Καὶ ὁ Ἀριστείδης τοῦ ἀπαντᾷ:

— «Μὴ σὲ ἐνδιαφέρει αὐτό. Λέγε μόνον τί κακὸ ἔκαμε σὲ σένα καὶ ὄχι σ' ἐμένα».

3. Ἄλλ' ἦτο καὶ εὐγενὴς καὶ πρόθυμος πάντοτε νὰ ἐξυπηρετῇ τοὺς ἄλλους· καὶ διὰ τοῦτο ἐκέρδισε τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐκτίμησιν ὄλων τῶν Ἀθηναίων. Ἐγένετο ἀρχηγὸς κόμματος καὶ πολλὰς φορές ἐκιβέρνησε τὰς Ἀθήνας ὡς ἀπόλυτος κύριος τῆς Δημοκρατίας.

Ὅταν ὁ περσικὸς στρατὸς ἀπεβιβάσθη στὸ Μαραθῶνα ὑπὸ τοὺς στρατηγούς Δάτιν καὶ Ἀρταφέρνη, δέκα χιλιάδες Ἀθηναῖοι ὑπὸ δέκα στρατηγούς καὶ χίλιοι Πλαταιεῖς ἔσπευσαν ἐκεῖ γιὰ νὰ ἀποκρούσουν τὸν ἐχθρὸν καὶ σώσουν τὴν πόλιν.

Μεταξὺ τῶν δέκα στρατηγῶν ἦτο ὁ Μιλτιάδης, ὁ Καλλίμαχος, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης καὶ ἄλλοι. Ὅλοι αὐτοὶ σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τῶν Ἀθηναίων εἶχαν τὴν ἀρχηγίαν ὅλου τοῦ στρατοῦ καθένας ἀπὸ μίαν ἡμέραν μὲ τὴν σειράν.

4. Ἀπὸ ὄλων ἰκανώτερος ἦτο ὁ Μιλτιάδης, γιὰ εἶχε πολεμήσει ἄλλοτε στὴ Θράκη ἐναντίον τῶν Περσῶν καὶ ἤξευρε, μὲ τί τρόπο πολεμοῦν αὐτοί. Ὁ Ἀριστείδης, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε τὴν ἰκανότητα αὐτῆν τοῦ Μιλτιάδου, ὅταν ἤλθ' ἡ ἡμέρα τῆς ἀρχηγίας του, τὴν παρεχώρησε σ' αὐτόν.

Ἔτσι ὁ Ἀριστείδης μὲ τὴν μετριοφροσύνην του ἔδωκε τὸ παράδειγμα τοῖς ἄλλοις στρατηγούσι καὶ ὄλοι, ὅταν ἤρχετο ἡ ἡμέρα τῆς ἀρχηγίας των, τὴν παραχωροῦσαν στὸν Μιλτιάδην, γιὰ ὄλοι ἀνεγνώριζαν τὴν ὑπεροχὴν του.

5. Ἀφοῦ ἔγινε ἡ μάχη καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν, οἱ ἐννέα φυλὰς ἔσπευσαν πρὸς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ φόβου, μήπως οἱ Πέρσαι ἐλθοῦν μὲ τὰ πλοῖα καὶ καταλάβουν τὴν πόλιν ἀνυπεράσπιστην· ἡ δεκάτη φυλὴ δὲ Ἄν-

ποχίς, ὑπὸ τὴν ἀρχηγία τοῦ Ἀριστείδη ἔμεινε στὸ Μαραθῶνα φύλακας τῶν αἰχμαλώτων καὶ τῶν λαφύρων.

Καὶ ἦσαν ἄφθονα τὰ λάφυρα καὶ ἀνυπολόγιστης ἀξίας μεγαλοπρεπεῖς καὶ πολύτιμες σκηνές. ἐνδύματα πολυτελῆ, ἄπειρα σκεύη ἀργυρὰ καὶ χρυσά, ὅλα σκορπισμένα στὸ στρατόπεδο. Οὔτε ὁ Ἀριστείδης ἐπῆρε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ οὔτε ἄλλον ἄφησε νὰ πάρῃ.

6. Ἀλλ' ὅμως παρ' ὅλην τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸ σεβασμὸν ποῦ εἶχε ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν στὸν Ἀριστείδη, κατώρθωσαν οἱ ἐχθροὶ του νὰ τὸν συκοφαντήσουν, ὅτι τάχα ἤθελε νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὸ λαὸ τὰ πολιτικά του δικαιώματα.

Ἀλλὰ καὶ φθόνος ἀκόμη εἶχε ἀναπτυχθῆ σὲ πολλοὺς κακοὺς ἀνθρώπους γιὰ τὴν καλὴν του φήμην ἦτο ἐνοχλητικὸ σ' αὐτοὺς νὰ ἀκούουν διαρκῶς ἐπαίνους γιὰ τὸν Ἀριστείδη.

Γι' αὐτό, ὅταν τὴ διοίκησιν τῆς πόλεως ἀνέλαβε ὁ ἀντίπαλός του Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης ἐξωστρακίσθη.

7. Ὁ ἐξωστρακισμὸς ἦτο πολιτικὸς θεσμὸς στὰς ἀρχαίας Ἀθήνας. Ἐκεῖνος ποῦ εἶχε τὴν διοίκησιν τῆς πόλεως εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸ λαὸ νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ὁ ἀντίπαλός του γιὰ νὰ μὴ τὸν ἀντιπολιτεύεται, νὰ μὴ τοῦ προκαλῆ ἐμπόδια στὴ διοίκησιν. Ἐξὶ χιλιάδες πολῖτες Ἀθηναῖοι, τὸ ὀλιγώτερο, ἐπρεπε νὰ θελήσουν τὸ ἐξωστρακισμὸ ἑνὸς πολιτικοῦ ἂν ἦσαν ὀλιγώτεροι, ὁ ἐξωστρακισμὸς δὲν ἐγίνετο.

8. Σ' ἓνα ὄστρακο, δηλαδή σ' ἓνα κομμάτι ἀπὸ σπασμένην στάμνα ἢ ἀπὸ ἄλλο πῆλινο ἀγγεῖο, ἐχάρασσε ὁ Ἀθηναῖος τὸ ὄνομα τοῦ πολιτικοῦ, ποῦ ἤθελε νὰ

έξοστρακίση. Τὰ ὄστρακα αὐτὰ τὰ ἔρριχναν σ' ἓνα ἄρισμένο τόπο καὶ μετὰ τὸ τέλος τῆς ψηφοφορίας τὰ ἔμετροῦσαν.



9. Τὴν ἡμέρα πού ἐγένετο ἡ ψηφοφορία γιὰ τὸν ἐξοστρακισμό τοῦ Ἀριστείδη ἓνας ἀγράμματος Ἀθηναῖος, ἀπὸ ἐκείνους πού ἐζοῦσαν συνήθως στοὺς ἀγροὺς, ἐπλησίασε τὸν Ἀριστείδη χωρὶς νὰ τὸν γνωρίῃ καὶ τοῦ λέγει: «Γράψε μου, σὲ παρακαλῶ, ἐδῶ τὸ ἴδιον Ἀριστείδης».

Ὁ Ἀριστείδης ἔλαβε τὸ ὄσπρακο ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ ἀγρότη καί, ἐνῶ ἔγραφε τὸ ὄνομά του, τὸν ἐρωτᾷ: «Καὶ τί κακὸ σοῦ ἔκαμε, καλέ μου ἄνθρωπε, ὁ Ἀριστείδης;

— «Τίποτε», ἀπαντᾷ ἐκεῖνος, «ἀλλὰ ἐνοχλοῦμαι νὰ ἀκούω πάντοτε ὁ Δίκαιος, ὁ Δίκαιος».

Τίποτε δὲν ἀπάντησε ὁ Ἀριστείδης. Ἀφοῦ ἔγραψε τὸ ὄνομά του, τοῦ ἔδωσε τὸ ὄσπρακο.

Τέτοιοι, σὰν αὐτὸν τὸν ἀγρότη, εὐρέθησαν ἔξι χιλιάδες καὶ ὁ Ἀριστείδης ἐξωστρακίσθη.

Ὅταν ἔβγαινε ἀπὸ τὴν πόλι καὶ ἐπήγαινε στὴν ἐξορία του, ὕψωσε τὰ χέρια στὸν οὐρανὸ καὶ εἶπε: «Εἶθε, Θεέ μου, νὰ εὐτυχῇ ἡ πατρίδα μου καὶ ποτὲ οἱ Ἀθηναῖοι νὰ μὴ μὲ χρειασθοῦν».

10. Εἶχαν περάσει τρία χρόνια ἀφότου ὁ Ἀριστείδης ἔμενε ἐξόριστος στὴν Αἴγινα. Τότε οἱ Πέρσαι γιὰ δεύτερη φορὰ ἤλθαν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος μὲ στρατὸ καὶ στόλο. Ὁ περσικὸς στρατὸς ἔφθασε στὰς Ἀθήνας καὶ τὶς ἐπυρπόλησε, ὁ στόλος ἔπλευσε στὸ Φάληρο, ὅπου ἀγκυροβόλησε.


Διακόσια Ἀθηναϊκὰ πλοῖα καὶ ἕκατὸ τῶν ἄλλων πόλεων ἀποτελοῦσαν τὸν ἐλληνικὸ στόλο, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀγκυροβολημένος στὸ κόλπο τῆς Σαλαμῖνος.

11. Οἱ στρατηγοὶ εἶχαν σύσκεψι, τί ἔπρεπε νὰ κάμουν. Ὁ Θεμιστοκλῆς, ὡς στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ἦτο τῆς γνώμης ὅτι ἔπρεπε νὰ περιμένουν ἐκεῖ τὸν ἐχθρικὸ στόλο καὶ νὰ ναυμαχήσουν στὸ στενὸ μεταξὺ Σαλαμῖνος καὶ Ἀττικῆς· γιὰτὶ ἐκεῖ δὲν θὰ ἤμποροῦσαν τὰ περσικὰ πλοῖα νὰ λάβουν μέρος ὅλα.

Ἀλλὰ οἱ στρατηγοὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ὁ Εὐρυβιάδης τῶν Λακεδαιμονίων, ὁ Ἀδείμαντος τῶν Κο-

ρινθίων και οί ἄλλοι, δὲν ἐδέχοντο τὴ γνώμη τοῦ Θεμιστοκλῆ και ἐτοιμάζοντο νὰ φύγουν.

12. Ἦτο ἡ νύκτα τῆς δεκάτης ἐνάτης πρὸς τὴν εἰκοστή Σεπτεμβρίου τοῦ 480 π.Χ. και οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐξακολουθοῦσαν νὰ συζητοῦν. ἂν ἔπρεπε νὰ συνάψουν μάχη ἢ νὰ ὑποχωρήσουν. Ἀλλὰ στὸ μεταξὺ αὐτὸ τὰ ἐχθρικά πλοῖα εἶχαν ἀποκλείσει τὸ στενὸ και ἀπὸ τὰ δύο στόμιά του, ὥστε οἱ Ἑλληνες, και νὰ ἦθελαν, δὲν ἤμποροῦσαν νὰ φύγουν.

 Κανεῖς ἀπὸ τοὺς στρατηγούς δὲν εἶχε ἀντιληφθῆ τὸν ἀποκλεισμό και ἡ συζήτησις ἐξακολουθοῦσε. Σὲ μιὰ στιγμή προσκαλεῖται ὁ Θεμιστοκλῆς νὰ βγῆ ἔξω ἀπὸ τὸ συμβούλιο. Ἐξέρχεται και ἀντικρῖζει τὸν πολιτικό του ἐχθρὸ Ἀριστείδη.

13. Αὐτὸς κατῶρθωτε νὰ ταξιδεύσῃ ἀπὸ τὴν Αἴγινα μὲ μικρὸ πλοῖο και ἀθέατος διὰ μέσου τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ἔφθασε στὴ Σαλαμίνα. Ἐδῶσε πρῶτος αὐτὸς χέρι στὸ Θεμιστοκλῆ και, ἀφοῦ τοῦ ἀνήγγειλε τὸν ἐχθρικό ἀποκλεισμό, τοῦ λέγει:

«Δὲν ἐπιτρέπεται, ὦ Θεμιστοκλῆ, στίς δύσκολες αὐτίς περιστάσεις τῆς πατρίδας νὰ μᾶς χωρίζῃ ἢ μεταξὺ μας ἐχθρα. Πρέπει και οἱ δύο νὰ προσπαθήσωμε πῶς νὰ φανοῦμε περισσότερο ὠφέλιμοι στὴν πατρίδα. Σὺ, πὺν κατέχεις τὴν ἐξουσία, διάταξέ με ὅ,τι νομίζεις καλόν· ἐγὼ θὰ ἐκτελέσω τίς διαταγές σου».

14. Ὁ Θεμιστοκλῆς, κατάπληκτο ἀπὸ τὴν ἀμνησικακία και γενναιότητα τοῦ Ἀριστείδη, τοῦ ἀπαντᾷ:

«Δέχομαι τοὺς λόγους σου, ὦ Ἀριστείδη, και ὁμολογῶ ὅτι στὴν περίστασι αὐτὴν ἐδείχθης ἀνώτερός μου. Ἄς λησμονήσωμε τὴν ἐχθρα μας χάριν τῆς πατρίδας, πὺν σήμερα κινδυνεύει, και ἄς τὴν ἐξυπηρετήσωμε μὲ ὅλην τὴ δύναμι τῆς ψυχῆς μας».

42. Φωκίων ὁ χρηστός.

1. Ὁ Φωκίων ἔζησε σὲ μία ἀπὸ τὶς ταραχodέστερες ἐποχὰς τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας. Ὅλες οἱ ἑλληνικὲς πόλεις καὶ αἱ Ἀθῆναι εἶχαν χάσει τὴ δύναμί των καὶ πολλὰς τὴν ἐλευθερίαν των. Μακεδονικὲς φρουρὰς ἐγκατεστημέναι σὲ τὰς σπουδαιότερας πόλεις ἐπιτηροῦσαν τοὺς Ἕλληνας μήπως κινήθωσιν κατὰ τῶν Μακεδόνων.

Γιατὶ τότε ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ἀρχηγὸς τῶν Μακεδόνων καὶ ἄλλων Ἑλλήνων, ἐπολεμοῦσε σὲ τὴν Ἀσία ἐναντίον τῶν Περσῶν καὶ ἄλλων λαῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Στὰς Ἀθῆνας τὴν ἐποχὴ αὐτὴν ἐκυβερνοῦσε ὁ Φωκίων, ὁ ὁποῖος γὰρ τὴ μεγάλη του ἐντιμότητα ἐπωνομάζετο Χρηστός. Τὸν ἐξέλεξαν κάθε χρόνον στρατηγὸς, γιατί οἱ Ἀθηναῖοι εἶχαν πελοίθησι σὲ τὴ φρόνησί του.

2. Τὸν Φωκίωνα πολὺ ἐτιμοῦσε καὶ ἐσέβετο ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος. Ὅταν ἔμαθε ὅτι ὁ Φωκίων ἦτο πτωχός, τοῦ ἔστειλε ἐκ τῶν τάλαντα ὡς δῶρο.

Δύο Μακεδόνες ἦλθαν στὰς Ἀθῆνας καὶ ἔφεραν τὰ χρήματα σὲ τὸν Φωκίωνα. Χωρὶς νὰ τὰ ἐγγίση διόλου ὁ Φωκίων τοὺς ἐρωτᾷ:

— «Ἀλλὰ γιατί ὁ Ἀλέξανδρος σ' ἐμένα μόνον στέλλει αὐτὰ τὰ χρήματα, ἐνῶ οἱ Ἀθηναῖοι εἶναι τόσο πολλοί;»

— «Γιατὶ σένα μόνον ὁ βασιλεὺς νομίζει ἐντιμὸς, ἀπαντοῦν οἱ πρέσβεις.

— «Λοιπὸν, παρακαλῶ τὸν Ἀλέξανδρον νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ ὄχι μόνον νὰ νομίζωμαι ἐντιμὸς, ἀλλὰ καὶ πράγματι νὰ εἶμαι.»

3. Ἐπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες οἱ δύο αὐτοὶ Μακεδόνες ἐπῆγαν στὸ σπίτι τοῦ Φωκίωνα ἀπρόσκλητοι. Καὶ βλέπουν τὴ γυναῖκα του νὰ ζυμώνῃ καὶ τὸν ἴδιον τὸν Φωκίωνα νὰ τραβᾷ νερὸ ἀπὸ τὸ πηγάδι καὶ ἔπειτα, καθισμένος σὲ μία πέτρα, νὰ πλένῃ τὰ πόδια του.

Τότε οἱ πρέσβεις ἀκόμη φορτικώτερα ἐπροσλάθουσιν νὰ πείσουν τὸν Φωκίωνα νὰ δεχθῆ τὴ δωρεὰ τοῦ βασιλέως.



«Ἄν δεχθῶ τὰ χρήματα», ἀπάντησε ὁ Φωκίων «ἢ δὲν θὰ τὰ χρησιμοποιήσω διόλου καὶ τότε ἀνωφελῶς θὰ τὰ ἔχω, ἢ, ἂν τὰ χρησιμοποιήσω καὶ παρουσιασθῶ στοὺς Ἀθηναίους ὡς πλούσιος, θὰ γίνω αἰτιος καὶ ὁ Ἀλέξανδρος νὰ συκοφαντηθῆ ὡς δωροδόκος καὶ ἐγὼ ἐπίσης νὰ συκοφαντηθῶ ὡς ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἐπώλησα τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος μου»

4. Ὁ Ἀλέξανδρος ἔμαθε ὅλα αὐτὰ ἀπὸ τοὺς πρέσβεις καὶ ἀγανάκτησε ἐναντίον τοῦ Φωκίωνος. Τοῦ ἔγραψε ἐπιστολὴν μὲ ὕφος τραχὺ καὶ τοῦ λέγει: «Ὁφείλεις νὰ δεχθῆς τὰ χρήματα χωρὶς καμιά ἀντίρρηση, γιατί δὲν ἠμπορῶ νὰ θεωρῶ φίλους μου ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι καμιά ἐξυτηρέτησι δὲν δέχονται ἀπὸ ἐμένα».

Ὁ Φωκίων καὶ πάλι ἀρνῆθη νὰ δεχθῆ τὸ δῶρο, ἀλλὰ εἶπε: «ἀφοῦ ὁ βασιλεὺς εἶναι πρόθυμος νὰ μὲ ἐξυτηρέτησῃ, τὸν παρακαλῶ νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς φίλους μου Ἐχεκραιίδην καὶ Ἀθηνόδωρον, καὶ τοὺς Ροδίους Δημάρατον καὶ Σπάρτωνα, οἱ ὁποῖοι εἶναι φυλακισμένοι στὰς Σάρδεϊς γιὰ κάποια κατηγορία».

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐξετέλεσε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Φωκίωνος καὶ ἀπέλυσε τοὺς φυλακισμένους αὐτοὺς Ἑλληνας.

5. Ἀλλὰ καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Φωκίωνος ἦτο ἐπίσης χρηστὴ καὶ συνετὴ ὅπως αὐτός. Ὅταν κάποια γυναῖκα ἀπὸ τὴν Ἰωνίαν τῆς εἰδείνε τὰ κοσμήματά της, περιδέραια, βραχιόλια, δακτυλίδια, ὅλα χρυσὰ καὶ λιθοκόλλητα, τῆς εἶπε: Ἀλλὰ καὶ ἐγὼ ἔχω κοσμήματα. Ἴδου ὁ σύζυγός μου, ὁ ὁποῖος εἴκοσι χρόνια κατὰ σειρὰν ἐκλέγεται στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων».

6. Ὁ Ἀλέξανδρος τώρα πλέον εἶχεν ἀποθάνει καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἠλπίζαν ὅτι θὰ ἐλευθερώνοντο ἀπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Μακεδόνων. Ἀρχηγὸς τῆς Μακεδονικῆς φρουρᾶς ἦτο ὁ Νικάνωρ, φίλος τοῦ στρατηγοῦ Φωκίωνος, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐνόμιζαν ὅτι μὲ μία φιλικὴ παράκλησιν τοῦ Φωκίωνος ὁ Νικάνωρ θὰ ἀπεμάχρυνε τὴν φρουρὰν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ, ὅπου ἦτο ἐγκατεστημένη, καὶ ἡ πόλις θὰ ἐλευθερώνετο.

Μάταιες ἐλπίδες. Ὁ Νικάνωρ ἕως τώρα ἐκρατοῦσε ἓνα μόνον φρούριον· τώρα ὁμως κατέλαβε καὶ τὰ τεῖχη τοῦ Πειραιῶς καὶ τὸ λιμένα.

7. Ἡ ἀγανάκτησις τῶν Ἀθηναίων ἦτο μεγάλη καὶ ἡ ὀργή των ὄλη ἐστράφη ἐναντίον τοῦ Φωκίωνος. «Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συμβαίῃ τοῦτο χωρὶς τὴν συγκατάθεσι τοῦ Φωκίωνος· ἂν αὐτὸς ἤθελε, ὁ Νικάνωρ θὰ εἶχε φύγει ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ», ἔλεγαν.

Οἱ πολιτικοὶ τοῦ ἀντίπαλοι ἐδικαιολογοῦσαν τὸ λαὸ καὶ ἐπροσπαθοῦσαν μὲ καθε τρόπο νὰ μεγαλώνη ἡ ἀγανάκτησις του. Ἔτσι ἐκατηγόρησαν τὸν Φωκίωνα καὶ τοὺς φίλους του ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ, ὅτι τάχα θεληματικὰ καὶ γιὰ τὸ συμφέρον των ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν Νικάνωρα νὰ καταλάβῃ τὸ λιμένα καὶ τὰ τεῖχη τοῦ Πειραιῶς.

8. Ὁ σκληρότερος ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους τοῦ Ἀγνωνίδης ἔλεγε: «Ὁ Φωκίων ἦτο στρατηγὸς τῆς πόλεως καὶ ὄφειλε νὰ πολεμήσῃ ἐναντίον τοῦ Νικάνωρος· ἀλλὰ δὲν τὸ ἔκαμε, γιὰτὶ ἦτο φίλος του καὶ ἤθελε νὰ στηρίζεται στὴ δύναμί του γιὰ νὰ κυβερνᾷ αὐτὸς τὴν πόλιν χωρὶς τὴ θέλησι τῶν Ἀθηναίων».

Αὐτὰ ἔλεγαν οἱ ἐχθροὶ του καὶ ὁ πολὺς λαὸς τὰ ἐπίστευε. Συνελήφθη λοιπὸν ὁ Φωκίων καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον ἀναπολόγητος· γιὰτὶ ἦσαν τόσο πολὺ ἐξαγριωμένοι ἐναντίον του οἱ Ἀθηναῖοι, ποὺ οὔτε τὴν ἀπολογία του δὲν ἤθελαν νὰ ἀκούσουν.

Τὴν 23 Μαΐου τοῦ 318 π. Χ. ὁ ἐνδοξὸς στρατηγὸς Φωκίων ἔπιε τὸ κώνειον χωρὶς διόλου νὰ δειλιάσῃ καὶ οὔτε κἂν νὰ σκυθρωπάσῃ. Ἡ τελευταία του παραγγελία στὸ ἀγαπημένο του παιδί ἦτο, νὰ μὴ ἀγανακτῇ διόλου κατὰ τῶν Ἀθηναίων γιὰ τὸν ἄδικον θάνατό του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ.

43. Τὸ χωριὸ Γοῦβες.

1. Εἶναι τώρα πενήντα χρόνια, ὅταν γιὰ πρώτη φορά ἀπουσίασα ἀπὸ τὰς Ἀθήνας τοὺς θερινοὺς μῆνες Ἰούλιο καὶ Αὐγούστο.

Πολὺ ἐξηντλημένος ἀπὸ μία βαρεῖα ἀρρώστια ποὺ ἐπέφρασα, ἔπρπε νὰ κάμω ἐξοχὴ ἡσυχῆ, μακριὰ ἀπὸ κάθε θόρυβο πόλεως, ὅπου θὰ ἠμποροῦσα νὰ ζῶ μία ζωὴ ἀπέριπτη καὶ φυσικὴ στὸν καθαρὸ ἀέρα τοῦ βουνοῦ ἢ τῆς θάλασσης.

2. Πληροφορίες ἐνὸς οἰκογενειακοῦ μας φίλου ἀπὸ τὸ Ξηροχώρι, τοῦ κυρίου Πετσάλη, μὲ ἔκαμαν νὰ ἀποφασίσω χωρὶς δισταγμὸ νὰ ζητήσω τὴν ποθεινὴ ἐξοχὴ μου στὴ βόρειο Εὐβοία.

Καταπράσινη ἀπὸ τὶς κορυφὰς τῶν βουνῶν της ἕως τὴν παραλία, μὲ τὰ χωριὰ μέσα σὲ ἀγκάλις ἀπὸ δάση, μὲ τὰ ἄφθονα καὶ κρυσταλλένια νερά της ὁμοιάζει, ὅπως μοῦ ἔλεγαν, μὲ ἓνα κομμάτι Ἑλβετίας.

3. Ἐφωδιασμένος μὲ τὶς ὀλίγες ἀποσκευές μου καὶ μὲ ἓνα γράμμα ἀπὸ τὸν κύριον Πετσάλη σ' ἓνα κουμπάρο του ἀπὸ τὸ χωριὸ Γοῦβες, κατέβηκα ἓνα βράδυ στὸν Πειραιᾶ γιὰ νὰ ἐπιβιβασθῶ στὸ ἀτμόπλοιο.

Βασίλειμα τοῦ ἡλίου εἶχαμε βγῆ ἀπὸ τὸ λιμάνι
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

καὶ ἐταξιδεύαμε πρὸς νότον μὲ τὴ θάλασσα ἐντελῶς ἀκόμαντη. Τὰ μεσάνυχτα προσεγγίσαμε στὸ Λαύριο καὶ τὴν ἄλλη ἡμέρα πρωτ̄-πρωτ̄, νύκτα ἀκόμη, στὸ νοτινὸ λιμάνι τῆς Χαλκίδος. Μετὰ μία ὥρα, ὅταν ἐρόδιζε ἡ ἡμέρα, ἐπεράσαμε τὸν πορθμὸ τοῦ Εὐρίπου καὶ ἐταξιδεύαμε πρὸς βορρᾶν.

Μετὰ πέντε ὥρες προτεγγίσαμε στὴν Αἰδηψό, ὅπου ἐβγήκαν πολλοὶ ἐπιβάτες χάριν τῶν λουτρῶν. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐταξιδεύσαμε πρὸς δυσμᾶς καὶ ἀφοῦ ἐκάμψαμε τὸ Κήναιον ἀκρωτήριο, τὸ ὁποῖον ὁμοιάζει μὲ ράμφος πτηνοῦ, διευθυνόμεθα πρὸς ἀνατολάς, καὶ τὸ βράδυ ὀλίγο πρὶν δύσῃ ὁ ἥλιος, προσεγγίσαμε στοὺς Ὁρεοῦς.

4. Οἱ Ὁρειοὶ εἶναι τὸ ἐπίγειο τοῦ Ξηροχωρίου. Ἐβγήκα ἐδῶ καὶ μετὰ δύο ὥρες εἶχα ἀνεβῆ στὴν πόλι καὶ κατέλυσα στὸ μοναδικὸ ξενοδοχεῖο τῆς. Ἀμέσως ἐζήτησα ἀγωγιάτη γιὰ τὶς Γουῖβες καὶ ὁ ξενοδόχος ἐφρόντισε νὰ μοῦ τὸν προμηθεύσῃ.

Τὴν ἄλλη ἡμέρα, πρὶν ἀκόμη ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος εἶχαμε ξεκινήσει μὲ τὸν ἀγωγιάτη μου καὶ διευθυνόμεθα διὰ μεσου φυτειῶν, ἐδῶ ἀπὸ ἡμερὰ δένδρα, ἐκεῖ ἀπὸ ἄγρια, στὸ ὠραῖο χωριὸ Γουῖβες. Ἐφθάσαμε ἐκεῖ στὴν ἀλόλυσι τῆς ἐκκλησίας· γιὰτὶ ἦτο Κυριακή.

5. Ἐζήτησα ἀμέσως τὸν κουμπάρο τοῦ κυρίου Περσάλη, ὁ ὁποῖος ἐλέγετο Καμαριώτης. Δὲν ἐχρειάσθη πολλὴ ὥρα γιὰ νὰ φθάσῃ στὰ ἀφτιά του ὅτι κάποιος ξένος τὸν ζητεῖ. Σὲ λίγο εἶδα νὰ διευθύνεται πρὸς τὸ μέρος μου ἕνας ὑψηλὸς γέρος μὲ τὴν ἡλιοκαυμένη μορφή του καὶ τὴν κατάλευκη φουστανέλλα του.

Ἐκατάλαβα ὅτι ἦτο ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἐζήτησα καὶ πρὶν μὲ πλησιάσῃ, ἐσηκώθηκα ἀπὸ τὴ θέσι μου καὶ ἔσπευσα ἐγὼ νὰ τὸν συναντήσω.

Εἶναι περιττὸν νὰ σᾶς περιγράψω πόσο θερμὴ ἦτο



ἡ φιλοξενία ποὺ εὗρηξα δυὸ ἡμέρες στὸ σπίτι τοῦ Κα-
μαριώτη. Ὅλοι σας ἤξεύρετε ὅτι ἡ φιλοξενία τῶν
ἀγροτῶν εἶναι παροιμιώδης.

6. Ἐὰν τώρα θελήσετε νὰ ἀναζητήσετε στὸ γεω-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

γραφικὸ χάριτη τὶς Γουῖβες, ματαιῶς θὰ κοπιᾶσετε. Εἶναι τόσο μικρὸ χωριό, ὥστε νὰ μὴ τοῦ κάμουν τὴν ἐξαιρετικὴ τιμὴ νὰ τὸ σημειώσουν.

᾽Ονομάσθη Γουῖβες, γιατί ἡ περιφέρεια τοῦ χωριοῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς κοιλάδες, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἡ μεγαλύτερη καὶ ὠραιότερη ἐκτείνεται πρὸς τὴ θάλασσα.

7. Τὸ χωριὸ κεῖται στὴν πλαγιά ἑνὸς λόφου, χωμένο μέσα στὸ πράσινο χρῶμα τῶν ὀπωροφόρων δένδρων, τὰ ὁποῖα θάλλουν στὶς αὐλὲς καὶ στοὺς κήπους τῶν σπιτιῶν· γιατί κάθε σπίτι εἶναι κτισμένο στὴν ἄκρη ἀρκετὰ μεγάλου κήπου, ὁ ὁποῖος δίδει στὴν οἰκογένεια, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς καρποὺς τῶν δένδρων, καὶ ὅλα τὰ ἡμερα λάχανα, καὶ τὰ χειμερινὰ καὶ τὰ θερινά.

8. Οἱ περισσότερες οἰκογένειες τῶν Γουῖβων ἀσχολοῦνται μὲ τὴ γεωργία· πολὺ ὀλίγες εἶναι ὅσες ἀσχολοῦνται ἀποκλειστικῶς μὲ τὰ ποίμνια. Ἐννοεῖται ὁμως ὅτι καὶ οἱ γεωργοὶ τρέφουν ὀλίγα βοσκήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα παίρνουν μαλλί, βούτυρο καὶ τυρὶ, καὶ οἱ βοσκοὶ καλλιεργοῦν ὀλίγα χωράφια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα σοδειάζουν ὀλίγο σιτάρι, ἀραποσίτι καὶ ὄσπρια.

9. Τὸν καιρὸ ποὺ ἤμην ἐγὼ ἐκεῖ δὲν εἶχαν οὔτε μία σπιθαμὴ γῆ δική των. Κατοικοῦσαν σὲ σπίτια, ποὺ δὲν ἦσαν ἰδικά των, ἔσπερναν ξένο σπόρο καὶ ἐκαλλιεργοῦσαν ξένα χωράφια. Ἔπρεπε νὰ δίδουν στὸν ἰδιοκτήτη τοῦ χωριοῦ, γιατί ἕνας τὸ εἶχε ὄλο τὸ τρίτον ἀπὸ ὅλες τὶς σοδειές των ὡς ἐνοίκιον.

Μ' ὅλα ταῦτα κατώρθωσαν μὲ τὴ φιλοπονία καὶ τὴν οἰκονομία νὰ ἀποταμιεύσουν τὰ ἀναγκαῖα χρήματα καὶ νὰ ἀγοράσουν καὶ τὰ σπίτια καὶ τὰ χωράφια.

10. Εἶναι ἀφάνταστη ἡ φιλοπονία τῶν ἀγροτῶν· γι' αὐτοὺς ἐργάσιμες ὥρες εἶναι ὀλόκληρη ἡ ἡμέρα

ἀπὸ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου ἕως τὸ βασίλειμα, καὶ
πολλὰς φορές ἀπὸ τὰ χαράματα ἕως τὰ σουρουπώ-
ματα. Ἐργάζονται ὅλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, μικρὰ
παιδιὰ καὶ γέροντες· καθένας δουλεύει ὅσο ἠμπορεῖ.

44. Τὸ Χωριό.

1. Ἐκεῖ στ' ἀπόσκια τοῦ βουνοῦ, στὰ δροσερὰ χορτάρια,
ποὺ μουρμουρίζουν τὰ νερά καὶ χύνονται καθάρια.
Ἐκεῖ στ' ἀπόσκια τοῦ βουνοῦ ποὺ φλυαρεῖ τ' ἀγέρι
καὶ χαιρετᾷ τὰ λούλουδα καὶ παίζει μὲ τὴ φτέρη,
καὶ τὰ πουλάκια κελαηδοῦν στὰ δένδρα ταίρι ταίρι,
ἀπλώνετ' ὁμορφο χωριό μὲ λεῦκες στολισμένο
καὶ μέσ' στὸν ἥλιο λούζεται λευκὸ κι' εὐτυχισμένο.
2. Τὰ κάτασπρα σπιτάκια του, μικρὰ καὶ μετρημένα,
ὡσὰν φωλιές μικρῶν πουλιῶν στα δένδρα εἶναι κρυμ-
μένα.
ἔχει κι' ἀμπέλια νὰ χαρῆ καὶ στάχυα νὰ θερίσῃ,
ἔχει καὶ πρόσχαρη ἐκκλησιὰ κοντὰ στὴν κρύα βρύση,
κι' ἔρχεται κάθε χριστιανὸς ἐκεῖ νὰ προσκυνήσῃ.
Φιλοῦν τὸ χέρι τοῦ παπᾶ καὶ τὸν καλημερίζουν
καὶ στὴ δουλειὰ των ὕστερα μὲ προκοπὴ γυρίζουν.

45. Τὰ πεῦκα.

1. Τὸ σταχτοπράσινο χροῶμα τῶν ἐλαιῶνων ποὺ
ἀγκαλιάζουν τὴν κοιλάδα πρὸς τὸ μέρος τοῦ βουνοῦ,
διαδέχεται τὸ πράσινο τῶν ἀτεράντων πευκῶνων.

Τὰ πεῦκα τῆς βορείου Εὐβοίας εἶναι διαφορετικὰ

ἀπὸ τὰ πεῦκα τῆς ἄλλης Ἑλλάδος· εἶναι ὑψηλά, εὐθύτενῆ καὶ μὲ πυκνὸ φύλλωμα. Ἡ βαλσαμώδης ὀσμὴ των θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς ἐπιχωρίους ὡς τὸ ἀποτελεσματικώτερο φάρμακο κατὰ τῶν πυρετῶν. Ὅσοι πάσχουν ἀπὸ πυρετοῦς κάμνουν καλύβες μέσα στὸ δάσος καὶ ἔπειτα ἀπὸ 15 ἕως 20 ἡμερῶν διαμονὴ φεύγουν ὑγιεῖς.

2. Καὶ μέσα στοὺς βράχους ἀκόμη φυτρώνουν τὰ πεῦκα ἀργοῦν νὰ μεγαλώσουν καὶ δὲν γίνονται ὑψηλά, ἀλλὰ εἶναι θαλερά, ὅσον καὶ τὰ ἄλλα. Τὰ βλέπετε νὰ προβάλλουν μέσα ἀπὸ σχισμὲς βράχων καὶ παραξενεύεσθε ποῦ εὐρίσκουν τὸ γῶμα γιὰ νὰ πάρουν τίς θρεπτικὰς οὐσίες ποὺ τοὺς χρειάζονται. Οἱ ρίζες των χώνονται βαθιά, διακλαδίζονται δεξιά καὶ ἄριστερά, σὰν νὰ ψάχνουν νὰ βροῦν λίγο γῶμα, λίγη ἰκμάδα γιὰ νὰ τραφοῦν. Καὶ τὸ κατορθώνουν.

3. Ἐνας ἀρχαῖος μῦθος μᾶς ἐξηγεῖ γιατί τὸ πεῦκο ἀγαπᾷ νὰ φυτρῶνῃ καὶ στὰ βραχώδη ἐδάφη.

Τὸ πεῦκο, λέγει ὁ μῦθος, ἦτο μιὰ φορὰ ὠραιότητα κόρη καὶ ὠνομάζετο Πεύκη· τὴν ἀγάπησε ὁ Βοριᾶς καὶ τὴν ἐζήτησε νὰ τὴν παντρευτῆ, γιατί, καθὼς λέγει ὁ μῦθος, καὶ αὐτὸς ἦτο ἓνα δροσερὸ καὶ εὐρωσιὸ παλλικάρι. Ἀλλὰ ἡ Πεύκη δὲν τὸν θέλει.

Ἐθύμωσε ὁ Βοριᾶς καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ τῆς ἔδωσε μιὰ σπρωξιὰ καὶ ἡ καημένη ἡ Πεύκη ἔπεσε ἐπάνω στὰ βράχια καὶ ἔγινε κομμάτια.

Καὶ τότε γιὰ πρώτη φορὰ ἐφύτρωσε ἀπὸ αἷμα τῆς ὠραίας κόρης τὸ δένδρο πεύκη ἢ πεῦκο. Καὶ γι' αὐτὸ, ὅταν φυσᾷ ὁ βοριᾶς, τὸ δένδρο μοιρολογεῖ.



46. Ἡ ἐλιά καὶ ὁ πεῦκος.

Στὸ ριζοβούνι ἡ ἐλιά
στὸ κορφοβούνι ὁ πεῦκος
χρόνους πολλοὺς γνωρίζονται
κι' ἀνεμοχαιρετιοῦνται.

Ἔνα πρωτὶ λέει ἡ ἐλιά
στὸν πεῦκο τὸ λεβέντη.
— «Πεῦκο, κρῖμα στὸ μπόι σου
κρῖμα καὶ στή θωριά σου
καὶ νά 'σαι δένδρο ἄκαρπο
κι' ἀνώφελο στὸν κόσμο».

— «Σώπα, γριά κουφοδοκτοῦ
ζαβὴ καὶ κοκκαλιάρα,
ὅπου σέ δέρνει ὁ ἄνθρωπος
καὶ τὸν καρπὸ τοῦ δίνεις . . .
Ἐγὼ 'μαι λεβεντόκορμο,
παλληκαρᾶς βουνήσιος !
στὸν ἥσκιο μου ὁ ἀρματολὸς
ξεχνάει τὰ βάσανά του,
κι' ὅταν μολύβι δολερὸ
τοῦ πάρη τὴ ζωὴ του
ἐγὼ γι' αὐτὸν μοιρολογῶ
καὶ βαριαναστενάζω».

— «Ἄν τὸν μοιρολογᾶς ἐσύ,
ἐγὼ 'μαι αὐτὴ ποὺ δίνω
λαδάκι στή μαννούλα του
καντήλι νά τ' ἀνάψη.
καντήλι ἀσημοκάντηλο

στης Παναγιάς τῆ χάρι,
νὰ λειώσῃ τὸ κορμάκι του
ν' ἀναπαυθῆ ἡ ψυχὴ του».

Τὸ λόγο τέλειωσ' ἡ ἑλιά,
κι' ὁ πεῦκος δὲν τῆς κρένει
γέρνει κατὰ τὸ μέρος τῆς
κι' ἔτσι γερμένος μένει».

47. Ὁ Γέρο-Κωσταντῆς.

1. Στὸ ὑψηλότερο μέρος τοῦ χωριοῦ, κοντὰ στὸ δάσος, εἶναι ἕνας χαμηλὸς καὶ στενόχωρος οἰκίσκος, ὅπου κατοικεῖ ὁ γέρο-Κωσταντῆς. Ὁ γέρος αὐτὸς εἶναι ἰσχνότατος, ἔχει τὸ πρόσωπο ἐντελῶς ἄτριχο καὶ τοῦ λείπει ὁλόκληρο τὸ ἀριστερὸ χέρι.

Οὔτε γυναῖκα ἔχει οὔτε παιδιὰ· ζῆ μόνος καὶ περνᾷ τὴν περισσότερην ἡμέρα καθισμένος στὴν πόρτα τῆς κατοικίας του καὶ μὲ ἕνα μακρὸ καλάμι ἐμποδίζει τίς κότιες νὰ μπαίνουν στὸ μικρὸ κηπαράκι του.

Συγγενεῖς του τὸν ἐζήτησαν ἐπιμόνως νὰ τὸν πάρουν στὸ σπίτι των νὰ συγκατοικήσῃ μὲ αὐτούς. Ἀλλὰ ὁ γέρο Κωσταντῆς μὲ κανένα τρόπο δὲν ἐδέχεται: «Δὲν θέλω νὰ γίνω βάρος σὲ κανένα», ἔλεγε, «μὰ πού ὁ Θεὸς δὲ μοῦ ἄφησε τὴ γυναῖκα μου καὶ δὲν μοῦ ἔδωκε παιδιὰ. Ἐδῶ στὸ καλύβι μου θὰ πεθάνω».

Ἐν τούτοις ὁμως ποτὲ δὲν τοῦ ἔλειψε τὸ ψωμί καὶ τὸ καλομαγειρεμένο φαγί. Ὅχι μόνο οἱ συγγενεῖς του, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι Γουβιώτες τὸν ἐνθυμοῦντο. Τίς

καλές ημέρες τὸ ντουλαπάκι του ἦτο γεμάτο ἀπὸ καλοζυμωμένες κουλουῦρες, ἀβγά, τυρί, μυζήθρες γιὰ πολλές ημέρες.

2. Ὁ γερο-Κωσταντῆς ἦτο ὁ πιὸ γέρος τοῦ χωριοῦ. Πόσων χρονῶν ἦτο, καὶ ὁ ἴδιος δὲν ἤξευρε νὰ σᾶς εἰπῆ. Ἦξευρε μόνον ὅτι στὴν Ἐπανάστασι ἦτο



«κοτζᾶμ' παλληᾶρι, ἄντρας σωστός», ὅπως ἔλεγε ὁ ἴδιος.

Ἐπολέμησε ὑπὸ τὸν Ὀδυσσεᾶ Ἀντροῦτσο στὴν πολιορκία τῆς Ἀκροτόλεως καὶ ἐνθυμεῖται ὅλες τὶς λεπτομέρειες ἐκείνης τῆς προσπάθειας.

«Μιὰ ἡμέρα», λέγει, «τὴ χαραυγὴ τὰ παλληκάρια τοῦ Ὀδυσσεᾶ εἶδαν τοὺς Τούρκους ἀνεβασμένους στὸν Παρθενῶνα, οἱ ὁποῖοι μὲ μεγάλη βιάσι ἐπροσπαθοῦσαν

νά ξεχωρίσουν τὰ μάρμαρα τὸ ἓνα ἀπὸ τ' ἄλλο. Οἱ Ἕλληνες δὲν ἠμποροῦσαν νὰ καταλάβουν γιὰ ποιοῦ σκοπὸ ἐγαλοῦσαν τὸ ὠραῖο μνημεῖο ἢ βιηβαρότης αὐτῆ τοῦς ἐφαί ετο ἐντελῶς ἀνεξήγητη. Γι' αὐτὸ ἔτρεξαν καὶ τὸ ἀάφεραν στὸν Ὀδυσσεά.

3. Ἀφοῦ ὁ στρατηγὸς ἐβεβαιώθη μὲ τὰ ἰδικά του μάτια, ἔστειλε τρία-τέσσερα ἀπὸ τὰ παλληκάρια του νὰ ἐρωτήσουν τοὺς Τούρκους, τί κακὸ τοὺς ἔκαμαν τὰ μάρμαρα καὶ τὰ καταστρέφουν.

Δὲν ἦτο δύσκολο πρᾶγμα νὰ πάρουν τὴν ἀπάντησι πὺ ἐγύρευαν· γατὶ τότε πολλὲς φορὲς ἐβγαίνουν ἀπὸ τὰ προχώματά των οἱ στρατιῶτες καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη καὶ συνομιλοῦσαν γιὰ διάφορα πράγματα χωρὶς νὰ πυροβολοῦνται. Ὅταν ὁμως οἱ σάλπιγγες ἐκτυποῦσαν μάχη, ἄφηναν τὴν ὁμιλίαν των στὴ μέση, ἐκρύβοντο πίσω ἀπὸ τὰ ὀχυρώματα καὶ ἡ μάχη ἄρχιζε ἀδυσώπητη.

Λοιπὸν καὶ τότε δὲν ἐδυσκολεύθησαν οἱ Ἕλληνες νὰ πλησιάσουν τοὺς Τούρκους καὶ νὰ λάβουν τὴν πληροφορία πὺ ἐζητοῦσαν. Σὲ λίγο ἔφεραν τὴν ἀπόκρισι στὸ στρατηγὸ, ὅτι οἱ Τούρκοι ἔβγαζαν τὸ μολύβι, πὺ εἶχαν χρησιμοποιήσει οἱ ἀρχαῖοι μαζί μὲ σιδερένια ἐλάσματα γιὰ τὴ σύνδεσι τῶν μαρμάρων καὶ μ' αὐτὸ ἔχυναν σφαῖρες γιὰ τὰ ὄπλα των· γατὶ τοὺς εἶχαν σωθῆ οἱ σφαῖρες.

4. Ἡ ἀπόκρισις αὐτὴ ἔφρε τοὺς Ἕλληνας σὲ μεγάλη ἀπορία, τί νὰ κάμουν γιὰ νὰ σώσουν ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τὸ δοξασμένο ἑλληνικὸ μνημεῖο.

Ἔμειναν ὅλοι σύμφωνοι νὰ μηνύσουν στοὺς Τούρκους νὰ παύσουν τὴν καταστροφὴ τοῦ Παρθενῶνος καὶ ὅτι ἦσαν ἔτοιμοι νὰ τοὺς προμηθεύσουν αὐτοὶ ὅσο μολύβι ἐχρειαζόντο γιὰ τὴν ὑπεράσπισί των.

Έτσι και έγινε. Έδέχθηκαν οί Τούρκοι, και οί Έλληνες εξαγόρασαν τὸ πολύτιμο ἐκεῖνο μνημεῖο μὲ τὸ αἷμα των· ἔδωσαν στοὺς ἐχθροὺς βόλια νὰ τοὺς φονεύουν.

5. Παρευρέθη ἀκόμη ὁ γερο-Κωνσταντῆς στὴν καταστροφή τῶν Ψαρῶν, κατόπιν ἐπολέμησε μὲ τὸν Καραϊσκάκη στὴν Ἀράχοβα καὶ τελευταῖα στὸ Φάλληρο ἐκεῖνο τὸ βράδυ, πού ἐτραυματίσθη ὁ Καραϊσκάκης θανατηφόρως.

Διηγεῖται ἀφελέστατα πῶς ἔχασε τὸ ἀριστερό του χέρι μέχρι τῆς ὁμοπλάτης:

— «Ἦμωνα πίσω ἀπ' τὸ ταμπούρι... βροχὴ ἔπεφταν τὰ βόλια γύρω· χαμπάρι δὲν εἶχα... κάπου-κάπου ἐγέμιζα τὸ τουφέκι κι' ἔρριχνα μιὰ. Στὸ πλάγι μου ἦταν ἓνας νησιώτης· ἔρριξε τὸ τουφέκι του κι' ἔκανε νὰ τὸ ξαναγεμίση... τὸ βόλι δὲ ἐχώραγε στὴν μπούκα τοῦ τουφεκιοῦ, ἦταν μεγάλο. «Δὲν κάνει αὐτό, ἄλλο βάλει» ἔσκυφα καὶ τοῦ εἶπα. Ἔστριψα λίγο, τὸ ταμπούρι δὲ μ' ἐκρυβε ὄλονε... Κάτι βούιξε κοντά μου... κάτι ἔννοιωσα σὰν νὰ ἔλειψε ἀπὸ πάνω μου καὶ τὸ τουφέκι γλύστρησε κατὰ γῆς... Σκοτίστηκα μονομιᾶς... κι' ἀνάμεσα στὴ ζάλη εἶδα χάμου κάτι... ἦταν τὸ ζερβό μου χέρι... μπάλα κανονιοῦ μοῦ τό'χε πάρει σύρριζα... Ἐνας φράγκος γιατρὸς μ' ἐγιάτρευσε... Τί νὰ τὴν κάμω τῆς γιατρείας του; ἄλλο χέρι δὲ μοῦ ἔδωσε».

Ὁ γερο-Κωνσταντῆς ἦτο ἡ δόξα τοῦ χωριοῦ· οἱ χωριανοί του τὸν ἐσέβοντο καὶ τὸν ἔβγαζαν πάντοτε πρόεδρο τῆς κοινότητος.

48. Ὁ βασιλικός.

1. Κάθε χωριατοπούλα θὰ φυτεύσῃ τὰ βασιλικὰ της. Τρεῖς, τέσσερες γάστρες ἢ καὶ περισσότερες, πολλές φορές καὶ μικρὰ ξύλινα κιβώτια χρησιμοποιοῦν ὡς δοχεῖα βασιλικοῦ.

Τὰ κιβώτια εἶναι τοποθετημένα στὸν ἐξώστη ἢ δίπλα στὴν πόρτα ἐπάνω σὲ γερὰ παλούκια καρφωμένα στὸν τοῖχο· οἱ γάστρες συνήθως στολίζουν τὰ παράθυρα καὶ τῶν μικρῶν οἰκίσκων τῶν πτωχοτέρων καὶ τῶν ἀρχοντικῶν σπιτιῶν τῶν εὐπορωτέρων.

Ὁ βασιλικός εἶναι πολλῶν εἰδῶν κατὰ τὸ μέγεθος τῶν φύλλων του. Τὸ πράσινο φύλλωμά του εἶναι συνήθως πυκνό καὶ τότε λέγεται σγουρός.

2. Ἡ στοργὴ τῆς νεαρᾶς χωριατοπούλας στὸ εὐώδες καὶ χλοερὸ αὐτὸ φυτὸ φαίνεται ἀπὸ τὴν ἐξαιρετικὴ ἐπιμέλεια μὲ τὴν ὁποίαν τὸ περιποιεῖται.

Κάθε βράδυ, μόλις γυρίσῃ ἀπὸ τὴν πηγὴ μὲ τὴ στάμνα γεμάτη νερό, θὰ ποτίσῃ τὶς γάστρες, θὰ ραντίσῃ τὸ φυτὸ, ὥστε νὰ περιλουσθῇ μὲ τὸ δροσερὸ νερό, καὶ θὰ περικόψῃ τὶς τυχόν ἀνθισμένους κορυφὰς γιὰ νὰ μὴ χάσῃ τὴ θαλερότητά του. Καὶ γιὰ νὰ διατηρηθῇ ἡ θαλερότης του περισσότερο καιρὸ, μεταφέρεται στὴ σκιά τὶς καυστικὰς ὥρες τῆς ἡμέρας, ἢ, ἂν ἡ μετακόμισις δὲν εἶναι εὐκόλῃ, σκεπάζεται μὲ ἓνα παννί.

3. Ἀλλὰ τὸ θαλερὸ αὐτὸ φυτὸ, εἶναι βραχύβιο· σὲ ἡλικία τεσσάρων ἢ πέντε μηνῶν βγάξει τὰ λευκά του ἀνθάκια καὶ τὸ βαθὺ πράσινο χρῶμα ἀρχίζει νὰ γίνεται ὠχρότερο, τὰ φύλλα του πέφτουν καὶ παύει πλέον νὰ εἶναι σγουρό.

Εἶναι συνήθως στὴν ἀρχὴ τῆς παρακιμῆς τοῦ στίς 14 Σεπτεμβρίου, πὸν ἐορτάζεται ἡ ὕψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Τότε κόβουν πολλοὺς κλάδους ἢ καὶ ὀλόκληρο τὸ φυτὸ καὶ τοὺς φέρνουν στὴν ἐκκλησία.



4. Ἡ προσφορὰ αὐτὴ τοῦ βασιλικοῦ ἔχει τὴν ἱστορία της. Ἴδου τί λέγουν. Ὁ σταυρός, ἐπάνω στὸν ὁποῖον ἐκαρφώθη καὶ ἀπέθανε ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἔμεινε στὸ Γολγοθᾶ καὶ οἱ Ἑβραῖοι γιὰ ἐμπαιγμὸ ἔχυναν ἐπάνω σ' αὐτὸν χῶματα καὶ ὅλα ἀπορρίμματα, πὸν ἐμάζευαν οἱ καθαριστὰὶ ἀπὸ τοὺς δρόμους τῆς πόλεως.

Εἶχαν περάσει τριακόσια χρόνια καὶ εἶχε σχηματισθῆ σ' ἐκεῖνον τὸν τόπο λόφος. Εἶχε λησμονηθῆ ὅτι ἐκεῖ ἦτο θαμμένο τὸ ξύλο τοῦ Τιμίου Σταυροῦ· ἀλλὰ ὅλοι

οί κάτοικοι τῆς Ἱερουσαλήμ ὀμιλοῦσαν γιὰ ἓνα εὖοσμο καὶ θαλερὸ φυτό, ποῦ μόνον σ' ἐκείνον τὸ λόφο ἐφύτρωνε· τὸ ἔκοβαν κι' ἐκεῖνο πάλι ἐβλάστιζε καὶ ἐσκορποῦσε τὸ ἄρωμά του στὴν ἀτμόσφαιρα.

5. Ἡ ἁγία Ἐλένη εἶχε παρακινήθῃ ἀπὸ ἓνα ὄνειρο νὰ ἔλθῃ στὴν Ἱερουσαλήμ γιὰ νὰ ἀναζητήσῃ τὸν Τίμο Σταυρό. Ὅταν ἐφθασε ἐκεῖ, ἤκουσε νὰ γίνεται λόγος γιὰ τὸ παράξενο ἐκεῖνο φυτό.

«Αὐτὸ δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι τυχαῖο πρᾶγμα», ἐσκέφθη ἡ ἁγία Ἐλένη, «ἀλλὰ μᾶλλον θεϊκὸ σημεῖο». Καὶ ἀμέσως διέταξε νὰ σκάψουν σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος. Καὶ πράγματι εὐρέθη ὁ Σταυρός. Αὐτὰ λέγουν καὶ γιὰ ἀνάμνησι τοῦ θεϊκοῦ αὐτοῦ σημείου προσφέρουν τὰ βασιλικά στὴν ἑορτὴ τῆς ἀνυψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Γι' αὐτὸ ἡ καλλιέργεια τοῦ βασιλικοῦ στὴν πατρίδα μας εἶναι πατροπαράδοτη. Ὅχι μόνον στὰ χωριά, ἀλλὰ καὶ στὶς πόλεις κάθε οἰκογένεια ἔχει λίγες γάστρες βασιλικά. Γεμίζει τὸ σπίτι ἀπὸ ἄρωμα καὶ εὐμορφιά, ὅταν ὁ βασιλικὸς εἶναι στὴν ἀκμὴ του.

49. Ὁ βασιλικός.

1 Μέσα σὲ κῆπο δροσερὸ
σὲ κῆπο ἀνθοσπαρμένο,
ἓνα λουλούδι προτιμῶ,
καὶ σὰν τὸ βλέπω λαχταρῶ
γιατ' εἶναι εὐλογημένο.

2 Χύνει οὐράνια εὐωδιά,
ὅταν περνᾷς σιμὰ του.

λές καί μυρίζει ἐκκλησιά,
λές πῶς ἀγάπη κι' εὐμορφιά
σκορπᾷ μὲ τ' ἄρωμά του.

3 Περήφανο ! μὰ ταπεινό,
ὅταν μπροστά μας βγαίνει
σεμνά μαζί μὲ τὸ Σταυρό !

Μὴν εἶναι ὁ βασιλικὸς
πού μ' ἀγισμὸ μᾶς ραίνει ;

50. Τὰ γαρούφαλλα.

1. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ βασιλικὸ καλλιεργοῦν οἱ χωριατοπούλες καὶ τὰ γαρούφαλλα. Εἰς ἓνα κασονάκι, τοποθετημένο ἐπάνω σὲ γερὰ παλούκια, πού εἶναι καρφωμέμα στὸν τοῖχο, δίπλα στὴν πόρτα ἢ στὸ παράθυρο, πρασινίζει ἡ γαρούφαλλιά καὶ ἀπλώνει τὰ μεγάλα βυσσινιά ἄνθη της.

Ἐνα γαρούφαλλο μαζί μ' ἓνα κλωνὶ βασιλικὸ προσφέρει ἡ νοικοκυρὰ στὸν ξένο τὴ στιγμή πού σηκώνεται νὰ φύγῃ τελειώνοντας τὴν ἐπίσκεψί του. Ὅχι βέβαια πάντοτε, ἀλλὰ μόνον ὅταν θέλῃ νὰ δείξῃ ξεχωριστὴ φιλοφρόνησι.

2. Ἡξεύρουν πολὺ καλά ἐδῶ νὰ καλλιεργοῦν ἐξαιρέτες γαρούφαλλιές. Ὅταν θέλουν νὰ φυτεύσουν νέα γαρούφαλλιά, ξεμασχαλίζουν ἓνα κλωνάρι γερὸ τὸ χειμῶνα, χωρὶς νὰ κοπῇ ἐντελῶς ἀπὸ τὸ μητρικὸ φυτό, καὶ ἔτσι τὸ ἀφήνουν στὴ θέσι του νὰ κάμῃ ῥίζες. Κατόπιν τὸ φυτεύουν στὸ χῶμα ἄλλου κασονιοῦ, ὅπου δὲν ἀργεῖ νὰ ριζώσῃ καλά.

3. Τὴν ἀνοίξει τὸ νέο φυτὸ ἀπολύει βλαστοὺς ἀνθοφόρους, ἀλλὰ δὲν τοὺς ἀφήνουν νὰ ἀνθήσουν, τοὺς κορυφολογοῦν καὶ ἔτσι τὸ φυτὸ ἀπολύει ἀπὸ τὴ ρίζα του νέα βλαστάρια. Αὐτὸ γίνεται ὅλο τὸ καλοκαίρι, καὶ μόνον τὸ φθινόπωρο ἀφήνουν τὰ μπουμπούκια ν' ἀνθήσουν.

Ὅταν θέλουν νὰ ἔχουν μεγάλα καὶ ὠραῖα γαρύφαλλα, κόβουν ἀπὸ κάθε βλαστάρι τὰ πλαγινὰ μπουμπούκια καὶ ἀφήνουν μόνον τῆς κορυφῆς.

4. Γιὰ τὰ φυτὰ αὐτὰ καὶ ὅσα ἄλλα καλλιεργοῦν σὲ γάστρες χρησιμοποιοῦν γιὰ χῶμα τὸ καστανόχωμα, τὸ ὁποῖον μαζεύουν ἀπὸ κάθε κουφάλα ἀποσαθρωμένου κορμοῦ καστανιάς, καὶ ὅπου δὲν ὑπάρχουν καστανιές, ἀπὸ τὶς κουφάλες γέρικων ἀποσαθρωμένων ἐλιῶν. Τὸ χῶμα αὐτὸ εἶναι γονιμώτατο γιὰ ὅλα τὰ κοσμητικὰ φυτὰ.

51. Οἱ κρίνοι.

1. Καὶ στοὺς κήπους των εἶναι ἐπίσης φιλανθελῆ οἱ ἀγρότεξ. Δὲν ἀρκοῦνται στὴν πρασινάδα καὶ τὴν ἀνθῆσι τῶν φυτῶν ποὺ καλλιεργοῦν γιὰ τὶς ἀνάγκες των. Εἶναι ὠραῖο τὸ πράσινο φύλλωμα τῆς ντομάτας καὶ τὸ ἄρωμά της εὐχάριστο· τὰ ἀνθάκια τῆς μπάμπας καὶ τῆς μελιτζάνας εἶναι χαριτωμένα. Ἄλλ' ἐν τούτοις στοὺς κήπους των φυτεύουν καὶ ἄλλα λουλούδια καὶ μάλιστα βασιλικούς, οἱ ὁποῖοι γίνονται μεγάλοι καὶ φουντωτοί.

2. Σὲ μία γωνιὰ τοῦ κήπου τὴν ἀνοίξει φυτρώνει ὁ ὀλιγαρκὴς κρίνος. Ἀπλώνει τὰ ὅμοια μὲ σπαθιά φύλλα, του καὶ στὴ μέση ὑψώνονται οἱ ἀνθοφόροι

βλαστοὶ μὲ τὰ ὀλόλευκα ἄνθη των, τὰ ὁποῖα μόλις πι-
ναχθοῦν λίγο, σποροῦν τὸ λεπτὸ ἄρωμά των.

Τίποτε δὲν ζητεῖ ὁ κρῖνος ἀπὸ τὸν κηπουρό· τὸ
νερό, πὺν περνᾷ δίπλα του γιὰ νὰ ποτισθοῦν οἱ βρα-
γιές, ποτίζει καὶ τὶς ἰδικές του ρίζες.



3. Ἡ ἄνθησις τῶν κρῖνων δὲν διαρκεῖ πολὺ καὶ
τὸ φύλλωμά των ἀρχίζει νὰ ξηραίνεται μὲ τὰ πρῶτα
καύματα τοῦ θέρους. Τὸ χειμῶνα τίποτε δὲν ἐνθυμίζει
τὴν ὑπαρξίν των· οἱ βολβοὶ των ἢ τὰ οὐζώματά των
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

είναι θαμμένα στη γη και ανέχονται με υπομονή τα πατήματα ανθρώπων και ζώων. Περιμένουν την άνοιξη να βλαστήσουν άκμαιότεροι και ώραιότεροι.

4. Ο κρίνος ανέκαθεν στους Έλληνας ήτο προσφιλές άνθος και σήμερα θεωρείται τὸ σύμβολον τῆς άγνότητος.

Οί άρχαίοι έπίστευαν ότι έβλάστησε από σταγόνα γάλακτος τῆς Ἡρας, και γι' αυτό τὸ ὄνομαζαν ρό-
δ ο ν τ ῆ ς Ἡ ρ α ς.

Οί Χριστιανοί τὸ ὀνομάζουν κ ρ ί ν ο ν τ ῆ ς Π α -
ν α γ ί α ς· γιατί ὁ άγγελος Γαβριήλ κρατώντας στο
δεξί του χέρι κρίνο έφερε στην Παρθένον τὴν άγγελία
ὅτι θά γεννήσει τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ.

52. Ἡ ζωὴ τῶν φυτῶν.

1. Ἀγαποῦμε ὅλοι τὰ άνθη. Όταν τὴν άνοιξη πι-
γαίνουμε στὸν κήπο δὲν χορταίνομε νὰ βλέπουμε τὰ άνθη-
σμένα φυτὰ και δένδρα. Ἡ άπριλιάτικη τριανταφυλ-
λιά, ὅταν εἶναι άνθισμένη, μᾶς τέρπει περισσότερο από
ὅλα τὰ φυτὰ· εἶναι πράγματι τὸ ὄραιότερο και συμπα-
θέστερο φυτὸ τῆς φύσεως.

2. Ἄλλ' ὅμως, παιδιά, έσκεφθήκατε ποτὲ ὅτι κάθε
άνθος και κάθε φυτὸ ἔχει ζωή, ὅπως ὁ άνθρωπος; Και
αὐτὰ ἔχουν ανάγκη νὰ φάγουν, και αὐτὰ ἔχουν ανάγκη
νὰ πιοῦν νερὸ και νὰ αναπνεύσουν αέρα.

Ζοῦν και αὐξάνουν, ὅπως οί άνθρωποι, γεννῶνται
και αὐτὰ και πεθαίνουν. Ἡ ζωὴ τῶν βέβαια εἶναι πολὺ
διαφορετικὴ από τὴ ζωὴ τῶν ανθρώπων· ἄλλὰ αὐτὸ
δὲν μᾶς ἔμποδίζει νὰ νομιζῶμε ὅτι και τὰ άνθη και
τὰ φυτὰ εἶναι συγγενεῖς μας.

3. Μαθαίνουμε ότι τὰ ζῶα δὲν ἠμποροῦν νὰ ζήσουν χωρὶς ἀναπνοή. Ἀλλὰ μήπως καὶ τὰ φυτὰ δὲν ἀναπνέουν; μήπως αὐτὰ ἠμποροῦν νὰ ζήσουν χωρὶς ἀτμοσφαιρικό ἀέρα;

Τὰ ἀναπνευστικά ὄργανα τῶν φυτῶν εἶναι τὰ φύλλα.

Ἄν παρατηρήσωμε μὲ τὸ μικροσκόπιο στὸ κάτω μέρος τῶν φύλλων θὰ ἰδοῦμε ἄπειρες μικρὲς τρυπες. Αὐτὲς οἱ τρυπες εἶναι τὰ στόματα, μὲ τὰ ὁποῖα ἀναπνέουν τὰ φυτὰ.

4. Τὰ φυτὰ ἐπίσης τρώγουν· ὄχι βέβαια στερεὲς τροφές, ὅπως ἔμεῖς. Οἱ τροφές τῶν φυτῶν δὲν φαίνονται· εἶναι μέσο στὸ χῶμα, μέσα σιὰ λιπάσματα. Ἄν ξερριζώσωμε ἓνα φυτὸ ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ καλλιεργοῦμε στὶς γάστρες, θὰ ἰδοῦμε ὅτι οἱ ρίζες του καταλήγουν σὲ πολὺ λεπτὰ ριζίδια, τὰ ὁποῖα ὁμοιάζουν μὲ τρίχες. Αὐτὲς οἱ τρίχες εἶναι ποὺ προσλαμβάνουν τὶς τροφές ἀπὸ τὸ ἔδαφος. Ἀλλὰ τίς προσλαμβάνουν μόνον διαλυμένες στὸ νερό.

Ἐκτὸς ἀπὸ τίς τροφές ποὺ παίρνουν τὰ φυτὰ μὲ τίς ρίζες, παίρνουν καὶ ἄλλες μὲ τὰ φύλλα ἀπὸ τὸν ἀέρα. Ἀλλὰ αὐτὰ θὰ τὰ μάθετε στὸ μάθημα τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας.

5. Κάθε πρᾶγμα ποὺ ζῆ, κινεῖται κιόλας. Ἴσως ὁμως δὲν ἠξεύρετε ὅτι καὶ τὰ φυτὰ κινοῦνται. Δὲν τὰ βλέπετε βέβαια νὰ τρέχουν γύρω σας οὔτε νὰ σᾶς ἀκολουθοῦν, ὅπως τὰ σκυλάκια σας. Ἐν τούτοις μερικὰ φυτὰ κινοῦνται αἰσθητῶς. Ἄν σπείρετε στὸν κήπο σας ἡλιάνθους, ὅταν μεγαλώσουν καὶ κάμουν ἄνθη, θὰ τὰ ἰδῆτε νὰ στρέφονται πάντοτε πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἡλίου. Καὶ τὰ γεράνια, ἂν τὰ προσέξετε, θὰ ἰδῆτε ὅτι στρέφουν τὰ ἄνθη των πρὸς τὸ φῶς.

6. Πολλά άνθη κλείνουν την νύκτα και άνοίγουν με την άνατολή του ήλιου. Υπάρχουν και άλλα φυτά, τα όποια, μόλις έγγίσετε τα φύλλα των, τα διπλώνουν τόσο γρήγορα, όσο ο σαλίγκαρος μαζεύει τα κέρατά του. Αλλά μήπως, όταν βλέπετε τη φασουλιά να τυλίγεται στο καλάμι ή στο ξύλο, πού είναι καρφωμένο δίπλα της, μήπως αυτό δέν είναι κίνησις;

Είς τó μάθημα τής Φυσιικής Ιστορίας θά μάθετε και άλλα πολλά περίεργα πράγματα για τα φυτά. Όσα έδιαβάσατε τώρα είναι αρκετά να σας πείσουν να θεωρήτε τα φυτά πράγματα ζωντανά.



Μην το κόβης...

53. Μὴν τὸ κόβης.

1. Μὴν τὸ κόβης μ' ἀπονιά, καλὸ παιδάκι
τὸ ἄνθος πού 'χει χάρι, χρῶμα, μυρωδιά.
Καμάρωσέ το, μύρισ' το λιγάκι
τὴν εὐμορφιά τῆς φύσεως τραγοῦδα.
Εἶναι ντροπὴ σου μιά πεταλούδα
νὰ ἔχη ἀπὸ σένα πιὸ καλὴ καρδιά !
2. Εἶδες ποτὲ σέ φέρετρο παιδί νεκρό :
τί ἄδικα πού χάθηκε ἔτσι μικρό !
Κι' αὐτὸ δὲν εἶναι τάχα λουλουδάκι
πού τοῦ 'σπασε ὁ Χάρος τὸ κλαράκι :

54. Τὸ θέρος.

1. Ὁ ἥλιος καίει, σκάζει ἡ πέτρα ἀπὸ τὴ ζέστη, καὶ ὁμως ἡ δουλειὰ ἐξακολουθεῖ ἀδιάκοπα. Οἱ θερίστριες μὲ τὸ δρεπάνι στὸ δεξιὸ χέρι θερίζουν τὰ στάχυα στὸ ξανθόχρυσο χωράφι. Τὰ χέρια των παλαίβουν μέσα στ' ἀγκάθια, πού φυτρώνουν στὸ σπαρτό, καὶ πολλὲς φορές προβάλλουν γρατζουνισμένα καὶ ματωμένα. Ὁ ἰδρῶτας τρέχει ποτάμι ἀπὸ τὰ πρόσωπά των. Ἐν τούτοις ἡ δουλειὰ ἐξακολουθεῖ χωρὶς δυσανασχέτησι καὶ τὸ μείδιμα δὲν λείπει ἀπὸ τὰ χαρωπὰ πρόσωπα.

2. Οἱ ἄνδρες δένουν τὰ θερισμένα στάχυα, τὰ κάμνουν δεμάτια καὶ τὰ μεταφέρουν μὲ τὰ ζῦα των στὰ ἀλώνια. Τὰ τοποθετοῦν τὸ ἓνα ἐπάνω στ' ἄλλο, κάμνουν τὴ θημωνιά, καὶ ὅσο ψηλώνει, στέλουν καὶ τὴν καμαρώνουν. Κάθιδροι καὶ λαχανιασμένοι ἀπὸ τὸν

κόπο καὶ τὴ ζέστη, δὲν χάνουν ὁμῶς τὴν εὐθυμία των. Ὅταν βλέπουν τὰ μεστὰ στάχυα μὲ τὸν ἄδρὸ καρπὸ, ποὺ θὰ μεταφέρουν ὕστερα ἀπὸ λίγες ἡμέρες στὸ σπίτι, λησιμονοῦν τοὺς κόπους καὶ τὶς ταλαιπωρίες.

3. Τὸ μεσημέρι γίνεται διακοπὴ τῆς ἐργασίας· μαζεύονται ὅλοι κάτω ἀπ' τὴ σκιά δένδρου καὶ κάμνουν τὸ γεῦμα των. Ἀναπαύονται λίγο ἢ καὶ κοιμοῦνται ξαπλωμένοι στὴ ξερὴ χλόη ἢ στὴν καλαμιὰ. Σηκώνονται κατόπιν καὶ ξαναρχίζουν τὴν ἐργασίαν των ἕως τὰ σουρουπόματα.

55. Τὸ ἀλώνισμα.

1. Τὸ ἀλώνισμα δὲν εἶναι δουλειά, εἶναι πανηγύρι. Οἱ χαρωπὲς φωνές τοῦ βαλμᾶ, τὸ τρέξιμο τῶν ἀλόγων ἐπάνω στὰ στάχυα, οἱ τοῦμπες τῶν παιδιῶν ποὺ κάμνουν πίσω ἀπ' τ' ἄλογα, ὁ νοικοκύρης ποὺ παρακολουθεῖ τὴ δουλειὰ καὶ τὸ σῦρε κι' ἔλα τῆς νοικοκυρᾶς ἢ τῆς νοικοκυροπούλας, ὅλα αὐτὰ σοῦ κάμνουν τὴν ἐντύπωσι γιορτῆς μεγάλης.

2. Ὅταν ἀρχίζει τὸ ἀλώνισμα, ἡ νοικοκυρὰ φέρνει στὸ ἀλώνι ἕνα ταψὶ τηγανίτες μὲ μέλι καὶ ἕνα μπουκάλι ρακί· προσφέρονται σὲ ὅλους ἐκεῖ γύρω καὶ στοὺς διαβιάτες. Πολλὲς φορές ἔφαγα ἀπὸ τὸ ἀπλὸ καὶ νόστιμο αὐτὸ γλύκισμα, χωρὶς ὁμῶς νὰ δοκιμάσω τὸ ρακί παρὰ μόνον ὅσο νὰ βρέξω τὰ χεῖλη μου· ἐν τούτοις ὁμῶς ἔκαμνα τὴν πρόποσί μου σύμφωνα μὲ τὴ συνήθεια τοῦ τόπου:

— «Καλὴ ψυχὴ γέροι, νὰ ζήσουν τὰ παιδιά σας παντρεμένοι, σὶς χαρὲς σας ἀνύπαντροι. Ὑγεία καὶ καλὲς σοδειές!»

— «Μὲ τίς ὑγείες σου καὶ νά'σαι καλά» ἤρχετο ἡ ἀπάντησις ἀπὸ ὅλους μαζί.

56. Τὰ μανιτάρια.

Ὅσο διαρκοῦσε τὸ ἀλώνισμα, τίς περισσότερες ὥρες τίς ἐπερνοῦσα στὰ ἀλώνια, πότε στὸ ἓνα καὶ πότε στὸ ἄλλο. Κάθε ἡμέρα ἐπρογευματίζα μαζί με τοὺς χωρικούς. Ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω τὰ εὐχάριστα αὐτὰ ἀγροτικά προγεύματα καθισμένους κατὰ γῆς σταυροπόδι μεταξὺ τιμίων ἐργατῶν.

2. Κάποτε μοῦ προσέφεραν μανιτάρια τηγανισμένα, ὡς ἐξαιρετικὸ φαγητό. Ἀρνήθηκα ἀπολύτως καὶ νὰ τὰ δοκιμάσω ἀκόμη.

«Μὰ φοβεῖσαι μήπως δηλητηριασθῆς;», μοῦ ἔλεγε ὁ γερο Νικολός. «Ἐμεῖς τὰ γνωρίζομε καλά τὰ κακά, καὶ δὲν τὰ μαζεύομε. Καὶ ὄχι ἐμεῖς μονάχα, ἀλλὰ καὶ τὰ παιδιὰ μας. Καὶ τουτοδὰ τὸ πρόβατο, νὰ τὸ ἰδῆς, τρώει τὰ καλά καὶ ἀφήνει τὰ φαρμακερά. Φάε λοιπὸν καὶ μὴ φοβῆσαι».

3. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι τὰ ζῶα, ὅταν βόσκουν ἀποφεύγουν τὰ δηλητηριώδη φυτά, γιὰ τὴν καταλάβαινον ἀπὸ τὴν ὀσμὴ των, μολονότι ἐμεῖς δὲν αἰσθανόμεθα καμιά ὀσμὴ ἀπὸ αὐτά.

Ἔτσι, φαίνεται, συμβαίνει καὶ στὰ δηλητηριώδη μανιτάρια· βγάζουν κάποια ὀσμὴ δυσάρεστη, ἢ ὅποια κάμνει τὰ ζῶα νὰ μὴ τὰ ἐγγίξουν.

4. Καὶ οἱ ἀγρότες χωρὶς νὰ βοηθοῦνται ἀπὸ τὴν ὄσφρησι, καθοδηγοῦνται ὅμως ἀπὸ τὴν παρατήρησι, πὺν εἶναι πολὺ ἐξησχημένοι, καὶ ἔτσι εἶναι βέβαιον ὅτι τὰ μανιτάρια, πὺν τρώγουν, εἶναι ἀβλαβῆ.

Ἄλλὰ ἐγώ, ἐπειδὴ ἤξευρα, πόσο ζακούργο καὶ μοχθηρὸ εἶναι ἓνα εἶδος ἀπὸ αὐτά, δὲν ἐτολμοῦσα οὔτε μὲ τὸ δάκτυλό μου νὰ ἐγγίσω τὸ φαγητὸ αὐτό, ποῦ τόσο πολὺ τὸ ἐλαινοῦσαν.



5. Ὑπάρχει πράγματι ἓνα εἶδος μανιταριοῦ, ποῦ δὲν φυτρώνει σὲ ἀκάθαρα μέρη, ἀλλὰ εὐρίσκεται στὴ γλόη τοῦ δάσους ἀνάμεσα μὲ ἄλλα εἶδη μανιταριῶν καλῶν καὶ ἐκλεκτῶν. Τὸ μανιτάρι αὐτὸ εἶναι λευκὸ καὶ στὴν κορυφή ἔχει ἓνα κιτρινωπὸ ἢ πρασινωπὸ χροῶμα· αὐτὸ εἶναι τὸ δηλητηριωδέστερο μανιτάρι.

6. Καὶ εἶναι αὐτὸ ἐπικίνδuno στὸν ὄργανισμό μας.

γιατί ἡ ἐνέργειά του δὲν εἶναι ἄμεση, εἶναι σιγανὴ καὶ ἀνεπαίσθητη. Τὰ φαινόμενα τῆς δηλητηριάσεως παρουσιάζονται ὕστερα ἀπὸ ὀκτὼ-δέκα ἢ καὶ περισσότερες ὥρες μετὰ τὸ φαγητό· καὶ τότε πλέον κανένα ἀντίδοτο δὲν ἠμπορεῖ νὰ μᾶς ὠφελήσῃ· γιατί τὸ δηλητήριο ἔχει ἀπορροφηθῆ καὶ εἶναι μπασμένο στὸ αἷμα μας καὶ στὴ σάρκα μας.

7. Ἡ ἐνέργειά του ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ποσὸν ποὺ θὰ φάμε· ἀλλὰ καὶ δύο ἀκόμη εἶναι ἄρκετὰ νὰ ἐπιφέρουν θάνατο. Καὶ τί θάνατο! μὲ φρικτοὺς πόνους. Τὰ συμπτώματα τοῦ δηλητηρίου αὐτοῦ εἶναι ὅμοια μὲ τὰ συμπτώματα τῆς χολέρας. Βασανίζουν τὸν ἄνθρωπο δύο ἡμερόνυχτα.

Τώρα τὰ μανιτάρια καλλιεργοῦνται ἀπὸ τοὺς γεωπόνους καὶ πωλοῦνται στὴν ἀγορά, ὅπως τὰ ἄλλα λαχανικά. Ὅταν εἶναι μικρὰ καὶ φρέσκα, εἶναι νόστιμα καὶ θρεπτικά.

57. Τὰ σπαράγγια.

1. Δυὸ-τρεῖς φορές παρουσίασαν στὸ τραπέζι καὶ σπαράγγια βραστά, ὅπως τὰ ἄγρια λάχανα, μὲ λάδι καὶ μὲ λεμόνι.

Καὶ τὸ φαγητὸ αὐτὸ ἐπαινεῖται πολὺ ἀπὸ τοὺς ἀγρότες, καὶ μὰ τὴν ἀλήθεια δὲν ἔχουν ἄδικο. Αὐτὰ τὰ ἔτρωγα μὲ μεγάλη ὄρεξι καὶ ἠμπορῶ νὰ εἰπῶ, μὲ βουλιμία.

Τὰ σπαράγγια δὲν καλλιεργοῦνται ἐδῶ, ὅπως στὰς Ἀθήνας. Φυτρώνουν ἄγρια στὰ χωράφια καὶ πρὸ πάντων στὰ βραχώδη μέρη· τὰ μαζεύουν τὰ τσοπανόπουλα, ποὺ ἔχουν τὸν ἀπαιτούμενο καιρὸ, ὅταν τὸ ποιμνιὸ των βόσκη.

2. Γνωρίζουν οί χωρικοί καί τή θεραπευτική δύναμι τῶν σπαράγγιῶν. «Τὰ σπαράγγια καθαρίζουν τὰ νεφρά», λέγουν ἐδῶ.

Καί πράγματι τὰ σπαράγγια εἶναι διουρητικά καί τόσον εὐκολογώνευτα, ὥστε οἱ γιατροὶ τὴν πρώτη στερεὰ τροφή, πού ἐπιτρέπουν στοὺς ἀδυνατισμένους ἀνθρώπους ἀπὸ ἀρρώστια, εἶναι τὰ σπαράγγια.

Εἶναι δυναμωτική τροφή τὰ σπαράγγια, γιατί περιέχουν σίδηρον· εὐκόλα τὸ καταλαβαίνομε, ὅταν κόψωμε ὀλίγα μὲ τὸ μαχαίρι τὰ δάκτυλά μας θὰ μαυρῶσουν, ὅπως ὅταν κόβωμε ἀχλάδια ἢ ρόδια.

3. Τί ζοῖμα, τοῦ δὲν ἔμαθαν ἰκὸμη οἱ ἀγρότες νὰ καλλιεργοῦν τὸ σπαράγγια, ὅπως καλλιεργοῦν τὰ σπανάκια, τίς ντομάτες καί τόσα ἄλλα λαχανικά! Θὰ ἠμποροῦσαν νὰ διαθέσουν ἓνα μέρος τοῦ κήπου των γιὰ νὰ ἔχουν ἓνα ἐξαιρετικὸ λαχανικὸ ἀπὸ τὸ Μάρτιο ἕως τὸν Ἰούνιο καί ἔπειτα.

4. Σ' ἄλλα μέρη τῆς Εὐρώπης, περισσότερο πολιτισμένα ἀπὸ μᾶς ἡ σπαραγγοκαλλιέργεια εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Στὶς ἀγορὰς καί τῶν μικροτέρων κομποπόλεων βλέπετε τὰ σπαράγγια σὲ ματσάκια νὰ πωλοῦνται μαζί μὲ τὰ ἄλλα λαχανικά.

Εἶναι τόσο μεγάλη ἡ παραγωγή τῶν σπαραγγιῶν στὴν Εὐρώπη, ὥστε παρασκευάζονται καί κονσέρβες ἀπὸ σπαράγγια, ὅπως ἀπὸ ντομάτες, ἀπὸ μπάμιες καί ἀπὸ ἄλλα λαχανικά.

58. Ἡ θημωνιὰ τοῦ κυρ-Δημητροῦ.

1. Ἀπὸ τοὺς πῖο χαριτωμένους χωρικοὺς ἦτο ὁ κυρ-Δημητρός· ἦτο ἀρχετὰ ἐγγράμματος καί πολλές.

φορές κατέφευγαν σ' αὐτὸν οἱ χωρικοὶ γιὰ νὰ τοὺς γράψῃ εἴτε γράμματα σὲ ξενιτεμένους συγγενεῖς των εἴτε ἀναφορὲς στὸ Νομάρχη, στὸν Ἐφορο καὶ σ' ἄλλες ἀρχές. Πρόθυμος πάντοτε σ' ὅ,τι τὸν ἐχρειάζοντο, εἶχε κερδίσει τὴν ἀγάπῃ καὶ τὴν ἐκτίμησι τῶν χωριανῶν του.

2. Εἶχε ὁμως ἓνα ἐλάττωμα ὁ κύρ·Δημητρός· ἦτο φοβερὸς καπνιστὴς. τὸ ἓνα τσιγάρο ἐτελείωνε καὶ τὸ ἄλλο ἀναβέ· τὰ δάκτυλά του ἦσαν μαῦρα ἀπὸ τὸν καπνὸ καὶ τὰ μουστάκια του, ἐνῶ ἦσαν λευκά, στὴ μέση εἶχαν χροῶμα κασιανό.

«Ἄς εὐρίσκετο», ἔλεγε, «ἓνα γιαιτρικὸ νὰ κόψω αὐτὸ τὸ βρωμοχόρταρο!» Πολλὲς φορές εἶχε προσπαθήσει νὰ ἐλ-υθερωθῇ ἀπὸ τὸ ἐλάττωμα τοῦ καπνίσματος, ἀλλὰ οἱ προσπάθειες τουσ δὲν ἔφεραν ἀποτέλεσμα. Καὶ ὁμως ἐπὶ τέλους ἔπαυσε νὰ καπνίῃ ἐντελῶς, καὶ ἰδοὺ πῶς τὸ κατώρθωσε.

3. Ἦτο τέλος Ἰουνίου καὶ οἱ θημωνιὲς ἦσαν στημένες γύρω ἀπὸ τὰ ἀλώνια σὲ κάποια ἀπόστασι ἢ μίᾱ ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Κάθε νύκτα στὶς περισσότερες θημωνιὲς διανυκτερεύουν οἱ ἰδιοκτῆτες γιὰ νὰ προλάβουν κάθε ἐνδεχόμενον ἀτύχημα.

4. Μία νύκτα, δὲν ἦτο ἀκόμη μεσάνυκτα, ἀκούονται φωνές: «φωτιά! φωτιά!». Στὴ στιγμὴ τρέχουν στὴ λάμπι τῆς φωτιᾶς ὄλοι, ὅσοι ἦσαν στ' ἀλώνια καὶ πολλοὶ ἀπὸ τὰ γειτονικὰ σπίτια. Εἶχε ἀνάψει μία θημωνιά καὶ ὄλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἔτρεξαν νὰ βοηθήσουν· ἄλλοι ἐτραβοῦσαν ἀπὸ τὴ θημωνιά, πὺν ἐκαίετο, ὅσα δεμάτια δὲν εἶχαν πιάσει, ἄλλοι ἐσκέπαζαν τὶς κοντινὲς θημωνιὲς μὲ κλινოსκεπάματα καὶ ἄλλοι ἐπροσπαθοῦσαν νὰ σβήσουν ἢ νὰ περιορίσουν τὴ

πυρκαϊά. Ἡ προσπάθειά των κυρίως ἀπέβλεπε, πῶς νὰ σωθοῦν οἱ γειτονικὲς θημωνιές· καὶ τὸ κατορθώσαν.

5. Ὑστερα ἀπὸ μία ὥρα ἡ φωτιά ἔσβησε ἐντελῶς, καὶ εἶχαν γλυτώσει καὶ ὀλίγα δεμάτια ἀπὸ τὴν ἀτυχή θημωνιά.

Εἶχε περάσει ὁ κίνδυνος καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς λέγει, ἔτσι σὰν ἀστεῖο: «αὐτὸ τὸ βορφοχορτάρο σου, κυρ-Δημητρό, μᾶς ἔκαμε νὰ τρέξουμε γυμνοὶ καὶ ξετραγηλισμένοι».



Ὁ κυρ-Δημητρός χωρὶς ν' ἀταντήση τίποτε ἐτρέβηξε γιὰ τὸ κίτι του περίλυπος. Γιατί στὴν ἰδική του θημωνιά ἔπιασε ἡ φωτιά· εἶχε ἀποκοιμηθῆ μὲ τὸ τσιγάρο στὸ χέρι καὶ ἀπὸ αὐτὸ ἀναψαν τὰ δεμάτια, ἐκινδύνευσε καὶ ὁ ἴδιος νὰ καῆ ζωντανός.

Ματαίως ἡ γυναῖκα του προσπαθοῦσε νὰ τὸν παρηγορήσῃ μὲ γλυκὰ καὶ ἐνθαρρυντικὰ λόγια, καὶ οἱ θυγατέρες του, δυὸ ξανθὲς καὶ λυγρὲς κοπέλλες, τοῦ

ἔλεγαν : « Μὴ στενοχωρῆσαι πατέρα, ἡμεῖς θὰ δουλέψωμε ἡμεροκάματα καὶ θὰ βγάλωμε τὴ ζημίαν ἐσὺ νὰ ᾿σαι καλά ».

6. Ὁ κυρ Δημητρός καθισμένος σ' ἓνα скаμνὶ ἐφαίνεται σὰν νὰ μὴν ἄκουε τίποτε· εἶχε τὰ μάτια ἀπλανῆ καὶ τὸ στόμα κλεισμένο. Ἐσκέπτετο καὶ ἐστενοχωρεῖτο γιὰ τὴ συμφορὰ του· γιὰτὶ εἶναι πράγματι συμφορὰ νὰ χάσῃ ὁ γεωργὸς σὲ μιὰ στιγμὴ τὸ φῶμα τῆς χρονιάς του· ἀλλὰ ἐστενοχωρεῖτο περισσότερο, ὅταν ἐσυλλογίζετο τὸν κίνδυνον ποὺ διέτρεξαν οἱ γειτονικὲς θημωνιές.

« Τί μοῦ ἐχρωστοῦσαν », ἔλεγε, « οἱ γείτονες, ἂν ἔπαιρναν φωτιά οἱ θημωνιές των; καὶ πῶς θὰ τοὺς ἀποζημιῶνα; » Αὐτὴ ἢ σκέψις τὸν ἔκαιε πράγματι!

7. Ἡ αὐγὴ τῆς ἄλλης ἡμέρας εὗρηκε τὸν κυρ-Δημητρὸν καθισμένο στὸ скаμνί. Ἐπέρασε ὅλην τὴ νύκτα ἀκίνητος χωρὶς νὰ κλείσῃ μάτι. Ἦτο γι' αὐτὸν ἐπὶ πλεόν στενοχωρία, ὅτι ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐπρόκειτο νὰ ἀλωνίσῃ· ἀλλὰ τώρα τί ν' ἀλωνίσῃ; τὰ ὀκτὼ ἢ δέκα δεμάτια ποὺ ἐγλύτωσαν;

8. Ἐνῶ ἐσκέπτετο, ἀκούσθησαν κτυπήματα στὴν πόρτα καὶ φωνές : « κυρ-Δημητρός! κυρ Δημητρός! ».

Ἄνοιξαν, καὶ μπαίνει μέσα ἐκεῖνος ὁ χωρικός, ποὺ τὴν περασμένη βραδιά τοῦ εἶπε τὴ σκληρὴν φράσιν, ὅτι ἐξ αἰτίας τοῦ τσιγάρου του ὑπόφεραν.

« Τί κάθουσαι! », τοῦ λέγει, « οἱ βαλμάδες περιμένουν. Ἐσὺ κυρὰ Δημήτραινα, κορίτσια, τί κάθουσαι; ἐτοιμάστε φαί γιὰ τὸ μεσημέρι καὶ ὅ,τι ἄλλο χρειάζεται ».

— « Μὰ εἶναι καιρὸς γι' ἀστεῖα; » ἀπαντᾷ ὁ κυρ-Δημητρός.

— « Μωρέ, τί ἀστεῖα; Ἡ θημωνιά ποὺ κἀηκε δὲν

ἦτο δική σου, ἦτο ὅλου τοῦ χωριοῦ· ἡ δική σου εἶ-
ναι ἀπλωμένη στ' ἀλώνι. Νά τη, φαίνεται ἀπὸ τὸ πα-
ράθυρο· σήκω νὰ τὴν ἰδῆς».

9. Πρωῖ-πρωῖ οἱ ἀγαθοὶ χωρικοὶ, ἄλλος ἓνα, ἄλ-
λος δύο, ἄλλος τρία δεμάτια, σύμφωνα μὲ τις δυνά-
μεις του, ἔφεραν στὸ ἀλώνι τοῦ κῦρ-Δημητροῦ γιὰ νὰ
ἀντικαταστήσουν ἐκεῖνα, ποὺ ἐζάηκαν.

Καὶ ὁ κῦρ-Δημητρός... τσιγάρο πιά δὲν ἔδοξι-
μασε.

59. Στὸ μύλο.

1. Ἡ πιὸ στενόχωρη ἐποχὴ γιὰ τοὺς γεωργοὺς εἶναι ὁ
καιρὸς ποὺ ἐτοιμάζονται γιὰ τὸ θέρος, περίπου ὁ Μάιος
μῆνας. Αὐτὴν τὴν ἐποχὴ ἢ ἔχουν ἐξαντλήσει ἐντελῶς
τὰ γεννήματά των ἢ ἔχουν τόσο λίγα, ὥστε ἀναγκά-
ζονται νὰ τρώγουν τὸ ψωμί των μὲ οἰκονομία. Γι'
αὐτὸ λέγουν καὶ τὴν παροιμία «ἀνάμεσα στὰ δυὸ ψω-
μιά χάνει ἢ μάννα τὸ παιδί»· δηλαδή μεταξὺ τῆς ἐσο-
δείας, ποὺ ἐξαντλεῖται, καὶ τῆς νέας ποὺ ἀρχίζει.

Ἐπειδὴ τὸ κριθάρι ὠριμάζει καὶ θερίζεται προι-
μότερα ἀπὸ τὸ σιτάρι, πολλοὶ τρέφονται μὲ κριθίνο
ψωμί, ἕως ὅτου ἀλωνίσουν τὸ σιτάρι.

2. Μετὰ τὸ ἀλώνισμα καὶ τὴν ἀποθήκευσι τοῦ
σιταριοῦ καὶ τῶν ἀχύρων ἢ πρώτη δουλειὰ τοῦ γε-
ωργοῦ εἶναι νὰ μεταφέρῃ γέννημα στὸ μύλο καὶ νὰ
τὸ ἀλέσῃ, «νὰ πάῃ ἀπαλέτης», ὅπως λέγουν ἐκεῖ.

Οἱ μύλοι εἶναι σ' ἓνα βαθὺ λαγκάδι δεξιά καὶ

ἀριστερά τοῦ χειμάρρου. Μία πηγὴ, ἡ μοναδικὴ τὸ θέρος, δίδει τὸ νερὸ τῆς στοὺς τέσσερεις κατὰ σειράν μύλους.

3. Ἐνα κτιστὸ μυλάυλακο φέρνει τὸ νερὸ τῆς πηγῆς στὴ δεξαμενὴ τοῦ πρώτου μύλου. ὁ ὁποῖος εἶναι κτισμένος στὸ ὑψηλότερο μέρος. Ὅταν ὁ μύλος αὐτὸς ἀλέθῃ, τὸ νερὸ διοχετεύεται μὲ ἄλλο μυλάυλακο στὴ δεξαμενὴ τοῦ δευτέρου μύλου καὶ οὕτω καθεξῆς, ὥστε τὸ ἴδιο νερὸ χρησιμεύει γιὰ τὴν κίνησι καὶ τῶν τεσσάρων μύλων.

Τοῦτο συμβαίνει μόνον τὸ θέρος. Ἀπὸ τὸ φθινόπωρο ἕως τὴν ἀνοιξὶ οἱ μύλοι ἀλέθουν ἀδιάκοπα, ἀρκεῖ νὰ ἔχουν ἀλέσματα.

4. Ὁ μύλος εἶναι τόπος χαρᾶς καὶ εὐθυμίας. Ὁ μυλωνᾶς λευκὸς ἀπὸ τὴν κεφαλὴ ἕως τὰ πόδια παρουσιάζεται συνήθως ὡς ἄνθρωπος ἕτοιμος γιὰ ἀστεῖα καὶ γιὰ γέλια.

Πολλὲς φορὲς συμβαίνει νὰ συναντηθοῦν ἐκεῖ τρεῖς, τέσσερεις ἢ καὶ περισσότεροι ἀπαλῆτες· τότε ἀκούει κανεὶς χαριτωμένα σζώματα πὸν ἀνταλλάσσουν μεταξὺ τῶν χωρὶς κακία καὶ χωρὶς σαρκασμὸ.

5. Κάποτε ὁ μυλωνᾶς λέγει σ' ἕναν ἀπαλῆτη του: «Γιὰ θυμῆσου, Γιαννάκη, τὸ ζυμωτὸ πὸν ἔκαμες μὲ τὸν ἀδελφὸ σου τὸν Παυλῆ!»

Οἱ ἄλλοι ἐγέλασαν, γιατί ἤξευραν τὴν ἱστορία πὸν τοῦ θύμισε ὁ μυλωνᾶς. Ἐγὼ, πὸν δὲν ἤξευρα τίποτε, παρεκάλεσα τὸ μυλωνᾶ νὰ μοῦ ἐξηγήσῃ αὐτὸ τὸ ζυμωτό.

Ὁ ἀγαθὸς μυλωνᾶς ἄλλο δὲν ἠθελε καὶ ἀρχίζει μὲ δυνατὴ φωνὴ νὰ διηγῆται:

6. Μιὰ φορὰ πὸν λές, κύρ δάσκαλε, ὁ Γιαννάκης ἀπ' ἐδῶ, πὸν καλὰ καὶ σώνει δὲν θέλει νὰ παντρευτῆ,

γυρίζει από το χωράφι άργά στο σπίτι και βροίσει τη νύφη του άρρωστη στο στρώμα.

— «Νύφη, ζυμώσες;» τήν ερωτάει.



— «Ποῦ νά ζυμώσω, Γιαννάκη μου, πού μέ τινάσει ἡ θέρμη ἀπό τό πρωί, πού ἐφύγατε; Ζυμώστε λίγο ἀλεύρι μόνοι σας καί ψήστε καμιὰ πίττα στό τηγάνι νά φάτε ἀπόψε».

7. Σέ λίγο ἔφτασε κι' ὁ Παυλῆς. Ἐτοιμάζουν τή σκάφη κι' ὁ Γιαννάκης ἀνασκουμπώνεται κι' ἀρχινάει νά ζυμώνη. «Λίγο νερό Παυλῆ, γιατί ἡ ζύμη εἶναι σφιχτή» ρίχνει ὁ Παυλῆς νερό. Λίγο ἀλεύρι, Παυλῆ,

γιατι ή ζύμη είναι αναλυτή»· ρίχνει ό Παυλῆς ἀλεύρι. Λίγο νερό, Παυλῆ, γιατί ή ζύμη είναι σφιχτή»· ρίχνει ό Παυλῆς νερό. Αυτό γινότανε : «λίγο νερό, λίγο ἀλεύρι», όσο πού ἐγέμισε ή σκάφη ως ἀπάνω, χωρίς νά κατορθώσουν νά φέρουν τή ζύμη σέ λογαριασμό. Καί ἔτσι βαρεθῆκανε καί κοιμηθῆκανε νηστικοί».

60 Τò ψωμί.

Καλόδεχτο τὸ φόρτωμα, πού θά ἴρθῃ ἀπό τὸ μύλο,
πρωτόσταλτο, πρωτάλειστο, πρώτη χαρὰ τῆς σκάφης.

Ζυμώνουν τ' ἀνασκουμπωτὰ τῆς πρωτονύφης χέρια
καί πλάθουν τὰ πρωτόπλαστα ψωμιὰ μέ τις παλάμες
5 μέσ' τὴν καλοπελεκητὴ πινακωτὴ προικιὸ τῆς.

Τὸ φοῦρνο καίει τεχνίτισσα στό φοῦρνο ἢ γριά κυρούλα,
ξανανιωμένη, ἀφήνοντας τὴ συντροφιά τῆς ρόκας.

ᾠ βραδυνὸ συμάζεμα στὸ σπιτικὸ κατώφλι,
καρτέρεμα ἀνυπόμονο τοῦ πυρωμένου φοῦρνου !
10 Κι' ὦ μέθυσμα ἀπ' τὴ μυρωδιὰ πρώτου ψωμιοῦ, πού
|ἀχνίζει
κομμένο ἀπὸ τὸ γέροντα παπποῦ χωρὶς μαχαίρι
καί μοιρασμένο στά παιδιὰ, στὶς νύφες καί στ' ἀγ-
|γόνια !

Καί σύ, θυσία τῶν ταπεινῶν στή θεία τὴν καλωσύνη,
σημαδεμένο ἀνάμεσα μέ τοῦ σταυροῦ τὴ βούλα
15 καλοπλασμένο πρόσφορο, τῆς Ἐκκλησιαῆς μεράδι,
πού θά κοπῆς τὴν Κυριακὴ μέσ' σι' ἀργυρὸ ἀρτοφόρε
καί στ' ἅγιο δισκοπότηρο μέ τὸ κρασί θά σμίξης !

61. Ἡ πατάτα καὶ ὁ Καποδίστριας.

1. Δὲν ὑπάρχει τόπος στὴν Ἑλλάδα ποὺ νὰ μὴν καλλιεργῆται ἡ πατάτα. Εὐλόγημένο φυτό. Ποτὲ σχεδὸν δὲν ἀστοχεῖ καὶ γίνεται γρήγορα, ὅσο κανένα ἄλλο ἀπὸ τὰ γεωργικὰ προϊόντα. Στὸν κάμπο καὶ σὲ ποιητικὰ χωράφια σπέρνεται δύο φορές τὸ χρόνο· στὰ ὄρεινὰ μέρη μία φορὰ μόνον.

2. Ἀλλὰ ἡ ὄρεινὴ πατάτα εἶναι πάντοτε καλῆς ποιότητος. Ὁ φλοιὸς τῆς εἶναι σκληρός, ἡ σὰρκα τῆς σφιγτὴ καὶ γι' αὐτὸ στὸ μαγείρεμα δὲ λειώνει. Εἶναι ἀκόμη καὶ μεγαλύτερας ἀντοχῆς· ἡμπορεῖ νὰ συντηρηθῆ ἕως τῆς ἐποχῆς τῆς σπορᾶς καὶ γι' αὐτὸ τὴν τοποθετοῦν στὸ σκοτεινότερο καὶ πιὸ στεγνὸ μέρος τοῦ σπιτιοῦ.

3. Ὄταν πλησιάζῃ ὁ καιρὸς τῆς νέας σπορᾶς, οἱ πατάτες εἶναι κάπως μαραιμμένες καὶ ἀρχίζουν νὰ φυτρώνουν. Τότε προσέχουν οἱ χωρικοὶ καὶ τὶς πολὺ φυτρωμένες ἢ καὶ τὶς πρασινισμένες πατάτες δὲν τὶς τρώγουν, γιατί ἡξεύρουν τὴ βλαβερότητα τῶν.

Καὶ πράγματι, ὅταν οἱ πατάτες φυτρώνουν, ἀναπτύσσεται στὴ σὰρκα τῶν ἓνα δηλητήριο, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται σολανίνη. Τὸ δηλητήριο αὐτὸ εἶναι ἐπικίνδυνον καὶ σὲ ἀνθρώπους καὶ σὲ ζῶα.

4. Τὸ φύτεμα καὶ τὸ μάζεμα τῆς πατάτας ἔχει χαρακτηριστὰ πανηγυρικὰ λαμβάνει μέρος ὅλη σχεδὸν ἡ οἰκογένεια. Ὅλοι μαζί φεύγουν τὸ πρωὶ ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ πηγαίνουν στὸ χωράφι καὶ ἡ δουλειὰ ἀρχίζει ἀμέσως. Ὁ νοικοκύρης ἀνοίγει μὲ τὸ ἀλέτρι μιὰ ἀυλακίαν καὶ πίσω του ἓνα δύο ἀπὸ τὰ παιδιὰ του μπήγνουν τὶς πατάτες. Ἡ φηφίολοιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

“Όταν τὸ ζευγάρι γυρίζῃ γιὰ ν’ ἀνοίξῃ τὴ διπλανὴ αὐλακιά, σκεπάζεται ὁ σπόρος μὲ τὸ χῶμα ποῦ ἀνασηκώνει τὸ ἄλετρι. Τὰ παιδιὰ πάλι πίσω ἀπὸ τὸν πατέρα μπήγουν ἄλλες πατάτες, ὅσο νὰ φυτευθῇ ὅλο τὸ χωράφι.

5. Ὅμοίως οἰκογενειακῶς γίνεται τὸ μάζεμα τῆς πατάτας τὸ φθινόπωρο. Ὁ πατέρας μὲ τὸ δικέλλι ἀνασκάφτει τὴ ρίζα τοῦ καθενὸς φυτοῦ καὶ ἡ μητέρα μὲ τὰ παιδιὰ ἀπὸ πίσω μαζεύουν τὶς πατάτες μέσα σὲ κοφίνια.

6. Ἡ πατάτα γιὰ τὸν ἀγρότη εἶναι πολυτιμότερο προϊόν. Ὅταν τὸ βράδυ γυρίσῃ ἀπὸ τὸ χωράφι μὲ τὴν γυναῖκα του, μία χύτρα γεμάτη πατάτες σὲ μισὴ ὥρα δίνει στὴν οἰκογένεια τροφὴ θρεπτικὴ καὶ νόστιμη. Γι’ αὐτὸ κάθε ἀγροτικὴ οἰκογένεια ἀποθηκεύει κάθε χρόνον χίλιες περίπου ὀκάδες πατάτες.

7. Ἀλλὰ καὶ ἄλλη βοήθεια προσφέρει στὸ πτωχὸ ἀγρότη ἡ πατάτα. Ὅταν ἀστοχήσουν τὰ σιτηρὰ καὶ ὁ καρπὸς ποῦ παίρνει δὲν εἶναι ἀρκετὸς νὰ τοῦ ἐξασφαλίσῃ τὸ ψωμὶ τῆς χρονιάς του, ἡ πατάτα ἔρχεται νὰ τοῦ ἀναπληρώσῃ ἐκεῖνο ποῦ τοῦ λείπει. Τὴν τρίβουν μὲ τὸν τρίφτη καὶ τὴν ζυμώνουν μαζὶ μὲ τὸ ἀλεύρι. Τοιοῦτοτρόπως κατορθώνουν νὰ κάμνουν περισσότερον ψωμὶ καὶ νὰ μὴ τοὺς λείψῃ μέχρ’ ἑκείνης τῆς νέας ἐσοδείας τῶν σιτηρῶν.

Ἄν καμιά φορὰ τοὺς λείψῃ ἐντελῶς τὸ ἀλεύρι, βράζουν τὶς πατάτες καὶ τὶς τρώγουν ἀντὶ ψωμοῦ. Πολλὰς φορὰς ἡ πατάτα σὲ ἐποχὰς σιτοδείας ἔσωσε ἀπὸ τὴν πείνα τοὺς λαοὺς τῆς κεντρικῆς καὶ τῆς βορείου Εὐρώπης.

8. Εἰς πολλὰ μέρη τῆς Εὐρώπης ὑπάρχουν εἰδικοί φουῖροι, στοὺς ὁποίους ξηραίνεται ἢ πατάτα, κατόπιν ἀλέθεται καὶ μὲ τὸ ἀλεύρι τῆς εἴτε μόνο εἴτε ἀνάμικτο μὲ σίτινο ἢ ἀραποσίτινο γίνεται φωμί.

Στὸ Βέλγιον συστηματικῶς οἱ ἄρτοποιοὶ γιὰ νὰ παρασκευάσουν φωμί εὐζολοχώνευτο τρίβουν ὠμές πατάτες, τὶς ἀνακατώνουν μὲ ζύμη σιταλεύρου σὲ ἀναλογία τέσσερα μέρη ζύμης καὶ ἓνα μέρος πατάτας. Τὸ φωμί ποῦ γίνεται ἀπὸ τὴν ἀνάμιξι αὐτὴν εἶναι ὀλιγώτερο θρεπτικόν, ἀλλὰ νοστιμώτερο ἀπὸ τὸ καθαρό.

9. Σὲ μερικὰ χωριά τῆς Κρήτης ὄρεινά, ὅπου τὸ σιτάρι ποῦ κάμνουν δὲν εἶναι ἐπαρκές γιὰ τὴ διατροφή τῶν κατοίκων, πλένουν τὶς πατάτες, τὶς μικρὰς ὀλόκληρες καὶ τὶς μεγάλας κομμένες σὲ μικρὰ κομμάτια, τὶς ξηραίνουν στὸ φουῖρο ἢ στὸν ἥλιο, ἂν καίη πολὺ, καὶ ἔπειτα μαζὶ μὲ τὸ σιτάρι ἀνάκατα τὶς ἀλέθουν στὸ μύλο.

Ἐκτὸς ὅσα ἐδιαβάσατε γιὰ τὴν πατάτα, παιδιά, καταλαβαίνετε, πόσο μεγάλη ἐξυπηρέτησι προσφέρει στὸν ἄνθρωπο αὐτὸ τὸ λαχανικόν.

10. Καὶ ὅμως ποῖός θὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ πατάτα τώρα καὶ ἑκατὸ περίτου χρόνια ἦτο ἄγνωστο πρᾶγμα στὴν Ἑλλάδα:

Ὅταν ἐτελείωσε ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1821 καὶ ἓνα μικρὸ μέρος τῆς Ἑλλάδος ἔγινε ἐλεύθερο κράτος, τοῦ κράτους αὐτοῦ, τῆς μικρῆς Ἑλλάδος, κυβερνήτης ἦτο ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας.

Ὁ Καποδίστριας ἦτο Κερκυραῖος, ἀλλὰ ἔζησε πολλὰ χρόνια στὴν Εὐρώπῃ καὶ μάλιστα στὴ Ρωσία, ὅπου ἐχρημάτισε ὑπουργὸς τῆς μεγάλης αὐτοκρατορίας.

11. Μόλις ἦλθε στὴν Ἑλλάδα καὶ ἐγκατεστάθη στὴν Αἴγινα, ἐφρόντισε μὲ μεγάλο ζήλο νὰ θεραπεύσῃ δύο μεγάλες ἀνάγκες τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους· πρῶτον νὰ ιδρύσῃ δημοικὰ σχολεῖα γιὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ καὶ δεύτερον νὰ καλυτερεύσῃ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς γιὰ νὰ αὐξήσουν τὰ εἰσοδήματα τῶν γεωργῶν.

Γι' αὐτὸ ἀπὸ τίς πρῶτες φροντίδες τοῦ Καποδίστρια ἦτο ἡ εἰσαγωγή καὶ καλλιέργεια τῆς πατάτας στὴν Ἑλλάδα, ὅπου οὔτε ἀκουστά των δὲν τὴν εἶχαν οἱ ἄνθρωποι. Ἀλλὰ μὴ νομίζετε ὅτι τοῦτο ἦτο εὐκόλο πρᾶγμα. Ἴδου τί συνέβη.

12. Ὁ Καποδίστριας παράγγειλε στὴν Ἰταλία καὶ ἔστειλαν στὴν Αἴγινα μὲ ἓνα ἰστιοφόρο πολλὰς πατάτες, χιλιάδες ὀκάδες. Ὄταν τίς ἐξεφόρτωναν στὴν προκυμαία καὶ εἶδαν οἱ ἀπλοῖκοι καὶ ἀγράμματοι Αἰγινῆτες τὸν παράξενον ἐκείνον καρπὸ, ἐσκέφθησαν, μήπως δὲν ἐπιτρέπεται ἀπὸ τὴν θρησκείαν νὰ τὸν φάγουν.

Οἱ ἐχθροὶ τοῦ Καποδίστρια, οἱ ὅποιοι ἀφορμὴ ἐξητοῦσαν νὰ τὸν κατηγορήσουν, ἔλεγον: «Νά, ὁ ἀλόουτερος, θέλει νὰ μᾶς κάμῃ καὶ ἐμᾶς Φράγκους σὺν καὶ τὴν ἀφεντιά του!».

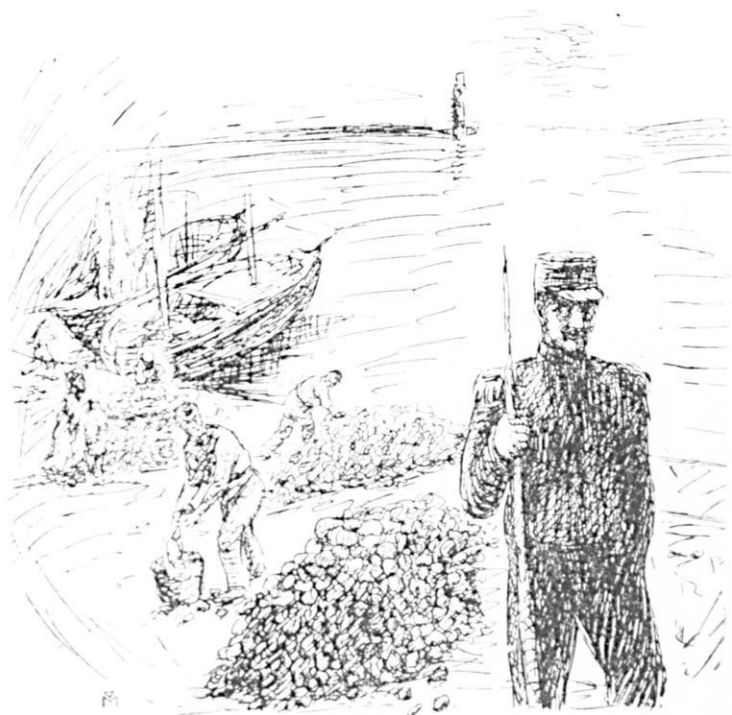
13. Ὁ ἀμαθὴς ὄχλος δὲν ἐδυσκολεύθη νὰ πιστεύσῃ αὐτὲς τίς ἀνοησίες καὶ ἐσχημάτισε πεποιθήσει ὅτι, νὰ φάγῃ κανεὶς ἀπὸ τὸν ἐξωτικὸν καὶ ἀλλόκοτον αὐτὸν καρπὸ, ἦτο ἀσέβεια στὴ θρησκεία!

Γίνεται ἀμέσως συλλαλητήριον καὶ μὲ μανία πρωτοφανῆ ἐφθασε μπροστὰ στὸ σπίτι τοῦ Καποδίστρια. Ἐξαλλοὶ ἀπὸ θυμὸ φωνάζουν καὶ ζητοῦν ἀπὸ τὸν κυβερνήτη νὰ ρίξουν ὅλες τίς πατάτες στὴ θάλασσα.

14. Ὁ Καποδίστριας ἐβγήκε στὸν ἐξώστην καὶ μὲ καλοκαγαθία καὶ ἡρεμία λέγει στὸ μαζεμένον κόσμον:

«Αλλά, καλοί μου συμπολίτες, τις πατάτες αυτές τις αγόρασα για ιδικό μου λογαριασμό και δεν έχω σκοπό να εξαναγκάσω κανένα να φάγη από αυτές».

Με τὰ λόγια αὐτὰ οἱ Αἰγινῆτες ἐξεθύμωσαν καὶ τὸ συλλαλητήριο ἐσκόρπισε.



15. Τὴν ἴδια ἡμέρα ὁ Καποδίστριας ἐζάλεσε τοὺς φύλακες καὶ τοὺς λέγει: «Προσέξτε! Ἄν κανεῖς δοκιμάση τὰ ριζὴ τῆς πατάτης στὴ θάλασσα, νὰ τὸν συλλάβετε καὶ νὰ τὸν κλείσετε στὴ φυλακὴ. Ἄν ὁμοῦς θελήσῃ κανεῖς νὰ πάρῃ γιὰ τὸ σπῆτι του, νὰ τὸν ἀφήσετε νὰ πάρῃ ὅσες θέλει· κάμετε πὼς δὲν βλέπετε».

16. Ἄφου ὁποσδήποτε ἐξεθύμωσαν οἱ Αἰγινῆτες,

ἄρχισαν νὰ σκέπτονται, τί λογῆς τροφή νὰ εἶναι τάχα αὐτὲς οἱ πατάτες. Καὶ ὅταν ἐνύκτωσε, οἱ τολμηρότεροι ἐπλησίασαν στοὺς σωροὺς καὶ ἐπῆραν ὄσες ἠμποροῦσε ὁ καθένας. Τὸ πρωὶ οἱ σωροὶ ἦσαν πολὺ ἐλαττωμένοι, καὶ τὴν ἄλλην ἡμέρα τὸ πρωὶ δὲν ὑπῆρχε στὴν προκυμαία οὔτε μία πατάτα.

17. Ὁ κόσμος ἐκεῖνος, πὺν εἶχε κάμει τὸ συλλαλητήριο ἐναντίον τοῦ κυβερνήτη, ὁ ἴδιος κόσμος τώρα ἐμαζεύτηκε καὶ ἔκαμε ζωνρότερο συλλαλητήριο. Μία κοσμοπλήμμυρα μὲ ζητωκραυγὲς καὶ μὲ τραγούδια φθάνει στὸ σπίτι τοῦ Καποδίστρια καὶ εὐχαριστεῖ τὸν κυβερνήτη γιὰ τὴ πατρικὴ του φροντίδα. «Θέλουμε πατάτες, πατέρα», ἐφώναζαν ἑξάλλοι ἀπὸ ἐνθουσιασμὸ οἱ Ἕλληνες.

Ὁ Καποδίστριας ἐβγῆκε πάλι στὸν ἐξώστη καὶ μὲ τὰ μάτια δακρυσμένα τοὺς ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ κάμῃ καὶ ἄλλη προμήθεια.

18. Ἐπειτα ἀπὸ λίγες ἐβδομάδες ἐφθασαν δύο ἰστιοφόρα φορτωμένα πατάτες, τὶς ὁποῖες ὁ ἀγαθὸς κυβερνήτης ἐπρομηθεύθη ἀπὸ τὸ ἰδιαιτέρο του ταμεῖο, καὶ τὶς ἐμοίρασε στὸν λαὸ δωρεάν.

Ἀπὸ τότε ἄρχισε ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας στὴν πατρίδα μας, ὅπου τόσο πολὺ εὐδοκίμεῖ καὶ ἀποτελεῖ μία ἀπὸ τὶς πιὸ συνηθισμένες τροφὲς τοῦ λαοῦ.

62. Τὸ ψάρεμα.

Α'.

1. Ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω ἓνα εὐμορφο καλοκαίρι τοῦ ἐπέρασα στὸ νησί τοῦ πατέρα μου, στὴν ιδιαίτερή του πατρίδα, στὴν Ἀνάφη.

Ἐγκοιτεστημένος στὴν Ἀθήνα ἀπὸ μικρὸ παιδί ὁ πατέρας μου, εἶχε πολλὰ χρόνια νὰ ταξιδεύσῃ στὸν τόπο του, μολονότι πολὺ τὸν ἐποθοῦσε. Ἦθελε προπάντων νὰ ἰδῇ τὴ μητέρα του, τὴ γιαγιά μου. «Ἐλᾶτε παιδάκι μου», τοῦ ἔγραφε. «ἐλᾶτε ὅλοι σας νὰ σᾶς ἰδῶ καὶ νὰ σᾶς καμαρώσω. Εἶμαι γιὰ καὶ ποιὸς ἠξεύρει, πόσο θὰ ζήσω ἀκόμη».

2 Ὅλοι εἶχαμε χαρὰ γιὰ τὸ ταξίδι, πὺ θὰ ἐκάμανα, ἀλλὰ τὴν περισσότερη εἶχα ἐγώ, γιατί τότε ἤμην μόλις δώδεκα ἐτῶν καὶ ἐφανταζόμην ὅλο τὸ ταξίδι, ὅπως τὸ ἤθελα.

Τώρα μοῦ ἤρχοντο στὸ νοῦ ζωηρότερα, ὅσα εἶχα μάθει γιὰ τὴν Ἀνάφη.

Εἶχα διαβάσει ὅτι τὸ νησάκι αὐτὸ ἐφύτρωσε ἀπὸ τὴ θάλασσα γιὰ νὰ καταφύγουν ἐκεῖ καὶ σωθοῦν οἱ Ἀργοναῦτες. Ὅταν ἐγύριζαν, λέγει ὁ μῦθος, ἀπὸ τὴν Κολχίδα τοὺς ἔπιασε μία φοβερὴ τρικυμία, πὺ ἐκινδύνευαν νὰ καταποντισθοῦν. Μόνον θεϊκὴ βοήθεια ἤμποροῦσε νὰ τοὺς σώσῃ. Παρεκάλεσαν λοιπὸν τὸν Ἀπόλλωνα νὰ τοὺς εὐπλαχνισθῇ καὶ στὴ στιγμὴ ἐφύτρωσε δίπλα στὸ πλοῖο ἡ Ἀνάφη.

3. Ὁ πατέρας μου εὐχαριστεῖτο νὰ μᾶς διηγῆται στὸ τραπέζι κάθε τι γιὰ τὴν πατρίδα του ἀκόμη καὶ

τὰ πιὸ ἀσήμαντα πράγματα. Κάποτε ὅμως μᾶς διηγήθη μία πολὺ νόστιμη ἱστορία.

Στὰ 1862, μᾶς διηγείτο, οἱ Ἕλληνες ἔκαμαν ἐπανάστασι καὶ ἐδιώξαν τὸ βασιλεῖα Ὀθωνα ὕστερα ἀπὸ ταραχὰς καὶ ἀνωμαλίες ἐνὸς ὀλοκλήρου ἔτους ἔφεραν ἄλλον βασιλεῖα τὸ Γεώργιο.

Καὶ ὅμως οἱ ἀγαθοὶ Ἀναφιῶτες δὲν εἶχαν μάθει τίποτε ἀπ' ὄλα αὐτά. Ὁ εἰρηνοδίκης των ἔβγαζε τὰς ἀποφάσεις «ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως Ὀθωνος» καὶ στὶς ἐκκλησίες οἱ παππᾶδες ἔλεγαν τὴν εὐχὴ «ὑπὲρ μακροημερεύσεως τοῦ βασιλέως ἡμῶν Ὀθωνος καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἀμαλίας», μολονότι στὸ βασιλικὸ θρόνο τῆς Ἑλλάδος ἐκάθητο τότε ὁ Γεώργιος.

Ὅλα αὐτὰ μὲ ἔκαμναν νὰ αισθάνωμαι κάποια στοργὴ γιὰ τὸ μικρὸ καὶ ἀπόμερο νησάκι, καὶ ἡ ἀπόφασις τοῦ πατέρα μου νὰ ταξιδεύσωμε μὲ ἐγέμιζε χαρὰ.

B'.

1. Δύο ὀλοκλήρα ἡμερόνυχτα ἐταξιδεύαμε, ὅσο νὰ ἐφθάσωμε στὴν Ἀνάφη. Τὸ ταξίδι ἦτο πράγματι ἐξαντλητικὸ καὶ γι' αὐτὸ ὁ πατέρας δύσκολα τὸ ἀπετάσισε.

Ὅταν ἐφθάσαμε ἐκεῖ, ἀμέσως ἔπιασα φίλους καὶ κάθε ἀτόγεννημα ἐπηγαίναμε στὴν παραλία, σ' ἓνα μικρὸ κόλπο μὲ ρηχὴ ἀμμουδιὰ. Ἐπειτα ἀπὸ ἓνα λουτρό, ποῦ ἐκάμανε ὄλοι μαζί με γέλια καὶ μὲ παιγνίδια, ἐμαζεύαμε γαρίδες μέσα σὲ ρηχὰ λακκάκια ἀνάμεσα στοὺς μικροὺς βράχους, καὶ χοχλιοὺς ποῦ ἦσαν κολλημένοι ἀπάνω στὶς πέτρες.

2. Μ' αὐτά, γιὰ δολώματα, ἐπηγαίναμε τὸ πέρα

ἀπὸ τὴν ἀμμουδιὰ στοὺς βράχους καὶ καθισμένοι ἐκεῖ, καθένας μ' ἓνα μακρὸν καλάμι στὸ δεξιὸ χέρι, ἐπερνούσαμε ὄρες ὀλόκληρες ψαρεύοντας.

Πρῶτα ἐτσακίζαμε μὲ τὴν πέτρα κάμποσους χοχλιοὺς καὶ τοὺς ἐπετούσαμε στὴ θάλασσα γιὰ νὰ μυριστοῦν τὰ ψάρια καὶ μαζευτοῦν. Ἐπειτα ἐκαρφώναμε τὸ δόλωμα στ' ἀγκίστρι καὶ μὲ τὸ καλάμι ἐρρίχναμε τὴν πετονιὰ ὅσο ἤμπορούσαμε ἀνοικτὰ.

3. Ἡ πετονιὰ ἐβυθίζετο καὶ ἔμεῖς ἐκρατούσαμε τὸ καλάμι προσεκτικὰ περιμένοντας νὰ τσιμπήσῃ τὸ ψάρι.

Σὲ λίγα λεπτά, κατὰ φορὰ καὶ μόλις ἐρρίχναμε τ' ἀγκίστρι, ἐκαταλαβαίναμε νὰ τρέμῃ τὸ καλάμι στὰ χέρια μας. Αὐτὸ ἦτο σημάδι ὅτι τὸ ψάρι ἐδάγκασε τὸ δόλωμα. Τότε μὲ ἐπιτηδειότητα ἐτραβούσαμε τὸ καλάμι ἐπάνω καὶ τὸ ψάρι ἐσπαρταροῦσε κρεμασμένο ἀπὸ τὸ ἀγκίστρι.

4. Κάποια ἡμέρα καθισμένος στὸ βραχάκι ὅλο τὸ ἀπόγευμα δὲν κατώρθωσα νὰ πιάσω οὔτε ἓνα χάνο. Ἦτο γαλήνη, τὸ νερὸ ἀκίνητο σὰν καθρέφτης, καὶ ἐβλέπα τὰ ψάρια νὰ τσιμποῦν τὸ δόλωμα· ἔτσι σιγὰ-σιγὰ τὸ ἐτρωγαν καὶ ἔπειτα ἐστριφογύριζαν, σὰν νὰ μοῦ ἔλεγαν: «ἔ! φίλε, αὐτὸ τὸ ἐφάγαμε, στείλε μας ἄλλο».

Καὶ ἐγὼ ἐκάρφωνα ἄλλο δόλωμα καὶ πάλι ἄλλο, ἀλλὰ κανένα ψάρι δὲν ἐπιάστηκε.

Ἐνας γέρος θαλασσινὸς περνώοντας ἀπὸ κοντὰ μου, μὲ ἐρωτᾷ:

— «Ἔ! καλὸ παιδί, τίποτε ἀκόμη»;

— «Τίποτε, καλετάνιε».

— «Οὔτε κοκωβιό»;

— «Οὔτε χάνο», τοῦ ἀπαντῶ· γιὰτις ἄλλες φο-

ρὲς ποτὲ δὲν ἔλειπαν οἱ χάνοι, ἀπὸ ὅσα ἔπιανα,
καὶ τὸ πρῶτο ψάρι, ποῦ ἔπιασα, ἦτο χάνος.

5. Ξαναβάζω δόλωμα καὶ ρίχνω τ' ἀγκίστρι. Τὸ
τριγύρισαν τὰ ψάρια, τὸ τσιμποῦσαν μὲ προσοχή, σὰν
νὰ ἤξευραν ὅτι τὸ δόλωμα ἔκρυβε τὸ θάνατο.



Ὁ γεροκαπετάνιος πίσω μου εἶχε σκάσει στὰ
γέλια. Γυρῶ καὶ τὸν βλέπω καὶ σὰν νὰ ἐντράπη-
κα γιὰ τὴν ἀνικανότητά μου.

— «Γελᾶτε μ' ἐμένα;» τοῦ λέγω.

— «Ὁχι», μοῦ ἀπαντᾷ· «γελῶ μ' αὐτὰ τὰ πο-
νηρὰ ψαράκια. Αὐτὰ μὲ τίς κόκκινες καὶ πράσινες
γραμμοῦλες στὰ πλάγια, τὰ λένε γύλους καὶ δὲν
πιάνονται εὐκόλα, ἐνῶ οἱ χάνοι πιάνονται μὲ τὸ
πρῶτο. Γι' αὐτὸ λένε καὶ τὸ τραγουδάκι:

Γύλος εἶμαι καὶ γελῶ

τὰ δολώματα χαλῶ.

Χάνος εἶμαι καὶ χάνομαι

κι' ὅπου πάω πιάνομαι.

— «Καλά, μὰ πῶς δὲν ἔρχονται χάνοι;», τὸν ἐρωτῶ.

— «Δὲν ἔρχονται, γιατί, ὅπως εἶναι τώρα γαλήνη καὶ νὰ νερὰ ἀκίνητα, τὰ ψάρια βλέπουν καὶ σένα, ποὺ γάθεσαι ἐδῶ, καὶ τὸ καλάμι σου καὶ φοβοῦνται. Ὁ γύλος εἶναι ἄφοβος καὶτσιμπᾷ, ἀλλὰ κι' αὐτὸς πολλὲς φορὲς πιάνεται».

Καὶ πράγματι, ὅταν μία ἐλαφρὰ αὔρα ἀυλάκωνε τὴ θάλασσα, ποτὲ δὲν ἐπήγαινε ὁ κόπος μας χαμένος· μελανούρια, σαργοί, κοκωβιοὶ καὶ μάλιστα χάνοι ἀποτελοῦσαν τὴν ἄγρᾱ μας.

63. Τὸ μεγάλο ψάρι τρώει τὸ μικρό.

1. Ἕνα μεγάλο ψάρι, ψάρι φοβερό,
τὰ δόλια τὰ μικρὰ ἐκυνηγοῦσε·
παρὰ νὰ κοπιάζη μέσα στὸ νερὸ
τὸν ὁμοῖό του νὰ τρώη προτιμοῦσε.
2. Καὶ νά! ἕνα ψαράκι πέφτει πάπ...
στὸ στόμα του μπροστὰ τὸ πεινασμένο·
δὲν ἄργησε ὁ φίλος, κάνει μιὰ χάπ,..
καὶ στὴν κοιλιά του βρέθηκε θαμμένο.
3. Ἄλλ' ὅμως δὲν ἐχάρη καὶ πολὺν καιρὸ
γιὰ τὸ μεγάλο αὐτὸ κατόρθωμά του,
γιατ' ἐννοίωσε νὰ τὸν τραβᾷ σχοινὶ γερό...
καὶ σίδερο τρυπάει τὰ σωθικά του...
4. Κοιτάχτε.. πῶς παιδεύεται, πῶς σπαρταρᾷ.
φαρδὺ πλατὺ στὴ βάρκα ξαπλωμένο...
γιατ' ἦταν τὸ ψαράκι δόλωμα ψαρᾷ,
καὶ εἶχε ἀγκίστρι μέσα του κρυμμένο. .

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

ΑΓΡΙΑ ΖΩΑ ΚΑΙ ΠΤΗΝΑ

64. Τὸ κυνήγι τοῦ λαγοῦ.

Α΄.

1. Πέντε ἄνδρες μὲ τὰ δίκαννα στὸν ἀριστερὸ ὄμο καὶ μὲ δύο κυνηγετικὰ σκυλιὰ ἀνεβαίνομε τὴν πλαγιά τοῦ βουνοῦ ὁ ἓνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλον.

Περνοῦμε μέσα ἀπὸ πυκνὰ δάση, ἐντελῶς ἀδούλευτα, σὰν νὰ ἦσαν λησμονημένα. Τὰ μονοπάτια, χορταριασμένα καὶ αὐτά, ἔδειχναν ὅτι σπανίως τὰ ἐπατοῦσαν ἀνθρώπινα πόδια· κάπου κάπου ἦσαν φραγμένα ἀπὸ τὰ ἀνταμωμένα κλαδιὰ τῶν δένδρων μὲ τὰ πυκνὰ φυλλώματά των.

Ἔστερα ἀπὸ δύο ὥρες, ὅταν ἐρρόδιζε ἡ ἀνατολή, ἐφθάσαμε σ' ἓνα λόφο, μακροῦλὸ σὰν ἀβγό· οἱ πυκνοὶ σχῆνοι καὶ τὰ ἄλλα χαμόκλαδα ἔδειχναν ὅτι ἐδῶ ἦσαν καταφύγια λαγῶν.

2. Ὁ ἀρχικυνηγός, ὁ Μιχαῆλος, μᾶς διατάσσει νὰ σταθοῦμε· δίδει στὸν καθένα τὴν κατάλληλῃ θέσι, ὥστε ὁ λόφος νὰ φρουρῆται ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη ἐκτὸς ἀπὸ τὴν κορυφή. Ἐπειτα μὲ φωνές καὶ μὲ κάποιο ἰδιόρρυθμο σφύριγμα στέλλει τὰ σκυλιὰ νὰ ψάξουν.

Ἐτοιμάζομε ὅλοι τὰ ὄπλα μας.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

«Πρόσεχε», μοῦ λέγει· «αὐτοῦ εἶναι τὸ σύρμα ποῦ θὰ περάσῃ ὁ λαγός. Ἄμα ἀκούσῃς τὰ σκυλιὰ νὰ φωνάζουν, τὸ νοῦ σου!... Θὰ σ' ἀφήσω νὰ ρίξῃς πρῶτος ἐσὺ, μὴ ξαφνιστῆς!».

Σὲ λίγο τὰ σκυλιὰ ἀρχίζουν νὰ φωνάζουν. Προβάλλω τὸ ὄπλο μου καὶ κρατῶ τὴν ἀναπνοή μου. Μία σκιά μὲ τ' ἀφτιά ὑψωμένα πηδᾷ ἀπὸ τοὺς σκίνους.



«Βάρα του, τὸν ἀφιλότιμο!».

Ἀκούω μία φωνή, καὶ ἀμέσως ἀδειασα τις δύο κάννες τοῦ ὄπλου, τὴ μία ὕστερα ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ὁ λαγός ἔκαμε μία τούμπα στὸν ἀέρα, κατόπιν ὀλίγα πηδήματα καὶ τέλος πέφτει στὴ γλῶη, τὴν ὁποίαν ἔβαψε μὲ τὸ αἷμα του.

Ἐπειτα ἄλλος πυροβολισμὸς ἀκούστηκε παρέκει, καὶ ἄλλος καὶ ἄλλος. Πραγματικὴ μάχη μὲ τὰ δειλὰ αὐτὰ ζῷα.

3. Οἱ κυνηγοὶ ἠξεύρουν ὅτι οἱ λαγοί, ὅταν τοὺς κυνηγοῦν, δὲν φεύγουν πρὸς τὴν κατωφέρεια, γιὰ τὴν ταύτην.

πισινά των πόδια είναι μακρύτερα από τα μπροστινά, ἐνῶ πρὸς τὴν ἀνωφέρεια, διευκολύνονται πολὺ. Γι' αὐτὸ τὰ ὄπλα τῶν κυνηγῶν εἶχαν διεύθυνσι πρὸς τὴν κορυφὴ τοῦ λόφου καὶ οἱ περισσότεροὶ πυροβολισμοὶ ἔπεσαν, ὅταν ἔφευγαν.

Τεράστια πηδήματα ἔκαναν οἱ λαγοὶ στὴ φυγῇ των καὶ ὄχι κατ' εὐθείαν, ἀλλὰ πότε δεξιὰ καὶ πότε ἀριστερά, ὥστε οἱ κυνηγοὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἔχουν ἀσφαλῆ στόχο.

Ὅταν ἀπεμακρύνοντο ἀρκετά, σάν βέλη ἔχάνοντο μέσα στὸ δάσος.

Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ κτυπηθοῦν τρεῖς λαγοί· οἱ δύο ἔπεσαν νεκροί, ὁ τρίτος ἐκτυπήθη στὸ πόδι καὶ ἐξακολουθοῦσε νὰ φεύγῃ; ἀλλὰ τὸν ἔπιασαν τὰ σκυλιά.

Τὰ σκυλιά ἐτοιγύρισαν τοὺς λαγοὺς κουνώντας τὶς οὐρὲς των.

«Ἄς δώσωμε τώρα καὶ στὰ σκυλιά τὸν κόπο των», εἶπε ὁ ἀρχικυνηγός, καὶ τοὺς ἔκοψε τὰ ἀφτιά τῶν λαγῶν.

B'.

1. Ὅταν θέλωμε νὰ παραστήσωμε ὅτι κάποιος εἶναι πολὺ δειλός, λέμε «φοβεῖται σάν τὸ λαγός», γιατί βέβαια ὁ λαγός φοβεῖται πολὺ. Τὸ πτωχὸ ζῆφον! Καὶ πῶς νὰ μὴ φοβῆται; Κανένα ἄλλο ἀπὸ τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ δὲν ἔχει τόσους ἐχθρούς, ὅσους ὁ λαγός.

Οἱ λύκοι, οἱ ἀλεπούδες, τὰ κουνάβια καὶ αὐτοὶ ἀζόμη οἱ ἀγριόγατοι καὶ οἱ μικρόσωμες νυφίτσες εἶναι ἐχθροὶ τοῦ λαγοῦ. Τὰ ἀρπακτικὰ πτηνὰ καὶ πρὸ πάντων οἱ ἀσπίδες εἶχαν ἀμεύλητοι, δεινότες τῶν ὄσων. Ὅταν ὁ

ἀετός ἀπὸ ψηλά, πὺν πετᾶ διακρίνη τὸ λαγόν, σὰν σφαῖρα πέφτει ἐπάνω του καὶ τὸν συλλαμβάνει μὲ τὰ νύχια του· ὅταν μάλιστα ἔχει νεοσσούς, τὰ λαγουδάκια εἶναι ἡ συνηθέστερη τροφή πὺν τοὺς φέρνει.

Ὡσὰν νὰ μὴν ἐφθάναν οἱ τόσοι ἐχθροὶ τοῦ λαγοῦ, ἰδοὺ καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὁ μεγαλύτερος ἐχθρὸς του· χρησιμοποιεῖ ὅλην του τὴν πονηρίαν γιὰ νὰ γευθῇ τὰ νόστιμα καὶ τρυφερὰ κρέατά του.

2. Γι' αὐτὸ ὁ λαγὸς εἶναι τὸ δειλότερο ἀπὸ ὅλα τὰ ζῷα· ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος εἶναι ἀχώριστοι σύντροφοί του.

Ὁ λαὸς πιστεύει ὅτι ὁ λαγὸς ποτὲ δὲν κοιμᾶται ὑπνο βαθὺ καὶ ἤρεμος· κοιμᾶται πάντοτε φοβισμένος καὶ ξυπνᾷ μὲ τὸν ἐλάχιστο θόρυβο. Στους ἐχθρούς του δὲν ἔχει τίποτε ἄλλο νὰ ἀντιτάξῃ ἀπὸ τὴ θαυμαστὴ γρηγοράδα του. Κανένα ζῷον δὲν τὸν φθάνει.

Ὁ λαγὸς ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν του ἐχθρῶν θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ἀφανισθῇ ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς ἢ τοῦλάχιστον νὰ εἶναι ἀπὸ τὰ σπανιώτερα ζῷα.

Ἄλλ' ἐν τούτοις οἱ λαγοὶ εἶναι ἀπὸ τὰ πολυπληθέστερα θηράματα, καὶ ὅταν τὸ χειμῶνα τὰ χιόνια σκεπάζουν τὰ βουνά, οἱ λαγοὶ κατεβαίνουν στὰ χαμηλότερα μέρη καὶ πέφτουν στὸ καρτέρι τῶν κυνηγῶν.

3. Τὸ πλῆθος τῶν λαγῶν ὀφείλεται στὴν πολυτοξία των. Ἀπὸ τὴν ἀνοιξὶ ἕως τὸ Σεπτέμβρι γεννᾷ σχεδὸν κάθε μῆνα ἀπὸ δύο ἕως πέντε λαγουδάκια· δηλαδή ἕνας θηλυκὸς λαγὸς γεννᾷ τὸ χρόνον εἴκοσι περὶπου τέκνα.

Ἄν σκεφθοῦμε τώρα ὅτι σὲ ἡλικίαν ἑνὸς ἔτους ἀρχίζει νὰ γεννᾷ, θὰ ἐννοήσωμε ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχῃ τόσο πολλοὺς ἐχθρούς αὐτὸ τὸ ζῷον, γιὰτὶ ἀλλιῶς ἡ γῆ θὰ ἦτο γεμάτη ἀπὸ λαγοὺς καὶ οὔτε σιτάρι θὰ ἐπρό-

φθανε νὰ καρπίσῃ οὔτε κῆποι θὰ ὑπῆρχαν τῆς γῆς
ὅλης ἢ βλάστησις δὲν θὰ ἦτο ἀρκετὴ νὰ τρέφῃ τοὺς
λαγούς.

65. Τὸ καρτέρι.

1. Ἡ αὐγὴ χρυσαίζει
μαῦρον οὐρανό,
κυνηγὸς ἀρχίζει
ἄσμα πρωῖνό.
2. Εἰς τὴν ἄκρῃ φτάνει
δάσους σκοτεινοῦ
καὶ καρτέρι κάμνει
ἀγριομερινοῦ
3. Νάι λαγὸς πετιέται
μεσ' ἀπ' τὴ φωλιά,
καὶ δὲν συλλογιέται
κυνηγοῦ βολιά.
4. Τρέχει πήδους κάμνει
μὲ χαρὰ σκιρτᾷ
καὶ πηδώντας φτάνει
στὸν ἐχθρὸ μπροστά.
4. Ξάφνου ἀγροικιέται
ὄπλο φοβερό,
καὶ στὴ γῆ κυλιέται

6. Δέν θά ἰδῆς πιά δάση!..

ἢ στερνὴ σου αὐγὴ
νά μὴν εἶχε φτάσει,
νά μὴν εἶχε βγῆ.

7. Ἔχε γειά λιβάδι

μὲ τίς μυρωδιές,
ἔχε γειά λαγκάδι
μ' ὄλες τίς δροσιές.

8. Τὸν θρηνεῖ, τὸν κλαίει

πεῦκο σκιερό,
μοιρολόγι λέει
αὐλακιοῦ νερό.

66. Ἡ Ἀλεποῦ.

1. Πέφτει ραγδαία βροχὴ, ἀστραπὲς σχίζουν τὴν ἀτμόσφαιρα καὶ ἀλλεπάλληλες βροντὲς δονοῦν τὸν ἀέρα· οὔτε ἄνθρωποι οὔτε ζῶα ἠμποροῦν νὰ μείνουν ἔξω, καὶ αὐτὰ τὰ ἀγρίμια ἐτρέπωσαν στὶς φωλιές των.

Τὸ δειλινὸ ἢ βροχὴ ἔπαυσε· τὸ δάσος τινάζει τίς σταγόνες ποὺ κρέμονται ἀκόμη ἀπὸ τὰ φύλλα τῶν δένδρων, καὶ ἀπὸ τὰ χαμόκλαδα ἀναδίδεται μυρωμένη ἢ βραδυγὴ αὔρα. Τίποτε δὲν δείχνει τὴν προηγούμενη θύελλα. Τὰ πουλιὰ ἄρχισαν νὰ κελαδοῦν καὶ οἱ λαγοὶ ἐβγῆκαν στὴ βοσκή.

2. Ἡ ἀλεποῦ ἦτο ἀκόμη στὴ φωλιά της, στὴ σχισμὴ ἑνὸς βράχου. Σύρεται πρὸς τὴν ἔξοδο τῆς σχισμῆς, βγάξει τὸ κεφάλι της ἔξω καὶ μυρρίζεται ἀνήσυχα τὸν ἀέρα· «ἡ προσοχὴ εἶναι ἡ μητέρα τῆς σοφίας», λέγει μέσα της.

Βγαίνει έξω και βαδίζει με την ούρα κρεμασμένη, διασχίζει με προσοχή τὰ χαμόκλαδα και φθάνει σ' ένα άνοικτό μέρος του δάσους· είναι θεονήστικη και δέν εύρίσκει τίποτε νά φάγη. Σταματᾷ και βλέπει τὰ πουλιά νά πετοῦν από κλαδί σέ κλαδί, αναστενάζει και λέγει: «ἄχ, ἄς ἤμπορούσα κι' ἐγώ νά πετώ!».

3. Ἐνύκτωσε και ἡ ἄλεποῦ ἔφθασε σ' ένα έξοχικό σπίτι· τὸ τριγυρίζει, ἀνιχνεύει καλά τήν αὐλή, ἀλλά τίποτε δέν εύρίσκει. Σταματᾷ πάλι και βυθίζεται στίς



πιδ μαῦρες σκέψεις. Ἐξαφνα παίρνει θάρρος· θυμήθηκε τήν παροιμία «ὁ ζητῶν εύρίσκει» και τραβᾷ ἄλλο δρόμο. Σέ λίγο σηκώνει τὸ κεφάλι και ἀνοίγο-κλείνει ζωηρά τὰ ρουθούνια της· κάποια ὀρεκτική μυρωδιά φθάνει. Ἄλλά σάν τί νά ναι αὐτό; Πλησιάζει και εύρίσκει ένα φρεσκοψημένο κομμάτι κρέας. Τί ώραϊα πού μυρίζει! Χωρίς ἀγοπορία τὸ καταβροχθίζει.

4. Ἡ ἄλεποῦ αἰσθάνεται τίς δυνάμεις της νά ἀναζωογονοῦνται. Προχωρεῖ και τήν τραβᾷ μιὰ ἄλλη μυ-

ρωδιά. Πράγματι λίγο πιό κάτω είναι ένα δεύτερο κομμάτι κρέας, φρεσκοψημένο και αυτό, ἐκλεκτός μεζές.

Αὐτὴν τὴ φορὰ ἡ ἀλεποῦ εἶναι ἐπιφυλακτικὴ· στέκεται λίγες στιγμὲς μετὰ τὴν ἐκπληξὶ ζωγραφισμένη στὸ πρόσωπό της. Περιτρέχει τὸ μέρος ποῦ εὐρίσκεται τὸ κρέας καὶ πάλι τὸ πλησιάζει, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐγγίζει· περιφέρει τὴν κεφαλὴ της δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἀφουκράζεται μετὰ προσοχὴ, ἀλλὰ οὔτε ἤχος ἀκούεται οὔτε ἴχνος φαίνεται. Κοιτάζει τὴν κρέας καὶ λέγει: «Μὴν εἶναι καμὰ φόλα; Οἱ ἄνθρωποι εἶναι τόσο κακόβουλοι. Πόσες εὐγενεῖς ὑπάρξεις, ὅπως ἐγώ, δὲν ἔχουν χαθῆ ἀπὸ τὴν πονηρία τῶν ἀνθρώπων!». Ἄλλ' ἐν τούτοις ἡ ἀλεποῦ ἀρπάζει καὶ τὸ δεύτερο κομμάτι καὶ τὸ καταβροχθίζει.

5. Πιὸ πέρα εἶναι ἓνα τρίτο κομμάτι κρέας. Ἡ ἀλεποῦ δὲν εἶναι χορτασμένη, ἀλλὰ εἶναι προσεκτικὴ, δὲν βιάζεται· τριγυρίζει τὸ δόλωμα, τεντώνει τ' ἄφτιά της ὅσον ἠμπορεῖ· τίποτε δὲν ἀκούεται. Ἀρχίζει νὰ σκέπτεται, ἀλλὰ ὅσο περισσότερο κοιτάζει τὸ κρέας, τόσο σκοτίζεται ὁ νοῦς της, ἡ μρωδιά τὴν ζαλίζει, πρέπει νὰ τὸ φάγῃ, δὲν ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ διαφορετικὰ. Μὲ ἓνα πήδημα φθάνει στὸ δόλωμα καὶ τὸ χάφτει. Ἐνα κρῶκ ἀκούεται καὶ τὸ δόκανο κλείνει.

Ἡ πονηρὴ ἀλεποῦ δὲν ἦτο ἀρκετὰ πονηρή.

67. Λύκοι καὶ ἀλεποῦδες.

1. Τώρα καὶ ὀλίγα χρόνια ἐπλάκωσε μία βαρυχειμωνιά, ποῦ δὲν τὴν θυμοῦνται οὔτε οἱ γέροι. Ἀπὸ τὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ ἕως τὴ θάλασσα ἡ γῆ ἦτο σκεπασμένη ἀπὸ χιόνι· ἐδῶ στὸ χωριὸ μας ἦτο ἴσα μετὰ ἓνα

γόνατο και κάθε ημέρα έβγάτενε, γιατί έχιόνιζε ακατά-
παυστα.

2. Σε κάθε βαρυχειμωνιά τα άγριομερινά δεν μένουν όλα στο βουνό. Οι λαγοί κατεβαίνουν χαμηλά, γιατί δεν άντέχουν στο πολύ κρύο· οι άλεποϋδες και οι λύκοι κατεβαίνουν κι' αυτοί, αλλά περισσότερο για να βροϋν τροφή, παρά έξ αιτίας του ψύχους. Άλλα μικρότερα, όπως είναι τα κουνάβια, τα τσακάλια τρυπώνουν στις φωλιές των και μένουν εκεί μέσα, έως του ο καιρός καλύτερεύση.

3. Σε λίγες ημέρες μερικά πρόβατα και κατσίτες έχάθησαν από τις αυλές μας, και οι όρνιθώνες μας κυριολεκτικώς έλειλητήθηκαν από τις άλεποϋδες. Όσο για τους λαγούς, αυτοί έφθθαναν μέσα στα σώχωρά μας και τους έσκοτώναμε από τα παράθυρα.

Άνησυχήσαμε πολύ για την παρουσία των λύκων γιατί οι ζημιές που κάμνουν αυτά τα θηρία είναι σημαντικές και κάποτε οδυνηρές. Ένα γίδι ή ένα πρόβατο δεν είναι ζημία εύκαταφρόνητη για το πτωχό άγρότη, αλλά επί τέλους δεν είναι οδυνηρά. Ο λύκος όμως έπιτίθεται και στα γελάδια και στα φορτηγά ζώα. Και είναι πολύ μεγάλη ζημία, και για πολλούς ανεπανόρθωτη, να χάση ο χωρικός το καματερό του ή το μουλάρι του.

4. Κάθε βράδυ πέντε ή έξ άνδρες ώπλισμένοι και με γερά σκυλιά έγύριζαν το χωριό όλην νύκτα είτε κυνηγώντας τους λύκους είτε και για φοβέρα.

Άλλά τα θηρία, όταν πεινοϋν, δεν βλέπουν εμπρός των γίνονται άγριώτερα και τολμηρότερα. Δύο ή τρεις φορές εκυνήγησαν λύκο που έβαστοϋσε το θϋμα του επάνω στη ράχι του.

Γιατί ο λύκος, όταν ρίχεται σε μικρό ζώον, όπως

είναι τὸ πρόβατο ἢ τὸ γίδι, τὸ πιάνει ἀπὸ τὸν αὐχένα καὶ μὲ ἓνα δυνατὸ τίναγμα τὸ φορτώεται στὴ ράχι. Τὸ φόρτωμα αὐτὸ δὲν τὸν ἐμποδίζει νὰ τρέξη χωρὶς νὰ σκοντάφη καὶ νὰ κάμνη τεράστια ἄλματα.

5. Μία νύκτα σεληνοφώτιστη ἀκούστηκαν βογκητὰ μουλαριοῦ. Τρέχουν ἀμέσως οἱ φύλακες καὶ βλέπουν ἓνα λύκο πὺ εἶχε πηδήσει ἐπάνω στὴ ράχι τοῦ μουλαριοῦ καὶ τὸ εἶχε πιάσει ἀπὸ τὸν αὐχένα.



Ἐνας εὐστοχος τουφεκισμὸς ἐρριξε τὸ λύκο κατὰ γῆς· τὸν ἀκούσαμε νὰ οὐρλιάζη ἄγρια· δεύτερος ἀπὸ κοντύτερα στὸ κεφάλι τὸν ἀποτελείωσε.

Ἄλλὰ καὶ τὸ μουλάρι δὲν ἐγλύτωσε. Εἶχαν κοπῆ οἱ τένοντές του ἀπὸ τὰ δόντια τοῦ λύκου καὶ τὸ ταλαίπωρο ζῖον ἦτο ξαπλωμένον καὶ ἀγωνιοῦσε. Σὲ λίγο ἀπέθανε καὶ αὐτό.

6. Ὁ γιατρὸς τοῦ χωριοῦ, ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ πα-

ρακλήσεις, ἐδέχθη νὰ δώσῃ ὀλίγο ἀρσενικό. καὶ οἱ χωρικοὶ τὸ ἔρριξαν στὰ σπλάγχνα καὶ στὶς σάρκες τοῦ μουλαριοῦ.

Μόλις ἐπέρασαν δυὸ ἢ τρεῖς ἡμέρες καὶ στὸν τόπο, ὅπου ἦτο τὸ μουλάρι, εὐρίσκοντο ἀπ' αὐτὸ μόνον τὰ κόκκαλά του καὶ μερικὰ κομμάτια ἀπὸ τὸ δέριμα του. Ἀλλὰ ἐκεῖ κοντὰ σὲ διάφορα μέρη εὐρέθηκαν οἱ χωρικοὶ δύο λύκους τυμπάνιαίους καὶ καμιά δεκαριά ἀλεποῦδες ξαπλωμένες κατὰ γῆς.

7. Τὰ εὐρήματα αὐτὰ δὲν ἦσαν εὐκαταφρόνητα, γιατί τὰ δέρματά των ἐπουλήθησαν μὲ καλὴ τιμὴ. Τὸ δέριμα τῆς ἀλεποῦς γίνεται ὄραϊο γουναρικό. ὅταν πιάνεται τὸν χειμῶνα, πὺν τὸ τρίχωμά της δὲν μαδᾷ καὶ ἀκόμη εἶναι πυκνὸ καὶ στιλπνόν. Τὸ δέριμα τοῦ λύκου γίνεται μὲ εἰδικὴ κατεργασία πολυτελὲς ταπέτο.

68. Βοσκὸς καὶ λύκος.

Δώδεκα χρόνους μπιστικός καὶ δεκατρεῖς τσοπάνος
ποτέ μου δὲν μου κάλλισσε τὰ πρόβατα νὰ χάσω,
καὶ τώρα πῶς μοῦ γίνηκε ὁ δόλιος νὰ τὰ χάσω:

Σηκῶνομαι πολὺ πρωτὶ μαῦρος ἀπὸ τὸν ὕπνο,

5. βρίσκω τὸ γρέκι μ' ἀδειανό, κουδούνια δὲ βροντοῦνε.

καὶ τὸ ραβδί μου νῆπηρα καὶ τὸ συχνωρωτάω:

«ραβδί μὴν εἶδες πρόβατα, ραβδί μὴν εἶδες γίδια:»

καὶ κεῖνο πηλογήθηκε, πῶς τίποτε δὲν εἶδε.

Παίρνω τὴ στράτα τὸ στρατί, παίρνω τὸ μονοπάτι,

10. γέρο λύκον ἀπάντησα καὶ τὸν συχνωρωτάω:

«Λύκο, μὴν εἶδες πρόβατα, λύκο, μὴν εἶδες γίδια:»

— Τὸ τί 'ν' τὰ συχαρίκια μου γὰ σοῦ τὸ μαρτυρήσω:

— Κατοῖκι 'ναι τὸ γιόμα σου κι' ἀρνὶ τὸ δειλινό σου.

τὸ βράδυ τὸ κοντόβραδο μιὰ στέρφη προβατίνα

15. — Βλέπεις το κείνο τὸ βουνὸ τὸ δῶθε καὶ τὸ κείθε;
στὸ δῶθε εἶναι τὰ πρόβατα στὸ κείθε εἶναι τὰ γίδια
πῆγα νὰ κλέψω λάγι' ἄρνι καὶ τρυφερὸ κατοίκι,
μὲ πῆρ' ἢ σκύλα ἢ κουντουρὴ μὲ δεκοχτῶ κουτάβια.

- Πῆγ' ὁ τσοπάνος τὰ ἔπηρε καὶ στὸ μαντρί τὰ πάει.
20. κι' ὁ λύκος τὸν ἀπάντησε, τὸ τάμα του γυρεύει.
Κι' ἡ σκύλα τοῦ ἀποκρίθηκε μὲ τὰ πολλὰ κουτάβια.
Πόμειν' ὁ λύκος νηστικός καὶ παρατονεμένος.

69. Ὁ σκατζόχοιρος.

Α'.

1. Εἶναι ἀπὸ τὰ πονηρότερα ζῷα ὁ σκατζόχοιρος. Ἡξεύρει ὅτι στὸ φῶς τῆς ἡμέρας δὲν εἶναι ἀσφαλῆς καὶ γι' αὐτὸ κἀθεται στὴ φωλιά του καὶ κοιμᾶται. Ἐν τούτοις ὅμως, ἂν ἀναδευτῆ κοντὰ του κανένα σκουλήκι ἢ κανέναν σάλιακα, διακόπτει τὸν ὕπνο του καὶ τὸν καταβροχθίζει.

Γιὰ νὰ βγῆ ἀπὸ τὴ φωλιά του τὴν ἡμέρα, θὰ τὸ σκεφθῆ πολὺ. Ἡ ἀλεπού εἶναι πονηρότερη ἀπὸ αὐτόν, καὶ μ' αὐτὴν δὲν τὰ βγάζει πέρα ὁ σκατζόχοιρος. Δὲν λησιμονεῖ τὴν τρομάρα πὸν ἐπέρασε τὸν περασμένο Αὐγούστο.

2. Τὰ μικρά του εἶχαν δύο ἡμέρες νὰ φάνε. Πηγαίνει λοιπὸν στὸ γειτονικὸ ἀμπέλι καὶ σταματᾷ σ' ἓνα κλῆμα, πὸν τὰ σταφύλια ἐκρέμοντο ἔως κάτω. Μαδᾷ τις ὥριμες ράγες, ἔως ἐκεῖ πὸν ἔφθανε, κι' ἔπειτα πιάνει

τὸ σταφύλι μὲ τὸ στόμα του καὶ τὸ τινάσσει· στῶμα ἢ γῆ κάτω ἀπὸ ρᾶγες. Τεντώνει τὰ ἀγκάθια του ὁ σκατζόχοιρος καὶ κυλιέται ἐπάνω.

3. Φορτωμένος τώρα τρέχει στὰ παιδιά του. Μόλις ἐπῆγε νὰ τρουλώση στὰ βάτα, τοῦ κόβει τὸ δρόμο μία ἄλεποῦ. Μαζεύεται ὁ σκατζόχοιρος καὶ τεντώνει τ' ἀγκάθια του. Προσπαθεῖ ἢ ἄλεποῦ νὰ τὸν δαγκάση, ἀλλὰ τρουπιέται τὸ ρύγχος της καὶ σιάζουν τὰ αἵματα.

4. «Δύσκολη δουλειά», λέγει μέσα της. Κάθεται λίγο στὰ πισινά της πόδια καὶ κοιτάζει γύρω] της· βλέπει τὸ νερὸ ποὺ ἔτρεχε στὸ μυλαύλακο. «Πρέπει νὰ κάμῃς ἓνα λουτρό, σύντεκνε», λέγει στὸν σκατζόχοιρο καὶ μὲ τὸ πόδι της κυλάει τὴν ἀγκαθωτὴ σφαῖρα. Σὲ λίγο ὁ σκατζόχοιρος εὐρέθθηκε μέσα στὸ νερὸ· ἀναγκάσθη θέλοντας καὶ μὴ θέλοντας νὰ ἀπλωθῆ γιὰ νὰ βγῆ ἔξω.

Ἡ ἄλεποῦ παρακολουθοῦσε τὴν ἀγωνία τοῦ θύματος της καὶ ἐτρόχιζε τὰ δόντια της.

Δὲν ἐτρόφθασε ὅμως νὰ χαρῆ τὸ νόστιμο γεῖμα της. Τὴν ἐμυρσίτηξε τὸ σκυλὶ ἐνὸς κυνηγοῦ καὶ τὸ ἔβαλε στὰ πόδια.

B.

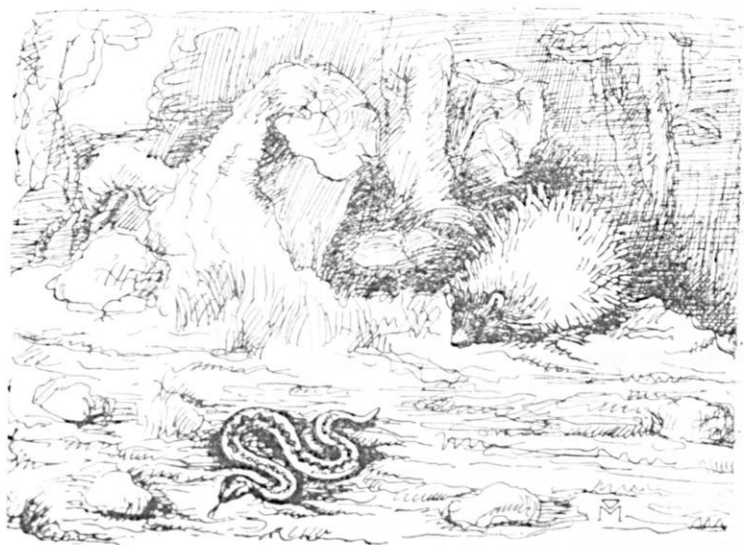
1. Ὁ σκατζόχοιρος ἔχει παλαιοὺς λογαριασμοὺς μὲ τὴν ὄχιά. Ὅταν τὴν ἰδῆ, λησμονεῖ τοὺς κινδύνους ποὺ διατρέχει τὴν ἡμέρα καὶ σπεύδει νὰ τὴν συναντήσῃ.

Καθὼς εἶναι μαζεμένος στὴ φωλιά του, βλέπει μέσα ἀπὸ τὰ βάτα τὸ φίδι νὰ κουλουριάζεται ἐπάνω στὴ γλόη· ὁ ἥλιος τὸ ζωογονεῖ καὶ μάλιστα ὕστερα ἀπὸ ἓνα καλὸ γεῦμα σύντελεῖ στὴ γώνεψι.

2. Ξετρουπώνει σιγὰ ἀπὸ τὰ βάτα καὶ κοντοστέκει

γυρίζει τὸ μικρὸ του κεφάλι δεξιὰ καὶ ἀριστερά· δὲ βλέπει τίποτε ἄλλο ἀπὸ μερικὲς πεταλοῦδες, οὔτε ἀκούεται κανένας ὑποπτος θόρυβος. Προχωρεῖ ἑλαφρὰ καὶ κάθε δύο βήματα στέκει λίγο.

3. Ἄλλὰ τώρα ἔχει φθάσει πολὺ κοντὰ· οὔτε ἓνα μέτρο διάστημα δὲν τὸν χωρίζει ἀπὸ τὸν ἐχθρό του. Ἡ ὄχιά χαίρεται τὴ θαλπωρὴ τοῦ ἡλίου· ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ ὁμιλήσῃ, θὰ τὴν ἀκούγαμε νὰ λέγει: «Τί χρειάζεται αὐτὸς ὁ χειμῶνας; γιατί νὰ μὴν εἶναι πάντα καλοκαίρι;».



Εἶναι ἔπάνω στὴ μεγαλύτερὴ τῆς εὐχαρίστησι· δὲν τὴν βασανίζει καμιά σκέψις κακὴ.

4. Ἐξαφνα μὲ ἓνα πήδημα ὁ σκατζόιοιρος δαγκάνει τὴν οὐρὰ τῆς καὶ στὴ στιγμή γίνεται σφαῖρα μὲ τὰ ἀγκάθια του σὺν καρφοβελόνες. Ξεκουλουριάξει ἢ ὄχιά καὶ ἀγογγύζεται νὰ σάνῃ, γυρίζει τὴν κεφαλή·

της νὰ δαγκάση καὶ τὰ ἀγκάθια τρυποῦν τὸ στόμα της· στρεφογυρίζει, κτυπιέται ἐπάνω στὸν ἐχθρό της καὶ τὸ αἷμα τρέχει.

Ἐπὶ τέλους ἐξαντλεῖται καὶ πέφτει νεκρά. Ἀπλώνεται ὁ σκατζόχοιρος καὶ τὴν καταβροχθίζει σὰν μακαρόνι.

70. Ὁ κόρακας.

Α΄.

1. Τὸ πιὸ περιφρονημένο πουλὶ εἶναι ὁ κόρακας. Καὶ ὄχι μόνον περιφρονημένο, ἀλλὰ καὶ ἀντιπαθητικὸ καὶ μισητὸ σὰν νὰ μᾶς κάμνη μεγάλο κακό.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι μερικὲς φορές τρώγει τὰ ἀβγά ἀπὸ τὶς φωλιὰς ὠφελίμων πουλιῶν· καὶ ὅσο γι' αὐτὸ ζημιώνει Ἄλλὰ ἐσκεφθήκαμε ποτέ, τί ἄλλο τρώγει ὁ κόρακας;

2. Πολλοὶ ἀπὸ μᾶς ἔχομε ἰδεῖ κοράκια νὰ τρώγουν διάφορα ψοφίμια. πὺν τὰ πετοῦμε σὲ καμιὰ ρεματιὰ ἢ ὅπου ἄλλοῦ. Ἐξεύρομε ἐπίσης ὅτι τὰ ψοφίμια μολύνουν τὴν ἀτμόσφαιρα μὲ τὴ δυσσομία πὺν ἀφήνουν· καὶ ἀπὸ τὴ δυσσομία αὐτή, ἂν τύχη νὰ εἶναι κοντὰ στὴν κατοικία μας, ἢμποροῦμε νὰ ἀρρωστήσωμε. Νὰ λοιπὸν μιὰ πολύτιμη ὑπηρεσία πὺν μᾶς προσφέρουν τὰ κοράκια.

3. Καὶ δὲν εἶναι μόνη αὐτή. Τὰ κοράκια τρέφονται καὶ μὲ ποντικούς, μὲ σκουλήκια καὶ μὲ ἄλλα ἔντομα πὺν βλάπτουν τὴ γεωργία. Συμπληρωματικῶς ὁμως τρώγουν καὶ σπόρους, καὶ γι' αὐτό, ὅταν τὰ κοράκια εἶναι πάρα πολλὰ βλάπτουν ἴσως περισσότερο ἀπ' ὅτι ὠφελοῦν.

4. Ὁ κόρακας ζῆ πολλὰ χρόνια· καὶ αὐτὸ εἶναι παρατηρημένο ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους· γι' αὐτὸ ἐκείνους ποὺ φθάνουν σὲ βαθὺ γῆρας, τοὺς λέγουν κορακοζώητους. Λέγουν ὅτι τὰ κοράκια ἠμποροῦν νὰ φθάσουν καὶ νὰ περάσουν τὰ 150 χρόνια.

5. Εἶναι πτηνὰ φιλόλληλα τὰ κοράκια. Ὅταν ὁ κόρακας γηράσῃ, ἀρχίζει νὰ μαδᾷ καὶ στὸ τέλος μένει ὀλόγυμνος. Τότε εὐρίσκει κάποια τρῦπα εἴτε σὲ βράχους εἴτε σὲ χαλάσματα καὶ κάθεται ἐκεῖ, ἕως ὅτου ἀποθάνῃ.

Θὰ νομίζετε ἴσως ὅτι ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγες ἡμέρες πεθαίνει ἀπὸ τὴν πείνα. Καὶ ὅμως ἡ τροφή δὲν τοῦ λείπει οὔτε μία στιγμή. Τὰ ἄλλα κοράκια φέρνουν τροφή στὸν ἀνίσχυρο σύντροφό των, ὅπως φέρνουν καὶ στὰ μικρά των. Καὶ ἔτσι ὁ κόρακας πεθαίνει ἀπὸ γεροντικὴ ἐξάντλησι.

6. Τὰ κοράκια εἶναι πολλῶν εἰδῶν καὶ τὰ περισσότερα αὐτὰ πικνά, μαῦρα καὶ γυαλιστερά πτερά. Ἐνα εἶδος ἀπ' αὐτά, ποὺ λέγονται κορακάξεις, ἀγαποῦν νὰ κλέβουν κάθε γυαλιστερὸ πρᾶγμα, χάνδρες, νομίσματα, δακτυλίδια ἢ ἄλλα μικρὰ κοσμήματα, τὰ ὁποῖα μεταφέρουν στὶς φωλιές των ἢ τὰ κρύβουν σὲ ὅποιο-δήποτε μέρος.

Ἐνα ἄλλο εἶδος, ποὺ λέγονται κίσσες, ἄμα συλληφθοῦν μικρές, ἡμερεύουν εὐκολα καὶ μαθαίνουν νὰ προφέρουν ὀλίγες λέξεις.

B.

7. Ἴσως ὅμως δὲν ἠξεύρετε ὅτι καμιά φορὰ οἱ κίσσες μιμοῦνται καὶ τὶς πράξεις τοῦ ἀνθρώπου. Τέτοια ἦτο ἡ Κοκώ, ποὺ εἶχαμε στὸ σπίτι μας

χωρίς κανείς να γνωρίζη την ικανότητά της αυτήν.

8. Όλην την ημέρα η Κοκώ περιεφέρετο ελεύθερη στο σπίτι και μόνον τῆ νύκτα ἐπερνούσε κλεισμένη στο κλουβί της, γιατί δὲν κατώρθωνε νὰ συνάψῃ φιλικὲς σχέσεις μὲ τὴ γάτα μας. Στο κλουβί της, κρεμασμένο ψηλά, μπροστὰ ἀπὸ ἓνα παράθυρο, ἦτο ἐντελῶς ἀσφαλῆς.



9. Καθισμένη στο ράφι τοῦ μαγειρείου κάθε πρωτὴ ἡ Κοκώ παρατηροῦσε τὴν ὑπέρτρια, διὰν ἄναβε τὴ φωτιά. Κανείς ὄμως δὲν ἠμποροῦσε νὰ φαντασθῆ ὅτι ἡ Κοκώ θὰ προσιπαθοῦσε νὰ μιμηθῆ τὴν ὑπέρτρια.

Ἐν τούτοις κάποτε, πὺν εἶχε μείνει μόνη στο μαγειρείο, ἐνόμισε ὅτι εἶναι κατάλληλη εὐκαιρία νὰ παῖξῃ λίγο μὲ τὰ σπύρια.

10. Πιεῖα λοιπὸν στὰ πλακάκια τῆς ἐστίας, ὅπου ἦτο ἀφησμένο τὸ κουτί, παιῶ ἐπάνω καὶ μὲ τὸ ράμφος τῆς κατώρθωνε νὰ πέρνη ἀπὸ ἓνα σπίρτο καὶ νὰ τὸ τριβῆ στὴν πλευρὰ τοῦ κουτιοῦ.

Ἐκόντευε νὰ ἀδειάσῃ ὁλόκληρο τὸ κουτί καὶ ἡ προσπάθεια τῆς Κοκῶς δὲν ἔφερε ἀποτέλεσμα, τὰ σπέρτα δὲν ἀναβαν. Λὲν ἠμποροῦσε βέβαια τὸ πουλί νὰ καταλάβῃ ὅτι ἔτριβε τὰ σπέρτα ὄχι ἀπὸ τὴν κεφαλὴ, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ ἀντίθετο μέρος.

11. Ἐπὶ τέλους ὅμως ἐβοήθησε ἡ τύχη καὶ ἓνα σπίρτο τὸ ἔτριψε ἀπὸ τὸ μέρος τῆς κεφαλῆς. Ἡ φλόγα τῆς ἐτσουρούφλησε τὴν κεφαλὴ, ἀφήνει ἀμέσως τὸ σπίρτο νὰ πέσῃ κάτω καὶ αὐτὴ τρομαγμένη ἐπέταξε στὸ ράφι.

Τὸ παιγνίδι αὐτὸ τῆς Κοκῶς ἦτο ἐπικίνδυνο. Ἐπειδὴ ὅμως οὔτε ἐπίπληξις οὔτε συμβουλὴ ἠμποροῦσε νὰ τὴν ἀποτρέψῃ, ὥστε νὰ μὴ τὸ ξανακάμῃ, ἐφροντίσαμε νὰ μὴ ἀφήνωμεν ποτὲ ἐξτεθειμένο τὸ κουτί μὲ τὰ σπέρτα.

71. Τὸ χειλιδόνι.

1. Ὁ χειμῶνας ἐπέρασε καὶ ἐλησμονήσαμε τὶς βροχὲς καὶ τὰ χιόνια. Τώρα εἶναι ἀνοιξὶς καὶ ἡ γῆ ἐστέγνωσε· ὁ ἥλιος δὲν καίει πολὺ καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἐπιθυμητός. Τὰ χωράφια εἶναι καταπράσινα ἀπὸ τὰ σπαρτὰ καὶ στὰ λιβάδια τὰ πρόβατα σκυμμένα τρώγουν τὸ τρυφερὸ χορτάρι.

2. Τῇ στιγμῇ ποὺ σκύβετε καὶ σεῖς στὴ γλῶσσι γιὰ νὰ κόψετε μία ἄγρια μαργαρίτα, κάτι μαῦρο περὶ ἀπὸ

μπροστά σας με ταχύτητα άστραπής και χάνεται.
«Α!», λέτε, «ήλθαν τὰ χελιδόνια».

Τὴν ἴδια στιγμή τὸ παρατηρεῖ καὶ ὁ ἠλικιωμένος διαβάτης, ποὺ περνᾷ ἀπὸ τὸ γειτονικὸ μονοπάτι. «Ἦλθαν τὰ χελιδόνια, πάει ὁ χειμῶνας», φωνάζει καὶ αὐτός.

3. Ἦλθαν τὰ χελιδόνια ἀπὸ τίς γῶρες τοῦ νότου. Ἄλλὰ γιατί τὰ χελιδόνια φεύγουν σὲ ἄλλες γῶρες, γιατί ἀποδημοῦν; Καὶ πῶς εὐρίσκουν τὸ δρόμο γιὰ νὰ γυρίσουν ἐκεῖ ἀκριβῶς, ἀπὸ ὅπου ἔφυγαν;

Ἄς ἀφήσωμε γιὰ μιὰ στιγμή τὸ ἐρώτημα αὐτὸ καὶ ἄς ἐξετάσωμε πρῶτα τὴ ζωὴ τῶν ἀγαπητῶν μας πτηνῶν.

4. Τὰ χελιδόνια γυρίζουν στὶς ἴδιες φωλιές των καὶ τίς ἐπισκευάζουν, ἂν δὲν εἶναι γερές, ἢ τίς ξαναφτιάχνουν, ἂν εἶναι χαλασμένες. Ἐτοιμάζουν τὸ νοικοκυριό των καὶ ὕστερα ἀπὸ δύο ἢ τρεῖς ἑβδομάδες, ὅταν τὰ ἔντομα ἀρχίζουν νὰ πληθύνονται, κάμνουν τὰ ἀβγά των καὶ τὰ κλωσσοῦν.

Ὅταν ἐκκολαφθοῦν οἱ νεοσσοί, τότε εἶναι ἡ περίοδος τῆς μεγαλύτερης προσπαθείας τῶν γονέων. Ἀπὸ τὴν αὐγὴ ἕως τὸ σουρούπωμα πατέρας καὶ μάννα πετοῦν ἀκατάπαυστα γιὰ νὰ προμηθεύουν τὴν τροφὴ τῶν παιδιῶν των, τὰ ὅποια ἔχουν πολὺ μεγάλη ὄρεξι.

5. Ὅταν βλέπετε τὰ χελιδόνια νὰ διασχίζουν τὸν ἀέρα με ὀρμὴ ἐπάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια σας, δὲν κάμνουν περιπατο οὔτε παίζουν, ἀλλὰ ἐργάζονται.

Ἡ ζωὴ γιὰ τὰ χελιδόνια εἶναι ἐργασία, ὅπως βέβαια πρέπει νὰ εἶναι καὶ γιὰ μᾶς. Ἐνῶ πετοῦν, πιάνουν μὲ τὸ ράμφος των χιλιάδες βλαβερὰ ἔντομα, κουνούπια, μυῖγες καὶ ἄλλα πολλὰ.

6. Ποτέ δὲν βλέπετε τὸ χελιδόνι νὰ καθίση ἐπάνω σὲ κλαδί ἢ κάτω στὸ ἔδαφος. Δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ καθίση, γιὰτὶ δὲν αἰσθάνεται κόπο· ὅλην τὴν ἡμέρα νὰ πετᾷ, δὲν κουράζεται· χίλια χιλιόμετρα εἶναι τίποτε γιὰ τὸ ἕλαφρό σωματάκι μὲ τὶς δυνατὲς φτεροῦγες του· τὸ χελιδόνι ἠμπορεῖ νὰ πετάξῃ περισσότερο ἀπὸ ἑκατὸ χιλιόμετρα τὴν ὥρα.

Ἐνῶ πετᾷ μὲ τόση ταχύτητα, ἠμπορεῖ πολὺ εὐκόλως νὰ ἀλλάσῃ διεύθυνσι καὶ γι' αὐτὸ σπανίως γίνεται θῦμα τῶν ἀρπακτικῶν πτηνῶν.

7. Τὰ πουλιά δὲν ἠξεύρουν νὰ μετροῦν· ἀλλὰ πῶς κατορθώνουν νὰ δίνουν τροφή σ' ὅλους τοὺς νεοσσούς μὲ τὴ σειρὰ χωρὶς οὔτε νὰ λησμονοῦν κανένα οὔτε νὰ δίδουν δύο φορές στὸν ἴδιο νεοσσό;

Ὅταν φθάνῃ ἡ μητέρα στὴ φωλιά, πέντε ἢ ἕξι κεφαλάκια προβάλλουν μὲ τὰ ράμφη ἀνοικτὰ γιὰ νὰ δεχθοῦν τὴν τροφή. Ἀλλὰ ἡ μάνα, πού ἀγαπᾷ ὅλα τῆς τὰ παιδιὰ ἕξ ἴσου, ἠξεύρει νὰ τοὺς μοιράζῃ καὶ τὴν τροφή ἕξ ἴσου.

8. Ἐπειτα ἀπὸ δεκαπέντε ἡμέρες ἔχουν τὶς φτεροῦγες τῶν ἀνεπτυγμένους καὶ ἠμποροῦν νὰ πετάξουν, ἀλλὰ δὲν τολμοῦν.

Καὶ τότε ἀκούετε ἓνα διάλογο μεταξὺ μητέρας καὶ παιδιῶν· ἀκούετε ἓνα ζῶηρό τιτίβισμα καὶ βλέπετε ἓνα ἀπὸ τοὺς νεοσσούς νὰ βγαίῃ καὶ νὰ στέκεται στὰ τεῖλη τῆς φωλιᾶς· ἀνοίγει τὶς φτεροῦγες του, ἀλλὰ δὲν τολμᾷ νὰ πετάξῃ.

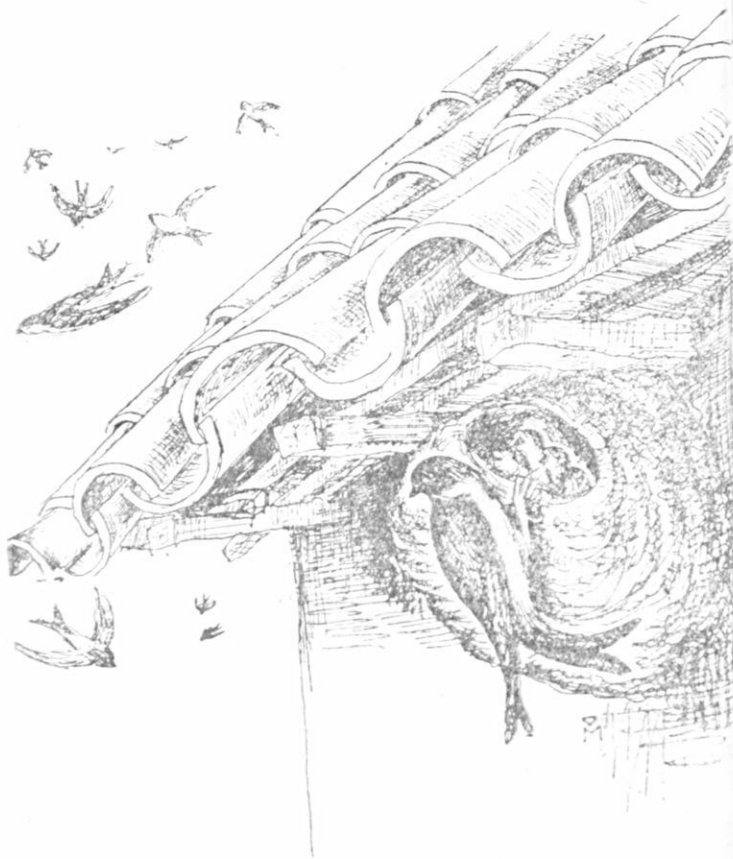
Τὸ τιτίβισμα ἐξακολουθεῖ καὶ βλέπετε τὴν μητέρα νὰ πετᾷ λίγο, μισὸ μέτρο περίπου, καὶ νὰ γυρίζῃ στὴ φωλιά. Καὶ τὸ τιτίβισμα ἐπαναλαμβάνεται.

9. Τώρα πλέον ἐννοεῖτε καὶ σεῖς τὴ γλῶσσα τῶν πουλιῶν. «Ἐμπρός, μικρό μου, μὴ φοβῆσαι, θάσους!

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

θάρος!», λέγει ἡ μητέρα στὸ δειλὸ παιδί της! Καὶ βλέπετε τὸ νεοσσὸ νὰ τολμᾷ ἐπὶ τέλους καὶ νὰ πετᾷ λίγο.

Καὶ ἡ διδασκαλία τῆς μητέρας ἐξακολουθεῖ, ἕως ὅτου διδαχθῶν ὅλοι οἱ νεοσσοὶ νὰ πετοῦν καὶ νὰ εὐρίσκουν μόνοι τὴν τροφή των.



10. Θὰ ἐνομιζατε ἴσως ὅτι τῶρα πλέον τὰ χελιδόνια ἀναπαύονται. Ἄλλὰ δὲν χάνουν τόσο εὐκολὰ τὸν καιρὸ των. Δημιουργοῦν ἀμέσως νέα οἰκογένεια, γιατί

τὰ χελιδόνια γεννοῦν καὶ κλωσσοῦν δύο φορὲς καὶ τὸ θέρος δὲν εἶναι ἀρκετὰ μεγάλο, ὥστε νὰ ἐπιτρέπη ἀνάπαυσι μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ τῆς δεύτερης οἰκογενείας.

11. Ὅταν ἀνατραφῇ καὶ ἡ δεύτερη οἰκογένεια εἶναι καιρὸς νὰ γίνῃ σκέψις γιὰ τὴν ἀναχώρησι. Οἱ νύκτες μεγαλώνουν καὶ ἀρχίζει νὰ γίνεται ψῦχος· τὰ ἔντομα ὀλιγοστεύουν, ἐνῶ τὰ χελιδόνια ἔχουν πολλαπλασιασθῆ.

Τώρα πλέον ἐννοοῦν ὅτι πρέπει νὰ ζητήσουν ἄλλους τόπους διαμονῆς, πρέπει νὰ ἀποδημήσουν σὲ τόπους θερμούς, ὅπου ἡ τροφή εἶναι ἄφθονη.

12. Σ' ἓνα διάστημα, πρὶν φύγουν, μαζεύονται κατὰ μεγάλα σμήνη· τὰ βλέπομε συνήθως στὰ σύρματα τῶν τηλεγράφων. Τὸ τιτίβισμά των εἶναι τόσο ἄσκητό, ὥστε νομίζει κανεὶς ὅτι συζητοῦν τὰ σχέδια τοῦ ταξιδίου των.

Τέλος ὅλα ἔχουν κανονισθῆ. Ξυπνᾶτε ἓνα πρωὶ τοῦ Ὀκτωβρίου καὶ δὲν βλέπετε οὔτε ἓνα. Τὰ χελιδόνια ἔφυγαν.

13. Ἀλλὰ πῶς εὐρίσκουν τὸ δρόμο καὶ διασχίζουν θάλασσες καὶ ἀπέραντες χῶρες, περνοῦν ὑψηλὰ βουνὰ γιὰ νὰ ἐπιστρέψουν στὸν ἴδιο τόπο ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀνεχώρησαν;

Διδάσκεσθε ὅτι τὸ ἔνστικτον εἶναι αὐτὸ ποὺ τὰ ὀδηγεῖ. Ἀλλὰ τὸ ἔνστικτον αὐτὸ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ ἓνα φαινόμενον τοῦ ὀδηγητικοῦ χεριοῦ τοῦ Δημιουργοῦ.

14. Τώρα, παιδιά, ποὺ εἴσθε μικροί, σᾶς ὀδηγοῦν ἄλλοι καὶ σεῖς τοὺς ἀκολουθεῖτε ἀμέριμνοι. Ὅταν ὄμως, ἔπειτα ἀπὸ χρόνια, πρέπει νὰ βαδίσετε στὸ βίος μόνον καὶ δὲν γνωρίζετε ποῖο δρόμο πρέπει νὰ ἀκο-

λουθήσετε, θυμηθῆτε ὅτι ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος ὀδηγεῖ τὰ
χελιδόνια ἐπάνω ἀπὸ θάλασσης καὶ βουνά, ἀσφαλῶς θὰ
σᾶς βοηθήσῃ.

72. Ὁ κορυδαλός.

1. Μία ἀνοιξιὰτικη ἡλιόλουστη ἡμέρα ἡμεῖθα καθισμένοι στὴ χλόη τῆς πλαγιάς τοῦ βουνοῦ καὶ ἀντικρίζαμε τὴν καταπράσινη ἀπὸ τὰ σπαρτὰ πεδιάδα.

Ἄνεμος δὲ φυσᾷ διόλου καὶ οἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου δὲν εἶναι καυστικές· δένδρα δὲν ὑπάρχουν πλησίον μας, πού θὰ ἠμποροῦσαν νὰ φιλοξενήσουν πτηνά· ψυχὴ δὲ φαίνεται πουθενά, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ μικρὸ βοσκό πού εἶναι παρακάτω ξαπλωμένος στὴ πρασινάδα μὲ τὰ ὀλίγα πρόβατά του πού βόσκουν. Καὶ ὅμως ἀκούεται ἓνα χαρῶπὸ κελάδημα. Ποῦ εἶναι κρυμμένο τὸ πουλί πού κελαδεῖ;

2. Κοιτάχτε ψηλὰ στὸν οὐρανό, μὰ πολὺ ψηλά. Μόλις διακρίνεται ἓνα μελανὸ σημεῖο στὸ γαλάζιο φόντο τοῦ οὐρανοῦ. Εἶναι ὁ κορυδαλός, πού ἀγαπᾷ νὰ πετᾷ πολὺ ψηλά· γι' αὐτὸ ἀκούεται τὸ κελάδημα χωρὶς αὐτὸς νὰ φαίνεται. Ἄφοῦ φθάσῃ τόσο ψηλά ὅσο τὸν εὐχαριστεῖ, ἔπειτα κατέρχεται χαμηλότερα, χαμηλότερα χωρὶς νὰ σταματήσῃ τὸ τραγούδι του, μέχρις ὅτου πέσῃ στὸ ἔδαφος σὰν πέτρα.

3. Ὁ κορυδαλός κελαδεῖ ὅλον τὸ χρόνον καὶ ἀπὸ τὴν αὐγὴ ἕως τὰ σουρουπώματα. Ἄλλὰ μὲ τὰ πρῶτα ἄνθη τοῦ ἀγροῦ, μόλις ἀνοίξουν οἱ πρῶτες μαργαριτες, ἀρχίζει νὰ κελαδῇ μὲ μεγαλύτερη εὐθυμία καὶ μὲ τὸ τραγούδι του συνοδεύει τὴ διαδοχικὴ ἐμφάνισι τῶν λουλουδιῶν, τὴν ὠρίμασι τῶν σπαρτῶν καὶ τῶν

ζαρπῶν, μέχρις οὗ ἀρχίσουν νὰ κιτρινίζουν τὰ φύλλα καὶ νὰ πέφτουν ἀπὸ τὰ δένδρα.

Κελαδεῖ ὅλην τὴν ἐποχὴ πού ὁ ἄνθρωπος αισθάνεται τὴν ἀνάγκη περισσότερο ἀπὸ ἄλλες φορὲς νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Θεὸν γὰ τὰ ἀγαθὰ πού τοῦ παρέχει. Ἔτσι τὸ κελάδημα τοῦ χορδαλοῦ ὁμοιάζει σὰν ἓνας ὕμνος εὐχαριστίας εἰς τὸν Θεόν.



4. Κάποτε μία πτωχὴ χήρα ἀπὸ τὴν Μάνη, ἐπειδὴ ἐδυσκολεύτο νὰ ζήσῃ ἐδῶ, ἐσκέφθη νὰ ταξιδεύσῃ στὴν Αὐστραλία μαζὶ μὲ ἄλλους μετανάστες. Μαζὶ μὲ τὰ ὀλίγα πράγματά της ἐπῆρε καὶ ἓνα ἐξημερωμένο κορδαλό μέσα στὸ μικρὸ κλουβὶ του.

5. Ὅταν ἔφθασε στὴν Αὐστραλία, ἐγκατεστάθη σ' ἓνα συνοικισμό ἀνθρακωρύχων, ὅπου ἐκέρδιζε τὸ ψωμί της μὲ τὴν ἐργασία της. Ὅλην τὴν ἡμέρα εἶχε γιὰ συντροφίαν τὸν κορδαλό, ὁ ὁποῖος ἐκελαδοῦσε ἀκατάπαυ-

στα και ἐσκόρπιζε τὴν εὐθυμία στὴν καρδιά τῆς πω-
χῆς γῆρας.

Πολλοὶ ἀνθρακωροῦχοι Ἕλληνες τὸν ἄκουγαν ἐπί-
σης μετ'εὐχαρίστησι, γιατί πολλὰ χρόνια δὲν εἶχαν
ἀκούσει τὸ τραγούδι αὐτὸ ποὺ τοὺς θύμιζε τὴν πα-
τρίδα των. Μερικοὶ ἐπρότειναν στὴ γῆρα νὰ ἀγορά-
σουν τὸν κορδαλό. Ἡ γῆρα δὲν ἐδέχετο τοὺς προσ-
καλοῦσε ὅμως νὰ ἔρχωνται κάθε Κυριακὴ καὶ νὰ τὸν
ἀκούουν.

6. Στὸ ἐρημικὸ ἐκεῖνο μέρος τῆς Αὐστραλίας δὲν
ὑπῆρχε ἐκκλήσια, ὥστε νὰ ἔχη ἡ Κυριακὴ κάποια δια-
φορὰ ἀπὸ τὶς ἄλλες ἡμέρες τῆς ἐβδομάδας. Ἀλλὰ οἱ
ἀνθρακωροῦχοι ἐπήγαιναν στὴν καλύβα τῆς γῆρας καὶ
ἀκούγαν τὸν κορδαλό καὶ τὸ κελάδημά του τοὺς θύ-
μιζε τὶς πράσινες κοιλάδες τῆς Λακωνικῆς καὶ τὰ
παιδικὰ των χρόνια, ποὺ ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἐκκλήσια
ἐμαζεύοντο ὅλα τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ καὶ ἔπαιζαν.

Ὅλα αὐτὰ ἐκεῖ μακριὰ εἶχαν λησμονηθῆ, καὶ
τώρα ὁ κορδαλὸς τοὺς ἔκαμνε ἓνα κήρυγμα, τοὺς
ἐμαλάκωνε τὴν καρδιά χωρὶς νὰ τὸ ἠξεύρη. Ἀλλὰ
ὁ Θεὸς τὸ ἠθέλει καὶ ὁ Θεὸς τὸν ἔστειλε ἐκεῖ.

73. Ὁ πελαργός.

Α΄.

1. Εἶναι τρεῖς μῆνες ποὺ ἐγύρισε ἀπὸ τὴν Αἴ-
γυπτο ἓνα ζευγάρι πελαργῶν ἤλθε πρῶτα τὸ ἀρ-
σενικὸ καὶ ὕστερα ἀπὸ ὀλίγες ἡμέρες τὸ θηλυκὸ.
Ἐγκατεστάθηκαν στὴν περισινὴ των φωλιά, ἐπάνω
στὴ στέγη ἑνὸς σπιτιοῦ. Μόλις ἤλθαν, ἐφρόντισαν

νά] τὴν ἐπισκευάσουν καὶ νά τὴν συγυρίσουν, γιατί σὲ ὀλίγες ἡμέρες τὸ θηλυκὸ θὰ ἐγεννοῦσε τὰ ἀβγά του. Ἀπὸ μακριὰ ἢ φωλιά ἐφαίνεται σὰν ἓνα κοφίνι μισοκοιμημένο ἢ σὰν κἀνιστρο κακοφτιασμένο.

2. Τώρα ἡ οἰκογένεια ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐπὶ τὰ ἄτομα, δύο οἱ γονεῖς καὶ πέντε οἱ νεοσσοί. Ἐνα πρωὶ ὁ ἀρσενικὸς ἐξύπνησε πολὺ ἔνωρίς, ἐτίναξε τὴ νυκτερινὴ δροσιὰ ἀπὸ τὰ πτερά του καὶ τὰ ἐτακτοποίησε μὲ τὸ ράμφος του· ἔπειτα ἔσριξε μίαν ματιὰ στὸν κάμπο.

«Ἐχει κάμποση νύκτα ἀκόμη», εἶπε μέσα του· «ἡ κουκουβάγια φωνάζει ἐκεῖ κάτω στὸν ἀχυρῶνα, καὶ ὁ σκατζόχοιρος πασπατεύει σ' ἐκεῖνα τὰ πυκνὰ βάτα· ἄς κοιμηθῶ λίγο ἀκόμη».

3. Σιγὰ-σιγὰ ξημερώνει. Οἱ κόσσυφοι κελαδοῦν στὰ πλατάνια τοῦ ποταμοῦ καὶ οἱ σπουργίτες ἀρχίζουν νά τερετίζουν.

«Καιρὸς γιὰ δουλειά», λέγει μέσα του ὁ πελαργὸς· ἀνοίγει τὶς μεγάλες του φτεροῦγες καὶ πετᾷ ἐπάνω ἀπὸ τὰ σπαρμένα χωράφια· προχωρεῖ ἀργὰ καὶ διευθύνεται ἐκεῖ πού τὸ ποταμάκι τρέχει σιγανὰ κάτω ἀπὸ χαμόκλαδα.

4. Ὁ ἥλιος δὲν ἔχει βγῆ ἀκόμη καὶ τὸ χορτάρι εἶναι βρεγμένο ἀπὸ τὴ δροσιὰ τῆς νύκτας· ἀέρας δὲν φυσᾷ διόλου, φύλλο δὲν σείεται.

«Σήμερα καὶ στὰ παιδιά μου θὰ φέρω τροφή ἀρκετὴ καὶ ἐγὼ θὰ χορτάσω καλά. Χθὲς ἐφυσοῦσε ἄνεμος καὶ οἱ ποντικοὶ δὲν ἐβγήκαν ἀπὸ τὶς τρυβλες των, οὔτε οἱ βάρσχοι ἀπὸ τὸ νερό. Καὶ οἱ κάμπιες ἀκόμη καὶ οἱ ἀκρίδες εἶχαν ἐξαφανισθῆ. Ἐκουράστηκα ψάχνοντας ὅλην τὴν ἡμέρα καὶ πάλι τὰ παιδιά μου δὲν ἐχόρτασαν. Σήμερα ὁμως θὰ βγῆ ὁ κό-



πος μου». Αὐτὰ ἐσκέπτετο ὁ πελαργός.

5. Προχωρεῖ σιγά-σιγά στὴν ὄχθη· ἔξαφνα βυθίζει στὸ νερὸ τὸ κόκκινο ράμφος του καὶ ἕνας πράσινος βράτραχος μπαίνει στὸν προλοβὸ του, τὸν ἀκολουθεῖ ἕνας καστανόχρωμος, κατόπιν δύο ποντικοί, ποὺ δὲν ἐπρόφθασαν νὰ μποῦν στὴν τρυπά των. παίρνουν κι' αὐτοὶ

θέσει σ'τόν πρόλοβο τοῦ πελαργοῦ. Δὲν ἔχει ἀκόμη καταπιῆ καλὰ τοὺς ποντικούς καὶ βλέπει κάτι ἀκρίδες· τίς χάρφει καὶ αὐτές, γιατί ὁ πελαργός ἤξεύρει τὴν παροιμία: «μάζευε κι' ἄς εἶναι ρᾶγες».

6. Λίγο παρὰ κάτω, ἐκεῖ πού τὸ νερὸ σχηματίζει ἓνα μικρὸ ἔλος κυνηγᾷ ἡ πελαργίνα. Εἶναι καὶ αὐτὴ εὐχαριστημένη ἀπὸ τὸ κυνήγι της. Μόλις εἶχε κατεβῆ κι' ἔπιασε ἓνα χοινοπρᾶσινο βάτραχο, μισὴ δωδεκάδα μικροῦς καὶ ἓνα ποντικό· ἔπειτα ἔχαψε μερικὲς κάμπιες πού εὐρῆκε ἐπάνω στὰ λάχανα τοῦ γειτονικοῦ κήπου.

7. Ἦτο ἔτοιμη νὰ φύγῃ ἡ πελαργίνα καὶ βλέπει μπροστά της νὰ κινῆται τὸ χορτάρι· προσέχει περισσότερο καὶ ἀμέσως καταλαβαίνει τί συμβαίνει ἐκεῖ. Ἐκτύπησε δύο-τρεῖς φορὲς μὲ τὸ ράμφος της καὶ ἀμέσως ἐπέταξε γιὰ τὴ φωλιά της κρατώντας στὸ στόμα μιὰ παχειὰ ἔχιδνα.

Στὴ φωλιά της μαζί μὲ τὸ φίδι ἔβγαλε καὶ ὅ,τι ἄλλο εἶχε στὴν γκούσα της καὶ ἐτάγισε τὰ μικρὰ της. Σὲ λίγο ἔφθασε καὶ ὁ πελαργός, ὁ ὁποῖος προσέφερε καὶ αὐτὸς στὰ μικρὰ τὸ κυνήγι του.

8. Τώρα ὁ ἥλιος εἶναι ψηλά, κοντεύει μεσημέρι. Οἱ πελαργοὶ ἤλθαν πάλι στὸ λιβάδι καὶ περπατοῦν σιγὰ καὶ σοβαρά, ὅπως ταιριάζει σὲ μεγάλους κυνηγούς. Ὅ,τι εὐρεθῆ μπροστά των, κάμπιες, κάνθαροι, ἀκρίδες συλλαμβάνονται μὲ τὸ ράμφος καὶ χάνονται μέσα στὸ μεγάλο πρόλοβό των· τὴν ἴδια τύχη εὐρίσκουν βάτραχοι καὶ φίδια, πού ποτὲ δὲ λείπουν ἀπὸ τὸ λιβάδι, καὶ μερικοὶ ποντικοί, πού ἔχουν τίς φωλιές των λίγο ψηλότερα στὰ σπαρμένα, καταβροχθίζονται καὶ αὐτοί.

9. Πολλὲς φορὲς ἐπέταξαν οἱ πελαργοὶ στὴ φωλιά των μὲ τὴν γκούσα γεμάτη, γιατί τὰ μικρὰ των ἔχουν μεγάλη ὄρεξι.

Τὸ μεσημέρι εἶναι καλὰ χορτασμένα καὶ ἡ μητέρα κάθεται στὴ φωλιά σὲ θέσι πού νὰ προστατεύῃ τὰ μικρὰ ἀπὸ τὴς καυστικῆς ἀκτῖνες τοῦ ἥλιου.

10. Ὁ πατέρας πετᾷ ἀκόμη ὀλίγες φορές, φέρνει ὑγρά βρούα ἀπὸ τὸ ἔλος καὶ τὰ τοποθετεῖ στὸ χεῖλος τῆς φωλιάς, γιὰ νὰ ἔχουν τὰ μικρὰ δροσιά.

Ἐπειτα κάθεται καὶ αὐτός, κυρτώνει τὸ λαιμό του πρὸς τὰ πίσω, τοποθετεῖ τὸ ράμφος του στὴν πλάτη καὶ ἀφοῦ τὸ κροταλίση λίγο, ἀποκοιμᾶται. Εἶναι κουρασμένος καὶ θέλει νὰ ἀναπαυθῇ.

B.

1. Ἀπὸ ὅσα ἐδιαβάσατε καταλαβαίνετε πόσον ὠφέλιμα πτηνὰ εἶναι οἱ πελαργοί. Εἶναι συγκάτοικοι καὶ βοηθοὶ τοῦ γεωργοῦ. Στὴ Θεσσαλία, ὅπου ἔρχονται πάρα πολλοὶ πελαργοί, κανεὶς δὲν τοὺς πειράζει, καὶ ὅταν καμιὰ φορὰ κτίζουν τὴ φωλιά των ἐπάνω στὴν καπνοδόχο, δὲν τοὺς διώχνουν ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου κι' ἂν τὴν κτίσουν, κανεὶς δὲν τοὺς ἐμποδίζει.

2. Μαθαίνομε ἀπὸ τὴν ἱστορία ὅτι καὶ στὴν ἀρχαία ἐποχὴ οἱ Θεσσαλοὶ ἀγαποῦσαν τὰ ὠφέλιμα αὐτὰ πτηνὰ καὶ νόμος ὑπῆρχε σ' αὐτούς, κανεὶς νὰ μὴ φωνεῖ πελαργό.

Ἦτο τόσο μεγάλη ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐτίμησις τῶν ἀρχαίων στοὺς πελαργούς, ὥστε ἐπίστευαν ὅτι αὐτοὶ μόνον ἀπὸ ὅλα τὰ πτηνὰ γηροτροφοῦν τοὺς γονεῖς τῶν γι' αὐτὸ καὶ πελαργικὸς νόμος στοὺς ἀρχαίους σημαίνει τὴν ὑποχρέωσι, πού ἔχουν τὰ παιδιά, νὰ γηροκομοῦν τοὺς γονεῖς των.

3. Ἐπίστευαν ἀκόμη οἱ ἀρχαῖοι ὅτι οἱ πελαργοὶ εἶ-

ναι εὐγνωμονικὰ πτηνά. Ἴδου τί διηγοῦνται γὰρ τὴν εὐγνωμοσύνη τῶν πελαργῶν.

Μιά φορὰ οἱ νεοσσοὶ τῆς φωλιάς, ποὺ ἦτο στὴ στέγη ἐνὸς σπιτιοῦ, εἶχαν μεγαλώσει ἀρκετὰ ἐβγήκαν ἀπὸ τὴ φωλιά καὶ ἄλλοι ἐπηδοῦσαν στὰ κεραμίδια τῆς στέγης, ἄλλοι ἄνοιγαν τὶς φτεροῦγες τῶν καὶ προσπαθοῦσαν νὰ πετάξουν μὲ τὴ βεήθεια τῶν γονέων τῶν.



4. Ἐνας ἀπὸ τοὺς νεοσσούς, ὁ μικρότερος, ἀνυπόμονος νὰ μάθῃ νὰ πετᾷ ἐπροχώρησε πηδώντας ἕως τὴν ἄκρη τῆς στέγης καί, καθὼς ἦτο ἀπόσεκτος, ἔπεσε κάτω. Ἐκαμὲ νὰ σηκωθῆ, ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσε

διόλου νὰ κινηθῆ, γιὰ τὸ ἓνα τοῦ πόδι ἔσπασε.

5. Ἡ νοικοκυρὰ τοῦ σπιτιοῦ, μίᾳ καλῇ καὶ πονετική χήρα, ἐπῆρε στὰ χέρια τῆς τὸ ἀπρόσεκτο πουλί καὶ εἶδε τὸ σπάσιμο τοῦ ποδιοῦ τοῦ. Τοῦ τὸ ἔδεσε καλὰ μὲ ἐπίδεσμο, καὶ τὸ ἐκράτησε στὸ σπίτι τῆς, ὅπου τὸ ἔτρεφε σὰν κοτούλα. Ἐπειτα ἀπὸ ὀλίγες ἡμέρες τὸ σπασμένο πόδι ἐθεραπεύθη ἐντελῶς καὶ μόνον μίᾳ μικρῇ οὐλῇ ἐφαίνετο.

6. Τὴν ἀνοιξὶ ἄρχισαν οἱ πελαργοὶ νὰ ἐπανέρχονται ἀπὸ τὴν ἀποδημία των καὶ ἐγύρευαν ὅλοι τὶς περυσινές των φωλιές. Μίᾳ ἡμέρᾳ ἡ χήρα κουρασμένη ἀπὸ τὶς δουλειές τοῦ σπιτιοῦ ἐβγῆκε στὸν ἥλιο νὰ ξεκουρασθῆ καὶ ἐκάθισε σ' ἓνα χαμηλὸ σκαμνὶ μὲ τὸ κεφάλι τῆς ἀκουμπισμένο στὸ δεξί τῆς χέρι.

7. Ἐξαφνὰ ἀκούει ἓνα φτερούγισμα καὶ ἀμέσως πέφτει ἐμπρὸς τῆς ἓνας πελαργός. Τὴν πλησιάζει, ἀνοίγει τὸ ράμφος τοῦ καὶ ξερνᾷ στὴν ποδιά τῆς χήρας μίᾳ πέτρα.

Ἐπαραξενεύθηκε ἡ χήρα γιὰ τὸ περίεργο αὐτὸ πρᾶγμα καὶ δὲν ἤξευρε πῶς νὰ τὸ ἐξηγήσῃ. Ἐπειτα ἐπῆρε στὰ χέρια τῆς τὴν πέτρα, τὴν εἶδε ὅτι ἐγυάλιζε καὶ χωρὶς νὰ δώσῃ καμιὰ σημασία σ' αὐτὴν τὴν ἔβαλε ἐπάνω σ' ἓνα τραπεζάκι.

8. Ὅταν ἐνύκτωσε καὶ ἄσπεσε τὸ λύχνο, εἶδε ὅτι ἡ πέτρα αὐτὴ ἔλαμπε καὶ ἀκτινοβολοῦσε ζωηρά. Ἐκατάλαβε ὅτι ἦτο πολύτιμος λίθος.

Ἦτο περίεργη γιὰ ὅ,τι συνέβη καὶ τὸ πρῶτ' ἐν δὲν ἐδυσκολεύθη νὰ πιάσῃ τὸν πελαργό· παρετήρησε τὰ πόδια τοῦ καὶ εἶδε τὴν οὐλῇ. Ἀνεγνώρισε τὸν πελαργό, τὸν ὅποῖον αὐτὴ ἐφιλοξένησε καὶ ἐθεράπευσε.

74. Τὰ κοσσύφια.

1. Τὰ κοσσύφια ζοῦν στίς ρεματιῆς καὶ συνήθως τρυπώνουν στοὺς βάρους, γιατί φαίνεται ὅτι τοὺς ἀρέσει νὰ εἶναι κρυμμένα. Ὅταν ὅμως ὠριμάσῃ ὁ καρπὸς τοῦ κισσοῦ, ὁ κόσσυφος θὰ τὸν εὔρη, ὅπου κι' ἂν εἶναι, καὶ ρίχνεται στὸ φαί ἀνύποπτος. Τότε ὁ ἄσπλαχνος κυνηγὸς τοῦ κάμνει καρτέρι καὶ τοῦ διακόπτει τὸ προσφιλὲς γεῦμα.

2. Σὲ μία θέσι ὑπάρχει πηγὴ καὶ δεξαμενὴ, ὅπου μαζεύεται τὸ νερὸ γιὰ τὸ πότισμα τῶν κήπων. Γύρω ἀπὸ τὴν πηγὴ μεγάλα πλατάνια, πυκνά, τὸ ἓνα κοντὰ στ' ἄλλο, σχηματίζουν μὲ τὸ φύλλωμά των ἓνα πράσινο θόλο ἀδιαπέραστο ἀπὸ τίς καυστικὰς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου.

3. Γέρικες κλιματαριῆς, περιπλεγμένες σὲ μερικὰ πλατάνια, ἀφήνουν νὰ κρέμονται τὰ σταφύλια των, τὰ ὅποια συνήθως ἀποτελοῦν τὸ γεῦμα τῶν πτηνῶν. Σ' ἄλλα πλατάνια γύρω στὸν κορμὸ των, εἶναι περιπλεγμένος κισσοὺς πυκνὸς σὰν ἐπὶ ἰνθρώπινο χέρι.

Πολλὰς φορὰς ξαπλωμένος κάτω ἀπὸ τὴν σκιά των σὲ ἡμέρες ἡλιακῶν καυμάτων, ὥρες ὀλόκληρες ἐπερνοῦσα διαβάζοντας διάφορα βιβλία.

4. Ὅταν πρώτη φορὰ ἐπῆγα, ὡς ξένος, στὴν ὠραία αὐτὴν τοποθεσίαν, εἶχα καὶ τὸ ὄπλο μου, γιατί ὁ σκοπὸς μου ἦτο νὰ κυνηγῶ κοσσύφια στὸ καρτέρι. Ἐπῆρα τὴ θέσι μου ἀντικρὺ στὰ πλατάνια μὲ τὸν κισσοὺ καὶ κρατώντας τὸ δίκαννο ἀναζητοῦσα μὲ τὰ μάτια μου τὰ ἀθῶα θηράματα.

5. Καὶ ἀλήθεια, ἐβλεπα τὰ κατὰμαυρα γυαλιστερά κοσσύφια νὰ πετοῦν χαρωπὰ στὰ κλαδιὰ καὶ στὸν πράσινο κισσοὺ καὶ πότε νὰ τσιμποῦν μὲ τὸ κίτρινο ράμφος

των, τότε νὰ κελαδοῦν καὶ πάλι νὰ διακόπτουν τὸ κελάδημά των γιὰ νὰ συνεχίσουν τὸ γεῦμα των.

6. Ὅτι ἔβλεπα ἦτο στὰ μάτια μου μία ὠραία ζωγραφιά, καὶ ὅτι ἄκουγα, τὸ κελάρισμα τῆς πηγῆς κά-



τω καὶ τὸ καλάδημα τῶν πουλιῶν ἐπάνω εἰς τὰ πλατάνια, ἤρχετο στ' ἄφτιά μου σὰν μία συναυλία. Εἶχα λησμονήσει γιὰ ποιοῦ σκοπὸ ἦλθα. Πῶς νὰ πυροβολήσω ἐπάνω στὰ χαριτωμένα αὐτὰ πουλιά, τὰ ὁποῖα μοῦ φάνηκε πὼς ἦλθαν νὰ μὲ καλωσορίσουν μὲ τὸ κελάδημά των;

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

75. Τὸ κυνήγι τῆς πέρδικας.

1. Τὸ κυνήγι τῆς πέρδικας εἶναι ἀπὸ τὰ δυσκολώ-
τερα· γιατί ποτὲ δὲ θά τὴν ἰδῆς καθισμένη εἴτε σὲ κλαδί
εἴτε σὲ βράχο. Μόλις νοιώσῃ τὸν κυνηγὸ, μαζεύεται
δίπλα σὲ καμιὰ πέτρα ἢ κάτω ἀπὸ κανένα θάμνο καὶ
μένει ἐκεῖ ἀκίνητη καὶ σιωπηλή. Τὸ χρῶμα τῆς ὁμοιάζει
μὲ τὸ ἔδαφος καί, ἂν περάσῃ ἢ ματιὰ σου ἀπὸ αὐτήν,
θά τὴν νομίσης ἢ σβῶλο ἢ λιθάρι.

2. Γι' αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον νὰ κυνηγήσῃς πέρδικες,
ἂν δὲν ἔχῃς μαζί σου κυνηγάρικο σκυλί. Τὸ σκυλί μὲ τὴν
ὄσφρησίν του τίς εὐρίσκει, καὶ αὐτὲς μόλις αἰσθανθοῦν
τὸ ρύγχος του, πετιοῦνται ἔξαφνα καὶ στὴ στιγμὴ χάνον-
ται πάλι ἀπὸ τὰ μάτια σου.

Ἄν ὁ κυνηγὸς εἶναι ἐπιτήδειος τίς κυπᾶ στὸ πέταγμα
των· γι' αὐτὸ χρειάζεται ψυχραιμία καὶ μάτι γερό· δὲν
ἤξεύρεις ἀπὸ ποῦ θά πεταχτῇ.

3. Οἱ πέρδικες οὔτε τὰ ψηλὰ μέρη ἀγαποῦν οὔτε τὰ
δένδρα· προτιμοῦν τίς γυμνὲς πλαγιὲς τοῦ βουνοῦ καὶ ἐν
γένει τὰ χαμηλὰ μέρη, ὅπου εὐρίσκουν εὐκόλα τὴν τροφή
των καὶ νερό, στὸ ὁποῖον ἀγαποῦν νὰ λούζονται. Τὴ συ-
νήθεια αὐτὴ τῆς πέρδικας τὴν μαρτυρεῖ ὁ λαὸς σ' ἓνα
τραγοῦδι :

— Ποῦ ἔσονται πέρδικα καημένη
κι' ἤρθες τὸ πρωτὶ βρεγμένη ;

— Ἦμωνα πέρα σιὰ πλάγια
σις δροσιὰς καὶ σιὰ λιβάδια,
νὰ βροῦ τίς ἄλλες πέρδικες
ποὺ λούζονται σι' ἀλιάζια.

4. Τὴν πέρδικα τὴν κυνηγοῦν ἀλύπητα ὄχι μόνον
Βασ. Φάβη. « Ἀναγνωστικὸν » Δ' τάξ. ἔκδοσ. Α' 1934 13

για τὴ νόστιμη σάρκα της, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ βλάβη ποὺ κάμνει στὴ γεωργία· τρώγει τοὺς σπόρους σὰν τὴν ὄρνιθα.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο ἔχει καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐχθροὺς ἢ πέρδικα. Τὴν κυνηγοῦν οἱ ἀλεποῦδες, τὰ κου-



νάβια, οἱ νυφίτσες· γιὰ τὴν πέρδικα δὲν πετᾷ πολὺ· ὅλο σχεδὸν τὸν καιρὸ της τὸν περνᾷ χάμω σὰν τὴν ὄρνιθα.

5. Τὴ φωλιά της τὴν κατασκευάζει στὸ ἔδαφος κάτω ἀπὸ θάμνους ἢ σὲ καμιὰ κρυφὴ γωνιά· δὲν τὴν κτίζει, δὲν τὴν πλέκει, ὅπως τὰ ἄλλα πουλιά, ἀλλὰ σκάβει μὲ τὰ πόδια της, σχηματίζει ἓνα ἀνάβαθο κοίλωμα καὶ ἐκεῖ γεννᾷ τὰ ἀβγά της. Γι' αὐτὸ μεταξὺ τῶν ἐχθρῶν της εἶναι

καὶ τὰ φίδια, τὰ ὁποῖα πολλὰς φορὲς γευματίζουσι τὰ ἀβγά της ἢ καὶ τοὺς νεοσσοὺς της.

6. Ἐπίσης τὶς κυνηγοῦν πολὺ οἱ αἰτοὶ καὶ τὰ γεράκια· ὅταν τὰ ἄρπακτικά αὐτὰ πτηνὰ τὶς ἰδοῦν ἀπὸ ψηλά, οἰχόνονται ἐπάνω των σὰν σφαῖρα καὶ τὶς ἀρπάξουν.

Εἶναι ὅμως πολυγονώτατα πουλιά· ἓνα ζευγάρι πέρδικες ἠμποροῦν νὰ δεκαπλασιασθοῦν σ' ἓνα χρόνον μέσα, γιὰ τὸ γεννοῦν δεκαπέντε ἕως εἴκοσι ἀβγά.

7. Ἡ πέρδικα εἶναι τὸ συμπαθητικώτερον πουλὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ· μὲ πολλὰ τραγούδια ἐξυμνεῖ τὴν εὐμορφίαν της καὶ τὴ χάριν της. Εἶναι πουλὶ καμαρωτὸ καὶ περπατεῖ ἑλαφρὰ, σὰν νὰ μὴ αἰσθάνεται τὸ βάρος της :

πέτρα σὲ πέτρα περπατεῖ, λιθάρι σὲ λιθάρι.

8. Ὁ λαὸς ἠξεύρει τοὺς ἐχθρούς της καὶ τὴν συμπονεῖ γιὰ τὶς συμφορὰς της. Ἴδου ἓνα δημοτικὸν τραγούδι, πὺν ὁμοιάζει σὰν μοιρολόγι τῆς πέρδικας !

*θέλω νὰ πάρω ἀνήφορον, νὰ πάρω ἀνηφοράκι·
βρίσκω κλαράκι φουντωτὸ καὶ ριζιμὸ λιθάρι
καὶ γέροντ' ἀποκοιμηθῶ, λίγον ὕπνον νὰ πάρω.*

*Ὅτι ἔγειρα, ὅτι ἔπεσα, ὅτι τὸν ὕπνον πῆρα
ἀκούω πέρδικας λαλιά, πέρδικας μοιρολόγι.*

*—Τί ἔχεις περδικούλα μου καὶ κλαῖς γι' ἀναστενάξεις ;
μὴν εἶν' τ' ἀβγά σου μελανὰ, καὶ τὰ φτερά σου μαῦρα ;
—Ἄεν εἶν' τ' ἀβγά μου μελανὰ καὶ τὰ φτερά μου μαῦρα·
μὲ κυνηγάει ἓνας αἰτός, ἓνας κακὸς πετροῖτης
γιὰ νὰ μοῦ κλέψῃ τὴ φωλιά, νὰ πάρῃ τὰ παιδιὰ μου.
'Αιτὲ νὰ βγοῦν τὰ νόχια σου, πετροῖτη τὰ φτερά σου
καὶ σένα λιμογέρακα τὰ νυχλοπόδαρά σου.*

76. Ἀναφιῶτες καὶ Ἀστυπαλίτες.

1. Ἄν ρίξετε ἓνα βλέμμα στὸ χάρτη τοῦ Αἰγαίου πελάγους, θὰ ἰδῆτε ὅτι μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὑπάρχει ἓνα πλῆθος ἀπὸ νησιά, ἄλλα μεγαλύτερα καὶ ἄλλα μικρότερα, σὰν μία γέφυρα μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν· εἶναι ὅλα καμιὰ σαρανταριά.

Τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἑλλάδος λέγονται Κυκλάδες νῆσοι, τὰ ὑπόλοιπα πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἀσίας λέγονται ὅλα μαζὶ Δωδεκάνησος, γιὰ τὰ μεγαλύτερα ἀπ' αὐτὰ καὶ κατοικημένα νησιά εἶναι δώδεκα.

2. Δύο ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ νησάκια, ἡ Ἀνάφη, τὸ πιὸ ἀπομακρυσμένο νησί τῶν Κυκλάδων, καὶ ἡ Ἀστυπάλεια, ἓνα ἀπὸ τὰ νησιά τῆς Δωδεκανήσου, γειτονεύουν. Ἡ ἀπόστασις, πού τὰ χωρίζει, εἶναι περίπου εἰκοσιπέντε μίλια, δηλαδὴ μία βάρκα μὲ παννὶ ἢμπορεῖ νὰ φθάσῃ ἀπὸ τὸ ἓνα νησί στὸ ἄλλο σὲ τρεῖς ἕως τέσσαρες ὥρες.

Οἱ Ἀναφιῶτες λοιπὸν καὶ οἱ Ἀστυπαλίτες, σὰν γείτονες, πού ἦσαν, εἶχαν ἐμπορικὴ ἐπικοινωνία· ὅτι δὲν εἶχε τὸ ἓνα νησί, ἢμποροῦσε νὰ τὸ προμηθευθῇ ἀπὸ τὸ ἄλλο.

3. Τὰ δύο αὐτὰ νησιά εἶχαν κάτι ἐξαιρετικὸ ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα, πού εἶναι σπαρμένα μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἀσίας. Ἄγρια ζῶα σ' αὐτὰ δὲν ὑπῆρχαν· λύκοι, ἀλεπούδες, κουνάβια, νυφίτσες, φίδια καὶ δηλητηριώδη ἔντομα εἶναι καὶ τότε καὶ τώρα ἄγνωστα πράγματα στοὺς Ἀναφιῶτες καὶ στοὺς Ἀστυπαλίτες. Ἄνθρωποι καὶ κατοικίδια ζῶα ἦσαν ἀσφαλεῖς ἀπὸ κάθε ἐπικίνδυνο καὶ βλαβερὸ ζῶον.

4. Κάποτε ἓνας Ἀστυπαλίτης ἔρριξε στὴν Ἀνάφη ἓνα ζευγάρι πέρδικες. Ὑστερα ἀπὸ λίγα χρόνια ἔγιναν

τόσο πολλές πέρδικες στο νησί, ὥστε ἐζήμιωναν πολὺ τὰ σπαρτά.

Οἱ Ἄναφιῶτες ἦλθαν σὲ μεγάλη στενοχωρία γιατί ἀπὸ χρόνο σὲ χρόνο τὰ ἄγνωστα αὐτὰ πτηνὰ ἐπολλαπλασιάζοντο καὶ δὲν θὰ ἄφηναν οὔτε ἓνα σπυρὶ νὰ φυτρώσῃ ἀπὸ τὸ σιτάρι ποὺ ἔσπερναν.



Τὶς ἐκυνηγοῦσαν βέβαια καὶ ἐσκότωναν πολλές, ἀλλὰ οἱ πέρδικες εἶναι πολυγονώτατες, καὶ οἱ Ἄναφιῶτες τίποτε δὲν κατώρθωναν. Ὁ μόνος τρόπος νὰ καταπολεμηθῶσιν τὴν αὔξησι τῶν περδίκων, ἦτο νὰ μαζεύουν τὰ ἀβγά των.

5. Λοιπὸν κάθε ἄνοιξι οἱ Ἄναφιῶτες, ἄνδρες γυναῖκες, μικροὶ μεγάλοι, ἔβγαιναν στὰ χωράφια, ἔψαχναν, εὑρισκαν τὶς φωλιές καὶ ἐμάζευαν τὰ ἀβγά.

Μ' αὐτὸν τὸν τρόπον κατώρθωσαν νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὴν πείνα, ποὺ χωρὶς ἄλλο τοὺς ἐπερίμενε. Ἀλλὰ

νά τις ξεκάμουν έντελῶς τις πέρδικες, δὲν ἦτο δυνατόν. Γι' αὐτὸ καὶ σήμερα ἀκόμη στήν Ἐνάφη ἡμπορεῖ κανεὶς νά κάμη καλὸ κυνήγι ἀπὸ πέρδικες.

6. Εἶχαν περάσει χρόνια πολλὰ καὶ οἱ Ἐναφιῶτες εἶχαν λησμονήσει τὴ στενοχωρία καὶ τὸν κίνδυνο ποὺ διέτρεξαν ἀπὸ τις πέρδικες. Ἀλλὰ δὲν ἡμποροῦσαν διόλου νά λησμονήσουν ὅτι τὴν περιπέτεια αὐτὴν τὴν ἐχρωστοῦσαν στοὺς γείτονές των τοὺς Ἐστυπαλίτες.

7. Ἐνας Ἐναφιῶτης, πεισματάρης καὶ ἐκδικητικός, εἶχε φορτώσει τὸ καράβι του μυλόπετρες ἀπὸ τὴ Μῆλο γιὰ νά τις φέρῃ στήν Ἐστυπάλαια. Μαζὶ μὲ τις μυλόπετρες εἶχε ἀγοράσει κι' ἕνα ζευγάρι λαγούς καὶ μόλις ἔφθασε στήν Ἐστυπάλαια, τοὺς ἀπόλυσε ἔξω στὰ χωράφια.

Μακαρισμένος τόπος γιὰ τοὺς λαγούς ἢ Ἐστυπάλαια· οὔτε ἀλεπουῖδες οὔτε κουνάβια οὔτε νυφίτσες οὔτε αἰτοὶ ὑπῆρχαν ἐκεῖ, οὔτε καὶ οἱ ἄνθρωποι ἤξευραν νά τοὺς κυνηγήσουν. Ἐξοῦσαν στὸ νησί σὰν καλοὶ νοικοκυραῖοι, σὰν ἀφεντάδες ποὺ εἶχαν δούλους ὅλους τοὺς κατοίκους τοῦ νησιοῦ.

8. Ἐσπερναν οἱ Ἐστυπαλίτες καὶ μόλις ἐφύτρωνε τὸ σπαρτό, ἐπήγαιναν οἱ λαγοὶ καὶ τὸ ἔτρωγαν· ξαναφύτρωνε, πάλι τὸ ἐξανάτρωγαν. Ἐκαλλιεργοῦσαν κήπους καὶ ἔπαιρναν λάχανα τόσα μόνον, ὅσα ἐπερίσσευαν ἀπὸ τοὺς λαγούς.

Οἱ βοσκὲς καὶ τὰ λιβάδια δὲν ἐπρόφθιαν νά πρασινίσουν, γιὰτι οἱ λαγοὶ τὰ ἐκούρευαν μέρα-νύκτα· ὅπου καὶ ἂν ἐπήγαινες λαγούς ἔβλεπες ἐμπρὸς σου.

Τὰ πρόβατα, οἱ ἀγελάδες καὶ τὰ ἄλλα κατοικίδια ζῶα ἄρχισαν νά ψοφοῦν, γιὰτι δὲν εὔρισκαν ἀρκετὴ τροφή.

9. Οἱ Ἐστυπαλίτες εἶχαν στενοχωρηθῆ τόσο πολὺ, ὥστε ἐσκέπτοντο νά ἐγκαταλείψουν τὸ νησί των καὶ νά

ζητήσουν νέα πατρίδα. Πρὶν ὅμως ἀποφασίσουν ὀριστικῶς, ἐξήτησαν τὴ συμβουλὴ τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν.

Τὸ μαντεῖον τοὺς συνεβούλευσε νὰ προμηθευθοῦν σκυλιὰ καὶ νὰ μάθουν νὰ κυνηγοῦν· τοὺς εἶπε ἀκόμη ὅτι τὸ κρέας τοῦ λαγοῦ γίνεται ὠραῖο στιφάδο ἢ καὶ στὸ φουῆρο μὲ σκορδαλιά.

10. Ὁ μῦθος δὲν μᾶς λέγει τί ἀπέκαμαν οἱ Ἀστυπαλίτες. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ συνταγὴ τοῦ μαντείου ἦτο ἀποτελεσματικὴ γιὰτὶ στὸ ἐξῆς δὲν ἐσκέφθησαν πλέον νὰ ἐγκαταλείψουν τὸ ὠραῖο νησί των.

Ἐξακολουθοῦν νὰ κυνηγοῦν τοὺς λαγοὺς καὶ νὰ γεύονται τὸ νόστιμο κρέας των, χωρὶς βέβαια νὰ λησμονοῦν ὅτι τοὺς χρωστοῦν ἴστοὺς Ἀναφιῶτες, ὅπως καὶ αὐτοὶ πάντοτε θυμοῦνται ὅτι τὶς πέρδικές των τὶς ὀφείλουν στοὺς γείτονές των Ἀστυπαλίτες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΖΩΑ ΚΑΙ ΔΕΝΔΡΑ

77. Οί κόττες.

1. "Όταν ήμην μικρός, πολὺ μὲ εὐχαριστοῦσε νὰ ταγίζω τὶς κόττες τοῦ σπιτιοῦ μας. Κάθε πρωΐ ἡ μητέρα μου μοῦ ἔδιδε τὸ ἀνάλογο ἀραποσίτι ἢ σκύβαλο καὶ κατέβαινα στὴν αὐλή.

Ἐκαθήμεν ἐπάνω σὲ μιὰ πέτρα καὶ μὲ περιτριγυρίζαν ὅλες οἱ κόττες. Δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ τὶς κροῶ, γιατί ἤξευραν τὴν ὥρα καὶ μ' ἐπερήμεναν ἂν ἔλειπε καὶ καμιά, τὴν ἔκραζε ὁ πετεινός.

2. Τοὺς ἔρριχνά τὴν τροφή των καὶ ἐπροσπαθοῦσα νὰ καταλάβω ποιά τρώγει γρηγορότερα ἢσαν ὅλες βιαστικὲς σὰν νὰ εἶχαν διαγωνισμό ταχυφαγίας· καμιά φορὰ οἱ μεγαλύτερες ἐτσιμποῦσαν τὶς μικρές, γὰ νὰ τὶς ἐμποδίσουν· ἀλλὰ ἐκεῖνες ἔκαμαν πὼς δὲν ἐκαταλάβαιναν. Πολλὲς φορὲς ἐπετοῦσαν ἐπάνω μου καὶ ἐπροσπαθοῦσαν νὰ φάγουν τὸν καρπὸ ἀπὸ τὰ χέρια μου· τόσο μεγάλη ἦτο λαίμαργία των.

Ἄφοῦ ἐτελείωνε τὸ τάγισμα, οἱ πιὸ ἡμερες ἐπετοῦσαν στὰ γόνατά μου, τὶς ἐχάιδεα καὶ πάλι ἐπηδοῦσαν κίτω. Σὲ λίγη ὥρα εἶχαν σκορπίσει ὅλες καὶ σκυμμένες στὸ ἔδαφος ἀναζητοῦσαν νέα τροφή.

3. Οἱ κόττες εἶναι ἀδηφάγα πτηνά· ὅλην τὴν ἡμέρα

δὲν ζάμινουν τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ τρώγουν· αὐτὴ ἴναι ἡ δουλειά των. Κάθε φορὰ πὺν τσιμποῦν, γὰτι μπάζουν στὸ στόμαγὸ των· στὸς κοπροσωροὺς σκαλίζοντας τρώ-



γουν σκουλήγια, στὰ χωράφια διάφορα ἄλλα ἐπιβλαβῆ ἔντομα καὶ σπόρια ζιζανίων.

Τοιοῦτοτρόπως οἱ κότες λαμβάνουν τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς τροφῆς των ἀνέξοδα· τὸ μικρὸ ἔξοδο τῆς πρωινῆς τροφῆς τὸ ἔξαγοράζουν πλουσιοπάροχα μὲ τὰ

ἀβγά των καὶ μὲ τὸ κρέας των, μὲ τὰ ὅποια καλύτερεῦ-
ουν τὴ δίαιτα τῶν χωρικῶν.

78. Τὰ κουνέλια.

1. Στὸ πατριζό μου σπίτι ἐτρέφανε κουνέλια. Ἐν-
θυμοῦμαι τὴ γαγιά μου, ἣ ὅποια ἠρέσκετο νὰ κατεβαίνει
στὴν αὐλή καὶ καθισμένη σ' ἓνα σκαμνὶ ἐβαστοῦσε στὰ
χέρια της εἴτε ὀλίγο ψωμὶ εἴτε σῦκα, καὶ ἐκεῖνα ἐμαζεύ-
οντο γύρω της καὶ τὰ ἔτρωγαν. Ἦσαν τόσο ἡμερα,
ὥστε τὰ ἐχάιδευε χωρὶς ἐκεῖνα νὰ ἀγριεύουν ἀκόμη
καὶ στὴν ποδιά της ἐπηδοῦσαν σὰν γατάκια.

2. Τὰ κουνέλια δὲν εἶναι δύσκολα στὴν τροφή των
καὶ μεγαλώνουν γρήγορα· τρέφονται μὲ κάθε εἶδος χορ-
ταρικοῦ καὶ μὲ κάθε καρπὸ· τὰ ἀποκαθαρίδια τῶν λα-
χάνων, τῶν φρούτων, τὰ πίτυρα, τὰ στέφυλα, τὰ χάλα-
σμένα σῦκα, τὰ μουρόφυλλα, τὰ ἀμπελόφυλλα· ὅλα
αὐτὰ ἀποτελοῦν ἀγαπητὴ τροφή τῶν κουνελιῶν.

Ἐπίσης τρώγουν τὸ ἀραποσίτι, τὸ κριθάρι, τὸ σκύ-
βαλο· ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ δὲν περισσεύουν ἀπὸ τὶς κόττες·
ὁ πετεινὸς τὶς κράζει ἀμέσως καὶ ἔτσι τὰ κουνέλια μόλις
προλαμβάνουν νὰ μασήσουν ὀλίγα σπυριά.

3. Σὲ μερικὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος τὰ κουνέλια λέγον-
ται ἡμεροὶ λαγοί, γιὰτὶ πράγματι ἔχουν μεγάλη ἐξωτε-
ρικὴ ὁμοιότητα, μὲ τοὺς λαγούς· ὅταν βαδίζουν τὰ κου-
νέλια, δὲν περιπατοῦν ἀλλὰ πηδοῦν, γιὰτὶ τὰ πσινά
των πόδια εἶναι μακρύτερα ἀπὸ τὰ μπροστινά, ὅπως
καὶ τοῦ λαγοῦ.

Μερικοὶ λέγουν ὅτι τὸ κουνέλι εἶναι ἐξημερωμένος
λαγός. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν εἶναι ἀληθές· τὸ κουνέλι εἶναι

έντελῶς ξεχωριστὸ ζῷον ἀπὸ τὸ λαγό, ὅπως εἶναι ξεχωριστὸ ζῷον ὁ σκύλος ἀπὸ τὸ λύκο.

4. Τὸ ζουνέλι σκάβει τὴ φωλιά του βαθιὰ στὸ ἔδα-



φος καὶ ὡς πρὸς αὐτὸ ὁμοιάζει μὲ τοὺς ἀρουραίους. τὰ νεογνά του γεννῶνται έντελῶς ἄτριχα καὶ τυφλά καὶ ὡς πρὸς αὐτὸ ὁμοιάζει μὲ τὴ γάτα.

Ὁ λαγὸς ὅμως ἔχει τὴν κοίτη του ἐπάνω σὲ φύλλα, κάτω ἀπὸ μεγάλους θάμνους ἢ μέσα σὲ λόχη· τὰ νεο-

γνά του και τρίγες ἔχουν, και τὰ μάτια των ἀνοικτὰ εὐ-
θὺς ὅταν γεννηθῶν.

5. Στὰ περισσότερα μέρη τῆς Εὐρώπης τὸ κουνέλι,
δὲν λείπει ἀπὸ τὸ χωρικὸ σπίτι, ὅπως δὲν λείπει και ἡ
κότα. Ἀλλὰ ἐδῶ στὴν πατρίδα μας ἡ συντήρησις τοῦ
κουνελιοῦ δὲν εἶναι γενική· τώρα ὅμως τὰ τελευταῖα
χρόνια ἄρχισε κάπως νὰ γενιζεῦεται.

6. Στὴν Αὐστραλία δὲν ὑπῆρχαν κουνέλια ἀνέκα-
θεν. Ἀπὸ τὰ ὀλίγα ὅμως ζευγάρια, πὸν ἔφεραν ἐκεῖ Εὐ-
ρωπαϊοὶ μετανάστες, ἔγιναν τόσο πολλά, ὥστε σήμερα
ζοῦν μεγάλα πλήθη σὲ ἀγρία κατάστασι και πολλῆς φο-
ρῆς κάμνουν μεγάλες ζημιῆς στὴ γεωργία, ὅπως ἐδῶ οἱ
ἀρουραῖοι. Γιατὶ τὰ κουνέλια πολλαπλασιάζονται κατα-
πληκτικῶς, ὅπως και οἱ λαγοὶ ἀλεπούδες, κουνάβια
και νυφίτσες, πὸν ἐξολοθρεύουν τὰ κουνέλια, ἐκεῖ δὲν
υπάρχουν.

79. Ὁ Χοῖρος.

1. Ἀπὸ κανένα χωρικὸ σπίτι δὲν λείπει ὁ χοῖρος. Εἶ-
ναι ὁ εὐθηνότερος παραγωγὸς κρέατος και λίπους ἀπὸ
ὅλα τὰ ζῷα, πὸν τρέφουν οἱ ἀγρότες. Γιὰ νὰ αὐξήσῃ τὸ
βάρος του μία ὀκά, ἐξοδεύει ὁ χοῖρος ὀλιγώτερη τροφή,
ἀπὸ ὅση θὰ ἐχρειάζεται τὸ βόδι ἢ τὸ πρόβατο ἢ τὸ γίδι
γιὰ νὰ αὐξήσῃ ἄλλο τόσο.

2. Ὁ χοῖρος εἶναι ἀδηφάγος, ἀλλὰ δὲν εἶναι διόλου
ἐκλεκτικὸς. Τρώγει ὅ,τι τοῦ δώσετε· τὶς πεπονόφλουδες,
τὶς καρπουζόφλουδες, τὶς κατεβροχθίζει μὲ μεγάλη
ὄρεξι.

Τὰ ἀποκαθαρίδια τῶν λαχανικῶν, τὰ ὑπολείμματα τῶν τροφῶν μας, γάρτε τι πὸ ἐμούγλιασε ἢ ἐσάπισε, ὅλα αὐτὰ τὰ ρίχνουμε στὸ σῦφο τοῦ χοίρου, ὁ ὁποῖος τὰ τρώγει γροῦλλίζοντας ἀπὸ εὐχαρίστησι.



Ὅταν ἡ νοικοκυρά πλένῃ τὰ πιάτα ἢ τὴν κατασρόφα, πὸ ἐμαγειρεύσει, στὸ πρῶτο νερὸ τῆς πλύσεως ρίχνει ὀλίγα πίτυρα καὶ τὰ δίδει στὸ χοῖρο· νομίζει κανεὶς ὅτι ὁ χοῖρος εἶναι ὁ ὑπόνομος τοῦ μαγειρείου μας.

.

3. Πόσες φορές ἀκούμε τίς μητέρες νὰ μαλώνουν τὰ τέκνα τῶν γιὰ τὴν ἀκαθαρσία τῶν: «Ἀπρόσεχτε

σάν τὸ γουρουνάκι ἔγινες», λέγει ἡ μητέρα στὸ μικρὸ της, ὅταν λερώνεται, ἐνῶ τρώγει.

Ἄλλὰ ἂν ὁ χοῖρος εἶναι ἀκάθαρτος δὲν φταίει αὐτός· ἐμεῖς φταῖμε, πὺ δὲν θέλομε ἢ δὲν ἠμποροῦμε νὰ καταλάβωμε τίς ἀνάγκες τοῦ χοίρου.

4. Ἄν δοκιμάσετε καμιά μέρα νὰ λούσετε μὲ σαπούνη τὸ χοῖρο σας, στὴν ἀρχὴ θὰ δυστροπήσῃ καὶ θὰ θελήσῃ νὰ φύγῃ· ἔπειτα ὁμοίως, κάθε φορὰ πὺ θὰ θελήσετε νὰ τὸν ξαναλούσετε, θὰ τὸν ἰδῆτε νὰ στέκεται ἀκίνητος σάν φρόνιμο παιδάκι, καὶ θὰ σᾶς παρατηρῇ μὲ τὰ μικρὰ του μάτια, σὺν νὰ θέλῃ νὰ σᾶς εἰπῇ εὐχαριστῶ.

Ὁ χοῖρος ἔνεκα τοῦ λίπους, πὺ ἔχει κάτω ἀπὸ τὸ δέρμα του, ὑποφέρει ἀπὸ τὴ ζέστη· γι' αὐτό, ὅπου ἰδῆ νερό, ἔστω καὶ ἀκάθαρτο, τρέχει νὰ κυλισθῇ μέσα γιὰ νὰ δροσισθῇ.

5. Ὅσοι τρέφουν χοίρους σὲ συστηματικὰ χοιροστάσια, κατασκευάζουν στὴν αὐτὴ κατάλληλα κοιλώματα γιὰ τὸ λουτρὸ τῶν χοίρων· σ' αὐτὰ τρέχει διαρκῶς νερὸ καθαρὸ ἢ ἀνανεώνεται κάθε λίγο.

Ὁ χοῖρος εἶναι ἀπὸ τὰ ζῷα, πὺ ἀρέσκει ἢ καθαριότης. Ποτὲ δὲ μαγαρίζει ἐκεῖ ὅπου κοιμᾶται· εὗρίσκει πάντοτε μία ὀρισμένη γωνιά, πὺ ἀφίνει τὴν ἀκαθαρσία του.

80. Ὁ ὄνος.

1. Περίεργο ζῷον ὁ ὄνος· ἐνῶ πηγαίνει φορτωμένος, σταματᾷ σὲ κάθε βῆμα γιὰ νὰ φάγῃ ὅ,τι εὗρεθῇ μπροστά του. Τὰ ἄχυρα εἶναι ἡ συνηθισμένη τροφὴ

του, τὰ κλήματα, πὺν κλαδεύουν ἀπὸ τὸ ἀμπέλια, τὰ τρώγει σὰν τρουφερὸ ὄπωρικόν.

Ὅταν κοπιάζῃ περισσότερο, τότε βέβαια ἡ τροφή του εἶναι περισσότερη καὶ ἐκλεκτότερη· ὀλίγο κριθάρι τὸ βράδῳ ἀνακουφίζει τὸ ἀγαθὸ ζῆνον ἀπὸ τοὺς κόπους τῆς ἡμέρας.



2. Ἐνῶ λοιπὸν στήν τροφή του δὲν εἶναι διόλου ἐκλεκτικός, ὅταν ὁμως διψᾷ, πρέπει νὰ βρῇ καθαρὸ νερὸ γιὰ νὰ πιῇ· ὅσοδήποτε διψασμένος κι' ἂν εἶναι ὁ ὄνος, ποτὲ δὲ σκύβει νὰ πιῇ θολωμένο νερό.

Ἄλλὰ εἶναι ὑπερβολικὰ ἐπίμονος· ὅταν τὸν πιᾷ τὸ πεῖσμα του, δὲν φοβεῖται χίλιους ραβδισμούς· πηγαίνετε νὰ περάσετε ἓνα ἀλλάκι, πὺν τρέχει ὀλίγο νερό· ἂν

τοῦ καθίση νὰ μὴ περάση, γιατί πολλές φορὲς οἱ ὄνοι φοβοῦνται νὰ βραχοῦν, εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸν ἐξαναγκάσετε μὲ τοὺς ραβδισμούς· στηλώνει τὰ πόδια του καὶ δέχεται τὰ κτυπήματά σας χωρὶς νὰ διαμαρτυρηθῆ, ἀλλὰ δὲν θὰ σᾶς κάμῃ τὴ χάρι νὰ περάση τὸ ἀύλακι, τὸ κεφάλι του δὲν γυρίζει.

3. Ἐν τούτοις εἶναι ἀμνησικάκος τόσο πολὺ, ὅσο καὶ ὑπομονητικός· ἐνῶ τὸν ραβδίζετε σκληρὰ, δὲν ἀμύνεται, δὲν σᾶς λακτίζει.

Καὶ μὴ νομίζετε ὅτι ὑπομένει ἀπὸ δειλίαν· ὁ ὄνος εἶναι γενναῖος· ὅταν συναντήσῃ λύκον, ὄχι μόνον δὲν ὀπισθοχωρεῖ, ἀλλὰ καὶ ἀγωνίζεται ἐναντίον του· διηγοῦνται ὅτι ὑπάρχουν περιστάσεις, πὸν ὄνοι ἐφόνευσαν λύκους μὲ τὰ λακτίσματα.

4. Ὑπάρχουν καὶ ἄγριοι ὄνοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι νοημονέστεροι καὶ γενναῖότεροι ἀπὸ τοὺς κατοικιδίους.

Αὐτοὶ ζοῦν κατ' ἀγέλας· ὅταν προσβάλλωνται ἀπὸ λύκους σχηματίζουν ἀμέσως ἓνα κύκλο μὲ τὰ κεφάλια στὸ κέντρον, ὅπου μαζεύονται οἱ νεώτεροι καὶ οἱ ἀδυνατώτεροι· ἔπειτα μὲ τὰ λακτίσματα ἐξαναγκάζουν τοὺς λύκους νὰ ἀπομακρυνθοῦν.

81. Ὁ λησμονημένος.

1. ὦ! πῶς ἀνθοῦν τὰ ρόδα στὸ περιβόλι αὐτὸ
ἀπ' τοὺς καρποὺς τὰ δένδρα θὰ τσακίσουν!
ὀλοῦθε καταπράσινο, λαχταριστό!
χαρὰ στους ὀπού τό'χουν, θὰ πλουτήσουν.

2. Γλυκομιλοῦνε ὅλοι σὴν περβολαριά
καὶ διπλοχαιροτοῦνε τὸν περβολάρι,
ποῦ σαβουροῦνει σὴν σετιούζα τὰ φλωριά.
Χαρά στον ποῦ τὴν ζόρη τους θὰ πάρη.

3. Μονάχα ἐσένα, γάδαρε, ὅλοι ξεχροῦν,
οὔτε σὲ λογαριάζουν οὔτε σὲ ποροῦν
οὔτε σοῦ συχωροῦνε τὸν πατέρα
ποῦ σέφρεις τὸ μαγγάνι νύχια-μέρα.

82. Ἡ ξερασιά.

1. Ποιὸς δὲν ἀγαπᾷ τὰ δένδρα: Ἐγὼ ὅμως ἔχω
ξεχωριστὴ ἀγάπη σ' ἓνα δένδρο. Τὸ δένδρο αὐτὸ εἶναι
καὶ κατοικίδιο, εἶναι καὶ ἄγριο. Παρακολουθεῖ τὸν ἄν-
θρωπο, ὅπως τὰ κατοικίδια ζῶα, καὶ ἔχει ἀνάγκη τῆς
ἐπιμελείας του γὰρ νὰ ζήσῃ, ἀλλὰ φυτρώνει καὶ στοὺς
λόγγους μόνο του, χωρὶς νὰ χρειασθῇ τὴ φροντίδα τοῦ
ἀνθρώπου.

Τὸ δένδρο τῆς ξεχωριστῆς μου ἀγάπης εἶναι ἡ
ξερασιά.

Καὶ ποιὸς δὲν ἀγαπᾷ τὸ ὄραϊο αὐτὸ δένδρο; Καὶ
τὸ χειμῶνα ἀκόμη, ποῦ εἶναι γυμνὸ ἀπὸ φύλλα, δὲν
παύει νὰ εἶναι ὄραϊο.

2. Κάθε πρωτὶ, ποῦ βγαίνω ἀπὸ τὸ σπίτι, ρίχνω μία
ματιὰ στὸ κοκκινωπὸ δένδρο ποῦ στολίζει τὸν κῆπο
μου. Ὁ εὐθυτενὴς καὶ ὀλοστρόγγυλος κορμὸς του, τὰ
κλωνάρια του, ποῦ καταλήγουν σὰν λαμπάδες, δείχνουν
πῆν ὑπεροχὴ του ἀπὸ τὰ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα.

3. Τὴν ἀνοιξὶ ἀργεὶ νὰ ντυθῇ τὰ λευκά της ἄνθη.
Βασ. Φάβη. « Ἀναγνωστικὸν Δ' τάξεως. Ἔκδο. 1. 1934. 14

δὲν τὸ ζάμνει ὁμῶς ἀπὸ ὀκνηρόια, ἀλλὰ ἀπὸ σύνεσι. Εἶ-
ναι φρόνιμη καὶ προσεκτικὴ νομίζει κανεὶς ὅτι τὰ πα-
θήματα τῆς ἀμυγδαλιᾶς ἔγιναν γι' αὐτὴν μαθήματα.



Καὶ πράγματι ἡ ἀμυγδαλιὰ βιάζεται νὰ δείξῃ τὴν
εὐμορφίαν της καὶ μὲ τις πρῶτες ἡλιόλουστες ἡμέρες
τοῦ Φεβρουαρίου, κάποτε καὶ τοῦ Ἰανουαρίου, σπεύδει
νὰ φορέσῃ τὴ λευκὴ καὶ ὡραία ἐνδυμασίαν της.

Ἄλλὰ πόσες φορές δὲν ἐθρήνησε γιὰ τὴ βιάσι της ; Σκληροὶ παγετοὶ τῆς μαραίνουν τὰ ἄνθη καὶ ἔτσι σὲ μία νύκτα τὰ ἀνθισμένα κλαριά της ἀπογυμνώνονται ἐντελῶς καὶ χάνει τὸν καρπὸ της.

4. Ἡ κερασία ὅμως δὲ βιάζεται. Ἀφήνει νὰ περάσῃ ἡ περίοδος τοῦ κινδύνου καὶ μόλις στὸ τέλος τοῦ Μαρτίου στολίζει τοὺς εὐθυτενεῖς κλώνους της σὰν νυφικὲς λαμπάδες.

Σὲ λίγο ἀρχίζουν νὰ φυτρώνουν τὰ πράσινα πρωτωτὰ φύλλα της, καί, ὅταν πλέον ὁ καρπὸς ἔχη δέσει, τὸν σκεπάζουν, σὰν γιὰ νὰ τὸν προφυλάξουν.

Καὶ ἐνῶ ἡ κερασία ἀνοίγει ἀργότερα ἀπὸ τὰ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα, ἐν τούτοις σπεύδει νὰ ὀριμάσῃ τὸν καρπὸ της πρώτῃ ἀπὸ ὅλα καὶ ἔτσι σὲ ὀλίγες ἐβδομάδες, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἄνθησί της, ἀρχίζουν νὰ κοκκινίζουν τὰ κεράσια καὶ κρέμονται μέσα στὰ πράσινα φύλλα ἀπὸ τὸ μακρὸ των μίσχο σὰν σκουλαρίκια μὲ ρουμπίνι.

Καὶ δὲν ὀριμάζουν τὰ κεράσια ὅλα μαζί. Ἡμπορεῖς ἀπὸ τὴν ἴδια κερασία νὰ μαζεύῃς ὄριμα ἐπὶ τρεῖς ἐβδομάδες. Ὄριμάζουν πρώτα ὅσα βλέπει ὁ ἥλιος καὶ κατόπιν τὰ ἄλλα.

5. Τὰ κεράσια εἶναι τὰ πρωιμότερα φρούτα τοῦ ἔτους καὶ θεωροῦνται πολὺ ὑγιεινά. Εἶναι πράγματι καλοστόμαχα καὶ εὐζολοχώνευτα· ὁ λαὸς πιστεύει ὅτι τὰ πολλὰ κεράσια καθαρίζουν τὸ στομάχι καὶ δίδουν στὸν ὀργανισμό νέο καὶ καθαρὸ αἷμα.

Καὶ ἡ κερασία τοῦ λόγγου, ἡ ἀγριοκερασιά, ἀνάμεσα σὲ ἄγρια δένδρα καὶ σὲ θάμνους, χωρὶς σκάψιμο καὶ χωρὶς λίπασμα, δὲν παραλείπει καὶ αὐτὴ νὰ στολίζεται μὲ τὰ λευκά της ἄνθη καὶ τὸν κόκκينو καρπὸ της.

Εἶναι μικρὸς ὁ καρπὸς της καὶ πικρίζει λίγο, ἀλλὰ

εἶναι νόστιμος· γι' αὐτὸ οἱ ἄνθρωποι τὸν μαζεύουν, ὅταν ὠριμάσῃ, μολονότι διόλου δὲν ἐξοπίασαν γι' αὐτόν.

6. Πολλὲς ἀγριοκερασιᾶς θὰ τις ἰδῆτε σὲ ἀπόκρημνα μέρη, ὅπου νὰ πλησιάσῃ ὁ ἄνθρωπος εἶναι πολὺ δύσκολο ἢ καὶ ἐντελῶς ἀδύνατον. Ὁ καρπὸς τῶν χρησιμεύει ἀποζλειστικῶς γιὰ τὰ πτηνά, ὅσα ἀγαποῦν τὰ κεράσια, ὅπως εἶναι οἱ κόσσυφοι, τὰ κοράκια καὶ ἄλλα.

Τὰ πτηνὰ αὐτὰ εἶναι ἡ αἰτία, ποὺ εὐρίσκεται ἡ κερασιά αὐτοφυῆς σὲ μέρη ἄγρια ἢ ἀπόκρημνα. Ὁ σκληρὸς πυρήνας τοῦ κερασιοῦ, δηλαδὴ τὸ σπέρμα ποὺ σκεπάζει ἡ σάρκα, δὲν χωνεύει, ἀλλὰ βγαίνει ἀπὸ τὸν πεπτικὸ σωλήνα ἐντελῶς ἀβλαβής· ὅπου λοιπὸν πέσῃ καὶ δὲν παρασυρθῆῃ ἀπὸ τὸ νερὸ ἢ δὲν καταστραφῆ ἀπὸ ἄλλη αἰτία, φυτρώνει καὶ ριζοβολεῖ. Μὲ τὸν καιρὸ γίνεται δένδρο μεγάλο.

83. Ἡ καρυδιά.

1. Ἀπὸ τίς καλύτερες καὶ θρεπτικώτερες ὀπῶρες εἶναι τὰ καρυδία. Ὅλο τὸ σαραντάημερο ποτὲ δὲ λείπουν τὰ συκοκάρυδα ἀπὸ τὸ γεῦμα ἀγροτικῆς οἰκογενείας. Συνήθως νηστεύουν τὸ κρέας καὶ τὸ ἀντικαθιστοῦν μὲ τίς ξηρὲς αὐτὲς ὀπῶρες.

Ἀλλὰ ἡ καρυδιά δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ συμπαθῆ δένδρα· μολονότι τὸ φύλλωμά της εἶνε παχὺ καὶ ἀδιαπέραστο ἀπὸ τίς ἀκτῖνες τοῦ ἥλιου, ἀποφεύγουν οἱ ἄνθρωποι νὰ κάθωνται στὴ σκιά της καὶ ποτὲ δὲν κοιμοῦνται· ὅποιος κοιμηθῆ, θὰ σηκωθῆ μὲ πονοκέφαλο· «τῆς καρυδιάς ὁ ὕπνος εἶναι βαρὺς», λέγουν οἱ ἀγρότες.

Καὶ πράγματι τὸ ὠραῖο ἄρωμα, τὸ ὁποῖον αἰσθανόμεθα ἀπὸ τὸ φύλλο τῆς καρυδιάς, ἔχει ναρκωτικὴ δύ-

ναμι. Μᾶς διώχνει λοιπὸν ἡ καρυδιά ἀπὸ κοντά της, καὶ εἰμεῖς δὲν τὴν περιβάλλομε μὲ τὴν ἀγάπη μας.

2. Ἐν τούτοις ὅμως ἡ καρυδιά ἐξυπηρετεῖ τὸν ἄνθρωπο περισσότερο ἀπὸ πολλὰ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν καρπὸ της, ποὺ εἶναι θρεπτικώτατος, τὸ σαρκώδες περιζώριον τῶν καρυδιῶν, αὐτὸ ποὺ σχίζεται, ὅταν τὰ καρύδια ὀρμιάσουν, χρησιμοποιεῖται ὡς βαφικὴ ὕλη.

Ἐνθυμοῦμαι τὴ μητέρα μου, ποὺ τὰ ἐμάζευε, τὰ ἔβραζε σ' ἓνα καζάνι καὶ μὲ τὸ νερὸ αὐτὸ ἔβραφε μάλλινα νήματα· τὸ χρῶμα ποὺ ἔπαιρναν τὰ νήματα ἦτο καστανό, τόσο γερό, ποὺ ποτὲ δὲν ξεθώριαζε.

3. Πολὺ σπουδαιότερη ὑπηρεσία τῆς καρυδιᾶς στὸν ἄνθρωπο εἶναι τὸ ξύλο της. Πολλὲς φορὲς ὁ κορμὸς τῆς καρυδιᾶς παθαίνει μίαν ἀρώστια καὶ σαπίζει. Οἱ χωρικοὶ εὐκόλα καταλαβαίνουν, τότε προσβάλλεται ἀπὸ τὴν ἀρώστια αὐτὴν ἡ καρυδιά· καὶ πρὶν προχωρήσῃ, κόβουν τὸ δένδρο ἀπὸ τὴ ρίζα καὶ ἀφήνουν τὸν κορμὸ ἓνα ἢ δύο χρόνια νὰ ξεραθῇ· κατόπιν τὸν σχίζουν καὶ τὸν ζάμινουν σανίδες.

Τὸ ξύλο τῆς καρυδιᾶς εἶναι πολύτιμο καὶ τὸ χρησιμοποιοῦν ἀποκλειστικῶς στὴν ἐπιπλοποιΐα· μολονότι εἶναι σκληρό, ἐν τούτοις δουλεύεται εὐκόλα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

84. Ὁ Ἡρακλῆς.

Α'. Τὰ πρῶτα κατορθώματα.

1. Ἀπὸ τὸν Ἀμφιτρίωνα καὶ τὴν Ἀλκμήνη ἐγεννήθη ὁ Ἡρακλῆς· ἀλλὰ γιὰ τὰ μεγάλα του κατορθώματα, ποὺ ξεπερνοῦσαν τὴν ἀνθρωπίνη δύναμι, οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευαν ὅτι ἦτο παιδί τοῦ Διός.

Εὐθύς ἀπὸ τῆ βρεφικῆ του ἡλικία ἐφανερώθη ἡ γενναιότης καὶ ἡ ρώμη τοῦ Ἡρακλῆ. Τὸν ἐτύλισσε στὰ σπάργανα ἢ μητέρα του, ἀλλὰ ἀμέσως μὲ ἓνα τίναγμα οἱ φασκιῆς ἐζόβοντο καὶ τὰ σπάργανα ἐλύνοντο. Ὅταν ἔπιανε γάτι στὰ χέρια του, ἦτο ἀδύνατον νὰ τοῦ τὸ πάρετε, ἂν ὁ ἴδιος δὲν ἤθελε νὰ τὸ δώσει. Ἐγέμιζε ἀπὸ χαρὰ ἡ Ἀλκμήνη καὶ ἐκαμάρωνε τὸ ὄραϊο καὶ ρωμαλαῖο παιδί της.

2. Ἦτο ἡλικίας μόλις ὀκτὼ μηνῶν καὶ ξαπλωμένος στὸ λίκνο του χωρὶς σπάργανα ἔπαιζε καὶ ἐσκιροῦσε, ἔβγαζε χαρῶπες φωνῆς καὶ γέλια, ἐκινουσε τὰ χέρια του καὶ τὰ πόδια του ζωηρὰ, καθὼς βλέπομε τὰ βρέφη νὰ κάμνουν, ὅταν ξυπνοῦν ὕστερα ἀπὸ ἓνα γλυκὸ ὕπνο.

Ἡ μητέρα του τὸν ἐκοίταζε καὶ ἐχαμογελοῦσε. Ἐξαφνα ὅμως ταράσσεται, χάνει τὴ χρῶμα της καὶ φωνάζει «Ἀμφιτρίων! Ἀμφιτρίων!»

Δύο φίδια ἐπήγαιναν πρὸς τὸ λίκνο τοῦ βρέφους, τὸ ἓνα ἀπὸ τὴ μία μεριά καὶ τὸ ἄλλο ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ἐσήκωσαν ὀρθὸ τὸ μισό των σῶμα, ἔβγαλαν τὴ σχισμένη καὶ κατακόκκινη γλῶσσα των καὶ ἓνα τρομακτικὸ σφύριγμα ἀκούστηκε ἀπὸ τὰ στόματά των. Ἦσαν ἔτοιμα νὰ δαγκάσουν τὸ βρέφος καὶ νὰ χύσουν τὸ δηλητήριό των στὸ τροφερὸ σῶμα του.

3. Ὁ Ἡρακλῆς μόλις τὰ εἶδε, ἀνακάθισε στὸ λίκνο του καὶ στὴ στιγμή ἀπλώνει τὰ χέρια του καὶ σὰν νὰ ἔπαιζε πιάνει καὶ τὰ δύο φίδια ἀπὸ τὸ λαιμὸ καὶ τὰ σφίγγει δυνατά. Τοῦ γάκου προσπαθοῦν τὰ φίδια νὰ στρέψουν τὸ κεφάλι των γιὰ νὰ δαγκάσουν, τοῦ γάκου κινποῦν τὴν οὐρά των στὸ ἔδαφος καὶ στρεφογυρίζουν· σὲ λίγο ἀνίγονται.

4. Ἦτο δεκαοκτὼ ἐτῶν παλληκάρι, ὅταν ἄκουσε τοὺς βουκόλους τοῦ πατέρα του νὰ παραπονοῦνται ὅτι ἓνα φοβερὸ λιοντάρι κατέβαινε ἀπὸ τὸν Κιθαιῶνα, ἔλεγε στὰ λιβάδια ποὺ ἔβροσκαν τὰ βουκολιὰ καὶ ἄρπαζε κάθε φορὰ ἀπὸ ἓνα βόδι καὶ τὸ κατεσπάρασσε. Ὅταν ἀπὸ μακριὰ ἐφαίνετο ἢ ἔφθανε ὁ βουρηθιμὸς του, ἐμούγκριζαν τὰ γελάδια καὶ ἔτρεχαν ἐδῶ κι' ἐκεῖ γιὰ νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὸν κίνδυνον· ἐπίσης καὶ οἱ βουκόλοι ἔτρεχαν νὰ κρυφθοῦν ἢ νὰ ἀνεβοῦν σὲ δένδρα.

4. Ὁ Ἡρακλῆς ἄκουγε τοὺς βουκόλους, ἀλλὰ τίποτε δὲν ἔλεγε. Μία ἡμέρα παρουσιάζεται στὰ λιβάδια χωρὶς νὰ τὸν περιμένουν καὶ ζητεῖ νὰ μάθῃ ἀπὸ τοὺς βουκόλους τὸ μέρος, ὅπου τὸ λιοντάρι ἐπαρουσιάζετο.

Σαραντα ἑννέα ἡμέρες ἐνεδρεύει ὁ Ἡρακλῆς καὶ ματαιῶς περιμένει μὲ τὸ τόξον στὰ χέρια. Τὸ λιοντάρι κατώρθωνε νὰ ξεφεύγῃ ἀπὸ τὴν προσοχὴ τοῦ Ἡρακλῆ καὶ ἀνενόχλητο ἄρπαζε τὸ θῦμα του. Τὴν πεντηκοστὴ ἡμέρα δὲν ἐγλύτωσε· ἐνῶ ἔβγαине ἀπὸ μία πυκνὴ

λόχη, ἐτόξευσε ὁ Ἡρακλῆς καὶ τὸ βέλος ἐκαρφώθη στὸ κρανίον τοῦ λιονταριοῦ. Ὁ Ἡρακλῆς τὸ ἔγδαρε καὶ εἰς τὸ ἔξῃς ἐφοροῦσε τὸ δέσμα του, τὴ λεοντῆ, ὡς ἔνδυμα.

5. Ὅταν ὁ Ἡρακλῆς ἦλθε σὲ ἡλικία γάμου, ἐνημφεύθη τὴν ὠραία Μεγάρα, θυγατέρα τοῦ Θηβαίου Κρέοντος. Ἀπέκτησε ἀπὸ αὐτὴν τρία τέκνα καὶ ἔξοῦσε εὐτυχισμένος. Ἀλλὰ ἔξαφνα προσβάλλεται ἀπὸ φοβερὰ ἀρρώστια· τὸν πιάνει μία ἀγρία τρέλα καὶ ἀπάνω στὴν τρέλα του φονεύει τὴν γυναῖκα του καὶ τὰ παιδιά του.

Ἐπειτα ἀπὸ καιρὸ ἔγινε καὶ αὐτὸς ἐνόησε ὅτι ἔγινε φονιάς τῶν προσφιλεστάτων του ἀνθρώπων. Πουθενὰ δὲν εὔρισκε ἡσυχία ἀπὸ τὴ λύπη του. Μόνον, ἂν ἐτιμωρεῖτο, θὰ εὔρισκε ἔξαγνιασμό ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων.

6. Ἐπῆγε λοιπὸν στὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν καὶ ἐζήτησε ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα νὰ ὀρίσῃ αὐτὸς τὴν ποινή, ποῦ ἔπρεπε νὰ κάμῃ γιὰ νὰ ἔξαγνιασθῇ.

Ὁ θεὸς τὸν διέταξε νὰ μεταβῇ στὸ βασιλεῖα τῶν Μυκηνῶν Εὐρυσθέα, νὰ τὸν ὑπηρετήσῃ ὡς δούλος καὶ νὰ ἐκτελέσῃ τοὺς δώδεκα ἄθλους, τοὺς ὁποίους θὰ τοῦ ἐπιβόλῃ ὁ Εὐρυσθεύς.

Β'. Ὁ λέων τῆς Νεμέας

1. Πρῶτος ἄθλος, ποῦ ἐπέβαλε στὸν Ἡρακλῆ ὁ Εὐρυσθεύς, ἦτο νὰ κομίσῃ σ' αὐτὸν τὸ δέσμα τοῦ λέοντος τῆς Νεμέας. Ὁ Ἡρακλῆς ἐνόμισε ὅτι ὁ ἄθλος αὐτὸς εἶναι πολὺ εὐκόλος, γιατί δὲν εἶχε λησιμονήσει πόσο εὐκόλα ἐσκότωσε τὸ λέοντα τοῦ Κιθαιρώνας.

Ἦλθε λοιπὸν στὴ Νεμέα, ἀνεζήτησε τὸ λέοντα καὶ

δὲν ἄργησε νὰ τὸν εὕρῃ στὸ δάσος. Τὸν ἐτόξευσε ἀμέσως καὶ τὸ βέλος δὲν ἀστόχησε· εὗρηξε τὸ λιοντάρι στὴν κεφαλὴ, ἀλλὰ τὸ βέλος ἔπεσε κάτω, σὰν νὰ εἶχε κτυπήσει ἐπάνω σὲ βράχο. Τοξεύει δευτέρη φορὰ καὶ τρίτη, ἀλλὰ μολονότι τὰ βέλη ἐκτυποῦσαν στὸ σῶμα τοῦ λιονταριοῦ, δὲν τὸ ἐβλαπταν διόλου.

2. Ἐνόησε τότε ὁ Ἡρακλῆς ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ σκοτωθῆ ἢ μὲ τραῦμα τὸ θηρίο, γιὰτὶ πράγματι ὁ λέων τῆς Νεμέας ἦτο ἄτρωτος. Ἄφησε λοιπὸν τὸ τόξο καὶ ἐκυνήγησε τὸ λιοντάρι τρέχοντας γιὰ νὰ τὸ συλλάβῃ ζωντανό. Τὸ λιοντάρι φεύγει ἔντρομο, σὰν νὰ ἐγνώριζε τὴν ὑπεράνθρωπη ρώμη τοῦ Ἡρακλῆ, καὶ φεύγει γογγύρα, μὲ μεγάλα πηδήματα, ὥστε νὰ μὴ τὸ φθάνῃ ὁ Ἡρακλῆς.

Ἔστερα ἀπὸ ἐπίμονο καὶ ἀδιάκοπο κυνήγημα τὸ λιοντάρι καταφεύγει σὲ μία σπηλιὰ μὲ δύο ἐξόδους. Συλλογίζεται μία στιγμή ὁ Ἡρακλῆς καὶ ἀμέσως ἀποφασίζει, τί πρέπει νὰ κάμῃ. Κτίζει τὴ μίαν ἐξοδο καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μπαίνει στὴ σπηλιὰ.

3. Κρατεῖ τώρα ὁ Ἡρακλῆς τὸ λιοντάρι ἀπὸ τὴ χαίτη προσπαθεῖ αὐτὸ νὰ φύγῃ, ἀλλὰ καθὼς ἐσήκωνε τὰ μπροστινά του πόδια, τοῦ ἀγκαλιάζει τὸ λαιμὸ ὁ Ἡρακλῆς μὲ τὸ δεξιὸ του χέρι, τὸ σφίγγει δυνατὰ, ἕως ὅτου τὸ ἐπνίξῃ. Ἐπειτα τὸ φορτώνεται στοὺς ὤμους του καὶ τὸ φέρνει στὰς Μυκήνας.

I'. Ἡ Λεωναία Ὑδρα

1. Μία μεγάλη κοιλάδα στὴν Ἀργολίδα λέγεται Λέωνη· τὸ χειμῶνα γεμίζει νερὰ καὶ ἔτσι γίνεταί ἕνα μεγάλο ἔλος. Τὸ θέρος ὅμως τὰ νερὰ τοῦ ἔλους στραγγίζουσι στὴ μεγαλύτερη ἔκτασι, καὶ μόνον σ' ἕνα μικρὸ

μέρος, στο βαθύτερο, παραμένει τέλμα, όπου φυτρώνουν πυκνοί άγριοι καλαμιώνες.

Στο μέρος, που άποξηραίνεται, οδηγούονται όλα τα βοσκήματα των περιοίκων, κοπάδια προβάτων και βουδιών, και τρώγουν το άφθονο χορτάρι που βγάζει ο τόπος. Στίλβει το τρίχωμά των από την πολλή και καλή τροφή, και τα νεογνά των, τα άρνια και τα μοσχάρια, είναι όλα καλοθρεμμένα, γιατί θηλάζουν άφθονο γάλα από τους μαστούς των μητέρων των. Οί βοσκοί και οί βουκόλοι πετούν από τη χαρά των, όταν οδηγούν κάθε βράδυ τα χορτασμένα βοσκήματά των στους στάβλους.

2. Άλλά υπάρχουν ήμέρες άγωνίας και συμφορᾶς. Στο άπρόσβατο τέλμα έξοῦσε ένας τερατώδης ὄφις με έννέα κεφάλια, τα όκτώ θνητά και το ένα, το μεσαίο, άθάνατο· ο ὄφις αυτός είναι ή περίφημη Λερναία ὕδρα. 'Οσάκις έβγαινε από το τέλμα της, έκαμνε μεγάλη καταστροφή στα βοσκήματα.

Τρέχουν οί βοσκοί και οί βουκόλοι και προσπαθοῦν να άπομακρύνουν τα βοσκήματά των, όταν άκούουν τον τριγμό των καλαμιών. Άλλά ματαίως φροντίζουν εύκίνητη και γρήγορη ή ὕδρα σε λίγες στιγμές εύρίσκειται μειαξὺ των θυμάτων της.

3. Το τέρας αυτό να φονεύση επέβαλε ο Εύρουσθεὺς στον Ηρακλή ως δεύτερο άθλο. Σπεύδει ο Ηρακλής στη Λέρνη και συναντᾷ την ὕδρα, όταν έβγαινε από το τέλμα. Μόλις το τέρας αντίκρισε τον Ηρακλή και οί έννέα γλωσσες, κόκκινες σάφωτιά, έβγήκαν από τα στόματά του και ένα άπαίσιο σφύριγμα άκούστηκε. Ο Ηρακλής όμως δέν δειλιᾷ, προχωρεῖ επάνω της και την πατᾷ με το δεξιό του πόδι στον τράχηλο· έπειτα

κτυπώντας με τὸ ρόπαλο ἔκοβε τὰ κεφάλια τοῦ τέρατος.
Ἄλλὰ ἐκεῖ, πού ἐκόβετο ἓνα, ἐφύτρωναν δύο.

4. Δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἐκτελέσῃ τὸν ἄθλο, ἂν δὲν τὸν ἐβοηθοῦσε ὁ ἀνεπιός του Ἰόλαος. Αὐτὸς κρατώντας ἀναμμένο δαυλό, ἔκαιε τὴ σφαγὴ, μόλις ὁ Ἡρακλῆς ἔκοβε τὸ κεφάλι. Ἔτσι τὰ ὀκτὼ κεφάλια, τὰ θνητά, κατώρθωσε καὶ τὰ ἐξηφάνισε. Ἄλλὰ τὸ ἀθάνατο κεφάλι πῶς θὰ ἠμποροῦσε νὰ τὸ κάμῃ ἀκίνδυνο, ἀφοῦ καὶ χωρισμένο ἀπὸ τὸ σῶμα θὰ ἐζοῦσε; Ἔσκαψε ἓνα βραθὺ λάκκο καὶ τὸ ἔθαψε μέσα· ἔπειτα ἔβαλε ἐπάνω ἓνα πελώριο βράχο.

Δ'. Ἡ χρυσόκερος ἔλαφος.

1. Περίφημο ἦτο τὸ δάσος τῆς Οἰνόςης στὴν Ἄργολίδα. Ἐδῶ πεῦκα, ἐκεῖ βελανιδιές, ἀλλοῦ καστανιές, πηγές με κρύα νερά, πού σκιαζονται ἀπὸ πελώρια πλατάνια, ἦτο τὸ ἐνδιαίτημα μιᾶς ἐξαιρετικῆς καὶ μοναδικῆς ἐλάφου με τὰ χρυσᾶ κέρατα.

Κανεὶς δὲν ἐσκέφθη νὰ βλάβῃ τὸ ἄκακο αὐτὸ ζῷον. Οἱ βοσκοὶ τὸ ἔβλεπσαν ἀπὸ μακριὰ καὶ τὸ ἐκαμάρωναν· οἱ κυνηγοὶ τὸ ἐσέβοντο, γιατί ἦτο τὸ ἀγαπημένο ζῷον τῆς Ἀρτέμιδος.

2. Αὐτὸ τὸ ζῷον ἔπρεπε νὰ συλλάβῃ ὁ Ἡρακλῆς καὶ ζωντανὸ νὰ τὸ μεταφέρῃ στὰς Μυκήνας. Ἦτο ὁ τρίτος ἄθλος, πού ἔπρεπε νὰ ἐκτελέσῃ κατὰ διαταγὴν τοῦ Εὐρυσθέως.

Οὔτε τὸ τόξο οὔτε τὸ ρόπαλο ἠμποροῦσε ὁ Ἡρακλῆς νὰ χρησιμοποιήσῃ. Ἐνα ὀλόκληρο ἔτος ἐκυνηγοῦσε τὴν ἔλαφο καὶ με δυσκολία κατώρθωσε νὰ τὴν συλλάβῃ, ὅταν, κουρασμένη ἀπὸ τὸ ἀδιάκοπο, κυνήγημα ἐπερνοῦσε κάποιον ποταμιάκι.

Ε'. Ὁ Ἐρμάνθιος κάρπος.

1. Τέταρτος ἄθλος, πὺν ἐπέβαλε στὸν Ἡρακλῆ ὁ Εὐρουσθεύς, ἦτο νὰ ὀδηγήσῃ στὰς Μυκήνας ζωντανὸ τὸν Ἐρμάνθιο κάρπο. Ὁ κάρπος αὐτὸς ἦτο μέγας καὶ φοβερός· κατέβαινε ἀπὸ τὸ ὄρος Ἐρμάνθιο στὴν πεδιάδα τῆς Ψωφίδος καὶ σκάβοντας μὲ τὸ ρύγχος του κατέστρεφε τοὺς σπαρμένους ἀγρούς.

2. Πολὺ καιρὸ ὁ Ἡρακλῆς ἐκυνήγησε τὸν κάρπο προσπαθώντας νὰ τὸν πιάσῃ μὲ τὰ χέρια του, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε. Κάθε φορὰ πὺν ἐκουράζετο τὸ θηρίο ἀπὸ τὸ κυνήγημα ἔμπαινε μέσα σὲ μεγάλες καὶ πυκνὲς λόχμες, ἀπ' ὅπου μὲ κανένα τρόπο δὲν ἠμποροῦσε νὰ τὸ ἐξαναγκάσῃ ὁ Ἡρακλῆς νὰ βγῆ. Ἦτο ἀναγκασμένος νὰ κρύβεται καὶ νὰ περιμένῃ τὴν ἔξοδο τοῦ κάρπου, ὅταν θὰ ἐπεινοῦσε.

Ἄλλὰ καὶ πάλι δὲν κατώρθωσε νὰ τὸν συλλάβῃ, γιὰ τὸ ἔξφευγε καὶ ἐτρούπωνε σὲ ἄλλες λόχμες. Τέλος τοῦ ἔστησε παγίδα ἔξω ἀπὸ μία λόχη, πὺν ἦτο τρυπωμένος, καὶ ἔτσι τὸν συνέλαβε.

ΣΤ'. Ἡ κόπος τῶν βοσκημάτων τοῦ Αὐγείου.

1. Ἦτο περίφημος στοὺς ἀρχαίους ὁ βασιλεὺς τῆς Ἡλίδος Αὐγείας γιὰ τὰ ἀμέτρητα βοσκήματά του. Ποίμνια ἀπὸ πρόβατα καὶ γίδια, ἀγέλες ἀπὸ βόδια καὶ ἄλογα ἔβροσκαν στὰ γλοερὰ λιβάδια τῆς γῶρας του. Ὅλα αὐτὰ τὰ ζῶα κάθε βράδυ τὰ ἔκλειναν σὲ μία ἀπέραντη μάντρα.

Εἶχαν περάσει χρόνια πολλὰ χωρὶς νὰ πάρουν τὴν κοπριά, πὺν ἦτο μαζεμένη. Θὰ ἔπρεπε νὰ ἐργασθοῦν πολλοὶ ἐργάτες μαζὶ καὶ πολὺ καιρὸ γιὰ νὰ κατορθώσουν νὰ καθαρίσουν τὴν μάντρα ἀπὸ τὴν κοπριά.

2. Καὶ ὁμοῦς τὴν μάντρα αὐτὴν ἔπρεπε ὁ Ἡρακλῆς νὰ καθαρῶσιν σὲ μία ἡμέρα. Καὶ ἡ δουλειὰ αὐτὴ ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἐξάπαντος, γιατί ἦτο ὁ πέμπτος ἀθλός, ποὺ ἔπρεπε νὰ ἐκτελέσῃ.

Στὴν παροῦσα περίστασι δὲν ἦτο ἀρκετὴ ἡ ἰδιζὴ του ρώμῃ· ἔπρεπε ὅπωςδήποτε καὶ ἀπὸ ἀλλοῦ νὰ λάβῃ βοήθεια. Καὶ δὲν ἐβρόάδυνε νὰ τὴν εὔρῃ.

3. Κρημνίζει ἓνα μέρος τῆς μάντρας· κρημνίζει ἀκόμῃ ἄλλο τόσο μέρος ἀπὸ τὴν ἀνίθιτη πλευρὰ τῆς Κατόπιν παροχετεύει τοὺς ποταμοὺς Ἄλφειὸ καὶ Πηνειὸ στὸ ὑψηλότερο ρῆγμα καὶ μὲ τὸ ρεῦμα τῶν ποταμῶν παρεσύρθη ἡ κόπρος ὅλη. Τοιοῦτοτρόπως ἐξετελέσθη καὶ ὁ ἀθλὸς αὐτός.

Ζ'. Αἱ Στυμφαλίδες ὄρνιθες.

1. Ἐκτος ἀθλὸς τοῦ Ἡρακλῆ ἦτο νὰ διώξῃ τὶς Στυμφαλίδες ὄρνιθες. Οἱ ὄρνιθες αὐτὲς ἦσαν διάφορα πτηνὰ κοκκοφάγα, τὰ ὁποῖα κατέστρεφαν τὰ σπαρτά. Δὲν ἐπρόφθαναν οἱ γεωργοὶ νὰ τελειώσουν τὴ σπορὰ καὶ ἀμέσως κοπάδια ὀλόκληρα ἀπὸ τὰ βλαπτικὰ αὐτὰ πτηνὰ ἐσκέπαζαν τὰ σπαρμένα χωράφια καὶ ἀνασκαλεύοντας μὲ τὰ πόδια των ἔτρωγαν τοὺς σπόρους.

Ἦτο ἀδύνατον νὰ καταδιωχθοῦν, γιατί κατέφεγγαν στὰ ὑδροχαρῆ δένδρα τοῦ ἔλους τῆς Στυμφαλίας, ὅπου καὶ εἶχαν τὴν κοίτη των.

2. Πῶς λοιπὸν νὰ κυνηγήσῃ τοὺς περωτοὺς αὐτοὺς κακοποιοὺς ὁ Ἡρακλῆς; Οὔτε τὸ τόξο οὔτε τὸ ρόπαλο ἤμποροῦσε νὰ τοῦ χρησιμεύσῃ· ἡ ρώμῃ του σὲ τίποτε δὲν τὸν ὠφελοῦσε. Δὲν ἤξευρε, τί νὰ κάμῃ. Θὰ ἔμεινε ἀνεκτέλεστος ὁ ἀθλός, ἂν δὲν τὸν διευκόλυνε θεϊκὴ βοήθεια.

Ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ τοῦ ἔδωσε μεγάλα γάλακινά κροτάλα,

κατασχευασμένα ἀπὸ τὸν Ἡφαιστο. Μ' αὐτὰ ὁ Ἡρακλῆς ἔκαμνε δαιμονιώδη θόρουβο. Ἐπὸ τὸ φόβο των τὰ πτηνὰ ἔγκατέλειψαν τὴν κοίτη των καὶ ἔφυγαν μαζριά.

Η'. Ὁ Κρητικὸς ταῦρος.

1. Ὁ βασιλιὰς τῆς Κρήτης Μίνως ἠθέλησε νὰ προσφέρει μίαν μεγαλοπρεπῆ θυσίαν στὸν Ποσειδῶνα. Διέταξε τοὺς βουκόλους νὰ ἐκλέξουν ἀπὸ τὶς ἀγέλες τοῦ τὸν ὠραιότερο ταῦρο.

Ὅταν οἱ βουκόλοι ὠδήγησαν τὸν ταῦρο στὸν τόπο τῆς θυσίας, κοντὰ στὴ θάλασσα, ὁ Μίνως εἶπε : « Ὁραῖος εἶναι ὁ ταῦρος, ἀλλὰ στὸν Ποσειδῶνα ἔπρεπε ἀκόμη ὠραιότερος νὰ θυσιασθῆ· ἀλλὰ ποῦ νὰ εὑρεθῆ ; »

2. Δὲν εἶχε τελειώσει τὸ λόγο του ὁ βασιλιὰς καὶ ἐβγήκε ἀπὸ τὴ θάλασσα, σὰν ἀπὸ λουτρό, ἓνας ταῦρος τόσο ὠραῖος, ὥστε νὰ ἱκανοποιῆ τὴν ἐπιθυμία τοῦ βασιλέως. Ἐστάθηκαν ὅλοι καὶ ἐθαύμαζαν τὴν εὐμορφίαν καὶ τὸ μέγεθος τοῦ ταύρου· ἔστιλβε τὸ ὠραῖο του τρίχωμα καὶ τὰ στρογγυλά του μάτια ἀκτινοβολοῦσαν. Ὁ Μίνως ὅμως ἀντὶ νὰ τὸν θυσιάσῃ, ὅπως εὐχήθη, ἐπροτίμησε νὰ τὸν στείλῃ στὶς ἀγέλες του.

Ἀλλὰ ὁ Ποσειδῶν ὠργίσθη γιὰ τὴν ἀσέβεια τοῦ Μίνως καὶ ἐξηγγίωσε τὸν ταῦρο. Καὶ ἔτσι ὁ ταῦρος ἐγύριζε σ' ὅλην τὴν Κρήτην καὶ ἔκαμνε μεγάλες ζημίες στοὺς κατοίκους.

3. Αὐτὸν τὸν ταῦρο συνέλαβε ὁ Ἡρακλῆς καὶ ζωντανὸ μετέφερε στὰς Μυκῆνας κατὰ διαταγὴν τοῦ Εὐρυσθέως. Τοιοῦτοτρόπως ἐξετέλεσε τὸν ἑβδομο ἄθλο.

Ἀφοῦ ὁ Εὐρυσθεὺς εἶδεν τὸν ταῦρο, τὸν ἄφησε ἐλεύθερο καὶ αὐτὸς ἐπέρασε τὸν Ἴσθμό, ἦλθε στὴν Ἀττικὴν καὶ ἔβλαπτε τοὺς κατοίκους, ἕως ὅτου ἀργότερα τὸν ἐφόνευσε ὁ Θησεύς.

Θ'. Οἱ ἵπποι τοῦ Λιομήδους.

1. Ὀγδοο ἄθλο ἐπέβαλε στὸν Ἡρακλῆ ὁ Εὐρυσθεὺς νὰ ἀρπάσῃ τοὺς ἵππους τοῦ βασιλέως τῶν Θρακῶν Λιομήδους. Οἱ ἵπποι αὐτοὶ ἦσαν περιώνυμοι γιὰ τὴν ἀγριότητά των ὡρμουῦσαν ἐναντίον τῶν ἀνθρώπων, τοὺς κατεσπάρασσαν καὶ τοὺς ἔτρωγαν.

2. Ὁ Ἡρακλῆς μὲ ὀλίγους βοηθοὺς, πού ἐπῆρε μαζί του, ἦλθε στοὺς στάβλους τῶν ἵππων καὶ ἀφοῦ ἔδιωξε τοὺς ἵπποκόμους, ἐπῆρε τοὺς ἵππους καὶ τοὺς ὠδηγοῦσε στὰς Μυκίνας.

Ὅταν ὁ Λιομήδης ἔμαθε τὴν ἀρπαγὴ τῶν ἵππων του, ἔσπευσε μὲ ἄλλους Θρακᾶς, ἐπρόλαβε τὸν Ἡρακλῆ καὶ τοῦ ἐπετέθη. Στὴν συμπλοκῇ, πού ἔγινε ὁ Λιομήδης ἐφονεύθη καὶ οἱ Θρακᾶς ἔφυγαν.

Ἀφοῦ εἶδε τοὺς ἵππους ὁ Εὐρυσθεὺς, διέταξε καὶ τοὺς ἀπεμάζωνναν στὸ βουνό, ὅπου τοὺς κατεσπάραζαν τὰ θηρία.

Γ'. Ἡ Ζώνη τῆς Ἱππολύτης.

1. Στὶς γῶρες τοῦ Πόντου κοντὰ, στὸν Θεσμώδοντα ποταμὸ ὑπῆρχε ἓνα ἔθνος γυναικῶν, τὸ ἔθνος τῶν Ἀμαζόνων. Οἱ Ἀμαζόνες ἦσαν γενναιότατες καὶ πολεμικότατες καὶ ἐπολεμοῦσαν πάντοτε καβάλλα στὰ ἄλογα. Στὶς δουλειᾶς τοῦ σπιτιοῦ ποτὲ δὲν ἠσχολοῦντο οἱ Ἀμαζόνες· αὐτὲς τὶς ἔκαμναν οἱ ἄνδρες. Ἀπὸ τὴν παιδικὴ ἡλικία τὰ ἀγόρια ἔμεναν στὸ σπίτι καὶ ἐπρόσεχαν τὸ νοικοκυριό, ἐνῶ τούναντίον τὰ κορίτσα ἐγυμνάζοντο μὲ τὰ ὅπλα. Ὅταν οἱ Ἀμαζόνες ἐγεννοῦσαν, ἐπαιδοκομοῦσαν τὰ παιδιά των οἱ ἄνδρες.

Βασίλισσα τῶν Ἀμαζόνων ἦτο ἡ Ἱππολύτη, ἡ

ὅποια ἐφοροῦσε μία πολύτιμη ζώνη, δῶρο τοῦ θεοῦ Ἄρεως γιὰ τὴν ἔκτακτη ἀνδρεία της.

2. Αὐτὴν τὴν ζώνη ἐπεθύμησε νὰ ἀποκτήσῃ ἡ ὠραία κόρη τοῦ Εὐρουσθέως Ἀδμήτη. Καὶ ὁ Εὐρουσθεὺς ἀμέσως ἐπέβαλε στὸν Ἡρακλῆ νὰ τὴν φέρῃ στὰς Μυκῆνας ὡς ἕνατο ἄθλο.

Ὁ Ἡρακλῆς ἐταξίδευσε στὸν Πόντο καὶ εἶπε στὴ βασίλισσα, γιὰ ποιό σκοπὸ ἦλθε. Ἡ βασίλισσα στὴν ἀρχὴ ἐθύμωσε γιὰ τὴν παράξενη ἀξίωσι, νὰ δώσῃ πρᾶγμα ἰδικό της· Ἀλλ' ὅταν ἐνόησε ὅτι ὁ Ἡρακλῆς δὲν θὰ ἔφευγε χωρὶς νὰ πάρῃ τὴ ζώνη, ὑπεσχέθη ὅτι θὰ τὴν δώσῃ.

Ὅταν ὁμοῦς ἔμαθαν τὸ πρᾶγμα οἱ ἄλλες Ἀμαζόνες, ἐμαζεύθησαν πολλῆς καὶ ὄρμησαν ἐναντίον τοῦ Ἡρακλῆ. Στὴν συμπλοκῇ, ποῦ ἔγινε, ἡ Ἰππολύτη ἐφανεύθη καὶ οἱ ἄλλες ἔφυγαν. Ὁ Ἡρακλῆς ἀφήρεσε τὴν ζώνη καὶ τὴν ἔφερε στὰς Μυκῆνας.

ΙΑ'. Αἱ ἀγελάδες τοῦ Γηρυόνη.

1. Δέκατος ἄθλος ποὺ ἐπέβαλε στὸν Ἡρακλῆ ὁ Εὐρουσθεὺς ἦτο, νὰ φέρῃ ἀπὸ τὴν Ἐρῦθεια τὶς ἀγελάδες τοῦ Γηρυόνη. Ἡ Ἐρῦθεια ἦτο νῆσος τοῦ Ὠκεανοῦ κοντὰ στὴν Ἀφρική.

Ὁ Ἡρακλῆς ἀφωσιωμένος στὸ καθῆκον δὲν ἐδίστασε νὰ ἐκτελέσῃ καὶ αὐτὸν τὸν ἄθλο. Διατρέχει ὄλην τὴν Εὐρώπη, φθάνει στὴν Ἰβηρία, τὴ σημερινὴ Ἰσπανία, διαβαίνει τὸν πορθμὸ, ποὺ χωρίζει τὴν Εὐρώπη ἀπὸ τὴν Ἀφρική καὶ ἀφοῦ ἔστησε δύο στῆλες, μία στὴν Εὐρώπη καὶ μία στὴν Ἀφρική, ἀπέναντι ἢ μία τῆς ἄλλης, ἐταξίδευσε στὴν Ἐρῦθεια.

2. Ὅταν ἐπλησίασε τὰ λιβάδια, ὅπου ἔβοσκαν οἱ ὀνομαστὲς γιὰ τὸ κόκκινο χρῶμα των ἀγελάδες, ὁ δικέφαλος σκύλος Ὀρθος, ὁ φύλακας τῶν ἀγελάδων,

ὄρισε νὰ κατασπαράξῃ τὸν Ἡρακλῆ. Δὲν ἐπρόφθασε ὅμως νὰ τὸν ἐγγίση, γιατί ἓνα κτύπημα τοῦ Ἡρακλῆ μὲ τὸ ρόπαλο τὸν ἔσπυε κάτω νεκρό.

Ὅταν ὁ Ἡρακλῆς ἐζόμισε τὶς ἀγελάδες στὰς Μυκήνας, διέταξε ὁ Εὐρυσθεὺς νὰ θυσιασθοῦν στὴν Ἥρα.

ΙΒ'. Τὰ μῆλα τῶν Ἑσπερίδων.

1. Μακριὰ πρὸς Δυσμὰς στὸ φανταστικὸ καὶ ὠραῖο ἐξεῖνον κόσμῳ, ὅπου ἦτο ἡ νῆσος Ἐρῦθια, ἦτο καὶ ἄλλη νῆσος, στὴν ὁποίαν κατοικοῦσαν οἱ Ἑσπερίδες νύμφες Αἴγλη, Ἑσπερία καὶ Ἀρέθουσα. Εἶχαν κήπους μὲ δένδρα ποὺ ἔκαμναν χρυσοὺς καρπούς. Ἐνας ὄφις ἀκοίμητος μὲ ἐξατὸ κεφαλῆς ἦτο ὁ φύλακας τῶν κήπων.

Στοὺς κήπους αὐτοὺς ἔπρεπε νὰ μεταβῇ τώρα ὁ Ἡρακλῆς γὰρ νὰ κόψῃ τρία χρυσᾶ μῆλα καὶ νὰ τὰ φέρῃ, στὸν Εὐρυσθέα. Καὶ δὲν ἐδίστασε ὁ ἀκατάβλητος ἦρωας νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν μακρινὸ πρὸς Δυσμὰς δρόμο· γιατί τοιοῦτοτρόπως ἐπρόκειτο νὰ ἐκτελέσῃ τὸν ἐνδέκατο ἀθλοῦ, ποὺ τοῦ ἐπέβαλε ὁ Εὐρυσθεὺς.

2. Πρὶν φθάσῃ ὅμως στὸν ὄνειρῶδη αὐτὸν τόπο τῶν Ἑσπερίδων νυμφῶν, ἐστάθμευσε στὴ χώρα τοῦ Ἄτλαντος. Ἐδῶ ὁ Ἄτλας, μὲ ἀνοιγμένα λίγο τὰ σκέλη, ἐβάσταζε στὸ κεφάλι του καὶ ἐσυγκρατοῦσε μὲ τὰ χέρια του τὸν Οὐρανό.

Ἄπ' αὐτὸν ἔμαθε ὁ Ἡρακλῆς ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ μπῆ στοὺς κήπους τῶν Ἑσπερίδων· μόνον στοὺς ἀθανάτους ἦτο δυνατὴ ἡ εἴσοδος. Ὁ φύλακας ὄφις ἦτο φοβερώτερος τῆς Λερναίας ὕδρας, γιατί ἦτο καὶ ἰσχυρότερος καὶ ἀθάνατος.

Ἐν τούτοις ὁ Ἡρακλῆς δὲν ἐσκέφθη νὰ ὑποχωρήσῃ· ἔπρεπε νὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθήκον του. Ἦτο ἀδιάφορο σ' αὐτὸν ἂν ἐφονεύετο, ἐλυπεῖτο ὅμως, γιατί θὰ ἔμενε ἡ ἐντολὴ τοῦ Εὐρυσθέως ἀνεκτέλεστη.

3. Ὁ Ἄτλας ἐνόησε τίς σκέψεις τοῦ Ἡρακλῆ καὶ τοῦ λέγει : « Ἐγὼ θὰ σοῦ κάμω τὴ χάρι νὰ μεταβῶ ὁ ἴδιος στοὺς κήπους νὰ κόψω τὰ μῆλα. Ἀλλὰ βέβαια στὸ διάστημα αὐτὸ πρέπει νὰ κρατήσης σὺ τὸν Οὐρανὸ ».

Ὁ Ἡρακλῆς ἐδέχθη καὶ ὁ Ἄτλας ἔφυγε. Ὄταν ὕστερα ἀπὸ λίγο ἐπέστρεψε ὁ Ἄτλας κρατώντας τὰ χρυσὰ μῆλα, λέγει στὸν Ἡρακλῆ ὅτι θὰ μεταβῆ ὁ ἴδιος στὰς Μυκῆνας καὶ θὰ τὰ δώσει στὸν Εὐρυσθέα.

4. Ὁ Ἄτλας μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν ἤθελε νὰ ἀπαλλαγθῆ ἀπὸ τὸ βῆρος, πὺ ἀνέκαθεν ἐκρατοῦσε ἐπάνω στὴν κεφαλὴ του.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἐνόησε τὴ δολιότητα τοῦ Ἄτλαντος καὶ τοῦ λέγει :

« Εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὴ ἀναλαμβάνεις αὐτὸν τὸν κόπο. Ἀλλὰ κράτησε σὺ τὸν οὐρανὸ μία στιγμὴ ἕως ὅτου κατασκευάσω μία σπείρα γιὰ τὸ κεφάλι μου· ἔτσι θὰ κρατῶ τὸ βῆρος χωρὶς νὰ ὑποφέρω ».

Ὁ Ἄτλας ἐδέχθη· ἄφησε τὰ μῆλα κατὰ γῆς καὶ ἀνέλαβε τὸν οὐρανόν.

Ὁ Ἡρακλῆς, ἀφοῦ ἐξεφορτώθηκε τὸν οὐρανόν, παίρνει τὰ μῆλα ἀπὸ κάτω καὶ φεύγει.

II'. Ὁ Κέρβερος.

1. Δωδέκατος καὶ τελευταῖος ἄθλος, πὺ ἐπέβαλε ὁ Εὐρυσθέας στὸν Ἡρακλῆ ἦτο νὰ ὀδηγήσῃ στὰς Μυκῆνας τὸ φύλακα τοῦ Ἄδου Κέρβερο.

Ὁ Κέρβερος ἦτο σκύλος μὲ τρεῖς κεφαλὰς καὶ μὲ οὐρά, ἡ ὁποία ἐτελείωνε σὲ κεφάλι ὄφρεως. Περιεφέρετο στὶς ὄχθες τοῦ Ἀχέροντος καὶ ἐπρόσεχε μήπως καμιὰ ἀπὸ τίς ψυχὰς δοκιμάσῃ νὰ ξαναγυρίσῃ στὴ ζωὴ.

2. Ἀλλὰ πῶς θὰ κατέβαινε στὸν Ἄδη ὁ Ἡρακλῆς ; Κοντὰ στὸ Ταίναρο ὑπῆρχε μία σπηλιὰ ἀπρόσιτη στοὺς ἀνθρώπους· καὶ ἀπὸ μακριὰ, ἂν τὴν ἔβλεπε κανεὶς,

τοῦ ἐπροξενούσε φρίκη· γι' αὐτὸ οὔτε νὰ τὴν ἀτενίσουν οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐτολμοῦσαν. Ἦτο τὸ στόμιον μιᾶς καταβόθρας ποῦ ἔφθανε στὸν Ἄδη.

Ὁ Ἡρακλῆς ὅμως μὲ τὸ ὑπεράνθρωπο θάρρος του καὶ μὲ τὴν πεποίθησι στὴ δύναμί του ἐμπῆξε στὴ σπηλιὰ καὶ χωρὶς νὰ δειλιάσῃ κατέβη στὸν Ἄδη.

Πηγαίνει πρῶτα στὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως τοῦ Ἄδου Πλούτωνος καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ τοῦ δώσῃ τὸν Κέρβερο γιὰ νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ διαταγὴ τοῦ Εὐρυσθέως.

3. Ὁ Πλούτων ἐντελῶς νὰ ἀρνηθῇ δὲν ἦτο δυνατόν, γιατί ἐπρεπε νὰ ἐκτελεσθῇ ὁ χρησμός τοῦ Ἀπόλλωνος· εἶπε ὅμως στὸν Ἡρακλῆ ὅτι τοῦ ἐπιτρέπει νὰ τὸν πάρῃ, ἂν ἠμπορέσῃ νὰ τὸν καταβάλλῃ χωρὶς μεταχειρισθῇ τὸ ρόπαλο. Ὁ Ἡρακλῆς ἐτύλιξε πρῶτα τὸ σῶμα του μὲ τὴ λεοντῆ, ὥστε νὰ μὴν ἠμπορῇ ἡ κεφαλὴ τῆς οὐρᾶς νὰ τὸν δαγκάνῃ, καὶ ἔπειτα ὤρμησε ἐναντίον τοῦ Κερβέρου. Τοῦ ἀγκαλιάζει τὸ λαμὸ μὲ τὸ δεξιὸν χεῖρ καὶ τὸν σφίγγει δυνατά, ὥστε νὰ μὴν ἠμποροῦν τὰ κεφάλια νὰ δαγκάνουν.

Ἔτσι κρατώντας τὸν Κέρβερο τὸν ὠδήγησε στὰς Μυκήνας, καί, ἀφοῦ τὸν ἔδειξε στὸν Εὐρυσθέα, τὸν ἔφερε πάλι στὸν Ἄδη.

86. Ὁ Θησεύς.

Α'. Νεανικὴ ἡλικία τοῦ Θησεῶς.

1. Ὁ βασιλιάς τῶν Ἀθηνῶν Αἰγεὺς ἦλθε στὴν Τροιζῆνα καὶ ἐπῆρε γυναῖκα τὴν Αἰθρα, τὴ θυγατέρα τοῦ βασιλέως τῆς Τροιζῆνος Πιτθέως. Ὄταν ὁ Αἰγεὺς ἐπρόκειτο νὰ ἐπιστρέψῃ στὰς Ἀθήνας, ἄφησε ἓνα ξίφος καὶ ἓνα ζευγάρι πέδιλα ἀπὸ κάτω ἀπὸ μία μεγάλη πέτρα· ἡ πέτρα αὐτὴ εἶχε κοίλωμα, ὥστε νὰ κρύβονται αὐτὰ ποὺ ἄφησε ἀπὸ κάτω.

2. Κανεὶς δὲν ἤξευρε αὐτὸ ποὺ ἔκαμε ὁ Αἰγεὺς·

μόνον στή γυναίκα του τὸ ἐφανέρωσε καὶ τῆς εἶπε ἀκόμη, ἂν γεννηθῆ ἄρσενικό παιδί, γιατί ἦτο ἔγκυος ἡ Αἰθρα, νὰ ἀνασηκώσῃ μόνος του τὴν πέτρα καὶ νὰ πάρῃ αὐτὰ πὺ ἀφῆσε ἀπὸ κάτω ἔπειτα, νὰ τὸν στείλῃ στὰς Ἀθήνας χωρὶς κανεὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ· γιατί οἱ Παλλαντίαι, δηλαδή οἱ ἀπόγονοι τοῦ Πάλλαντος, θὰ τὸν σκότωναν γὰ νὰ πάρουν αὐτοὶ τὴ βασιλεία.

3. Ὁ Αἰγεὺς ἔφυγε καὶ ὕστερα ἀπὸ ὀλίγους μῆνες ἡ Αἰθρα ἐγέννησε ἄρσενικό παιδί. Τὸ παιδί ἐμεγάλωνε ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ πάππου του, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀναλάβει τὴν ἀνατροφὴν του. Κανεὶς δὲν τοῦ εἶχε ὀμιλήσει γὰ τὴν καταγωγὴν του μέχρι τῆς νεανικῆς του ἡλικίας, οὔτε γὰν ἤξευρε ποῖος εἶναι ὁ πατέρας του.

4. Ὅταν ἔγινε ἔφηβος ἐκτὸς ἀπὸ τὴν σωματικὴν του ρώμην ἔδειχνε καὶ τόλμην καὶ σύνεσιν. Τότε ἐνόησε ἡ Αἰθρα ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ ἐκτελεσθῆ ἡ παραγγελία τοῦ πατέρα του. Τὸν ὀδηγεῖ λοιπὸν στὴν πέτρα, πὺ ἔκρυβε τὰ πατρικὰ σύμβολα, καὶ τοῦ φανερώνει, ποῖος εἶναι ὁ πατέρας του καὶ τὴν παραγγελίαν πὺ ἀφῆσε γι' αὐτόν. «Αὐτὰ πὺ σκεπάζει ἡ πέτρα», τοῦ λέγει, «εἶναι τὰ σημάδια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα θὰ σὲ ἀναγνωρίσῃ ὁ πατέρας σου, ὅταν μεταβῆς στὰς Ἀθήνας». Ὁ Θησεὺς δὲν ἐδυσκολεύθη διόλου νὰ κυλίσῃ τὴν πέτρα.

5. Ἦτο πολὺ δύσκολο πρῶγμα νὰ μεταβῆ κανεὶς στὰς Ἀθήνας περὶ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, γιατί ὁ δρόμος ἦτο γεμάτος ἀπὸ κακούργους. Ὁ πάππος του καὶ ἡ μητέρα του τὸν ἐπαρακινούσαν νὰ μεταβῆ διὰ θαλάσσης, γιατί ἔτσι μόνον θὰ ἔφθανε στὰς Ἀθήνας μὲ εὐκολίαν καὶ χωρὶς κίνδυνον. Καὶ μάλιστα ὁ πάππος του τοῦ διηγείτο πόσο φοβεροὶ κακούργοι ἦσαν αὐτοὶ πὺ ἔπιαναν τοὺς διαβάτες καὶ πόσο τρομακτικὰ ἦσαν τὰ βασανιστήρια, πὺ τοὺς ἔκαμιναν. Μὲ τίς διηγήσεις αὐτὲς ἐπροσπαθοῦσε νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ μεταβῆ διὰ ξηρᾶς.

6. Ὁ Θησεύς ὅμως ἐσκέπτετο πολὺ διαφορετικά. Εἶχε μάθει τὰ κατορθώματα τοῦ Ἡρακλῆ καὶ ἠθέλε πάντοτε νὰ ἀκούῃ νὰ τοῦ διηγοῦνται γι' αὐτόν. Ἡ ἐπιθυμία του ἦτο νὰ τὸν μιμηθῆ καὶ ἐνόμιζε ὡς εὐκαιρία τὴ μετάβασί του στὰς Ἀθήνας περὶ.

«Εἶναι ἐντροπή!», ἔλεγε, «ἐκεῖνος νὰ πηγαίῃ στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου γιὰ νὰ καθαρίζῃ τὴ γῆ ἀπὸ τοὺς κακοποιούς, καὶ ἐγὼ νὰ ἀποφεύγω τοὺς κινδύνους ποὺ συναντῶ στὸ δρόμο μου». Μὲ τέτοιες σκέψεις ἀνεχώρησε ἀπὸ τὴν Τροιζήνα.

Β'. Κατορθώματα τοῦ Θησεῦς

1. Εἶχε φθάσει στὴν Ἐπίδαυρο, στὸ σημερινὸ Λυγουριό, καὶ συναντᾷ τὸν πρῶτο κακοῦργο, τὸν Περιφήτη. Ὁ Περιφήτης εἶχε ἀνάστημα γιγαντιαῖο καὶ ρώμη ὑπεράνθρωπη. Μὲ ἓνα ρόπαλο, ποὺ ἐκρατοῦσε, ἐφόνευε τοὺς διαβάτες. Ἐδοκίμασε μὲ ὅμοιο τρόπο νὰ φονεύσῃ καὶ τὸ Θησεά. Ἀλλὰ εὐρέθη στὴν ἀνάγκη νὰ παλαίσῃ καὶ ἔπειτα ἀπὸ μία ἀγρία πάλη ἐνίκηθη ἀπὸ τὸ Θησεά καὶ ἐφονεύθη μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, ποὺ ἐφόνευε αὐτὸς τοὺς ἄλλους.

2. Ἐπροχώρησε ἀπὸ τὴν Ἐπίδαυρο καὶ φθάνει στὸν Ἴσθμό. Ἐδῶ συναντᾷ τὸ δεύτερο κακοῦργο, Σίνι τὸν Πιτυοκάμπτη. Ὁ Σίνις ὑπέβαλε τοὺς ξένους σὲ φορικτὴ δοκιμασία. Ἐκεῖ στὸν Ἴσθμὸ ὑπῆρχε δάσος ἀπὸ πίτυς, δηλαδὴ ἓνα εἶδος πεῦκα, ποὺ γίνονται ψηλὰ καὶ λεπτά, ὅπως οἱ λεῦκες ἔπιανε λοιπὸν τὶς κορυφὰς δύο πεύκων, τὶς ἔκαμπτε πρὸς τὰ κάτω μὲ τοὺς δυνατοὺς βραχίονας του καὶ ἔδενε στὴν κάθε μία ἀπὸ αὐτὰς τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο πόδι τοῦ ἀτυχοῦς ξένου· ἔπειτα ἄφηνε τὰ πεῦκα ἐλεύθερα καὶ ἔτσι ἐσχίζετο ὁ ἄνθρωπος.

3. Καὶ μὲ τὸ Σίνι ἐπάλασε ὁ Θησεύς, ὅπως καὶ μὲ

τὸν Περιφήτη. Ἐνίκησε καὶ αὐτὸν καὶ τὸν ἐφόνευσε μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, πὺ ἐφόνευε αὐτὸς τοὺς ἄλλους.

4. Ἐξακολούθησε τὸ δρόμο του καὶ ἔφθασε στὸν Κρομμυῶνα, στῆ θέσι περίπου, ὅπου εἶναι οἱ σημερινοὶ Ἅγιοι Θεόδωροι τῶν Μεγάρων.

Πρὶν ἀπὸ τὸ Θησέα ἔφθασε ἐδῶ ἡ φήμη του. Ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ Κρομμυῶνος ὠμιλοῦσαν γιὰ τὸ γενναῖο νεανία πὺ ἐκαθάρισε τὸ δρόμο ἀπὸ τοὺς δύο φοβεροὺς ληστές. Ἐσκέφθησαν ἀμέσως ὅτι αὐτὸς θὰ ἠμποροῦσε νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸ φοβερὸ ἀγριόχοιρο, πὺ τοὺς κατέστρεφε τὰ χωράφια. Καὶ πράγματι ὁ Θησεὺς ἐκυνήγησε τὸν ἀγριόχοιρο καὶ τὸν ἐσκότωσε μὲ τὸ ρόπαλό του.

5. Δὲν ἐστάθη περισσότερο. Προχωρεῖ καὶ περνᾷ ἀπὸ τοὺς ἀποκρήμινους βράχους τῆς Μεγαρικῆς, ἀπὸ τῆ σημερινῆ Κακὴ Σκάλα, μὲ τῆ βαθειᾷ θάλασσα ἀπὸ κάτω. Ἐδῶ συναντᾷ τὸν κακοῦργο Σκίρωνα. Ὁ Σκίρων ὠδηγοῦσε τοὺς αἰχμαλώτους του στὴν κορυφὴ τῶν βράχων καὶ ἐκεῖ τοὺς ἐξηνάγκαζε νὰ τοῦ πλύνουν τὰ πόδια. Ἐνῶ οἱ ταλαίπωροι ξένοι ἔκαμναν αὐτὸ πὺ τοὺς διέτασσε, μὲ ἓνα δυνατὸ λάκτισμα τοὺς ἐκρῆμιζε.

Ἡ ἴδια τύχη ἐπερίμενε καὶ τὸ Θησέα, ἂν δὲν ἦτο προικισμένος μὲ τὴν ὑπεράνθρωπη δύναμί του. Ὁ Θησεὺς ἐδέχθη νὰ προσφέρῃ τὴν ὑπηρεσία, πὺ τοῦ ἐξήτησε. Ὅταν ὁμως ὁ Σκίρων ἐδοκίμασε νὰ τὸν λακτίσῃ, τὸν ἀρπάζει ἀπὸ τὰ πόδια του καὶ τὸν σφενδονίζει στῆ θάλασσα.

6. Ἄλλον κακοῦργο συναντᾷ στὴν Ἐλευσίνα. Αὐτὸς ἀνάγκαζε τοὺς διαβάτες νὰ παλαίβουν μαζί του, γιὰτὶ ἤξευρε ὅτι κανεὶς δὲν εἶχε τόση ρώμη, ὅση αὐτὸς καὶ ἔτσι τοὺς ἐφόνευε. Δὲν ἠμποροῦσε νὰ φαντασθῇ τῆ δύναμι τοῦ Θησεῶς γιὰ νὰ τὸν ἀποφύγῃ, καὶ ὁ Θησεὺς

τὸν σηκώνει ψηλὰ καὶ τὸν κτυπᾷ δυνατὰ κατὰ γῆς. Ὁ κακοῦργος ἔμεινε νεκρός.

7. Ἐπλησίαζε ὁ Θησεὺς στὰς Ἀθήνας καὶ κοντὰ στὶς ὄχθες τοῦ Κηφισοῦ συναντᾷ τὸν Προκρούστη. Αὐτὸς ἦτο ὁ ἀγριώτερος καὶ θηριωδέστερος τῶν κακοῦργων. Εἶχε δύο κλίνες, τὴ μιὰ μακρύτερη καὶ τὴν ἄλλη κοντύτερη. Ἐπιανε τὸ διαβάτη καί, ἂν ἦτο ὑψηλὸς τὸν ἐξηνάγκαζε νὰ κατακλιθῇ στὴν κοντύτερη κλίνη καὶ ἔπειτα ἔκοβε μὲ τὸ πριόνι τὸ μέρος τοῦ σώματος ποῦ ἔξειχε· ἂν ἦτο μικρόσωμος τὸν ἐξηνάγκαζε νὰ κατακλιθῇ στὴ μακρύτερη κλίνη καὶ ἔπειτα γιὰ νὰ ἐξισωθῇ δῆθεν μὲ τὴν κλίνη τὸν ἐκτυποῦσε δυνατὰ μὲ τὴ σφῦρα. Ὁ Θησεὺς ἐφόνευσε τὸν Προκρούστη μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, μὲ τὸν ὅποιον ἐφόνευε καὶ αὐτὸς τοὺς ξένους.

Γ'. Ὁ Θησεὺς στὰς Ἀθήνας.

1. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Θησεὺς, ἀφοῦ ἐκαθάρισε τὸ δρόμο, ἔφθασε στὰς Ἀθήνας ἄγνωστος σὲ ὅλους, ἀλλὰ ὅλοι ὠμιλοῦσαν γιὰ τὸν ὑψηλὸ καὶ ὠραῖο νεανία μὲ τὸ κομψὸ κτένισμα τῆς ξανθῆς του κόμης.

Ὅταν ὁ Αἰγεὺς τὸν ἐκάλεσε νὰ τὸν ξενίσῃ, τίποτε δὲν ἔλεγε ὁ Θησεὺς· ἤθελε νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ ὁ πατήρας του ἀπὸ τὰ σύμβολα ποῦ εἶχε κρυμμένα κάτω ἀπὸ τὴ μεγάλη καὶ βαρεῖα πέτρα.

2. Ὅταν λοιπὸν ἐκάθισαν στὸ τραπέζι, ὅπου εἶχαν παρατεθῆ πολλὰ κρέατα, ὁ Θησεὺς ἔσυρε τὸ ξίφος γιὰ νὰ κόψῃ δῆθεν μὲ αὐτὸ τὰ κρέατα. Ὁ Αἰγεὺς τὸ βλέπει καὶ ἀναγνωρίζει τὸ παιδί του. Σηκώνεται ἀμέσως τὸν ἀγκαλιάζει καὶ τὸν καταφιλεῖ.

Τὴν ἄλλη ἡμέρα ἔκαμε συνάθροισι τοῦ λαοῦ καὶ παρουσίασε τὸ παιδί του. Ὁ λαός, ὁ ὅποιος ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε μάθει τὰ κατορθώματά του, τὸν ἐδέχθη μὲ χαρὰ ὡς διάδοχο τῆς βασιλείας.

3. Ἀπὸ τῆ γενικῆ χαρὰ τοῦ λαοῦ τῶν Ἀθηναίων ἔκαμαν ἐξαίρεσι οἱ Παλλαντίδαι. Αὐτοὶ ἦσαν συγγενεῖς τοῦ Αἰγέως, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζαν ἄτεκνο· ἠλπίζαν λοιπὸν ὅτι ἡ διαδοχὴ τῆς βασιλείας θὰ ἦρχετο σ' αὐτούς. Τώρα ὁμως, πού παρουσιάσθη ὁ Θησεύς, ἔχαναν τὶς ἐλπίδες των καὶ γι' αὐτὸ ἀρνήθησαν νὰ τὸν ἀναγνωρίσουν. Αὐτὸ βέβαια ἐσήμαινε κήρυξι ἐμφυλίου πολέμου.

4. Οἱ Παλλαντίδαι μὲ τοὺς φίλους των ἀπεφάσισαν νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν ἀντιπάλων ἀπὸ δύο μέρη. Οἱ μισοὶ ἤρχοντο ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς ἐναντίον των Ἀθηναίων φανερά, οἱ ἄλλοι μισοὶ ἦσαν κρυμμένοι ἐντὸς τῆς πόλεως γιὰ νὰ ἐπιτεθοῦν κρυφίως. Ἄλλ' ὁ Θησεύς ἔμαθε ἐγκαίρως τὰ σχέδια τῶν Παλλαντιδῶν, καὶ ἔξαφνα χωρὶς νὰ τὸν περιμένουν ὄρμῃ ἐναντίον ἐκείνων, πού ἦσαν κρυμμένοι ἐντὸς τῆς πόλεως, καὶ τοὺς φονεῦει ὅλους. Οἱ ἄλλοι, ὅταν ἔμαθαν τὴ συμφορὰ τῶν φίλων των, διασκορπίσθησαν, πρὶν ἀκόμη πλησιάσουν στὴν πόλι.

5. Ὁ Θησεύς ἐπιθυμοῦσε νὰ ἀγαπηθῆ ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἀθηναίους· γι' αὐτὸ ἠθέλε νὰ κάμῃ κάτι σημαντικό, πού νὰ ὠφελῆ ὅλους τοὺς κατοίκους. Ὁ ἄγριος ἐκεῖνος ταῦρος, πού ἔφερε ὁ Ἡρακλῆς ἀπὸ τὴν Κρήτη ἐπέρασε στὴν Ἀττικὴ καὶ ἔκαμνε μεγάλες ζημίες καὶ πρὸ πάντων στὸ Μαραθῶνα, καὶ γι' αὐτὸ ἐλέγετο μαραθῶνιος ταῦρος. Αὐτὸν τὸν ταῦρο ἐκυνήγησε ὁ Θησεύς καὶ κατώρθωσε νὰ τὸν συλλάβῃ ζωντανό.

Ἔπειτα τὸν ἐθυσίασε στὸν Ἀπόλλωνα.

Δ'. Ὁ Θησεύς ταξιδεῦει στὴν Κρήτη.

1. Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερο κατόρθωμα τοῦ Θησεῦς εἶνε, ὅτι ἐλευθέρωσε τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ ἓνα ἐπαίσχυντο φόρο, πού ἐπλήρωναν στὴ βασιλεία τῆς Κρήτης Μίνω.

Οἱ Ἀθηναῖοι δηλαδὴ κάποτε εἶχαν πόλεμο μὲ τοὺς Κρητας, ὁ ὁποῖος διήρκεσε πολλὰ χρόνια. Στὸ τέλος οἱ

Ἄθηναῖοι ἐνικήθησαν καὶ ἀναγκάστηκαν νὰ στέλλουν στὴν Κρήτη κάθε ἐννέα χρόνια ἑπτὰ νέους καὶ ἑπτὰ νέες σὰν πληρωμὴ φόρου. Ὅλους αὐτοὺς ὁ Μίνως τοὺς ἔσφιγγε στὸ Λαβύρινθο καὶ τοὺς ἔτρωγε ὁ ἀνθρωποφάγος Μινώταυρος.

Ὁ Μινώταυρος εἶχε σῶμα ἀνθρώπου καὶ κεφαλὴ ταύρου· ἦτο κλεισμένος σ' ἓνα οἰκοδόμημα μὲ καμπὲς πολὺπλοκες, ὥστε ἦτο ἀδύνατον νὰ βγῆ ὅποιος ἔμπαινε ἐκεῖ μέσα. Τὸ οἰκοδόμημα αὐτὸ ἐλέγετο Λαβύρινθος.

2. Ἦτο ἡ τρίτη φορὰ, πὺν ἐπρόκειτο νὰ σταλῆ ὁ ἐπονείδιστος αὐτὸς φόρος στὴν Κρήτη. Ὁ Θησεὺς ἐζήτησε ἐπιμόνως νὰ συμπεριληφθῆ καὶ αὐτὸς μεταξὺ τῶν ἑπτὰ νέων.

Τὸ πλοῖο, πὺν ἔφερεν στὴν Κρήτη τὸν ἀνθρώπινο αὐτὸ φόρο, ἐταξίδευε μὲ παννιὰ μαῦρα, γιὰτὶ ἡ συμφορὰ ἦτο προφανὴς. Γώρα ὅμως ὁ Θησεὺς δίδει θάρρος στὸν πατέρα του καὶ τὸν βεβαιώνει ὅτι θὰ φονεύσῃ τὸ Μινώταυρο. Ὁ Αἰγεὺς ἐλπίζει ὅτι θὰ ἠμπορέσῃ ὁ Θησεὺς νὰ διαφύγῃ αὐτὸν τὸν κίνδυνο, ἀφοῦ καὶ τόσοις ἄλλοις διέφυγε, ἀλλ' ὅμως δὲν ἠμποροῦσε νὰ εἶναι ἀπολύτως βέβαιος.

Λίδει λοιπὸν στὸν πλοίαρχο ἐκτὸς τοῦ μαύρου πανιοῦ καὶ ἓνα ἄλλο λευκὸ, καὶ τὸν διατάσσει, ἂν σωθῆ ὁ Θησεὺς, νὰ ταξιδεύσῃ μὲ τὸ λευκὸ παννί, εἶδε μὴ, μὲ τὸ μαῦρο.

3. Ὅταν ἔφθασαν στὴν Κρήτη καὶ ἐβγήκαν ἔξω, ὁ Θησεὺς συναντᾷ τὴν Ἀριάδνη, τὴ θυγατέρα τοῦ Μίνως· αὐτὴ ἐθαύμασε τὴν εὐμορφίαν καὶ τὸ ἀνδρικό παράστημα τοῦ νέου «τὶ κριμα», εἶπε μέσα της, «ἓνας τέτοιος νέος νὰ κατασπαραχθῆ ἀπὸ τὸ Μινώταυρο; Ἄ! ὄχι, αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ γίνῃ· ἐγὼ θὰ τὸν σώσω». Καὶ τὸν συμβουλεύει πῶς θὰ ἠμπορέσῃ νὰ μὴ χαθῆ

στις ἀδιέξοδες καμπές τοῦ Λαβυρίνθου καὶ τὸ σπουδαιότερο, πῶς θὰ φονεύσῃ τὸ Μινώταυρο.

4. Τοῦ ἔδωσε λοιπὸν ἓνα κουβάρι κλωστή γιὰ νὰ δέσῃ τὴ μία ἄκρη στὴν εἴσοδο καὶ ξετυλίγοντας τὸ κουβάρι νὰ μπαίνη μέσα. Τοῦ ἔδωσε καὶ μαγικά φάρμακα γιὰ νὰ ἀποκοιμίσῃ μὲ αὐτὰ τὸ Μινώταυρο· γιὰτὶ ἡ Ἀριάνη ἦτο μάγισσα.

Τοιοῦτο τρόπῳς ὁ Θησεὺς καὶ τὸ Μινώταυρο ἐφόνευσε καὶ νὰ βγῆ ἀπὸ τὸ Λαβύρινθο ἠμπόρεσε μαζεύοντας πάλι τὴν κλωστή. Ἐπειτα ἐπῆρε κρυφὰ τοὺς ἄλλους νέους καὶ τὶς νέες καὶ ἔφυγαν χωρὶς νὰ τοὺς ἐννοήσῃ ὁ Μίνως.

Ὅταν ὁ μὼς ἐταξίδευαν ἐλησμόνησαν ἀπὸ τὴ χαρὰ των καὶ ὁ πλοίαρχος καὶ ὁ Θησεὺς νὰ βάλλουντὸ λευκὸ παννί, μὲ τὸ ὁποῖον θὰ ἐγίνετο γνωστὴ ἡ σωτηριᾶ των, πρὶν ἀκόμη φθάσῃ τὸ πλοῖο στὸ λιμάνι.

Ὁ Αἰγεὺς ἐκάθητο κάθε ἡμέρα στὸ βράχο τῆς Ἀκροπόλεως, ἔβλεπε διαρκῶς πρὸς τὴ θάλασσα καὶ ἤλπριζε ὅτι θὰ διακρίνῃ τὸ πλοῖο νὰ ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τὴν Κρήτη μὲ τὸ λευκὸ παννί. Ὅταν ὁ μὼς διέκρινε τὸ μαῦρο παννί τοῦ πλοίου ἐκρημίσθη.

Ε'. Ὁ Θησεὺς βασιλιάς τῶν Ἀθηναίων.

1. Μὲ τὰ κατορθώματά του αὐτὰ ὁ Θησεὺς ἐκέρδισε τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἐκτίμησι ὄλων τῶν Ἀθηναίων. Ἀνέλαβε τὴ βασιλεία καὶ ὄλας ὄλος ἐπανηγύρισε καὶ ἐχάρη μὲ τὴν καρδιά του,

Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ οἱ κάτοικοι ἦσαν διασκορπισμένοι σ' ὄλην τὴν Ἀτικὴν σὲ διαφόρους μικροὺς συνοικισμοὺς· καὶ πολλὰ φορὰς ὄχι μόνον ἐφιλονικοῦσαν, ἀλλὰ καὶ ἐπολεμοῦσαν μεταξὺ των.

2. Ὁ Θησεὺς τοὺς ἔπεισε ὅτι εἶναι συμφέρον γιὰ ὄλους, ἀντὶ νὰ ἔχῃ κάθε συνοικισμὸς δικούς του ἄρχοντες

καὶ ξεχωριστὴ βουλή, νὰ ἔχουν ὅλοι μαζί τοὺς ἰδίους ἄρχοντες καὶ μιὰ βουλή στὰς Ἀθήνας, οἱ ὁποῖες νὰ εἶναι πόλις κοινὴ γιὰ ὅλους. Γι' ἀνάμνησι τοῦ μεγάλου αὐτοῦ συνοικισμοῦ καθιερώθηκαν τὰ Παναθηναῖα πρὸς τιμὴν τῆς πολιούχου θεᾶς Ἀθηνᾶς. Στὴ γιορτὴ αὐτὴν ἐγίνοντο μεγάλες θρησκευτικὲς τελετὲς καὶ ἀγῶνες.

Ἔκοψε καὶ νόμισμα ὁ Θησεὺς καὶ ἐχάραξε ἐπάνω τὸ βόδι, γιὰ νὰ δείξῃ μ' αὐτὸ στοὺς Ἀθηναίους ὅτι πρέπει νὰ ἀγαπήσουν τὴν γεωργία.

3. Ἐπειτα ἀπὸ χρόνια οἱ Ἀθηναῖοι ἄρχισαν νὰ μὴ τὸν θέλουν καὶ ἐμελετοῦσαν νὰ τὸν διώξουν. Ὁ Θησεὺς τὰ ἔμαθε καὶ γιὰ νὰ προλάβῃ ἐμφύλιον πόλεμον ἔστειλε τὰ παιδιά του στὴν Εὐβοία, στὸ βασιλεῖα Ἐλεφήνορα, καὶ ὁ ἴδιος ἐταξίδευσε στὴν Σκῦρο, ὅπου εἶχε κτήματα πατριᾶ.

Ἦτο τότε βασιλιάς τῶν Σκυρίων ὁ Λυκομήδης. Σ' αὐτὸν λοιπὸν ἦλθε ὁ Θησεὺς καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τοῦ δώσῃ τοὺς ἀγρούς του γιὰτὶ ἐσκέπτετο νὰ κατοικήσῃ ἐκεῖ ὡς ἰδιώτης. Ὁ Λυκομήδης ὅμως δὲν τὸν ἐπίστευε. Ἐφοβήθη μίπως ὁ Θησεὺς ζητήσῃ νὰ λάβῃ καὶ τὴ βασιλεία καὶ γι' αὐτὸ ἐσκέφθη, πῶς θὰ ἠμποροῦσε νὰ τὸν ξεκάμῃ.

Μία ἡμέρα ὁ Λυκομήδης ὠδήγησε τὸν Θησεῖα στὴν ἀκρόπολι τῆς Σκύρου γιὰ νὰ τοῦ δείξῃ τάχα τοὺς ἀγρούς του. Ἐνῶ ὁ Θησεὺς ἔβλεπε πρὸς τὴν πεδιάδα, ὁ Λυκομήδης τὸν ἔσπρωξε στὸν κρημνὸ καὶ ἔτσι τὸν ἐσκότωσε.

4. Ἐπέρασαν πολλὰ χρόνια, αἰῶνες ὀλόκληροι, καὶ ποτὲ δὲν ἔπαυσαν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ ἐνθυμοῦνται τὸ Θησεῖα. Ὅταν ἐπολεμοῦσαν στὸ Μαραθῶνα ἐναντίον τῶν Περσῶν, ἐνόμιζαν ὅτι ἔβλεπαν μπροστά των τὸ φάσμα τοῦ Θησεῖος νὰ ὀρμᾷ ἐναντίον τῶν βαρβάρων.

5. Μετὰ τὸ τέλος τῶν Περσικῶν πολέμων ἡ Πυθία ἔδωσε χρῆσμον στοὺς Ἀθηναίους, ὅτι πρέπει νὰ μετακο-

μίσουν τὰ ὄστᾶ τοῦ Θησέως στὰς Ἀθήνας καὶ νὰ τὰ θάψουν στὸ πάτριον ἔδαφος. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἐκυβερνοῦσε τὴν πόλι ὁ Κίμων. Ἐζήτησε ἀπὸ τοὺς Σκυρίους νὰ δώσουν τὰ ὄστᾶ· ἀλλ' ἐκεῖνοι οὔτε τὰ ὄστᾶ ἔδιδον οὔτε τὸν τόπο, ὅπου ἦτο ὁ Θησεὺς θαμμένος, ἐφανέρωναν. Ὁ Κίμων ταξιδεύει μὲ στόλο καὶ στρατὸ ἐναντίον τῆς Σκύρου, τὴν ὁποίαν ἐκυρίευσε. Εὐρῆκε τότε τὸν τάφον καὶ ἐκόμισε τὰ ὄστᾶ στὰς Ἀθήνας.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐξάλλοι ἀπὸ ἐνθουσιασμὸ ἐδέχθησαν τὰ λείψανα τοῦ ἥρωος μὲ μεγαλοπρεπεῖς πομπὲς καὶ θυσίεις.

87. Ἡφαιστος καὶ Ζεὺς.

Ὁ Ἡφαιστος στὸ ἐργαστήριό του εἶναι πολὺ ἀπησχολημένος μὲ τὴν κατασκευὴ τῆς ἀσπίδας τοῦ Ἀχιλλέως. Ἐνῶ σφυρηλατεῖ τὰ ἐλάσματα καὶ ὁ ἰδρωτὰς τρέχει ἀφθονῶς ἀπὸ τοὺς κροτάφους του, ἔρχεται ὁ Ἐρμῆς καὶ τοῦ λέγει :

«Γρήγορα στὰ ἀνάκτορα τοῦ Διός, πάρε μαζί σου ἓνα κοφτερὸ τσεκούρι καὶ μὴν κάθεσαι οὔτε στιγμὴ».

Ὁ ἰσχυρότερος θεὸς διατάσσει καὶ συζήτησις δὲν χωρεῖ. Ἔχει δὲν ἔχει δουλειὰ ὁ Ἡφαιστος παίρνει τὸ τσεκούρι, καὶ ὅπως ἦτο, μὲ τὴν ποδιὸν του καὶ μὲ τὰ χέρια του ἀνασκουμπωμένα, τρέχει μὲ τὰ κουτσά του πόδια καὶ φθάνει στὰ ἀνάκτορα.

Ἡφαιστος : «Τὶ μὲ θέλεις, μεγάλε Θεέ ; Νά με ! ἦλθα, ὅπως μὲ διέταξες, μὲ τὸ τσεκούρι καλὰ τροχισμένο.

Ζεὺς : Εὐγε σου, Ἡφαιστε· δῶσε τώρα ἓνα δυνατὸ κτύπημα στὸ κεφάλι μου καὶ κόψε το στὰ δύο.

Ἡφαιστος : Τὶ λές ; Θέλεις νὰ μὲ δοκιμάσης ἂν εἶμαι τρολλός ; Σὲ βεβαιῶ ὅτι τὰ ἄνω τετρακόσια. Ἀλλὰ

λέγε μου τέλος πάντων τι με χρειάζεσαι, γιατί έχω δουλειά βιαστική.

Ζεύς: Αυτό ακριβώς θέλω να μου ανοίξεις το κεφάλι στα δύο. Αν δεν ακούσης, θα δοκιμάσης την εργή μου· θα σε πετάξω από τον Όλυμπο και θα σε κλείσω στα Τάρταρα. Αλλά έλα τώρα, κάμε γρήγορα, γιατί πάω να τρελλαθώ από τους πόνους. Νά κτυπήσης με όλη σου τη δύναμη.

Ήφαιστος: Έχε το νοῦ σου, δυνατὲ θεέ, μήπως πάθης κανένα κακό· γιατί τὸ τσεκούρι κόβει πολύ, καὶ ἡ δουλειὰ δὲν θὰ γίνη χωρίς αἵματα.

Ζεύς: Κτύπα εὐὸ δυνατά, καὶ ἡξεύρω ἐγὼ τὸ συμφέρον μου.

Ήφαιστος: Μὰ βέβαια θὰ κτυπήσω, ἀφοῦ σὺ μὲ διατάσσεις· ἀλλὰ χωρίς ἐγὼ νὰ θέλω.

Γράπ!

Ήφαιστος: Θεέ μου! τι εἶν' αὐτὸ ποὺ βλέπω; μία κόρη ὀπλισμένη. Μεγάλο κακὸ εἶχες μέσα στὸ κεφάλι σου! γιαντὸ ἦσο τόσο πολὺ ὀξύθυμος καὶ δὲν ἠμποροῦσα νὰ σοῦ μιλήσω. Αἰετὸ γὰρ κοίταξε, πῶς περῶ, πῶς τινάσσει τὴν ἀσπίδα, πῶς πάλλει τὸ δόρυ! Καὶ τὸ σπουδαιότερο μεγάλωσε ἀμέσως, καὶ τι ὠραία ποῦ εἶναι!

Μεγάλε θεέ, θὰ μοῦ τὴν δώσης γυναῖκα γιὰ τὸν κόπο μου.

Ζεύς: Αὐτὸ δὲν ἠμπορεῖ νὰ γίνη, Ήφαιστε. Ἐγὼ δὲν θὰ εἶχα καμμία ἀντίρρηση νὰ τὴν πάρης, ἀλλὰ ἡ ἴδια θέλει νὰ μείνη ἄγαμος.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

1. Λύκος και μικρός μαθητής (Αισώπειος μύθος)	Σελ.	3
2. Ξυλοκόπος και Έρμης	»	4
3. Έλαφος και λιοντάρι	»	6
4. Πεινός, σκύλος και άλεπούς	»	7
5. Ήλιος και άέρας (ποίημα Γ. Δροσίνη)	»	9
6. Ροδοδάφνη (περισδ. Λαογραφία)	»	10
7. Τò κυπαρίσι του Μυστρά (Πολίτου: Παραδόσεις)	»	13
8. Γέρος και θάνατος (ποίημα Ι. Βηλαρά)	»	14
9. Η μονή του Μ Σπηλαίου (Πολίτ. Παραδόσεις)	»	15
10. Η ευσέβεια του Αινείου (Αιλιανός)	»	17

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΖΩΗ

11. Οί φράουλες (έκ του γερμανικού)	»	19
12. Η Ρήνα με τις πολλές κουκλες (έκ του άγγλ.)	»	21
13. Προσπάθησε πάλι (έκ του άγγλικού)	»	24
14. Τò Χωριατάκι (ποίημα Δ. Καμπούρογλου)	»	27
15. Ο πιστός Χιόνης (έκ του γερμανικού)	»	28
16. Ο Άλέκος σφύζει τον πατέρα του (έκ του άγγλ.)	»	32
17. Η σιοργή της μάνας (έκ του άγγλικού)	»	35
18. Ο ξευτεμένος (ποίημα δημοικόν)	»	37
19. Τα δάκτυλα και τὰ πιρούνια (έκ του άγγλικ)	»	38
20. Τελευταία συνάντησις του Έκτορος με την μητέρα και με τή γυναίκα του (Όμηρος)	»	41

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΖΩΗ

21. Ο γιατρός και ο πλούσιος κτηματίας (άγγλικ.)	»	47
22. Ο Άνδροκλής και τò λιοντάρι (έκ του άγγλικ.)	»	50
23. Η καπνοσακκούλα του σκοπού	»	52
24. Εύγενής εκδίκησης (έκ του άγγλικού)	»	56
25. Τò τελευταίο μάθημα των Έλληνικων (έκ του άγγλικού)	»	57
26. Τò μυστικό της ευτυχίας (έκ του άγγλικού)	»	60
27. Κροϊσος και Σύλων (Ήρόδοτος)	»	65

28. Ἡ γενναιοδωρία τοῦ Κύρου (Ξενοφῶντος Κύρου Παιδεία)	σελ.	73
29. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀποβιβάζεται εἰς Ἰθάκην (Ὅμηρ.)	»	75
30. Συνομιλία τοῦ Ὀδυσσεύος μὲ τὸν Εὐμαιῶν	»	76
31. Ἑλλάς καὶ κῆμα (ποίημα Δ. Καμπούρογλου).	»	79

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ

32. Ἡ προσευχὴ ἐνὸς βοσκοῦ (περιοδ. Λαογραφία)	»	81
33. Ἡ Γαλιλαία καὶ ὁ Χριστὸς	»	83
34. Ὁ Χριστὸς καὶ ὁ κωρῶναλος (ἐκ τοῦ γερμαν.)	»	84
35. Διάβασις τῆς λίμνης Γενησαρέτ » » »	»	86
36. Ὁ Χριστὸς καὶ ὁ τυφλὸς (ἐκ τοῦ γερμανικοῦ)	»	89
37. Ὁ Χριστὸς καὶ τὰ παιδιὰ » » »	»	92

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΖΩΗ

38. Σπαριῶνται καὶ Τεγεῶνται (Ἡρόδοτος)	»	95
39. Δεύτερος Μεσοηνιακὸς Πόλεμος (Παυσανίας)	»	99
40. Τὸ Θούριον τοῦ Τυρταίου (ποίημα μετὰφρασις Σπ. Τρικούπη.	»	105
41. Ἀριστείδης ὁ Δίκαιος (Πλούταρχος)	»	105
42. Φωκίων ὁ Χρηστὸς (Πλούταρχος).	»	111

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ

43. Τὸ χωριὸν Γοῦβες	»	115
44. Τὸ χωριὸν (ποίημα I. Πολέμη)	»	119
45. Τὰ πεῦκα	»	119
46. Ἡ ἐλιά καὶ ὁ πεῦκος (ποίημα) (Δ. Καμπούρογλου)	»	120
47. Ὁ γερο-Κωνσταντῆς (Γ. Δροσίνη. Ἀγροτικά ἐπιστολαί)	»	123
48. Ὁ βασιλικὸς	»	127
49. Ὁ βασιλικὸς (ποίημα Ἡμερολ. Σκόκου).	»	129
50. Τὰ γαρύφαλλα.	»	130
51. Οἱ κοῖνοι	»	131
52. Ἡ ζωὴ τῶν φυτῶν	»	133
53. Μὴν τὸ κόβης (ποίημα Δ. Καμπούρογλου)	»	136
54. Τὸ θέρος	»	136
55. Τὸ ἀλώνισμα	»	137
56. Τὰ μανιτάρια	»	138

57. Τὰ Σπαράγγια (Τὰ Σπαράγγια Π.Χριστοπούλ.)	Σελ.	140
58. Ἡ θημωνιά τοῦ κῦρ-Δημητροῦ	»	141
59. Στὸ μύλο	»	145
60. Τὸ ψωμί (ποίημα Ἰ Πελέμη)	»	149
61. Ἡ πατάτα καὶ ὁ Καποδίστριας	»	149
62. Τὸ ψάρεμα	»	155
63. Τὸ μεγάλο ψάρι τρώει τὸ μικρὸ (ποίημα Δ. Καμπούρογλου)	»	159

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄

ΛΓΡΙΑ ΖΩΑ ΚΑΙ ΠΤΗΝΑ

64. Τὸ κυνήγι τοῦ λαγοῦ (Δροσίνη Ἀγροτ. Ἐπιστολαί)»	160
65. Τὸ καρτέρι (ποίημα)	» 164
66. Ἡ ἀλεπού (ἐκ τοῦ γερμανικοῦ)	» 165
67. Λύκοι καὶ ἀλεποὶδες	» 171
68. Βοσκὸς καὶ Λῦκος	» 170
69. Ὁ σκατζόχοιρος	» 171
70. Ὁ κόρανας	» 174
71. Τὸ χελιδόνι (ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ)	» 177
72. Ὁ Κορυθαλός. (ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ)	» 182
73. Ὁ πελαργός. (ἐκ τοῦ γερμανικοῦ)	» 184
74. Τὰ κοσσοφία	» 191
75. Τὸ κυνήγι τῆς Πέροδικας. (Καραλέκα Γεωργ. Ζωολογ.)»	193
76. Ἀναφιῶτες καὶ Ἀσιτυπαλίτες. Ἀθηναῖος	» 196

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄

ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΖΩΑ ΚΑΙ ΔΕΝΔΡΑ

77. Οἱ κόττες.	»	200
78. Τὰ κουνέλια. Τὰ κουνέλια Γ. Ψάλλη)	»	202
79. Ὁ χοῖρος. (Ἡ χειροτροφία Ν. Ἀναγνωστοπούλου)	»	204
80. Ὁ ὄνος	»	206
81. Ὁ λησμονημένος. (ποίημα Δ. Καμπούρογλου)	»	208
82. Ἡ Κερασιά.	»	209
83. Ἡ καρδιά.	»	212

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄

ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

84. Ὁ Ἡρακλῆς	»	213
85. Ὁ Θησεύς.	»	227
86. Ἡ Φαιαίσιος καὶ Ζεὺς.	»	236



0020561346

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ & ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῆ 20 Αὐγούστου 1934

Ἀριθ. { Πρωτ. 51231, 51232
{ Διεκ.

Π ρ ο ς

τὸν κ. Βασίλειον Φάβην συγγραφέα

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ ταῦταριθμοῦ ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, στηριζομένης δὲ εἰς τὸ ἄρθρον 4 τοῦ Νόμου 5911 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 1ην πράξιν αὐτῆς ἐνεκρίθη ὡς διδακτικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Δ' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀναγνωστικὸν Δ' τάξεως» βιβλίον σας διὰ μίαν τετραετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τῆς 15ης Σεπτεμβρίου 1934 ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ συμμορφωθῆτε πρὸς τὰς διατάξεις τῆς ἀρμοδίας κριτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἐντολῆ τοῦ Ὑπουργοῦ

Ὁ Τμηματάρχης

Ν. Σ Μ Υ Ρ Η Σ

Ἄρθρον βον τοῦ Προεδρικοῦ διατάγματος

«Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατιμήσεως τῶν ἐγκεκριμένων διδακτικῶν βιβλίων».

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐπιτρέπεται νὰ πωλοῦνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 15 % τῆς ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθείσης τιμῆς ἀνευ βιβλιοσήμου, πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως ἐπὶ τοῦ ἔσωτερου μέρους τοῦ ἐξωφύλλου ἢ τῆς τελευταίας σελίδος τούτου ἐκτυποῦται τὸ παρὸν ἄρθρον.

ΤΙΜΗ ΔΡΑΧ. 20 00

{ Δεδωμένον ἰσυχ. 3 ἰσυχ.

ἀριθ. ἀδείας κυλι. ὑποφίλιας